BABITS MIHÁLY
ÖSSZES VERSEI



BABITS MIHÁLY ÖSSZEGYÜJTÖTT MUNKÁI

I.

BABITS MIHÁLY ÖSSZES VERSEI

1902—1937

AZ ATHENAEUM KIADÁSA

BABITS MIHÁLY

ÖSSZES VERSEI

1902—1937

AZ ATHENAEUM KIADÁSA


LIBRARY
JAN 23 1969
UNIVERSITY OF TORONTO

LEVELEK IRISZ KOSZORÚJÁBÓL

1902—1908

IN HORATIUM

Gyülöllek : távol légy, alacsony tömeg !
ne rezzents nyelvet : hadd dalolok soha
nem hallott verseket ma, múzsák
papja, erős fiatal füleknek.
Nézz fel az égre : barna cigány ködök —
nézz szét a vízen : fürge fehér habok
örök seréjükért hálásak
halld, Aiolost hogyan áldják, dallal.
A láng is hullám. Szüntelenül lobog
főnix-világunk. Igy nem is él soha,
mi soha meg nem halt. Halálnak
köszönöd életedet, fü és vad !
Minden e földön, minden a föld fölött
folytonfolyású, mint csobogó patak
s »nem lépsz be kétszer egy patakba«,
így akarák Thanatos s Aiolos.
Ekként a dal is légyen örökkön új,
a régi eszme váltson ezer köpenyt,
s a régi forma új eszmének
öltönyeként kerekedjen újra.
S ha Tibur gazdadalnoka egykor ily
mértéken zengte a megelégedést,
hadd dalljam rajt ma himnuszát én
a soha-meg-nem-elégedésnek !
Minden a földön, minden a föld fölött
folytonfolyású, mint hegyi záporár,
hullámtörés, lavina, láva
s tűz, örökös lobogó. — Te is vesd
el restségednek ónsulyu köntösét,
elégeld már meg a megelégedést,
légy könnyű, mint a hab s a felhő,
mint a madár, a halál, a szél az.
Görnyedt szerénység, kishitü pórerény
ne nyomja lelked járomunott nyakát :
törékeny bár, tengerre termett,
hagyj kikötőt s aranyos középszert
s szabad szolgájuk, állj akarattal a
rejtett erőkhöz, melyek a változás
százszínű, soha el nem kapcsolt
kúsza kerek koszorúját fonják.

ÓDA A BŰNHÖZ

Elbízott erény ! hizelegve gyávább
s korlátoltabb lant rezeg udvarodban :
ámde nem tisztább ! Az enyémet néked
ajzza, nemes Bűn,
még ifjú izmom. Neked égő csokrot
soha nem látott faju új virágból
áldozok, melyet szakadékok ormán
csentem a földből
vakmerő kézzel, veszedelmes úton :
bódító *sötét* liliom keresztjét,
vérvörös hunyort, s *örökös* virágu
áloe-pálmát.
Nem neked, természet öröklött bűne,
szerelem, romlás buja zöld hinára,
nem gerincivó Cytherea, néked
mennyei kéjhölgy !
Nem, vad gyilkosság, alacsony tolvajlás,
nem, rut fösvénység, feneketlen bírvágy,
nem, te legrosszabb, pohosult tétlenség,
csökönyös önkény
s orvosolhatlan butaság ! nemünk nagy
szennyesládaját teletöltő ! moslék !
hitvány szemétdomb ! Sohsem érdemelték
nagy nevedet, Bűn !
Mert te vagy a nagy, te vagy új és bátor,
te vagy az erős, te vagy a kiváló,
villogó fejszéd a sürűn járatlan
új utakat tör.
Bűn, bűnnél százszor rokonabb erénnyel
mégis bűn, nagy bűn a buták szemében,
kik kopott párnán a sötétben ülnek,
félnek a fénytől.
Ámde bátran én teneked szegődöm,
szolgáid legszebb javadalma, nagy Bűn,
add fényes fejszéd a kezembe ! Kenj be
torna-olajjal !
Ó fogadd ifjú, de derék erőmet !
Rontok, építek ! Zuhanó szekercéd
fénye hullócsillaga tőlem ejlik,
mert te vagy a nagy,
te vagy az erős, te vagy új és bátor :
Gallián Caesart te vezetted át és
új aranymezőt kereső, te leltél
Amerikára.

HIMNUSZ IRISZHEZ

Sötét van. Hol az ezer szín? Mivé lett?
Hol az ezer tárgy külön élete?
(Szín a különség, különség az élet) —
éj van s most minden tehén fekete.
Belém esett a világ és lett oly vad,
oly egy-sötét, hogy szinte már ragyog
s a lelkem indus bölcseségbe olvad :
nincs semmi sem, csak semmi van,
s e semmi én vagyok.

Egy-semmi ! Minden-semmi ! Színek nélkül
ragyogó semmi ! Únlak, hagyj te most !
Sokszorzó lelkem veled nem elégül,
meddő szám, mely nem szoroz, se nem oszt.
Ért gyümölcs nedvvel, fejem telve vággyal,
vágyaim súlya nyomja vánkosom :
ah, nem békülök én unalmas ággyal
s Morpheus karjai között
Iriszről álmodom.

Irisz ! te lelkem régi istensége !
hétszínű, gyöngyös, mint nektári kelyh,
ezerszínű, uszályos, égnek éke,
Irisz, kinek ruhája pávapelyh,
Irisz, kinek mosolyja a szivárvány,
színek bontója, koszorús hajú,
ívelt szeszély, ég hídja, tarka bálvány,
jer ontsd elémbe képeid,
beszédes színkapú !

Idézz fel nékem ezer égi képet
és földi képet, trilliót ha van,
sok földet, vizet, új és régi népet,
idézz fel, szóval, *teljes enmagam.*
Királyt, papot, pénzt, nemes daliákat
s a daliával idézd fel lovát,
aljas gonosztevőt, tudós diákot :
a multak kövét érted-é
csiholni, mint kovát?

Költő-szemeddel többet lelsz te benne,
mint ásatagban egynémely tudós —
De ha ráúntál multra és jelenre,
színek bontója, légy nekem te jós :

hiszen te fested, Irisz, a világot
s ne tudnád, hogy ecseted merre fut?
Idézd fel, amit még egy szem se látott : —
a jövő falát érted-é
kitárni mint kaput?

Színek bontója, viharok barátja,
világ költője, tarka mint virág,
jer, kedvesebb nekem a Mája fátyla,
mint az unalmas-egy-való világ !
Vihar barátja, szép idő követje,
Junó követje, koszorús hajú,
világszínháznak kárpitos szövetje,
jer, ontsd elémbe képeid,
beszédes ívkapú.

MESSZE . . . MESSZE . . .

Spanyolhon. Tarka hímü rét.
Tört árnyat nyujt a minarét.
Bús donna barna balkonon
mereng a bíbor alkonyon.

Olaszhon. Göndör fellegek,
Sötét ég lanyhul fülleteg.
Szökőkut vize fölbuzog.
Tört márvány, fáradt mirtuszok.

Göröghon. Szirtek, régi rom,
ködöt pipáló bús orom.
A lég sürű, a föld kopár.
Nyáj, pásztorok, fenyő, gyopár.

Svájc. Zerge, bércek, szédület.
Sikló. Major felhők felett.
Sötétzöld völgyek, jégmező :
harapni friss a levegő.

Némethon. Város, régi ház :
emeletes tető, faváz.
Cégérek, kancsók, ó kutak,
hizott polgárok, szűk utak.

Frankhon. Vidám, könnyelmü nép.
Mennyi kirakat, mennyi kép !
Mekkora nyüzsgés, mennyi hang :
masina, csengő, kürt, harang.

Angolhon. Hidak és ködök.
Sok kormos kémény füstölög.
Kastélyok, parkok, labdatér,
mért legelőkön nyáj kövér.

Svédhon. Csipkézve hull a fjord,
sötétkék vízbe durva folt.
Nagy fák és kristálytengerek,
nagyarcu szőke emberek.

Ó mennyi város, mennyi nép,
Ó mennyi messze szép vidék !
Rabsorsom milyen mostoha,
hogy *mind* nem láthatom soha !

PÁRIS

FANTÁZIA

Más vidékre vágyol innen, szemmel látom néha rajtad:
jelzi színnel sápadt arcod, biggyenéssel néma ajkad,
únalom-szőnyegre hímzed álmokból a kézimunkád,
nem hevít meleg kedélyünk, nem hat fesztelen szavunk rád.
Új városunk friss hangjai ködfátyolképek előtted,
mik a régi magyar róna únt borújára vetődtek,
és a villany kék lángjai s kocsicsengők, szent harangok,
mélák mint a pásztortüzek, tompák mint a nyájkolompok.

Messze szőke Szajna mellett feketül egy híres város,
nappal ugyan feketül, de este mint az ég sugáros,
nappal gyászruhában ül, de éjjel fényruhában táncol,
míg a rendőr, szürke Hajnal, felhős homlokot nem ráncol
s rá nem süt zord őrlámpája mely sok titkos bűnt leleplez
akkor, tettenért, leguggol, akkor kissé csendesebb lesz,
de mint elfeledt csatornán rothadó test illó kénje,
csak az enyhe éjet várja, hogy kitörjön újra fénye.

Ott a nép mely nyüzsög az utcán, eleven, könnyelmü tábor
ott valami leng a légben régi tengerek savából;
ott az emberek szemében nem mereng öröklött átok,
s ázsiai lusta bú nem köt vergődő unokákat.
Ott, ha városzajon átzeng a vidék szélmalma, tücske,
nem miként kerékfogó sár, fényfogó köd, lélek füstje,
ott az ábránd nem ragad benn a lélekben, mely foganta,
ott a mélabú gyulandóbb, mint minálunk kedv és gyanta.

Homlokukat ott a házak messzebb merik tolni égnek,
ott sok ódon palotái állnak ősi dícsőségnek.
Ott sok új házon nem álmodt új vonal, szeszélyes hajlás
ott perelnek, rakva kőből, új öröm és régi vallás.
Ott az ó királyok vára nyitva minden közseregnek,
benne sok kincs: drága míve régi híres mestereknek;
ott a gót regényes egyház csonka csúcsa, gazdag hornya,
igazán regébe illik ott a híres Eiffel-tornya.

Régi vár, melyről dícsvágyó serdülőben álmok kelnek,
tündérváros melyről tágult szemmel hall mesét a gyermek.
Ez ama hajó, mely indul zátonyokkal tölt távolra:
nyúl fölötte kéményárboc, leng fölötte füstvitorla.
Ez ama fészek, amelyből költ a röpte némely sasnak
és neveknek, miket hallva ifjú becsvágy száll magasnak.
Ez a nagy boly melyet rakott sok hangyánál-hangyább hangya
ez a malom, melyről álmod a mezőn aszó kalangya.

S ez ama szőlőkert, melyben aszott anyja annyi bornak,
melytől egy világrész annyi nemzedéke dőlt mámornak.
Ez a drága trágya dombja, melynek nemes erjedése
elég, hogy egy kontinensnek talaját átássa-vésse.
Ez ama kas, melybe méhként száll a legkülönbek vágya,
ez a távol rothadó test, ez a fínom illat ágya,
mely a méla magyarföldi róna tétlen emberének
éber orrlyikát zavarja, távol hangszer, illatméreg.

Babylon ha erre volna, nyughatnál-e messze pusztán,
látva annak fordult ormát délibáb vizében úszván?
Babylon, ha erre volna, nemde bomlott cimbalomként
lenne hangolt lelked, annak hallva zenéjét koronként?
Babylon ha erre volna, azt hiszed hogy illatától
tétlen ideged hárfája nem rezegne meg magától
s súlyos álmok iszapával bús lelked nem lenne sáros? —
Messze szőke Szajna partján feketül egy híres város...

TÜZEK

Mivel ma nincs dolog, mivel ma nincs diráló
s lelkünk a kósza vágy kész szállodája lett,
mondd meg ma hát nekem, te régi tűzimádó,
tüzek közt mely tüzet imádsz te más felett?

A kályha tüze, mely előttünk itt ropogva
agyagbörtön közül sohase szabadul,
hasonlít arra, mely testünkben háborogva
szívünket vereti néha nagyon vadul.
Ó, boldog az a tűz, melynek melegje vígan
bebarátságosít egy meghitt kis szobát
és átkozott a gőz, mely füstölögve, hígan
elomlik éjeken — s megfullad a család.

A csillagok tüze, mely fenn a távol égen
tisztán, közömbösen, magányosan ragyog,
mégis mindég remeg, reszket az éji kéken —
mi égi szenvedély bánthat, ti csillagok?
Ó, boldog csillag az, amely áldott hevével
bolygókat éltet, úgy mint szép apánk, a nap —
de vannak miknek itt csak késett fényük évell,
míg fáradt lángjaik már régen alszanak.

Egykor az ifju vágy más tűz felé vonott,
mely szintolyan magas, habár nem olyan tiszta.
Ó, rejtsd el a szemed, ernyőzd be homlokod:
lélek! reád tapadt a világ durva piszka.
A dícsőség tüze akkor boldog, ha áldott,
boldog, ha boldogít, ha nem keresve jő:
oly isten ez, ki úgy áld meg, ha nem imádod,
gyönyör, ha nem gyönyör, erő, ha nem erő.

Az édes tiszta tűz, mely kedvesed szemében
oly szelíden ragyog, az áldott enyhe tűz,
mely bárkinek öröm, tenéked átok épen:
mi mást mulatni vonz, téged tépődni űz,
mi másnak lelket ád, tenéked lelked rágja,
kínpadi láng neked, mi másnak szent sugár:
lélekkel mit törődsz? de tested marja lángja
s hulládat is égeti, majdan ha elbukál.

Az oltárok tüzét, gonosz, te rég leköpted,
a harci tűz, amely templomot gyujtogat,
rég elhamuhodott tebenned. Köd mögötted,
előtted köd — bukott! megadhatod magad.

Nem tudsz már rontani, építni sohse tudtál;
a mennykövek tüzét szemed rég bámulá:
most, amikor tanyád a mennykövek között áll,
híres! nem búsz-e lám üvegharang alá?

A pokolnak tüze — ó, pokol tüze mind!
a döglött csillagok! a dugult kályha gáza!
a szörnyű szerelem, mely törvényt nem tekint,
színpadi, kínpadi dícsvágyad gyáva gyásza,
a lusta fájdalom! ó, pokol tüze mind:
készítve lent a hely, már áll a máglya váza —
fuj, szörnyű szerelem, mely törvényt nem tekint!
fuj, döglött csillagok! fuj, dugult kályha gáza!

ÉJSZAKA!

Im, itt a tág, a szabad éjszaka,
Illatos ege, színes csillaga;
mi, szűk szobáknak sápadt gyermeki
tegyünk szerelmi vallomást neki —
Ó éjszaka! Ó, fényes éjszaka!

A föld, ha nyúgalomé s gyönyöré,
szelíd szárnyával ő borúl fölé,
mint jó szülő, takarva öleli,
áldón ragyognak ezer szemei —
Ó éjszaka! Ó, szelíd éjszaka!

Ő sohsem pihen: alkot boldogan,
ölén száz élet nesztelen fogan,
ölén, ha tölten nyujtozik a kéj,
szemét hamisan húnyja a »vak éj« —
Ó éjszaka! Termékeny éjszaka!

Arany tőgyén, mely holdnak hívatik,
fehér tejjel táplálja gyermekit,
s hamerre kéjes dombhát domborul,
tetsző fátyollal rejti jámborul —
Ó éjszaka! urasszony éjszaka!

Ő mindenekre egyaránt figyel,
jól tudja mindig ő, hogy mit mível,
ő szárazságra bocsát harmatot,
meleg nap után hűs fuvallatot —
Ó éjszaka! Ó, gondos éjszaka!

Melegítő hűs, zaj-táplálta csend,
mozgalmas nyugalom, ne bánjuk, mit jelent;
mi szűk szobáknak sápadt gyermeki,
tegyünk, tegyünk szerelmi vallomást neki!
Ó, éjszaka! Ó, szabad éjszaka!

SUNT LACRIMAE RERUM

Van a tárgyaknak könnyük. Érzem olykor,
hogy sírnak a szobámban nesztelen;
sötétedő, sejtelmes alkonyokkor
bús lelküket kitárják meztelen.

Tán azt hiszik, nem látja most szem őket:
ki járna a sötétben eleven?
De én, szobáknak baglya, nézem őket,
örülve, hogy van, aki sír velem.

Nézem, hogy elhagyja magát az asztal,
silány terhét emelni únja már.
Az ágy, mint akit senki sem vigasztal,
gyötrelmes éjet önmegadva vár.

(Keresztény rabnő várhat így az éjre,
bírván basája undok, únt kegyét.)
A vén karszék némán huzódva félre
bús daccal tölti bársonyos begyét.

Szégyenlett kínjuk fájlalják a képek,
szegekre fölfeszített vértanuk,
s mint este egyedül maradt cselédek,
sírnak a tárgyak, bárha nincs szavuk.

Sírnak, mint néma lelkek, mint vak árvák,
süket szemek, sötétbe zárt rabok,
halottlan-holtak és örökre lárvák,
léttelen lények, tompa darabok.

ANYÁM NEVÉRE

Hajnalka volt az édesanyám,
hajnalra születtem én.
S lelkemben már ily fiatalon
nincs hajnal, semmi remény,
nincs hajnal, semmi vidámság,
nincs hajnal, nincsen öröm.
Hajnalka volt az édesanyám
s csak alkony az örököm.

Hajnalka volt az édesanyám:
Kedélybeteg, árva nő ma;
Mióta meghalt édesapám,
házunk oly szomoru, néma:
Mióta meghalt édesapám,
házunk oly hallgatag, árva:
Gyermekkoromba' — szegény fiú:
e házba valék bezárva.

Novemberben születtem én,
Hajnalka volt az anyám:
Ah, annyi gondja volt, szegény,
hogy gondolt volna reám?
Hogy gondolt volna fiára,
ki titkon búra hajolt?
(Hajnalka volt az anyja, de ő
November gyermeke volt.)

Síromra, ha meghalok, ez jön:
»Itt nyugszik az, ki nem élt:
Nem nyúlt az eléberakotthoz,
jöhetleneket remélt.
Világa nem a nap vala,
csak a kölcsönfényü hold:
Hajnalka volt az anyja — de ő
e hajnal alkonya volt.«

SIRVERS

Itt nyugszom. Végre megnyugodtam
a hosszú szenvedés után.
Keserű lelkemet kiadtam
s mint dőlt fatörzs, fekszem sután.
Keserű lelkemet kiadtam,
mint fájó gennyet a beteg:
magamtól is védve maradtam:
akarva sem szenvedhetek.

Nincs jobb világ a másvilágnál,
a másvilágon nincs világ,
s nincs jobb világ a nincs-világnál,
mert féreg nélkül nincs virág.
Nincs jobb világ a nincs-világnál,
hol féreg van csak, nincs virág,
hol féreg nem kár, hogyha rágcsál,
hol féreg nem fáj, hogyha rág.

Itt nyugszom. Végre megnyugodtam.
Elszállt az álom és a láz.
Ma föld fölöttem, föld alattam,
és nem emel, és nem aláz.
Ma föld fölöttem, föld alattam,
koporsó kerít, néma ház.
Keserű lelkemet kiadtam
és nem boszant a léha gyász.

Nincs jobb világ a másvilágnál,
mely halkan létlen létre bont,
mert jobb ha nem látsz, mint ha látnál,
s hol semmi érzés, semmi gond.
Mert jobb ha nem látsz, mint ha látnál,
és jobb a száraz, puszta csont
ez ideges, husos világnál,
mely oly keserves és bolond.

DARUTÖRPEHARC

Mikor uj évszak szele rebben,
hajnal hamukárpitja lebben,
új szürkeség ó szürkeségben,
jönnek, jönnek darvak a légben.

Jönnek óriás, csőrös ékben,
jönnek, jönnek darvak a légben,
szárnyuk csapása szelet zúgat,
mély hangjuk búsan messze krúgat.

Csőrük iránt viszen az útjuk,
de honnan jönnek, sohse tudjuk,
nyakig a lábuk légbe lábol...
tán Afrikából, Afrikából.

Halld a csodát, amit ma láttam:
a daruharcot szemmel láttam,
a barna föld hűs meztelenje
nesztelen éledt elevenre.

Hol láttam? kérdezed, hiában,
Tán Thrákiában, Thrákiában:
a pygmaeusok törpe népe
darvak hadának állt elébe.

Honukat védni ébredének
földi fickók, pöttön legények,
s sűrű dárdát szegezve jönnek:
nézhetnéd óriási sünnek.

Zúgnak a nyílak és a szárnyak:
csatára, hej! csatára szállnak,
mint égi felhők, földi árnyak,
árnyat, felhőt összekuszálnak.

Sötét parton világos pontok,
tépett tollak és törött csontok:
feledve harcok, honfigondok,
nyugosznak most a kis bolondok.

HEGESO SIRJA

EGY GÖRÖG EMLÉKRE

A kedvesem kétezer éve alszik,
kétezer éve meghalt s vár reám.
A neve Hegeso. — Lábhegytől arcig
márványszinű — s komoly görög leány.

Élő, habár lehellete se hallszik,
keble átduzzad ráncos khítonán,
Fürtös fejében ki tudja mi rajzik?
Ül meghajolva. Méla. Halovány.

Előtte állva szolgálója tartja,
rabszolgalány, a drága *ládikát*,
amelyből ékszereit válogatja.

Talán azt nézi (lelkem bús reménye !),
melyikkel ékesítse föl magát,
ha megjövök majd én, a vőlegénye.

ALISCUM ÉJHAJÚ LÁNYA
IRTAM ALISCUMBAN

(Roma urbs Regum)

»Fennhangon dobban a szívem,
mellem repes, úgy örül,
csiklandó vágyak méhrajai
zsibongnak övem körül.

Hasadt tunikámba botlom —
nem is tudom, ma mi lelt :
tegnap, — tudjátok-e? — tegnap
a római prétor ölelt !

Megölelt a római prétor,
adott egy karperecet :
‚Aliscum éjhaju lánya' —
ábrándosan így nevezett.

‚Aliscum éjhaju lánya,
bársonyszemű, olajarcú,
hymettusi méz ily édes,
lybánoni törzs ily karcsú.'

‚Ilyent csak a Nílus látott,
soha még a Tiberis.' —
Igy mondta. Világot járt ő
s tud írni verseket is.

És római ő, Rómába
tér majd haza *gazdagon*.
Tudom el is visz magával,
ha picit cirógatom.

Rómában a Tiberisnél
van ám keletje a lánynak ;
lakomákban, asztalok alján
táncolnak s csókokat hánynak.

Sok szőke, barna leányok,
és héber, rőthaju szintén,
s cigány s kökényszemü germán ; —
de oly büvös egy se, mint én.

Olyan büvös — és oly hűvös,
tüzes — s szüzes ; oly ügyes :
Rómában csupa király van,
mégsem leszek én kegyes.

Rómában csupa király van,
aki hálót vet ki, fog.
Rómában egy csak a császár
és én — császárt akarok.

Milyen lehet az a császár?
Aranyhal! övé a világ!
Hitegessem, csalogassam:
nem ingyen kél a virág.

Hitegessem, csalogassam:
tán nőül vesz kereken,
s menyasszonyi ajándékul
a világot adja nekem!«

GOLGOTAI CSÁRDA

(Egy ismert passio-ének dallamára)

»Hej, katonák, van-e bor
A kűherkulessét!
S kocka? Lógjon aki lóg!
Hozom a köntössét.
Kis murit ma! Illik az
vidám örökösnek:
Gazdája már nem iszik
ugysem a köntösnek.

»Megkukult a feszület
három óra tájban,
Akkor elfogyott a szusz
a zsidókirályban.
Ha! nagy a zsidókirály,
Magas a kormánya:
Lába alatt jár a szél,
Feje fölött kánya.

»Ej, de fene csúf idő!
Mi a fránya hozta?
Lót a szél mint egy bolond
kint az utcahosszba.
Zörg az ablak; fütyül a
Hej fütyül a kályha;
Most igazán jó meleg
jó meleg a csárda.

»Ott fönn a kereszt alatt
bőg egynéhány dajna:
názáreti ember volt,
ácsmester az apja.
Lógjon aki... vesd ki már!
Nyolc! A köntöst tartom —
Csárdásné, te szebb vagy mint
minden zsidóasszony!«

THEOSOPHIKUS ÉNEKEK

I. KERESZTÉNY.

Bizony, bizony, sötét az élet
és nincsen benne semmi jó,
s majd eljövend a nagy itélet,
hol törve lészen a dió.

És aki gonosz, balra térend,
és jobbra áll az, aki jó,
és kürttel harsan az itélet,
a nagy Annunciáció.

A Fiúisten trónra száll,
árnyat vet az örök szemöldök
sír a dús gaz, sivít az ördög.

Az angyalok harmónikálnak,
a szentek körben térden állnak
és Cecilia zongorál.

II. INDUS.

A fény alatt, az ég alatt, a lég alatt,
a fény alatt, a lég alatt, a jég alatt,
a fény alatt, a kék alatt, a zöld alatt,
a fény alatt, az ég alatt, a föld alatt,
a fény alatt, az árny alatt, a láng alatt,
a teknősbéka és az elefánt alatt
a lenti durvább semmiségre vánkosúl
egy óriási isten arca súlyosúl,
egy isten óriási arca tartja fenn
szemöldökével a mindent a semmiben,
s szemöldökét folyvást mozgatva egyaránt
mindent egyhangú és örök mozgásba ránt.
Kimérten mint az óra, némán mint a kő,
örök-busásan, mint maga a bús Idő.
Tiktak, tiktak, tiktak, tiktak, tiktak, bizony
betegen fekszik a világ e vánkoson,
e kőkemény istenkoponya vánkosán
fekszik a vak világ betegen, ostobán,
és óriási keble lázasan piheg. —
Ki érti meg ma énekem, ki érti meg?
S ki tudja, mert én nem tudom, hogy mit jelent?
S ki hiszi el, hogy jártam, jártam odalent?
Hogy jártam ott, hol nincs világos, nincs sötét,
és láttam azt az arcot és szemöldökét,
amelynek ütemére a világkebel
piheg . . . Én jártam ott.
És nem rémültem el.

STROFÁK A WARTBURGI DALNOK-VERSENYBŐL

(WOLFRAM IGY ÉNEKELT:)

Fehérruhás az én madonnám,
kihez köt fehér szerelem,
megvívok érte hősi tornán,
kiontom érte életem.

Halavány rószaszínű bőre
rezegve tömjént párolog —
sirok, ha messziről belőle
csak egy sugárka rámcsorog.
Új tagja, újra nézve rája
új rózsaként nyíl szerteszét,
s a friss csokornak nedves bája
önti el érett termetét.

Dicsérje kő, dicsérje minden
angyali madonnám kegyét!
dalaim záporával hintem:
ruháját gyöngyössé tegyék.

Ruhája teste tagja is talán,
testével mintha összefolyna
s e selyemhab a meleg, tiszta lány
illatos, illó ködje volna.
Áttetszik rajta minden mozdulat,
a fínom ideg-hárfa-háló
s selyemzúgásán dal gyulad
szivemben, soha el nem álló!

Halaványködü rózsabőre
éneket ekként párolog:
boldog, ha messziről belőle
csak egy sugárka rámcsorog.

S mily ujszerű, mily meglepő az arca,
ha szembeveti gyöngyös mosolyát!
Tekintetének gyenge gyémántkarca
üveglelkemet csengve metszi át.
Komoly nyakától halkan lefelé dől
lankára lágyan omlékony vonal,
s a fésű és tű szoros börtönéből
kigöndörödni vágyik az
aranyos barna haj.

Uj tagja, újra nézve rája
uj rózsaként nyíl szerteszét,
s a friss csokornak nedves bája
önti el érett termetét.

Ó, uj gyönyörüség, mit senki még nem érzett,
nincsen neved, hát hogyan hívjalak?
Uj vágyam uj nyila, uj mesterséggel élzett,
rád uj dal kéne, most talált szavak.
E régi rím, ez elavult alak
frissen kinyílt napod mily szégyenkezve zengi,
ó, uj vágy! Uj csoda a nap alatt!
Ó, uj gyönyörűség, mit még nem sejtett senki!

* * *

(TANNHÄUSER PEDIG IGY ÉNEKELT :)

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

Vigyázz ! tudod, szerelmem ég.
Úgy mint a tűz. Vagy mint a jég,
a jég mely ég és éget.
Szerelmem nem tej, nem fehér.
Itala bor. S a bora vér.
Vigyázz ! megöllek téged !

Piros véredre szomjazom
ma megrészegszem én azon,
azon a piros véren.
Harci dal párzó énekem :
tudod nem kedves énnekem
a hófehér szemérem.

Ágynak az fázón búj alá
nem melegíti búja láng,
aludjon hát a gyáva !
mi vadak tépjük a lepelt
vérezzen arcot és kebelt
körmünk királyi vágya.

Nyálként és vérként omlani
csordulnak bűnös vágyai
körmünknek és fogunknak :
a szeszt lángjával nyaljuk el
a kín a kéjtől nem rug el :
kéjjé pirul kinunk csak.

Ugye hogy lázad ma dalom?
Tüzem tovább nem takarom :
áldott a meztelenség !
A kéjnek teljét akarom !
Jöjj vágyam, aljas hatalom,
legédesebb ellenség !

Jöjj vágyam, aljas hatalom,
vagyonnal áldozom neked
s élettel és erénnyel :
ép így tisztelték egykoron
arannyal a szent gyermeket
s mirrhával és tömjénnel . . .

TURANI INDULÓ

Mi vagyunk a rónán járók
Soha napján meg nem állók
Lég fiai, röpke rárók,
messze mezőn szerte szállók.
Huj, huj, huj!

Szolgánk jámbor, népünk pártos,
Széltől ellett ménünk táltos,
Varju, holló ránk kiáltoz,
Könnyü nyilunk visszaszálldos.
Huj, huj, huj!

Rabjaink a barmot hajtják,
Szolgáink a sátrat hordják,
Lányaink a hálót foldják,
Fiaink a lovat tartják.
Huj, huj, huj!

Sátrunkat csak seprűszárral,
Nem kerítjük azt mi zárral,
Mégis nyuszttal dús bazárral
vetekedünk a kazárral.
Huj, huj, huj!

Igy élünk mi, népet fosztván,
földjeinket föl nem osztván,
Széles üngünk szelet uszván
riadunk a rémes pusztán:
Huj, huj, huj!

Rátörünk az ellenségre,
ugy teszünk szert feleségre,
Ha nem lelünk ellenségre,
nézünk a csillagos égre.
Huj, huj, huj!

Sok csodát az égen látunk,
Sok arany csodát imádunk,
Kútfejeknél törvényt látunk,
Isten napja süti hátunk.
Huj, huj, huj!

Kőházakkal, vértes haddal,
mit törődünk Napnyugattal?
Zabolátlan akarattal
virradunk mi virradattal.
Huj, huj, huj!

Rajta széllel, zivatarral!
Haj szabir az onugorral,
Hajrá hét törzs hét magyarral,
Nyolcadikkal, mord kabarral!
Huj, huj, huj!

GALÁNS ÜNNEPSÉG

Medgyaszay Vilmának

Nincs gálánsnak szeri-száma :
csupa sikk e hercig dáma,
karcsu mint a minarét :
illik néki a minét.

Rechtsre perdül, linksre fordul,
spicce van tán némi bortul :
tempót ime mégse vét,
illik néki a minét.

Mint vázájábul, kibimbul
dagadozó krinolinbul
s műredőkben veti szét —
illik néki a minét.

Ilyen abroncsvázas aljjal,
s könnyü taille-jal, bodros hajjal
fennen hordja a toupet-t —
illik néki a minét.

Melly fórném és melly valódi !
S mint pretenzív gallus módi
tartja hatkor a diner-t —
illik néki a minét.

Csupa illem, csupa kellem,
mért ütenyre szabott szellem,
csupa szoros etikét :
illik néki a minét.

Kéjjel-kedvvel, indulattal
könnyü báju mozdulattal
messze hagyja Dérinét :
illik néki a minét.

Linksre ferdül, rechtsre fordul,
spicce van tán némi bortul,
púder rejti hév szinét,
illik néki a minét.

RECANATI

(Leopardi szülőfalva)

Künn az udvar naptól aszúlt bokra
földnek ejti fáradt levelét,
messze sötét szőllőhegyek csokra
von falat, félénk falu, köréd.
Benn a színek összeolvadóban,
könyv az asztalon, zavart halom,
mint fehér kövek, mint puszta rom,
kő kövön hol nem maradt valóban.

»Ó csak azt tudnám, hogy mire vágyom,
vigyen a sors, bármily útra szab!
kenyerem vágy, unalom az ágyam:
mindenütt rossz, otthon legrosszabb.
Vágyam van és semmire sincs vágyam:
hogy lehetne? Mitsem ismerek.
Tán egy kék virágot keresek.
Hol vagy, hol vagy, édes kék virágom?

»Künn az udvar kútja kőpárkánya
mellett nyílhatsz, míg én itt veszem,
elmosódik domborfaragványa:
odáig sem ér szemem s kezem.
Füles rúddal ott egy élénk lány áll,
feltürött karján üres csöbör,
megmerítve húzza újra föl:
teste ing minden mozdulatánál.

»Mennyi kútad, mennyi szőllőd, dombod
s kék virágod, szép Itáliám.
Merre síma vászonsátrad bontod,
az alatt nyíl az enyém is tán.
Vagy ott fenn, hol föld és felhő kondor,
hó alatt diderg az senyvedőn,
míg felül e fagyos lepedőn
komoran jár óriás komondor.

»Vagy talán már el is hervadt régen,
néhány ezer évvel ezelőtt,
s illata kísért még e vidéken
gúnyolván a késett keresőt.
Tán egy római nő, görög ének
mellett, peristylion oszlopán
dőlve (púpos hátam, bús szobám
szégyenkezzél!) adta kedvesének.

»Nem ! a boldogságnak kék virága
mindig csak nyomainkon fakad.
Szem előtt keresheted : hiába !
aki visszanéz : az látja csak !
Ó de kinek soha föld husába
gyenge sarka egy sebet se vág,
hogy teremjen a nyomán virág?
Bölcsejéből ki se lépett lába —

»Bölcsejéből mindjárt sírba hág?«

SAN GIORGIO MAGGIORE

Keresztes, hófalú tornácba fordulék be,
a nyájas szerzetes vezette az utat
a toronyhoz, amely büszkén szökell a légbe
s Velence ujjaként az ég felé mutat.

És ott hagyott magam, hol négy sarokkal égbe
kigyóz a deszkaléc s szorúl az öntudat,
a szem kapaszkodik a harangkötelékbe
s végét nem érheti, s szédül, s ijed, kutat.

S egyszerre... fenn !... a menny gyulad ki kék világu
és négyfelől a nagy szigetváros kitágul,
mely ég és víz között gyémántos fényben áll,

hol minden büszke ház uj szépséget kinál.
Lefelé, lefelé !... hamar !... a deszka koppan.
Egy perc... egy szédülés... a szív ijedve dobban.

ZRINYI VELENCÉBEN

Szent Márk dicső terén, melyet mélán tapostam,
valaha régesrég egy másik bús magyar,
méltóbb költő mint én, és hős mint senki mostan,
tiport hatalmasan, ki tudta mit akar!

Ki tudta mit akar s nem tudta, hogy a rosszban
fogyhatlan a világ s nem tudta, hogy hamar
ide vágy vissza a földről, hol bármi sorsban
élni és halni kell; mely ápol s eltakar.

Ezt mind nem tudta még s árva honára gondolt,
s döngött csizmája a márványon s lelke tombolt,
látván sok harci jelt ős ívek oldalán.

Alkonyfelhő borult lagunára, piarcra,
felhőn az angyalok készültek már a harcra,
melyre a holtakat felkölté Alderán.

ITÁLIA

Itália ! tudom városaid csodálni,
hol dús sikátoron vidám nép bizsereg.
Lázas az ily szük út, mint testben kék erek,
s nemes, habár hanyag, szennyében is királyi.

Vonzanak íveid s tűnt fényed palotái,
árkádok, oszlopod, a sugaras terek,
hol elszédülnek az ideges emberek ;
vonzanak a sötét toronylépcsők csigái.

De nem kékebb eged és a dombod se zöldebb,
mint honni dombjaink s a dunántúli ég,
e gömbölyű, szelid, szinjátszó kék vidék.

S olasz szív nem lehet emlékektől gyötörtebb
a vén boltok alatt, az ősök piacán,
mint én, ha földeden bolyongok, bús hazám !

AESTATI HIEMS

Elszállt a nyárnak utolsó viharja,
nyúlt jegenye szomjassan andalog,
sárgúlva rogynak árva kazalok,
sárgúl a nyírott róna törpe sarja.

A gép a búzát álmosan hadarja,
szíján suhogva vaskerék forog;
unt hő az égből lankatag csorog,
s a földet már az őszi érc kaparja.

S az őszi szél is nemsokára nyalja
s tétúl üres marékkal kavarog;
horgolva űzik csókák, karvalyok.

Múl a szüret, fonnyad a róna tarja;
tanyában járja alsós és tarokk;
s az élet emlékét a hó takarja.

SZŐLŐHEGY TÉLEN

Az egész szőllőhegyet látni most,
a hegy husát most látni meztelen,
mint ájult hölgy, mutatja fesztelen
telt formáját, a gömbölyűt, csinost.

A barna föld emlőjét látni most,
emlőt száradva, dombot nesztelen,
hol az áttetsző gyöngygerezd terem,
melyből szürik a mézizű pirost.

Karók serege bús-meredten áll,
arannyal árnyal a ferde sugár,
a puszta hanton egy lélek se jár.

December, január és február —
mikor jön már a tavasz és a nyár?
a fosztott tőke álmodozva vár.

VÁSÁR

Friss hótól pöttyös báránybőr süveg,
vásári pénz koppan a durva markon.
Kilógó ing, zord búsa szemivek,
s római szó kopik a szennyes ajkon.

Sötét örménnyel alkud az oláh,
szekérre szórva hosszuszőrü szűre;
kis kutya béfut a szekér alá
s gyáván vonít a tarka népsürűre.

Elül is kötény, hátul is kötény,
jön vastaglábu asszony sárga arccal
át a tér hóval rácsozott ködén,
kész alkuharcba szállni száz piarccal.

Magyar szó végre. Kis székely gyerek,
füle se látszik süvegtől, subától,
pirulva, boldog arccal ténfereg,
hol új csodát igér az ócska sátor.

Sátorban a gondolatolvasó:
ki bé mer menni, bámulhatsz a merszén.
Hegyes könyök lök s éles, cifra szó:
Au, a cigányok!... zsebbe' még az erszény?

Láthatsz sok pópát, hosszu szép szakállt,
kirakva sok ügyetlen, cifra képet,
míg a Nemere éles hangja vált,
s füleket festve fütyüli a népet.

Messze a tiszteletes nagy hegyek,
égbenéző társai agg Negojnak,
melyekre nem vet senki most ügyet,
lassan a bús ködökkel egybefolynak.

CSENDÉLETEK

ASZTALFIÓK

Im egy invalidus bazár,
mit rozsdás bádog, cifra zár
s faragcsált barna deszka fed.
Benn ó toll s rágott ócska szár
bélyegzett bélyeg s más szemet,
mit kis diák cserén beszed,
skatulya, kártya, gyufaszál,
ó kiflicsücs, papirszelet,
babaláb dróttal rádmered,
s lenhajas porcellánfejet
gumi, spagét, rézdrót kuszál;
tompul a hajlott ónhuszár,
sarokban pukkadt krampusz áll,
rád-öltve a forgácsbelet.

CUMULUS

Szépia ecset, matt irónok
pingálnak az alkonyhatáron:
anyaga pehely, színek ónok.
Uj felleg jő. Ezt még bevárom.
Egy mitológiai csónok.
Előtte kürtös vig Tritónok,
Amphitrité csigabatáron.
Benn fontos hősök, fürge gnómok,
bölcs pózban egy athéni szónok,
obolust rágó Harpagónok,
s Lais tükörrel, inger-álom
s tömör Alcides kékes áron,
s hol farra görbül lent a csónok
némán evezve hajtja Cháron.

MOZGÓFÉNYKÉP

Máskép : Amerikai Leányszöktetés — szenzációs szerelmi tragédia mozgófényképben előadva

A gép sugarát kereken veti, képköre fénylik a sik lepedőn
mindjárt, szivem, uj szinek és alakok lovagolnak a fénylegyezőn
olcsó s remek élvezet összecsodálni e gyors jelenéseket itt :
első a Szerelmi Tragédia, melyet a lámpa a falra vetit.

Ni — Amerikában e nagy palotának a dús ura — milliomos
rendel, levelez, sürög, üzleteit köti, telefonoz.
Titkára előtte. Beszélni akar vele. Várja. Magára marad.
Beszél neki. Karja mozog hevesen s ura szörnyü haragra gyulad.

Éjfélkor a hószinü lányszoba villanymécsese zöld. Jön a lány
bálból, kimerülten — a báli ruhában is oly ideges, halavány.
Vetkőzik az édes. Az éjjeli gyolcs fedi már. A komorna kimén.
Megkoccan az ablaka. Nyitja. Vetekszik a holddal a zöld szobafény.

Titkáruk az. »Édesem !« — Újul a kép. Palotájuk elébe mutat.
Fellegkaparójuk előtt ki az éjbe mutatja a hosszu utat.
Fellegkaparón kötelekből létra. Az emelet ablaka nyil.
Surrannak alá. Hamar : — Elbuj a hold köre. Rebben az ótomobil.

És tűnik a gépkocsi. Mind kicsinyebb-kicsinyebb. De a palota ébred.
Vádat sug a létra. Mi volt az? Utánok! A gép! Tova! S mozdul a képlet.
Nyargalnak az útközi fák növekedve szemünkbe : a kocsi sötét pont
nyargalnak az út jegenyéi. Kigyózik az út tova. Két kocsi két pont.

És fordul a kép. Jön a halmon a két szeretővel a gép lefelé.
Vakít ide : hallani szinte, amint robog a kanyarúlat elé.
Nőnek az arcok. A hölgy a lovagra simul. De az ég henye fellege gyül.
S tűnik kanyarodva a gép. Jön a második. Ebben a dúlt öreg ül.

S elpattan a kép, valamint hab a síma vizen. Jön az új. Csupa álom.
Villannak az ég csodanyílai. Zuppan a zápor a messze határon.
Ó nézd, gyönyörű ! gyönyörű ez a fény- és árnycsere kékbe pirosból !
S hogy gördül a két robogó! Hogyan is, hogyan is lehet ez papirosból!

S hogy gördül a két robogó; hegyeken tova, völgyeken, árkokon át !
Pornimbusz után pocsolyás utakon ver a kereke sárkoronát.
Tágulnak a messze prerík. Zug a zápor, a sík tavakon kopogó :
S sebesebben mint hir a dróton, a bús utakon tova gördül a két robogó.

S dacolva vonattal a síneken át kerekük suhan. Alszik a város.
Surrannak elénk magas ércemeletjei. Csöndje halálos.
S már az öregnek a kocsija csusszan a — csusszan a jól kövezett
uton át :
Követi, keresi, hőn lesi, nem leli — nem leli lánya nyomát.

Zöldbeszegett hegy alatt tovanyúl sima tó vize, mint a lepény.
Most oda — lám oda jönnek a — szöknek a — törnek a lány s a
legény,
A kocsi mint csodaparipa ront oda, jaj neki — jaj bele vad kerekén
loccsan a — csobban a tó vize : jobb biz e tört szeretőknek a tó
fenekén.

Még egy rémszerü kép (az apáról) a vásznon jő : az utolsó :
vágtat a vad kocsi, mint robogó sír, fürge koporsó.
Igy a halálkocsi Ámerikát szeli, szeldeli, szegdeli, jár :
drága szekér kerekén, sima tó fenekén csupa kéj a halál.

*

Ah ! Ámerikába ! csak ott tul a tengeren, ott van az élet !
Ah ! Ámerikába miért nem utazhatom én soha véled . . .
Ott van az élet, a pénz, az öröm, s a kaland tere, küzdeni tér :
tengve a drága kenyéren unalmasan itt nyavalyogni mit ér?

RÉGI SZÁLLODA

Van Budán egy vén szálloda,
abban van egy öreg szoba,
papir helyett faburkolat
lepi magassan a falat;
itt minden barna és aszú,
vén bútorokon rág a szú.
És e szobán ül egy titok,
melyet ki tudja, hogy tudok?
s nem babonából, Istenem!
de nem hálnék meg benne, nem!
Itt hajdan gyilkosság esett —
és a sötét faburkolat
alatt
nesz nélkül bomlik a hulla.

Itt minden barna és aszú,
vén bútorokon rág a szú.
Itt hajdan gyilkosság esett,
mit a törvény se keresett,
mert messziről az áldozat
jött és magával pénzt hozott,
s nem volt környéki ismerőse:
kirabolá a vendéglőse,
s meggyilkolá s elhantolá
a fal alá, a fa alá,
jól illeszté a barna deszkát,
míg neje tartotta a gyertyát
s bár saját kőmüvesse volt,
a tábla rejti, mit vakolt —
és a sötét faburkolat
alatt
nesz nélkül bomlik a hulla.

És e vendéglős unokája
ma gazdag polgár s közbecsült,
s a szálloda legtöbb szobája
már megmodernigényesült;
de — bár nehányban — megmaradt
a régi bútor s burkolat,
melyekre ha kigyúl a villany,
otthontalan vendégül villan.
S sok vendég ottan költözik,
vetkőzik, meghál, s öltözik
vagy meglakik, hosszabban is,
minden szobában ... abban is,

s nem sejtenek tragédiát —
és a sötét faburkolat
alatt
nesz nélkül bomlik a hulla.

S nem sejtenek tragédiát!
S jön a grizettel a diák,
ki őt először ölelé...
Ez lesz a *chambre séparée.* —
Ó édes élet, ifju kor,
midőn szeszünknek színe forr,
bár minden perc vaskörmü szem,
mely a lejtő felé viszen,
mint fogaskerekű vonat...
mért szállna *erre* gondolat?
Ma ifjak vagyunk. S hajt a vágy!
Meleg a szoba, kész az ágy. —
De milyen ágy? De mily szoba? —
Milyen hát? Régi szálloda.

Vagy feljön a vidéki polgár,
s utazva gyermekes család:
az apa Pesten többször volt már,
fia mindent csodálva lát,
az anya fáradt, feje fáj. —
Vagy lányos ház jön. Itt a bál,
és Pesten drágák a szobák.
Vagy, Szent-Istvánra, vén slovák.
Vagy Bécsből könyvben utazó
kereskedelmi utazó.
Avagy eladni gabonáját
derék szorgalmas gazda jön:
számolva rágja garaskáját,
hogy tékoz fiának legyen. —
És a sötét faburkolat
alatt
nesz nélkül bomlik a hulla.

Nesz nélkül! Ó mi lenne, ha
egyszer mind nesszel bomlana
s a rothaj hangot költene?
Minő hangverseny? Mily zene?
Szárnyalva a világon át?
Tulzengve az élők zaját?
Nyögő, csikorgó hangelem,
melyben fulóznánk szüntelen,
s kerék csikorg, kopik a tengely —
szférák zenéje! zenetenger! —

Mi volt ez? Szörnyű! — Ah, ne félj!
Ne gondolj erre! Küzdj, remélj:
csak ablak zörge. Alszanak:
Nesz nincs, s temetve rab a szag.
Közel vagy távol: egyre megy,
a végtávolság mindig egy.
Jó gazda, számláld pénzedet,
vén bűnös, élvezd vétkedet:
nézzünk körül nyujtózva, bátran,
ha már megszálltunk e világban.
Te is fiú, tanulj, csodálj!
Leány, mulass! Tiéd a bál!
— Kinek bál, kinek ispotály —
Élvezz te is, s ne únd *roué:*
ma még, ma még a gyönyöré,
holnapra vár más szeparé,
hol majd fehér kőburkolat
alatt
nesz nélkül bomlik a hullád.

VÁROSVÉG

A város végén áll a régi ház.
Vigyázz!
Tudod-e mit beszél a régi ház?

A régi gyász
van falaira festve
és barna nappal és fekete estve.
Vigyázz,
mert elfog téged is a régi gyász.

A régi láz
gyul minden este bús ablakain ki
s a lelket inti:
vigyázz,
mert elfog téged is a régi láz.

Lázas és gyászos a vidék:
vad ég,
sötét felhőkben izzó hasadék.
Dombfogyásig tart a táj,
ott megszakad a szemhatár,
ott lesz zöldje kék;
mi van tul rajta még?
Talán a semmi. Talán az ég.

A pázsit
egyre kopaszul, egyre vásik.
A gyárból
a csatornába szennyes ár foly.
S tellik a csonka utca reggel
sok meztelen, piszkos gyerekkel.

Sereggel
nőnek az út szélén a gaz gyomok.
Kutyatej, csallán, szarkaláb,
a hervadt berze búj alább,
legényhüség röpíti pelyhét
s a vad hajnóka húnyja kelyhét.

Mérföldkő mellett nagy rakás homok.
Homok tövén a szöcske herseg
a távol kocsmazajjal versenyt.

Késő délután
pecér jön arra ketrechintaján
s a sok visító eb körül
a tájnak renyhe népe összegyül:

bámész sereg,
züllött koldus, pőre gyerek;
kocsmából is a kis lotyó
s sok cserfes asszony s vén szotyó.

A régi ház
mit vár ugy e vidéken, mit vigyáz?
A régi gyász
fog el, ha nézel a néma kapúra,
s a régi láz
bus vágya leng a szennyes bús vidéken
s vad égen:
az költi lelked szennyes mélabúra.

A VILÁGOSSÁG UDVARA

Ismeritek a bérházak fonákját,
mely valamely üres telekre hátall,
a függőlegesen leszelt tetővel
— akár az utca hasadt volna szét —
a nyirkos aljat s lépcsős tűzfalat,
s köztük a puszta, sápadt, síma sárgát,
amelyen nem fog semmi napsugár,
s a szomszéd ház egyenes árnyékának
éles vonala elomlik, elolvad?
Ismeritek a négyszög-mélyedést
a hosszú, keskeny, apró ablakokkal,
melyeknek barna, szűk keretjei
egymás fölé ritkásan sorakoznak?
Ismeritek zugán a tört árnyékot,
hová lihegve jőnek meghüsűlni
az utcakölykök nyári délután,
akik kiszedték a kerítés lécét
s gazos tagon métázva gondtalan,
kalap hiján a nap fejükre tűzött?
Ismeritek az árnyas mélyedést,
hol egymagában, hűsebb alkonyattal
lábat emelt s usgyé ! a kóbor eb !

Jöttek egy reggel hosszu mérőfával,
spárgával, léccel ; — ástak, keritettek
s meg' méricséltek ; póznát vertek szerte
s táblát aggattak : »Bemenet tilos !« —
Majd ujra jöttek malterral, kalánnal,
téglával és szekérrel : ástak, raktak,
fából nagy állványokat eszkábáltak,
léces hágókat, deszkaemelettel,
azon dongott sark, csoszogott papucs,
nyikorgott a talyiga kereke ;
görrent a csigás téglaemelőgép
s párosan hordta piros útasát. —
Majd szűnt a munka ; nyult a téglamű
csokrot s fedélt nyert ; eltisztult az állvány,
leszállt a hágók kettős emeletje,
— deszkánként hordta hosszu tengely el —
és meztelen maradt egy friss uj háznak
még szűziesen fehér homloka.
Száradt a ház. A lakók beköltöztek,
uj számozást kapott az utcasor
s a mélyedést mindenki elfeledte.

Csak a házmesterné, ha reggelente
seprő s lapáttal végigjárt hatalma
szemektől elrejtettebb szögein
— míg nyelve is lapátként hánya piszkot —
vagy a cseléd, mikor kiszórta a
frissen tört váza drága cserepét
— ügyetlensége kárát palástolni —
ama hosszúkás keskeny ablak résén —
vagy, eleinte, még az asszony is,
ha gyertya nélkül, mert a gyertya drága,
kamrában néha szerte rakosgatván
levert a polcról hébért, köcsögöt,
s bosszankodék a szomszéd uj falára
mely árnyékával kis tárát betölté —
csak ők emlékeztek hálásan olykor
e csöpp szögletnek létezésire
s nevezték német szóval, mely be sem megy
versembe : Világosság Udvarának.

Lucus a non lucendo — mert valóban
a világosság nem hatott ide
s mélyét nem érte soha napsugár,
csak oly kevéssé mint a kútak mélyét,
csak peremén vetett rövid szegélyt
napszak szerint, felváltva, más falára.
Mélyén tojáshéj, váza cserepe,
csont, konyharongy, üvegnyak, toll, szemét
és ujságfoszlány, széttépett levél
— ki tudja kinek az írása rajta? —
szüz összevisszaság között hever
szemtől bizonytalan időre rejtve.
Mert bárha néha, lakomák után
egy kábult fej és felkavart gyomor
émelygésében frissebb légre vágyva
kinyitná rése homályüvegét,
tekintete idáig el nem érne,
sötétben veszne el e szurdokalj.

S így míg a nagy ház hármas emeletjén
folyton folyik az élet üzleti
s tenyérnyi hely sincs hol lakó ne nyüzsgjön
a földszint boltjától a tűzhelyig,
melynél unottan gubbad a család,
az első emelet úrilakáig
és a poloskás ágyakig, melyekben
nyomor nyög avagy céda gyönyör izzad :

addig van a háznak egy szöglete
— mint régi kastély titkos rejteki —
hová láb, fény és mozgás el nem ér,
mely némán gyüjti egy jövendő napra
folyton növekvő piszka halmazát ;
egy kis hely az élet zajától mentve,
még jobban mentve, mint a temető.

Miért mondám el ezt? Nem is tudom,
csak gyakran oly nyomasztón jut eszembe,
ha járok a bérházak folyosóin
s kinézek holmi keskeny ablakon, —
s nem tehetém, hogy egyszer el ne mondjam —
Mi van benne? Mi bánt úgy engem benne?

EMLÉKSOROK EGY RÉGI PÉCSI USZODÁRA

Somno mollior unda

Szenvedélyes szenvedély korcsolyája lelkem.
Nem kerülém el, ami elkerülhetetlen.
Szenvedély, ó szenvedély, könnyű heved oly vad:
hogy kopik a korcsolya és a jég hogy olvad!

Vers, te másfelé röpülj, menekülj a vésztől,
nyugodalmas képeket, régi kort igézz föl.
Légy te búm-feledtető, légy te nekem Léthe:
kinek éber gondja kín, dalban újul léte.

I

Áll-e a nagy uszoda, közepén a parknak,
melyet nyáron oly poros akácok takartak,
mely tavasszal poshadón, pocsolyával telten
kushadt túl kórházon és túl temetőkerten?
— Messze messze sík terül, hol a káplár sort hív,
messze fontos négy torony, minaret és boltív;
messze füstölgő Mecsek zöld teteje újít,
szemnek nyújtva legalább üde koszorúit.

Idele csak fülledés, semmi hegyi érzet,
zöld hínár, por s némi bűz ködli az egészet.
Szivárványszinű hínár s füst, a gyárak füstje,
korhadt bűrü sík moha, pókháló ezüstje,
roncshid színjátszó moha s gőz, a gázgyár gőze.
némi forró várospor s bűz, a bőrgyár bűze.
A vasútról szénszag is, s füttye fájó hangja —
délbe közbe kondul a dóm komoly harangja.

Messze messze sík terül, oly unalmas, álmos —
s fuj, milyen nép jár ide, parkhoz és hinárhoz,
nappal ahol dong a dú, este zenél béka: —
fuj, milyen nép jár ide, mindenfajta léha
sok csavargó, naplopó, hasztalan és renyhe.
Munkátalan munkásnak e hely ím az enyhe.
Sok botor hajléktalan, sok iszákos vérarc,
s nappal akit idehajt gyomorűr és bérharc.
Itt veszekvés, esküvés, káromlás a káron
s buta restség búj, unott napközötti álom,
éh bendő fúr forrt füvet, feje tök-felejtve
s szesznyomos pofák zsirült kalap alatt rejtve.

Itt a pajkos utcamag, s nyúl a gumipuska :
ostornyél-íj, zsinegöv, s tolltok övön puzdra.
Itt sok izgató beszéd, tolvajcsere s osztály —
s este ronda vágyakkal rohad ez a rossz táj.
Színe kopott, embere s nyelve céda, tarka —
nyom is csupa csupasz ujj s ferde cipő sarka.

2

D. e. 8—11. nőknek,
11—12. férfiaknak.

Úgy — de nyári délelőtt, ha a nap tekinteti
azt, mi máskor undok is, kedvesen kellemteti,
s halavány diákot és karcsú iskolásleányt
pár porülte zöld levél bájol erdőség gyanánt
s serdülő szíven, melyet már egy új bú lágyogat,
költ a durván buja táj fínoman-rossz vágyakat :
ekkor e ligetben is más nyom hajtja a gyomot
ekkor kap szegény liget néha mégis más nyomot :
könnyű kis cipő nyomát, melyen télen korcsolya,
kis cipőét, mely nem lát tegnapos sárt, port soha.

S lám : a kényes úrleány és az álmosléptü bonne
kezüket cserélik a könnyü fürdőkalapon,
lanyha lánykacsót, amely nem tud gépet hajtani
s egy *fínom* tenniszverőt lusta *nyugton* tartani.
S lábuk szinte támolyog, míg a kusza gondolat,
milyet nyár költ és növés, isten tudja hol mulat —
ó ha szappan, mint biborpattanásos arcokon,
tisztasággal győzne e léha elmeharcokon,
melyeket e buja hely boldog lanyhaságba nyujt !

Belül a medence már kosztümöktől kivirult
s zaj, sikoly, habloccsanás, hallik a faház mögül . . .
S ó, a drága ifjúság ! sok suhanc körébe gyűl :
úri, disztingvált suhanc, akin már kemény a gallér,
kis fiú, de nagy betyár, eldédelgetett gavallér.
Mindjárt ők fürődnek itt, addig órájukra várnak
s míg a hölgyek végezik, mit csinálnak? Kukucsálnak.
Ó, a korhadó faház s ezer áldott hasadéka !
ó, a reteszes kabin ! ó, az ifjú vér játéka !
ó, az áruló kabin s alkalom, a vágynak atyja !
ó, a titkos formales ezer édes új adatja !
ó, a tilos formales ! báj amely enyész a nyárral !
ó, e benyomástavasz, bő virággal, tele sárral !
mennyi harc csírája kél, tavasz gyüjt avart a télnek
s szenvedélyes szenvedély korcsolyája lesz a lélek.

3

Vers, te másfelé repülj, menekülj a vésztől,
enyhe percet, hűs habot, lágy vizet igézz föl.
Mert habár e langyos ár tele közsereggel,
s jönni mikor senki sincs, lusta valék reggel;
s mert habár e népes ár nyüzsg a profán zajtól,
fejest ugrik a vitéz, gyáva gyerek gajdol,
pattog ezer bugyborék, reng az ugródeszka:
itt hol alig oszla a női testek piszka,
hol pajzán kislány, ha nem figyelé a bonne őt,
fröccsel imént heccele sok *derék* zsidónőt,
itt hol most is jár a hecc, lárma, locspocs, szennyhab:
mégis e világi zaj énreám itt nem hat,
mégis e hely énnekem nyugalomra költő,
puha dunna, béles ágy, s hinta bizony, bölcső.
Mert te vagy jelen, te, víz, leghívebb barátom,
tiszta mégha piszkos is, elemem, világom.
Bár csinált tó, csent anyag, kicsike is tónak,
kéjjel fekszem rád hanyatt s evezek mint csónak.
Otthon érzem magamat, mint a hal, és tisztán.
Égbe látok egyenest, szinte égben úszván.
Áldott márvány, enyhe víz, mindig csillapító,
pázsitodra fekszem és azt kiáltom: Itt jó!
(ennyi csőcselékhadat hogy ki nem vet hátad!)
édes vizem, hadd ölel leghívebb barátod!
Puha tömött fodrodon egyengetem arcom:
(tisztasággal győz a hab minden léha harcon)
s mellettemtől szívemnek messze kanyarg álma
(álomnál puhább a hab, nyári hűvös párna).

VÉRIVÓ LEÁNYOK

A sápadt, vérivó leányok
keringenek szivem körül ;
zsineget fonnak zabolának —
hajrá ! a Sátán úgy örül !

Zsineget fonnak zabolának
vacogó fogaim közé —
a legderekabb fiu lesz ma
az ördögé ! az ördögé !

És megnyergelnek, megnyargalnak —
milyen gyönyörüség nekem ! —
Puha combjuk hideg nyomását
borzongó háttal élvezem.

Borzong a hátam, ing a véknyam,
hol mélyebb ágyékuk tüzell :
jaj mért vagyok velük magamra?
mért hagytál engem, szent Szüz, el?

Egednek kék legét ha színám
s emléked lelkesítne még,
keresztet kennék szemeimre,
s buzgón kiáltanám : »Elég !«

»Elég ti létlen boszorkányok !
vad semmi ! vampir-elmerajz !
Lelkem tinektek zárva ; nálam
a titkos kulcs ; az égi pajzs.«

Mária, elefántcsontbástya,
szivet erősítő kehely,
Mária, győzhetetlen zászló,
mért hagytál, szent Szüz, engem el?

SUGÁR

Hogy bomlanak, hogy hullanak
a fésük és gyürűs csatok:
ha büszkén a tükör előtt
bontod villanyos hajzatod!
Ugy nyúlik karcsú két karod
a válladtól a fürtödig,
mint antik kancsó két füle
ha könnyed ívben fölszökik.

Ó kancsók kincse! drága kincs!
Kincsek kancsója! Csókedény!
Hozzád hasonló semmi sincs,
szent vággyal nézlek téged én!
Eleven kancsó! életé,
kiben a nagy elixir áll,
amelytől élő lesz a holt
s a koldus több lesz, mint király.

Hogyan dicsérjem termeted?
A pálmafák, a cédrusok,
az árboc és a liliom —
az mind nem él, az nem mozog...
De benned minden izom él,
idegek, izmok és inak,
titkon mint rejtelmes habok
szélcsöndben is hullámlanak.

Amerre jársz, a levegő
megkéjesül, megfinomul,
s miként dicsfény a szent köré
testedhez fényköddel borul.
Kályhában fellobog a láng,
falon az óra elakad,
ha büszkén a tükör előtt
kibontod élő derekad.

HÚNYT SZEMMEL . . .

Húnyt szemmel bérceken futunk
s mindig csodára vágy szivünk :
a legjobb, amit nem tudunk,
a legszebb, amit nem hiszünk.

Az álmok síkos gyöngyeit
szorítsd, ki únod a valót :
hímezz belőlük
fázó lelkedre gyöngyös takarót.

FEKETE ORSZÁG

Fekete országot álmodtam én,
ahol minden fekete volt,
minden fekete, de nem csak kívül :
csontig, velőig fekete,
fekete,
fekete, fekete, fekete.
Fekete ég és fekete tenger,
fekete fák és fekete ház,
fekete állat, fekete ember,
fekete öröm, fekete gyász,
fekete érc és fekete kő és
fekete föld és fekete fák,
fekete férfi, fekete nő és
fekete, fekete, fekete világ.
Áshatod íme, vághatod egyre
az anyagot, mely lusta, tömör,
fekete földbe, fekete hegybe
csap csak a csáklyád, fúr be furód :
s mélyre merítsd bár tintapatakját
még feketébben árad, ömöl
nézd a fü magját, nézd a fa makkját,
gerle tojását, csíragolyót,
fekete, fekete, fekete,
fekete kelme s fekete elme,
fekete arc és fekete gond,
fekete ér és fekete vér és
fekete velő és fekete csont.
Más szin a napfény vendég-máza,
a nap a színek piktora mind :
fekete *bellül* a földnek váza,
nem a fény festi a fekete szint
karcsu sugárecsetével
nem :
fekete az anyag rejtett lelke,
jaj,
fekete, fekete, fekete.

A HALÁL AUTOMOBILON

— EGY KÉPHEZ —

Teréza szól:

»Fekete éjszaka, hajnal előtt
gépkocsi áll meg a házunk előtt.
Benn a szobában légy nesze se hallszik
— anyám is alszik, a hugom is alszik —
Fekete éjszaka, hajnal előtt.

De hallom a gépkocsist, hallom én Őt.
Ül visszadőlve az emberek Réme,
nagy símaszőrös a bundája préme,
szemvédő alól hiányzik a szem —
(hol lehet hidegebb, künn-e vagy benn?)

Fekete szemvédő, rémes az arca —
Dérlepett rónákon kereke karca
— földi hideg villám — szerte cikáz
s villanyos borzalom kit nem igáz?
Dérlepett rónákon kereke karca.

S mindig kijár neki iszonyú sarca,
télben is, dérben is, mindig kijár:
maga a Törvény ő, ő a Király.
Nem szól: csak foga van, nincs neki szája —
messze az éjbe ki villog kaszája.

Nem alszik, nem is hall, nincs füle sem,
szemvédő mögül hiányzik a szem.
Nem is kormányoz ő, utat se lát ő,
gondtalan gurul a síkokon át ő:
nem alszik, nem is hall, nincs füle sem.

Hol lehet hidegebb, künn-e vagy benn?
Rejts el, én vánkosom, paplanom, arcra!
Déren künn titong a kereke rajza,
dereng a holdvilág, téjszin a köd:
ő maga sötét e puszta fölött.

Tudom, miért ide, s tudom, kiért jött:
háziurunk fia halódik, vért köp —
ő, az a mélaszemű fiatal,
jó fiú, szép fiú, mégis meghal.
Tudom, a rém kiért, s tudom *miért* jött.

Ó én már vénülök, mindent megértek:
meg kell ma halnia, mert sokat élt,
mert sokat szeretett, keveset félt.
Fullad a melle most — reszket a szája —
Künn már a gépkocsis. S villog kaszája.

Gépkocsi állt meg a házunk előtt.
Vad kocsis! hiába viszed el őt!
Lám fejemben milyen gondolat forgott:
meg kell ma halnia, mégis ő boldog:
vad kocsis, hiába viszed el őt!

Fojtsad a mellet és száríts velőt —
mi baj, ha kereked érettekért jár?
Nyugodtan halhat meg az, aki élt már —
virágnak váza, galynak kandaló:
teljesült ifjuság tűzre való: —

Galy s virág — borzadok! — hideg van — tél van.
Zörren az ablak is: odakinn szél van.
Reccsen a gépkocsi, kuccan az eb:
álmatlan éjnél nincs keservesebb. —
Mi az ott? — óra üt — mennyit üt? — éj van.

Fehér madár az ott, barna taréjban:
lebben és rebben és párjára tör.
(— Vén leány! — — —) éles gyö . . . éles gyönyör!
Komikus vén leány, fonnyad az orcád:
Dérlepett rónákon kergeti karcát,

kereke karcát a fekete rém —
Jó fiú, szép fiú, mit állsz elém?
Porzója bogárülten, magja kirázva:
ó boldogan hal meg az, aki virágza:
átkozott csak ki nem élt sohsem: én,

álmodó, únt leány, komikus, vén. —
Hogy ketyeg! — borzadok! — recsegés hallszik.
Anyám is alszik, a húgom is alszik:
fekete éjszaka, hajnal előtt
gépkocsi vág tova házunk előtt.«

AZ ÖRÖK FOLYOSÓ

A véghetetlen portikusznak
egyhangu oldalívei
rejtett forrásu fényben úsznak.

Mi haszna széttekinteni?
A síma égnek semmi ránca
s szemed a földet nem leli.

S tán e nagy ívek néma lánca
a végtelenbe fűzve nyúl;
holt oszlopoknak méla tánca

húzódva, *mozdulatlanúl*
légtengelyén az üres ürnek,
s a külső sötétig vonúl,

hol a Pokol lakói fülnek.
Mindegy! ásít az út elém!
Ó boldogok, kik nyugton ülnek.

De engem űztön űz a Rém,
kire nincs szem, mely visszanézzen,
s előre, bármi les felém,

futok gyáván, futok merészen,
habár előre jól tudom,
nem érhetem végét egészen

s bárhol bukom, felén bukom
s e súlyos álmok összezúznak
s maradok majd a féluton,

míg a végetlen portikusznak
egyhangu oldalívei
rejtett forrásu fényben úsznak.

(S megint elölről.)

A TEMPLOM! RÖPÜL!

Kimentél a holdvilágra
űzni gondot s bánatot,
lelkedre a hold világa
tejszínű ruhát adott.
Holdfehéren, holtfehéren
nézted a nagy templomot,
mely setétén nyúlt a téren,
nézted a vén templomot.

S gondolád: »Milyen kegyetlen!
milyen zárt és mily nyomott!
mily erős és mily ügyetlen,
bírna bár sok ostromot.
Nyujtózik, mint súlyos állat,
hosszu nyakkal égbe néz,
mint nagy állat, mikor fáradt
s nyujtott nyakkal égbe néz.

Rég nem szállt és ránőtt szárnya —
furcsa madár, meghiszem,
s mintha döglött lelket zárna
a lehúnyt rozetta-szem.
Látod bő kapúja mellett
körmös két nagy oszlopát?
Látod-é csúf szügye mellett
csontos-körmös oszlopát?«

S addig nézted, míg előrébb
tornya görbült eleven
s rézsút nagy keresztes csőrét
légbe fúrta hirtelen,
érctetője tollrafoszlott
s meglebbent a barna szárny,
földről felszökött az oszlop
s fölrebbent a barna szárny.

Iszonyún zúgott a légben,
kőfelhőnek óriás.
Lenn a földön, törmelékben,
nyoma négyszög, semmi más.
Te kit kőporral behintett,
bámultál rá mint bolond,
mint ki új rémet tekintett,
mint egy holdruhás bolond.

A LIRIKUS EPILÓGJA

Csak én birok versemnek hőse lenni,
első s utolsó mindenik dalomban:
a mindenséget vágyom versbe venni,
de még tovább magamnál nem jutottam.

S már azt hiszem: nincs rajtam kívül semmi,
de hogyha van is, Isten tudja hogy' van?
Vak dióként dióban zárva lenni
S törésre várni beh megundorodtam.

Büvös körömből nincsen mód kitörnöm,
Csak nyílam szökhet rajta át: a vágy —
de jól tudom, vágyam sejtése csalfa.

Én maradok: magam számára börtön,
mert én vagyok az alany és a tárgy,
jaj én vagyok az ómega s az alfa.

HERCEG, HÁTHA MEGJÖN A TÉL IS!

1909–1911

BALLADA IRISZ FÁTYOLÁRÓL

Megjön a tavasz tarkasága :
fehér pöttyök és piros pontok,
virágos fák, tavaszi gondok,
tavaszi sírok ciprusága,
fehér virág hull barna sárba,
szelet mond az alkonyi pír is ;
halálvágy száll a bús muzsákba,
mikor
zöld köntösét cifrázza Irisz.

S megjön a nyárnak tarkasága :
poros utak, száraz porondok,
a kertkarókon piros gombok,
ezüst zápor piros rózsákra,
piros pipacs hullós virága ;
minden virág lehull, ha nyíl is ;
hajlós rozs érik a kaszákra,
mikor
meleg szemét kinyitja Irisz.

S megjön az ősznek tarkasága :
aranyos lombok, piros lombok,
gyümölcsös berkek, hangos dombok,
sápadt levelek ordas ága,
avarok zörgő pusztasága ;
a kósza szél kacag is, sír is :
az estnek rögös ege sárga,
mikor
felhős fátyolát tépi Irisz.

Herceg ! hátha megjön a tél is?
Lesz fehérsége, barnasága,
lesz jégvirágos tarkasága,
mikor
fehér gyászát felölti Irisz.

ARANY KISÉRTETEK

Be szép virágok a jégvirágok,
be gyönyörü fény a lámpafény:
dicsérd te a tavaszi bús világot —
a telet, a víg telet áldom én.
Tudod, tavasszal járnak a vágyak
látatlan, tőrös törpe manók
dongó darazsak (lelked füle bágyad)
fulánkosak, csak ölve halók.

Minden tavasz tele szellemekkel
arany kisértet a napsugár·
Phoebus nyilaz égi fényidegekkel
s a légben látlan száz nyila száll:
minden rossz ettől jő a világra
bűn búja, betegség, gyötrelem
ettől a hervadás a virágra
és az életre a szerelem.

Láttam a delfineket cicázni,
láttam az édes Adriát,
villámokat éjjel szerte cikázni,
havast, romokat, rónát, mumiát
s szép és szomorú: ma mind barátom
szép és szomorú: szivembe száll.
Csak egy félelmem a nagy világon,
egy ellenségem: a napsugár.

VASÁRNAP

Zord hét után fáradt szivemre
eljön a méla, szent vasárnap
csend a fülnek, ünnep a szemre,
ünnepe csendnek és sugárnak.
Az emberek templomba járnak.
Hajrá lelkem! zárva a boltok:
ki egyedül van, az ma boldog.
Az emberek kocsmákba járnak.
Kocsmák előtt csizmád az ünnep
köpött járdáját kopva rója:
remete vére van tebenned
vasárnapok bús álmodója.

Kocsmák előtt csizmád a város
köpött járdáját rója kopva
s a lélek, mint a csizma sáros;
mért nem térsz haza bús lakodba?
mért nem ülsz otthon búslakodva?
Ó nézz körül: zárva a boltok:
ki egyedül van, az ma boldog,
boldog, otthon, bár búslakodva.
Bár búslakodva, boldog, otthon.
Remetelakban nincsen óra:
ilyen lak néked boldog otthon
vasárnapok bús álmodója.

Remetelakban óra nincsen
s boldog a lak, hol nincsen óra
s nincs idegen kéz a kilincsen
s nincs idegen látogatója.
Odakünn fáj a toronyóra,
fájnak, bár zárva most, a boltok:
ki egyedül van, az ma boldog.
Eredj haza, hol nincsen óra,
hol fájó fejed megpihenhet
s ütemes csönd lesz ringatója:
remete vére van tebenned,
vasárnapok bús álmodója.

ESTI KÉRDÉS

Midőn az est, e lágyan takaró
fekete, síma bársonytakaró,
melyet terít egy óriási dajka,
a féltett földet lassan eltakarja
s oly óvatossan, hogy minden füszál
lágy leple alatt egyenessen áll
és nem kap a virágok szirma ráncot
s a hímes lepke kényes, dupla szárnyán
nem veszti a szivárványos zománcot
és úgy pihennek e lepelnek árnyán,
e könnyü, síma, bársonyos lepelnek,
hogy nem is érzik e lepelt tehernek :
olyankor bárhol járj a nagyvilágban,
vagy otthon ülhetsz barna, bús szobádban,
vagy kávéházban bámészan vigyázd,
hogy gyujtják sorban a napfényü gázt ;
vagy fáradtan, domb oldalán, ebeddel
nézzed a lombon át a lusta holdat ;
vagy országúton, melyet por lepett el,
álmos kocsisod bóbiskolva hajthat ;
vagy a hajónak ingó padlatán
szédülj, vagy a vonatnak pamlagán ;
vagy idegen várost bolygván keresztül
állj meg a sarkokon csodálni restül
a távol utcák hosszú fonalát,
az utcalángok kettős vonalát ;
vagy épp a vízi városban, a Riván
hol lángot apróz matt opáltükör,
merengj a messze multba visszarívén,
melynek emléke édesen gyötör,
elmúlt korodba, mely miként a bűvös
lámpának képe van is már, de nincs is,
melynek emléke sohse lehet hűvös,
melynek emléke teher is, de kincs is :
ott emlékektől terhes fejedet
a márványföldnek elcsüggesztheted :
csupa szépség közt és gyönyörben járván
mégis csak arra fogsz gondolni gyáván :
ez a sok szépség mind mire való?
mégis arra fogsz gondolni árván :
minek a selymes víz, a tarka márvány?
minek az est, e szárnyas takaró?
miért a dombok és miért a lombok
s a tenger, melybe nem vet magvető?

minek az árok, minek az apályok
s a felhők, e bús Danaida-lányok
s a nap, ez égő szizifuszi kő?
miért az emlékek, miért a multak?
miért a lámpák és miért a holdak?
miért a végét nem lelő idő?
vagy vedd példának a piciny füszálat:
miért nő a fü, hogyha majd leszárad?
miért szárad le, hogyha újra nő?

AZ ŐSZI TÜCSÖKHÖZ

Ki átható, egyhangu dalaiddal
betöltöd a nyugalmas éjszakát,
milyen lehet tenéked a világ?

Csend van ; a hangok alusznak az éjben.
A te zenéd van ébren egyedül,
mint láthatatlan, éles hegedű.

A te zenéd a csöndnek része immár
és mint a szférák, titkon muzsikál :
Az hallja csak, aki magába száll.

Csendnek és éjszakának hegedűje,
milyen lehet tenéked a világ?
Érzed-e a csöndet s az éjszakát?

Zenéd olyan, mint a lelkem zenéje
s talán a fájó unalom dala :
Egyforma volt tegnap s egyforma ma.

Bokrod alatt, ah, kétségbeesetten
érzed a csöndet és az éjszakát
s szegény vak lélek, sírsz az éjen át.

ŐSZ, KRIPTA, CIPRUS, SZÜRET, TÁNC, KOBOLD

A szürke ég ma roppant kriptabolt
s a remény zöldje : síron cipruság —
ki vagy, te titkos, suttogó kobold,
kinek a lába tört vállamra hág?
ki vagy te láthatatlan uj kobold,
kinek a lába vállamon tipor?
a gondok lába gyakran ott tiport,
de te könnyü vagy, mint a könnyü bor.

»Bár életed — így suttogsz ó kobold —
rossz álom s benne láz az ifjuság
s a szürke ég egy roppant kriptabolt
s a remény zöldje : síron cipruság ;
s mint álmos ólom ez a kriptabolt,
oly ólmos álom élted és a kor :
felejtve mindent — semmi ! — idd a bort
a lelki bort, amely számodra forr.«

»Van szüret minden őszben ! Idd a bort,
sajtold a szőlő véradó husát
és táncos lábbal könnyedén tipord,
mert minden lázban van még ifjuság.
Szüretre hívlak ! fogd fel a csuport,
fogd fel a mustot, mely a kádba forr !«
Igy súgsz és táncolsz bennem ó kobold,
oly könnyü lábbal, mint a könnyü bor.

ALKONYI PROLÓGUS

Itt van az alkony, jó takaró
a hegyek ormán lilul a hó
itt van az alkony, csittul a zaj :
elhallgat a fény és fölvillan a dal.

Villanj csodavillany, villanj csodanóta
ki fájsz a szívemben ki tudja mióta?
Mióta daloltam, amióta lettem :
mert fájni születtem, ki dalra születtem
s még messzire zenghetsz majd mostoha dal,
megéri, megéri, aki fiatal.

A nappal, a lárma űzött a magányba,
hol senkise hallott, a puszta homályba :
most itt van az alkony, most jer elő,
mint éji merénylő, titkos szerető :
mert kedves az alkony annak, aki lázad
és kedves az alkony annak, ki szeret :
elhagyni ilyenkor, kicsábul, a házat
s nem tűrni az égnél lentebb födelet.
Az ég is ilyenkor kitakarózik
és emberi szemnek kirakja a kincsét ;
a lélek az égbe fölakarózik,
mozgatja a szárnyát és rázza bilincsét :
Dal, éji merénylő, titkos szerető,
dal, mostoha lélek, most jer elő :
másnak csupa fátyol, neked csupa látás,
itt van az alkonyat, itt van az áldás.

NÉVJEGYEMRE

A név, mely áll e kis papíron,
kimondva szó, mely száll tova.
Lehellet és üres jel annak,
ki nem hallotta még soha!

S e rövid név, értelme tárva,
tudjátok mégis, mit jelent?
Egész világot, önkörében,
mely zártan, szuverén kereng.

S nem kisebb, mint a ti világtok,
mely földből s csillagokból áll:
két vége van minden világnak
a születés meg a halál.

Nem kisebb, semmit, sőt az *ég s föld
között valókkal* még nagyobb;
s mindenképp más a tieteknél:
én nektek idegen vagyok.

S világom tág, de idegennek
belé a bemenet tilos:
jaj, mért egy örök idegennek
jelzé nevét e papiros?

ÉHSZOMJ

Mint anyja emlejétől elvált
gyermek az ős tej drága kincsét,
szomjazom én, világtól elzárt,
az eleven világot ismét.

Mert szép a világ, úgy találom
s a rút csupán a szépnek árnya;
mert szép a világ, mint egy álom,
mint egy istennek hajnalálma.

Mint a lázárok szeme lakzin
ha zúg az élet körülöttem,
tágul a szemem héja kapzsin
s érzem, hogy nem régen születtem.

Csontom ős csont, de vérem új nedv,
az tanít sírni és nevetni,
s kedv támad bennem, érzem, új kedv
verseket írni, lányt szeretni.

Betelni mindenféle borral,
letépni minden szép virágot
és szájjal, szemmel, füllel, orral
fölfalni az egész világot.

MINDENEK SZERELME

Ó, nézd, az idő csodaszép,
gyere ki a mezőre,
a napsugár, a szabad ég
várnak az élvezőre.

Kelyhet a virág tágra nyit,
friss szirma nesztelen nő,
kacéran bontja bájait,
akár egy meztelen nő.

Fenn hattyukeblü fellegek
elnyúlnak lusta kéjjel,
omló márványként, élveteg,
mint asszonytestek éjjel.

Zöld könnyüszoknyás karcsu fák —
megannyi ballerina,
féllábon áll, libeg-lobog,
minthogyha táncra hína.

Bogárpárok egymás megett
kerengenek a fűben,
szerelemtől kerengenek
az illatos sürűben.

Énnékem minden szerelem,
az ég, a föld, a felleg
és örök kéjjel szenvedem
ez örökös szerelmet.

Mert nincsen kéjes állapot,
mit csak a lélek érez,
nincs kéj, mely nem formál jogot
a szerelem nevéhez.

Énnekem minden szeretőm,
ami gyönyör szememben,
és testem romlik szenvedőn
e sok-sok szerelemben.

Az édes-forró napsugár
lázra csókolja arcom,
s ha hold süt át a függönyön,
a gyönyörtől nem alszom.

Ezer szeretőm van nekem
és én szeretem mindet
és mindenik tekintetem
mind szerelmi tekintet.

A föld szerelmét élvezem
s pusztulok élvezőben,
istenekkel szeretkezem
magamban a mezőben.

A KÖLTŐ SZÓL

Ha néha behúnyom a szememet,
szárnycsattogás üti meg fülemet,
mire szemem megint kinyitom,
milyen madár volt, már nem tudom.

Ha sötét szögletbe nézek én,
rebbenni valamit érzek én,
szele, hangja megcsap, hasztalan :
mire látnám, már csak hült helye van

Szellemcsapat üldöz engemet,
titkon megcsípkedi étkemet,
megrántja kabátom szárnyait :
mire hátranézek, eltünik.

Csak egyet tudnék elfogni már
boldogabb lennék, mint a király :
kalitba zárnám a kicsikét,
hallgatni örökre énekét.

ESTI DAL

Ma szép a nap, gyönyörü szép:
ily napon volna halni szép.

Csillog a fák mögött a tó:
haljunk meg együtt, jer Kató.

Derűs az est, színes az ég:
minden szép, hogyha vége szép.

Minden jó, hogyha vége jó:
haljunk meg együtt, jer Kató.

A nap az tűz, a nap az ég:
az este hűs, az este szép.

Haljunk meg együtt, jer Kató:
csillog a fákon át a tó.

ÉJI DAL

A téjszín léget elkeverte
fekete borával az éj :
lelkem ma, vágyak büszke lelke,
megúnt szavakkal ne beszélj,
húnyd be az ajkad, nyisd ki szárnyad,
szabad szemeddel szerte nézz :
ma messze szállnod
nem nehéz.

Mámorosan az éj borától
szárnycsattogás legyen dalod :
ki éjt iszik, a kéjre bátor,
tenéked ez volt italod.
Sokáig ittad, részegülhetsz,
azért vagy mostan oly szabad :
repülhetsz
magad.

IMA

A legészrombolóbb, vadabb kéjt add ma nékem,
s a legfájóbb, ölőbb kínt add melléje még,
amely csak földeden halandó szívben ég ; —
legyen legtöbb enyém, a dicsőség, a szégyen ;

és adj, mi izgatót találhatsz földön, égen,
s mit angyalid kara ki tud gondolni még :
sohasem, sohasem mondom reá : elég !
örökké, újra más és több kell újra nékem.

Szegény vagy, Isten, bár tiéd a mennynek boltja
és százezer világ lesi szemöldököd :
addig játszol velük, míg egyszer eltöröd —

de az én szomjamat tengered el nem oltja —
szegény vagy, Isten ! mert mivel szívem betelnék
meg nem teremtheti erőd és örök elméd.

SZIMBÓLUMOK

(STANZÁK)

1. Ne mondj le semmiről.

Ne mondj le semmiről. Minden lemondás
egy kis halál. Ne mondj le semmiről.
Minden halál gyilkosság (lélekontás) :
Meghalni bűn, ne mondj le semmiről,
Isten művét rongálja bármi rontás,
meghalni bűn, ne mondj le semmiről :
minden vágyad az Isten szava benned
mutatva, hogy merre rendelte menned.

2. Szimbolum a holdvilágról.

Fenn sötét vízben arany csónak úszik
lenn arany vízben úszik barna csónak.
A menny párkányán amaz lengve kúszik
ez rengve csúszik tetején a tónak.
Amaz ében egébe felbucsúzik
(mint multba emlék) meg sem áll a szónak,
mégis a vizet mind aranyba fösti,
mely lenn sötét csónakunkat füröszti.

3. Másik szimbolum.

(Új magyar költészet)

Én csöpp hazám ! be messze vagy, be rejtett,
fény nélkül és magadban kushadó
a sors nagy árja féluton elejtett
s állsz mozdulatlan mint a lusta tó
lusta tó, melyet Isten is felejtett
nyúlsz Adriákig, bágyadt poshadó :
holt tükrödön, színjátszó síma márvány,
vigaszul villog sok beteg szivárvány.

4. Nunquam revertar.

Nunquam revertar — mondta Dante hajdan
nunquam revertar — mondanám bár én is
nunquam revertar — harci zivatarban
nunquam revertar — tömlöc éjjelén is
nunquam — legyen az Isten átka rajtam
revertar — bárha beledögleném is
üvölteném én is az ő helyébe'
nunquam revertar — századok fülébe !

5. *Sárga lobogó.*

Szálljon a lelkem sárga lobogóval
messze kerüljön minden gyáva bárka
szálljon a lelkem sárga lobogóval
s gyáva ha lát, legyen az arca sárga
szálljon a lelkem sárga lobogóval
feléd új kórok, új veszélyek árka,
szabad, magányos, bús, beteg hajóval
szálljon a lelkem sárga lobogóval.

PAYSAGES INTIMES

1. Olvadás.

Tegnap ércujju fagy csipkedte a fülecskét,
ma langyos olvadás csordítja az ereszt,
tegnap harapni még éreztem a telecskét
s ősz szakállára ma piszkos könyűt ereszt.

Tegnap a sík jegen, melyet ma sár fereszt,
víg kedv kergette még a lányt meg a menyecskét,
ma öntudatlanul új méla vágy epeszt,
mint tavasszal, mikor várjuk bohón a fecskét.

Csepp csepp csepp csepp csepp csepp, ez nem a fecskenóta
csepp csepp csepp csepp csepp csepp, az olvadás zenél itt
nagy vízi óramű egyhangu mélabúja.

Ezer tisztátalan tükörrel annyi tócsa
mocskolja a határt, hogy benne visszafénylik
az alkonyra hasadt felleg aranykapúja.

2. Tavasz előtt.

A fák az égre nyujtják mezítlen karjukat,
»Ruházzatok fel minket !« kérik a mennyeket.
»Adjatok bő ruhának lobogó lombokat,
húzzatok ujjainkra zöld selyem kesztyüket.«

A domb görbítve hátát sütkérez a napon
és szól : »Tavaszi tarka ruhámat megkapom,
zöld bársony lesz a vállam, tollas a kalapom
virágos fák tollával tollas a kalapom.«

A fázós öreg föld is új ruhájára vár
s fázón röpül az űrben, mint egy vedlett madár,
szeretne napanyjához közelebb szállni már
s meleg ölébe bújni, mint egy vedlett madár.

3. Alkony.

Az erdő hallgatag,
nyugosznak a vadak,
lankadt állal hevernek
ágyán a hűs avarnak,
mit a szelek levernek
majd újra felkavarnak.

De most eláll a szél.
De most a csönd beszél.
De most jőnek a villik.
Ó most a lomb se hullik:
alkonyvirág kinyílik,
alkonyszalag kinyúlik.

Az alkony nyúlik ott
s von vékonyabb csikot:
azon egy égi ajtó.
Ki tudja, mit nem rejtő?
S ó völgy, te mély szakajtó!
S titkok teknője, erdő!

4. Őszi csengő.

A drótcsengő a parkban
megszólal lágyan, halkan,
mert rázza az őszi szél;
zöld fönn a kapubálvány,
de sárgul, hulldogálván
fáról a gyenge levél.
A drótcsengő a szélbe
oly szomorún zenél be
s a szívnek bánata kél.
Fenn zöld a kapu rácsa,
de zörg az év harácsa
a földön: őszi levél.
S a csengő csengve mindég
mert rázza durva vendég,
hivatlan északi szél,
bejő a zárt kapún át,
s hordozva hosszu gúnyát
söpörget, sárga levél.

5. *Luna.*

Szerte feketén
lapul a gyom
a fűz a kút fölött
búsul nagyon.
Gyászol a felhő
fehér ruhában :
a hold, a szemtelen,
hízik javában.

Gyom alól szól a
tücsökzene.
Este szép igazán
a jegenye,
nyujtózik égnek
de csak hiában —
a hold, a szemtelen,
nevet magában.

6. *Mennyei színjáték.*

Láttad?
Piros kis fellegek fedték imént a fél eget
mint egy eltépett mennyei nagy rózsa hulló szirmai.

De jött a hamvas szürkület, s mindegyik bús lett, szürke lett,
mint óriási lőtt madár tolla, ha hullva szerte száll.

És most lejött a csendes éj, s fehér lett újra mind, fehér.
Szerettem rajtuk ezt a színt.
De jött egy szél s elvitte mind.

Láttad?

7. *Találka előtt.*

Megtépte köntösét a felhő,
gyászolva a halott királyt.

Ó, eljön ! én hiszem, hogy eljő,
hiszem — ma este legkivált !
(Az est sötét, az ég zilált.)

Megtépte köntösét a felhő,
gyászolva a halott királyt.

PICTOR IGNOTUS

Nagy képtárakban hogyha járok
megakad olykor a szemem
aranyozott, régi képeken;
fakult a szín, tördelt a vászon,
fátyolt kapott a régi arc,
s csak annál izgatóbb a rajz,
minthogyha három-négy évszázon
által egy mély szem nézne rám.
Nézem: ennyi meg ennyi szám...
Ki álmodhatta ezt az arcot?
mert minden festés álmodás —
hiába: nincs ott írva más:
Pictor Ignotus.

Szép hercegnőket ismeretlen
hagyott Leonardo sokat,
titkos mosolyban arcokat,
tájakat titkos fényü ködben;
és bársonyok és bársonyég,
ember és tenger van elég
Carpaccio sok dús színü vásznán;
sok ifjú barna angyalok
lázlángu szeme andalog
Botticellinél vágyparáznán;
de nálad mindnél végtelen
mélyebbet sejt a méla szem,
Pictor Ignotus!

Mi volt kincsed? öröm-e, bú-e?
Sok büszke régi álmodók
Mózesről Michel-Agnolók
és Sybillákról álmodoztak;
Pinturicchióé dús világ
mesemadár és mesefák;
Mantegna Rómát visszahozta;
Crivelli elmerengni hív
s arannyal hímez primitív;
izgat a régi Cimabue
mint egy bizanti ős talány:
de izgatóbb vagy te talán,
Pictor Ignotus!

Mi volt kincsed? öröm-e, bú-e?
Örömből, búból drága kincs
jele e kép és társa nincs.
Izgat a régi Cimabue

mert neve maradt, műve nem :
neked műved van, névtelen.
Mi az a név? Csupán lehellet
s embernek mégis mindene :
alkot, hogy fennlegyen neve
ősei büszke neve mellett ;
te alkottál s neved ma sincs
és vagy, szegény, mint aki nincs,
Pictor Ignotus.

Rokonok vagyunk, régi testvér :
miként te cellád rejtekén,
rajzolgatok magamban én
s csak folytatom, amit te kezdtél.
Mi vagy te már? Régi földi rög :
de akit rajzoltál, örök.
Ha én így, mielőtt elesnék,
emléket arról hagyhatok,
amit meglátnom adatott,
hogy mások is lássák s szeressék,
nyugodtan húnyom el szemem,
s leszek örökre névtelen
Pictor Ignotus.

CSIPKERÓZSA

Nagy tornyos nyoszolyában
fekete nyoszolyában
fehér rózsák között,
úgy alszik Csipkerózsa
rózsák között a rózsa
álomba rejtözött.

Minden virág egy álom
álmok között az álom
rózsákba hullatag
fejét lehajtva mélyen
mint rózsa töve télen
rejtőzik fullatag.

Fullasztó mély az álma
fullasztó mély a párna,
fullasztó fekete,
rózsa nyílik a párnán
és fehér mint a márvány
ez ágynak betege.

Kárpitja mint az ében
fehér a feketében
csiklándva ragyog át ;
s aranyos súllyal omlik
aranyzsinórja, bojtig
skófium és brokát.

Fekete gyászu kárpit
fehérrel kivirágzik
s nagy rózsákat susog
s sullyal mint néma vétek
hull bársonya fölétek,
fullatag vánkosok.

Az ólmos álmu bársony
csiklándó ragyogáson
leszunnyad feketén :
fullasztó mély az álma
s lidércként nyúl a párna
az ágynak betegén.

Az éjek arra szállnak,
az évek arra járnak
a lusta századok :
fekete gyászu kárpit
fehérrel kivirágzik
s nagy rózsákat zokog.

KÚTBAN

Gondoljátok-e, mi van a kútban,
kút fenekén és kút közepén :
tudnám bár, mint egykor tudtam,
elmesélhetném.

Törpék, azt hiszem, élnek a mélyén,
csupa Hüvelyk Matyi, törpe nép :
apró szemük áthatol éjén,
vékony lábuk a vízre lép.

Vékony lábuk a vízre lép, mint
csámpás csápu, kaszás bogáré,
férfiuk rút és hölgyük szép, mint
megannyi picinyke vízi királyné.

Kemény nekik a víz, áthatolatlan
fekete fényű gyémántpadló,
rajta királyukat árnyfogatban,
könnyü fogatban húzza hat ló.

Magas nekik egük, a fekete ég.
Apró szakadékok, hulló kövi réteg.
Tudósaik azt rég kiméricselék,
hogy meddig a víz, a gyémántsima rétek.

Mert vízbe helyenként betorkol a föld és
ottvan a vég, mélyrejtélyü határ
a kaputlan fal s alagutlan töltés
végnélküli vak akadály.

Végnélküli vak akadály, mint
minekünk az üres levegő
(bár szállni kivánnánk, mint a madár, mint
a fecske, a fönt lebegő).

Fal, fal, csupa fal, csupa fal, csupa fal . . .
(A világnak lehet-e vége?)
Igy él a sötétben vén és fiatal
a sötétség picike népe.

Jön néha a kútvödör — ó csupa rémség !
Reng a víz attól, loccsan az ár ;
inti is az unokákat a vénség :
»Amerre a kútvödör, arra ne járj !«

Igy élnek a vízen, légpalotákban,
míg össze nem omlik a kút
és minden e törpe világban
még nagyobb sötétbe jut.

A földfalak akkor egymásra omlonak,
a nyilás helyére a csorda lép
s eltűnik, mintha nem is lett volna
az emberi szem nem látta nép.

HALÁLTÁNC

Ha a pusztán zug a tél
és kopogva hull a dér,
fázó farkas éhen ordít,
a hideg fogat csikordít,
köddel rémes a határ
s száll a téli vad madár:
mikor megfagy mind a vágy
s meleg vacok édes ágy
s künn a köd fehér tejébe
aranytojást ver a hold:
akkor ébred régi rémem,
mint a sírból kel a holt.

Lepedősen és fehéren. —
Jöjj csak, régi, régi holt,
úgyse félek tőled,
vesd le lepedődet! —
Úgyis lelkem puszta táj,
hol jó lélek egy se jár, —
nem, még a madár se jár.
Úgyis szívem temető,
lidércfénnyel fényes,
ahol még a fű se nő
s hantja kénnel kénes.
Úgyis lelkem puszta táj,
hol jó lélek egy se jár,
élve trónol a halál,
jöjj csak, jöjj el, rossz madár,
vesd le lepedődet,
vesd le bőröd, husodat,
hadd szorítom csontodat,
meztelen csípődet!
Jár a tánc és zörg a csont:
így se félek tőled;
jöjj, öleld meg, régi csont,
régi szeretődet.
Fagy ölelget, csont a lánc:
borzalomban, kéjjel —
jár a csont és zörg a tánc —
hadd fürödjünk éjjel.

Honnan tudom, hogy te jössz?
megtelefonáltad.
Lelkemen át utadat
régen megcsináltad.

Felriasztott éjeken
telefonod hangja :
balfülemben élesen
csendült rémharangja : *Halló ! Halál !*
jöjj csak, jöjj el, régi csont,
úgyse félek tőled,
jöjj, öleld meg, régi csont,
régi szeretődet :
Vesd le lepedődet. —

O LYRIC LOVE

Terólad száll a dal, zivatarverte líra,
lantverte zivatar, lírai szerelem !
feletted ég az ég, alattad messze nyílva
a pokol, ingatag jársz ingatag helyen.

Örök parázsmező égeti földi lábad
s az égő fájdalom táncolni megtanít :
ütemes sántaság, mint aki tűzbe hágott
s kit kígyó csíp bokán, kapkodja talpait.

Kiáltanál, tudom, de zene lesz a jajból
mert egy ajk hangszerül hangolta ajkadat
egy szép zenés ajak, mely dalt fakaszt a dalból,
mint hangvillát ha ütsz, másik is hangot ad.

Ó hóbillentyüs ajk zenés, meleg csodája
hogy gyengéd hangjaid betöltik a leget
s mint rezgést rabul ejt a zongorák pedálja
ha elhallgatsz, a szív zenéje emleget.

Ó kedvesem, ki vagy? Előtted messze nyílva
az ég, sugárosan jársz sugaras helyen ;
utánad dús pokol, zivatarverte líra,
lantverte zivatar, lírai szerelem.

ÖRÖK DOLGOK KÖZÉ LEGYEN HIRED BESZŐTT

Új diszharmóniát vakítson rád a lelkem,
hogy Egyptom rovott kockáin lássalak
szárnyas griffek között, Nilus-öntözte telken
állj félig meztelen, nagy tiarás alak.

Hieroglif rovás és szfinksz maga az asszony,
fehér kövek között olajos barna bőr,
de villog a foga, hogy húrokat szakasszon
ivor plektrum gyanánt költők szíveiből.

Ajkadra s kebleid halmainak csucsára
drága rubint a vér rejtek futása fest
s elömlik testeden az ékszerek sugára :
ó meddig ékszer és ó meddig női test?

Hideg kövek között, hideg kövekkel ékes
ott állasz melegen, dobogva szerteszét.
A nap rabnője vagy : hogy égés nélkül égess,
a nap letette rád forró arany kezét.

Ezt Nyugat küszöbén álmodta egy poéta,
hatezer év után, az üstökös előtt,
hogy amíg ég a nap s visszajár a kométa,
örök dolgok közé legyen híred beszőtt.

ÓDA A SZÉPSÉGRŐL

Zenét Madonna! mily titkos zenét
hallhatsz a lomha földi légen át,
hogy minden rebbenésed ütemét
annak kövesse s néma dallamát?
Mert kisujjodnak kisebb izromát
sem mozgatod, ha nem csodás ütemre
s lépésed úgy, mint táncod és imád
ünnepi lengés, muzsika a szemre,
mely nagy harmóniát hangol húros szivemre.

Szférák zenéje ez! Világzene,
mely szép testedben hangszerre talált
vagy e természet minden kelleme,
mely ezelőtt az űrben szerteszállt,
csillagok közt e drága testre várt,
hogy egybegyüjtse, mint a drága lencse
magába gyüjti mind a napsugárt
s a bámuló világ elébe öntse:
teveled élni és csak látni is szerencse.

S vajjon e drága test ha sírba omlik
s e drága lencse egyszer eltörik
(ó gyászolj Múzsa! minden porbaromlik
minden eljut a végső gödörig
s az ért gyümölcsöt csúf telek verik);
de ami szép volt, a szépség sugára,
a *fénysugár* kiszáll a légürig
s bár emberszem nem láthatá sokára:
a sugár megmarad, tán istenek javára.

Tán más csillagban boldogabb halandók
felfogják majd utazó zenefényét
évezrek multán újra olvasandók
bűbájos tested örök költeményét.
Ó hadd reméljem más egek reményét,
hová csak *akkor* ér a fénysugár,
mely most hagyván el tested szent edényét
már csillagokról csillagokra jár,
mint drága pára, mely szent edényből kiszáll.

A földön képed, szobrod összeomlik,
eltörnek s majd a föld is eltörik:
ó gyászolj Múzsa! minden porbaromlik,
minden eljut a végső gödörig;

de a sugár kiszáll a légürig.
Test s lélek meghal: néki nincs halála.
Nagy távolok új kincsükül nyerik
és csillagokról csillagokra járva
a végtelenbe száll — tán istenek javára.

EGY SZEGÉNY MAGÁRA MARADOTT

I.

Szívem magába szívott
ezer illatot,
ezerjó illat engem
hogy elkábitott!
Szívem most illatzacskó,
lelkem illatház:
ez a sok illat engem
hogy megbabonáz.

Virágok illatával
tele bús fejem
virágok illatáról
rád emlékezem,
gyönyöröm aki voltál,
most vagy bánatom,
hogy tested vánkosára
le nem nyughatom.

II.

Hervad a kertem violákkal —
Szegény violák!
Akár a ma, akár a holnap,
akár a világ.
Napos napot napok napolnak —
hol a türelem?
Életpapok csapot papolnak, —
Ó zord szerelem.

Sok hosszu, hosszu éjszakákon,
megint egyedül
szegény, szegény zúgó fülembe
a Csönd hegedül:
komisz, keserves egy cigány ez
s ezer dala van:
kegyetlen, ős, örök vonóját
nyüvi nyomtalan.

VONATON

Utaztam lomha vonaton
egyhangu mély rónákon át
s emlékim unt rónáiban
kerestem kedvesem nyomát.
Bús volt a róna, sivatag
s a volt oáz oly messze már
s a fáradt lélek rest teve,
ki a homokban meg-megáll.

Mert messze menni csökönyös,
mert messze már a volt oáz.
Ó veszve vagy hát régi kincs?
lehetsz feledve régi láz?
»Nem nem! kincseskamrámba még
meg kell lelnem áldott nyomát« —
tünődtem lomha vonaton
utazva holt rónákon át.

Bús útitársnő volt velem,
álmosszemű, kissé pufók,
csobogva arany homlokán
bomlottak lanyha hajcsomók.
Áldom e fürtöt, homlokot
s az idegent, a halaványt,
ki elvivé emlékimet
oázra, lomha karavánt.

Áldott az idegen leány
— aranyos homlok, lanyha fürt —
a jó vezér, a néma jel,
kitől ma kincsem megkerült.
Fogózz e fürtbe lelkem és
e tömkelegből multba húz
mint hajdan Ariadne font
selymét követte Thézeusz.

BELOVED, O BELOVED

Szerelmem, ó szerelmem ! nincs oly álom
több mint te vagy és nincs olyan valóság :
márványdarázsként zsongasz méla nyáron
szivemben s karcsún nyílsz, mint sárga rózsák.

Dús nagy kelyhekkel nyílasz karcsu száron,
kelyhekkel és keblekkel, mint a rózsák,
ó életem (szerelmem !), ó halálom,
valósult álom, álmodott valóság.

Mint drága macska holdhajlásu nyakkal
selyem karmokkal és ivor fogakkal
tép és cirógat, és cirógat és tép,

zenére téped szivem vérverését,
szerelmem, új szerelmem, ős varázsom,
dús mézkirálynőm, mérgezett darázsom.

FESTETT CÉL, PUSZTA SEMMI

Nem tudok kavarogni s nagyra menni,
mint a vidám dúshomlokú fiúk:
érzem, hogy festett céljuk puszta semmi
s a nagy dicsőség álmai hiúk.

Érzem, hogy legjobb resten elpihenni
s nincsen tovább már törekedni út:
rosszkor születtünk s nincs mód újralenni,
nekünk csupán az élet csontja jut.

És mégis egyre futok, egyre vágyom
s valamit keresek még e világon,
mit nem fogok meglelni sohasem.

A régi vágyat, régi ifjuságot,
a régesrégen elhervadt virágot
s leszüretelt gyümölcsöt keresem.

SZONETTEK

Ezek hideg szonettek. Mind ügyesség
és szenvtelen, csak virtuózitás.
Bár munkában manapság nincs nemesség,
ez csupa munka, csupa faragás.

Ha költő, ki lázát árulja : tessék !
itt állok cédán, levetkőzve ! láss ! :
ez nem költészet ; de aranyművesség !
s bár nem őszinte, nem komédiás.

Minden szonett egy miniatür oltár,
ki vérigéket, pongyolán, szeret,
az versemet ezentúl ne olvassa.

Ki hajdan annyi szívek kulcsa voltál,
Szonett, aranykulcs, zárd el szívemet,
erősen, hogy csak rokonom nyithassa.

ARANY JÁNOSHOZ

(Egy megzavart verselő a XX. században)

Hunyt mesterünk! tehozzád száll az ének:
ládd léha gáncsok lantom elborítják
s mint gyermek hogyha idegenbe szidják
édes apjához panaszkodni tér meg:

úgy hozzád én. E nemzedék szemének
gyenge e láng, bár új olajak szitják:
cintányérral mulatnak már a szittyák
s rejtett kincset sejteni rá nem érnek.

S kiáltanak: Nincs benne tűz, sem érzés!
nem takart seb kell, inkább festett vérzés!
és jönnek az új lantosok sereggel,

sebes szavakkal és hangos sebekkel:
egy sem tudja mit mond, de szóra bátor,
magát mutatni hősi gladiátor.

HÉPHAISZTOSZ

Anyám az égből ledobott, az ebszem,
mert csúf valék és szégyenére sánta ;
teljes egész nap, teljes éjjel estem
mint hullócsillag, a nagy Óceánba.

Ott meddő habtól ázott csonka testem
Eurynomé, az óceáni lányka
s Thetisz, az ezüstlábú asszonyisten
bevitték a zöld, márványos karámba,

ahol Próteusz őrzi néma nyáját
s hol a zöld éjben lángom lett a lámpa,
ott készítettem kezem sok csodáját,

gyöngyvirág-függőt s csattot, görbe láncra,
míg nagy halak suhantak el köröttem,
s zúgott az örök óceán fölöttem.

HOMÉROSZ

(XX. SZÁZAD)

Ó könyv, amelybe ezrek álma révedt !
Dús serleg, melyet Héphaisztosz gyártott
s amelybe ajkat hajdan annyi mártott,
hogy száz király szájíze beleévedt.

Téged miként a jó bort lassu évek
minden század külön zamattal áldott.
Kit új korokba küldtek régi révek,
aranyhajó ! rozsda neked nem ártott.

Im új korlát nyilt ős pályánk előtt
s Prométheusz fiának szárnya nőtt,
leget hadarva gúnyol agg vitorlát :

de téged, Kor hajósa, a gonosz
horgaselméjű ősz király Kronosz
legebb tengerben visz, hol semmi korlát.

PROTESILAOS

Tudtad jól, hogy aki lába legelőbb érinti meg
Trója földjét, Trója földjén, trójai harcban veszni fog:
mégis amint trójai partra ért el görbe csónaktok,
legelsőnek ugrottál ki trójai partra, hős görög.

Bután bámult vad hajós és döbbent az elszánt sereg
kőszoborrá válva, míg te trójai parton, mint egy isten
néztél vakmerőn a vészes trójai földre. — Mint egy isten
vágynék én is vészes partra első lépve halni meg.

Nincsen engem aki aztán várna három szép órára
akiért az alvilágból újra halni visszajárnék
(kit e földön megszerettek, mindörökre visszajár;)

Nem lesz nékem Láodamejám, nem vár engem senki már
mégis ha elért az újdon partokon elsők szent halála,
újra küzdeni, bár mint árnyék, trójai földre visszaszállnék.

Klasszikus álmok az én lelkem bús álmai : fáradt
gondolatom szeret ölteni hosszuredőzetü tógát.
Régi redőjü ruhában jöttök most is elömbe
halvány gondolatok, mint régi szüzek, kosarakkal
menve az istennő szentélye felé. Koszorútok
nedvtelen árva babér ; s a peplosz drága szegélye
visszájára mutatja szinét, mint lázbeteg álma :
nem csoda, régi babér és több évezredes öltöny.
Mit hoztok ma szegények, a sárga fonott kosarakban?
Bort, tejet és mézet, hogy lenne áldozat abból,
áldozat az istennőnek, kit örökre imádtok,
halvány gondolatok, beteg, őrült, régi rajongók !
Ámde az istennő veletek nem gondol. Örökké
benn ül ezüst trónján és temploma drága hüsében
nézi az áthaladó nagy időket, nézi az ember
koldus-áldozatát s oltára busillatu füstjét.
Búbos, vaksi sisakja alól kiragyognak opállal
illesztett szemei — de a kéz és arc elefántcsont,
régi merev faragás, és öltönye vertarany öltöny.
Néma nyugodtsággal néz így és isteni arcán
régi mosoly, milyet kiidéztek régi müvészek
régi nemes kőből, vagy az ájtatos egykori festők
láttak a vászonra — titkos, bús, régi mosolygás.
Igy ül ezüst trónján és temploma drága hüsében
nézi az áthaladó nagy időket, nézi az ember
koldus-áldozatát s oltára busillatu füstjét
s meg sem rezzen a Győzelem ércmezü szobra kezében.

KÉT NŐVÉR

Két nővér megy, ó Lélek, örökkön, az egyik előtted, a másik utánad:
az egyik a fekete Bánat, a másik a vérszinü Vágy.
S szól néha könyezve a Vágy: »Én vagyok a Bánat.«
S szól néha nevetve a Bánat: »Én vagyok a Vágy.«

Két komoly árvaleány, termetre meg arcra hasonlók,
tekintetük üldöz, nyugtot sohse hágy:
a holt Szerelem leányai ők, galambszinü hollók,
és kínál borral a Bánat, és kínál vérrel a Vágy.

A zord Szerelem leányai, hajdan lakodalmadnak koszorús nyoszolói
vezettek a méccsel a szoba felé, hol vetve menyasszonyi ágy
Anyagyilkos lányok majdan, a holt Szerelem gyilkosai és ugyanők [bosszulói
Százvágyu Bánat, százbánatu Vágy.

Egymást szeretik, soha el nem válnak, összefogódnak,
a Vágy foga éles, a Bánat ajaka lágy.
Egymást szeretik testvériesen és véreden osztakozódnak
és csókol a Bánat és harap a Vágy.

Fekete hunyorból van koszorújok, nagy árnyakat ingat a mécsük [utánad
s jön egyre mögötted a fekete Bánat, előtted a vérszinü Vágy.
S szól néha könyezve a Vágy: »Én vagyok a Bánat.«
S szól néha nevetve a Bánat: »Én vagyok a Vágy.«

A SORSHOZ

A sorshoz szóltam s zúgolódtam hangosan:
— Vak isten!
vakon szövöd az élet tarka szőnyegét
és nem nézed, hol van visszája, hol szine?
Villogó éles tűdre tűzve szívemet
fonákul szőtted szőnyegedbe.

Ki égi nedvek rosszszivű csaplára vagy
ki szomjazónak sós vizet mérsz, égő szívnek olajat,
a kéjek és kinok szeszét szeszélyesen töltöd nekünk,
hogy melyikből iszunk, már azt se tudjuk.

De megrészegszünk italodtól és te nézed pajkosan,
hogy őrült bakháns-módra mint ugrándozunk fejetlenül
vagy mint a mérgezett patkányok össze-vissza futkosunk
s te nézed.

Vak isten!
vakon szövöd az évek tarka szőnyegét
és nem nézed, hol van visszája, hol szine,
de nézed,
hogy őrült bakháns-módra mint ugrándozunk fejetlenül
vagy mint a mérgezett patkányok össze-vissza futkosunk.

Te Caesar!
a nap talán csak egy mesés karbunkulus, amelyen át
küzdelmeinknek véres színjátékait
te nézed,
és mi halálra született, vergődő gladiátorok,
mint hízlalt állatok, kiket csak ölni, halni, hullni csak
bocsátanak ki ketrecünkből a teres homok fölé,
üdvözlünk, Caesar, a homokról.

Vak isten!
vakon szövöd az évek tarka szőnyegét
és nem nézed, hol van visszája, hol szine;
villogó, éles tűdre tűzve szívemet
fonákul szőtted szőnyegedbe.

BAKHÁNSLÁRMA

Lelkemben bakhánslárma tombol
és mint a bakháns-asszonyok
lihegnek szenvedélyeim
hova?
tova!
elől a tigrisbőrös Isten
öntözi vérpiros borát,
megereszti a zabolát,
hova?
tova!
lobogó hajjal száll utána
röpködve mint a cinege
az éji nők vad serege,
hova?
tova!
kereplő kerepel a dombon,
szélben hajlong a borfüzér,
pihenni nem hagy a vezér,
hova?
tova!
megszólal a hétcsövü nád
gyötrelmes, kéjes szerenád:
jaj! sujt a thyrsus, hajt az ostor,
hova?
tova!
Az út végén vár egy kolostor.

THAMYRIS

Már béna vagyok, már néma vagyok,
naponta felejtem a dalt :
látod Thamyris, látod Thamyris,
mi hozta fejedre a bajt.

Hol Dórion állt, ős pylosi vár,
odajöttél Oichaliából
múzsák mezején, mézes mezején
lábad a dús fübe lábolt.

Előtted az ég vulkántüze égett
hajnal kapuján benyitottál,
hát ím a kilenc, az égi kilenc
— ruhája rózsaszin — ott állt.

Ekkor fuvolád, átkos fuvolád
lobbant, mint síkon a tűzek
és mind szabadabban, egyre vadabban
hogy futni riadtak a szűzek.

Hol Dórion állt, hajnal tovaszállt.
Igézve, magadra, bénán,
látod Thamyris, látod Thamyris,
ezért maradsz vala némán.

A DANAIDÁK

Lenn a csöndes alvilágban, szellőtlen, bús alvilágban, asphodelosok között, hol asphodelos meg se moccan, gyászfa nem bókol galyával, mákvirág szirmát nem ejti, mert a szél ott mélyen alszik, alszik asphodelos ágyban, mélyen alszik, nem beszél,

hol a tók acéltükörként mozdulatlan elterülnek, pillák könnyen szenderülnek, mert a pillák legyezője, habszövetnek fodrozója sohase jár ott, a szél;

óriási amphorákba, alabastrom amphorákba ötven asszony, bűnös asszony karcsu vázát megmerítve, majd merítve, majd ürítve kárhozott bús ötven asszony mindörökre töltöget,

ötven kárhozott bús asszony óriási alabastrom amphorákba mindhiába töltögeti drága nedvét, drága Léthéből merített sohasem elég vizet.

Óriási karcsu gyászfák ágaikat sohse rázzák : [minden águk egy-egy lélek, öngyilkos bús régi lélek, mely most néma fán tenyész;

érzőn, mégis öntudatlan nyujtja lombát mozdulatlan, mozdulatlan és sötéten, át a réten,

át a réten, hol a Léthe (mert e rét a Léthe réte) száz belémosott bünöktől szennyes vízzel, elfelejtett ős bünöktől szennyes vízzel körbe folyva nem enyész,

nem enyész, nem ér tengerbe, hanem hétszer körbe-körbe, vissza önmagába] : ottan ötven asszony kárhozottan ötven órjás amphorába mindhiába, mindhiába tölti könnyét és vizét,

majd merítve, majd ürítve, mindhiába, mert az ötven bűvös edény tölthetetlen, mint a tenger önmagától megapad és elhúzódik és az ötven bűnös asszony Léthe vizét alabastrom amphorákba mindörökre csak hiába tölti szét.

Ötven asszony, alabastrom testtel, ébenszínű hajjal érzőn, mégis öntudatlan öntögetve szakadatlan félig értett dalra kel,

ötven kárhozott bús asszony felvilágból lehozott és lelkeikbe visszajáró félig értett félemléket fojtott hangon énekel :

»Meggyilkoltuk férjeinket, ötven daliás nagy férfit és szerettünk, csak szerettünk, Isten tudja, kit szerettünk, vágykancsóból merítettünk, merítettünk, űrítettünk, fenn a zöldvilágu földön, az aranyos nap alatt —

»Régi szavak járnak vissza elsötétült lelkeinkbe, mint sötétben nagy szobákba utcáról behullott fények ; mit jelentenek? hiába próbálunk rá emlékezni ; mit jelent az, hogy : *szeretni?* mit : *kívánni?* és *ölelni?* a homályban mindhiába kérdezzük az árnyakat.

»Csak daloljunk: *Meggyilkoltuk* — s emlékezzünk: *férjeinket* csak daloljunk, bár nem értjük, és merítsünk és ürítsünk; úgy sem tudjuk abbahagyni; és daloljunk, bár nem értjük, mert különben némaság van, és a némaság oly félős! néma, rengeteg sötétség: a sötétség nem beszél —«

Igy dalolt az ötven asszony, ötven kárhozott bús asszony, egymáshoz mind oly hasonló ébenfürtü, alabastrom testü ötven testvérasszony így dalolt a Léthe-réten, lélekfák közt, mákvirág közt, óriási amphorák közt, Léthe mellett, hol a szél

lenn a csöndes alvilágban, szellőtlen bús alvilágban alszik asphodelos-ágyban, mélyen alszik, nem beszél.

ÚJ LEONINUSOK

Kékek az alkonyi dombok, elülnek a szürke galambok,
  hallgat az esteli táj, ballag a kései nyáj.
Villám; távoli dörgés; a faluban kocsizörgés,
  gyűl a vihar serege: még lila s már fekete.
Éjre csukódnak az aklok, jönnek az éjjeli baglyok,
  csöndben a törpe tanyák, félnek az édesanyák.
Sápad a kék hegytábor, fátyola távoli zápor;
  szél jön; csattan az ég; porban a puszta vidék.
Szép est a szerelemre: jövel kegyesem kebelemre;
  sír és fél a világ; jer velem árva virág.
Mikor ölembe kaplak, zörren az üveges ablak!
  Hajtsd a szivemre fejed; künn az eső megered.
Sűrűn csillan a villám; bús szemed isteni csillám.
  Míg künn csattan az ég, csókom az ajkadon ég.
Ó, bár gyujtana minket, egy hamuvá teteminket
  a villám, a vihar; boldog az, így aki hal.

A CAMPAGNA ÉNEKE

Izzadva ballag Héliosz az égen
s a szomorú Campagna napban ég:
tikkadt tücsökdal zeng a bús vidéken
s tikkadt lelkemben zeng a bús vidék.

Dalolva hordja sárga koszorúját
kalászból, mint bús asszony, tétován,
kin sárga napfény jegyzi mélabúját
s bús olajág, hogy arca halovány.

És énekel: »Hajdan valék nagyasszony,
világ úrnője, gazdag és pazar,
ki arra született, hogy kegyet osszon,
ha kéri koldus, esküvő vazall.

»Régi matróna, régen tisztelendő,
királyok anyja, magam is király,
kinek feje az egekig kelendő,
lába nagy földeken tapodva jár.

»Ma szertehullott régi gyöngysoromból
nincs már csak ívelt barna romsorok,
kiráncigáltak régi, nagy koromból
s ruhám megtépték gyáva kis korok.

»De még sok bölcs lesz trónomig jövendő
hódolni nékem holtig hű vazall
s régi matróna, régen tisztelendő,
fogadom őt én, gazdag és pazar.

»A multban-örököt tisztelni küldi:
az únt jelen és vonzza őt a rom
s méla testemről nem csalódva gyüjti
az emlékek virágát dombomon.«

LAODAMEIA

1911

TA TOY ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

Laodameia
Jós
Fiúk és leányok kara
Hírnök
Iphiklos
Protesilaos

Színhely : Phylaké, Thessalia.

Laodameia :

A Hóra visszahozza már a zöld tavaszt
lombtól sötét a hószín oszlopok köze. —
Ma újra véres és halottas álmokat
küldött egy isten. — Im lefolyt a teljes év,
mióta hősi férjem, Prótesilaos
görbe hajóján légszerű tengerre szállt,
hogy megbüntesse a hitetlen trójait
s Tróját lerontsa. S ím még róla semmi hír.
Bölcs jós, tudás kapúja, készítsd jóslatod.

Jós :

Királynő, néha jobb nem tudni a jövőt.

Laodameia :

Világosságnál jobb-e hát a vak homály?

Jós :

Az isteneknél változatlan áll a sors.

Laodameia :

Tudva kitérhet útjából a gondos ész.

Jós :

Asszonykézzel vasat kivánsz hajlítani.

Laodameia :

Királynődnek szegülsz-e ellen, szolgavér?

Jós :

Tudod-e még a jóslatot, mely Delphibül
jött Atridákhoz, mielőtt hajóikat
indíták földig rontani szent Iliont?
»Kinek a lába legelőbb érinti meg
Trójának földjét, Trója földjén veszni fog.«
Vas végzet vonssza lábaink lépéseit.

Laodameia :

Ó, jaj nekem!

Kar :

Mi bánt úrnőm?

Laodameia :

Ó, jaj nekem!
Már látom a végzetnek szörnyű szőttesét.

Kar :

Baljós multakba néznek véres szemeid.

Laodameia :

Férjem hallván Apollo gyémánt végzetét,
szólt: »Boldog és háromszor boldog a görög,
ki trójai homokba az első görög
nyomot nyomhatja.« — Döbbenéssel felelénk:
»De isten mondja, Trója földjén veszni fog.«
Nem hajtva, újra mondta: »Boldog a görög
kinek hajója gyors és lába gyors, a part
felé, hajója szállni, lába ugrani,
a part felé, madárhajó és zergeláb.«

Jós :

A hős vakmódra végzet ellen merni bíz
és azt gondolja, bátorsága már erő.

Laodameia :

Lefolyt a teljes év s még róla semmi hír
Bölcs jós, tudás kapúja, készítsd jóslatod.

Jós :

Királynő, férjed őrült lelke szállt beléd :
Asszonykézzel vasat kivánsz hajlítani.

Laodameia :

Királynődnek szegülsz-e ellen, szolgafaj?
Oltár lángjára szótlan öntsd a barna vért.

Jós :

A vér sercegve összefut s a füst lecsap :
baljós illat száll meghomályzott gőzivel.

1. strófa. *Fiúk :*

Minden szomorú idő közt
a tavasz a legszomorúbb,
amikor zöldül az erdő,
amikor borul az ég.

Lányok :

Friss zápor zúg a mezők közt
az út sárral teli, rút,
de barna bársony a felhő,
de zöld bársony a vidék.

1. antistrófa. *Fiúk :*

Jő Héliosz égi nyilakkal
gyilkos sugárnyila hull
és újra napos a nappal
és zengve ébred a méh.

Lányok :

Völgy felé forr a folyóka,
a fenyő a kékbe nyúl,
nap felé vágy a futóka
s a királynő — férje felé !

2. strófa.

Fiúk:

Jertek ma, fiúk, valamennyien,
kik lakjátok erdős Phylakét
s nagy Démétér földjét, Pyrasost
s juhok anyját, a virágos Itónt,
tengeri Antrónt s füves Pteleost
a sokcsucsu Thessaliában.

Lányok:

Jertek ma leányok, barna szüzek,
nász-nem-látott sok szép hajadon,
kérjük dallal nyilas Artemist,
hogy adja királynőnknek vigaszát,
ki zokogva eped hős férje után
s haját keze tépi hiában.

2. antistrófa.

Fiúk:

Két hős dalia szállt Trója felé
az ős Phylakos palotáiból,
gyorslábu Podarges és a vitéz
Prótesiláos, mint két csodasas,
mely fészkéből zsákmányra kikel,
tán hogy soha vissza ne keljen.

Lányok:

A bízakodó hős útra merész
s árván marad sok ős palota
és tépi haját sok bús feleség,
a fekete föld s a keserű víz
minden fehér csontot befogad
s ki merhet az istenek ellen?

Epodes.

Teljes kar:

Milyen bort adtak, a föld fiának
a kegyetlen istenek,
hogy attól örökre részeg
s szenved mig a sírba száll?
hogy él ahol élni bánat
és küzködik és szeret,
ahol bűn lenni merésznek,
ahol szeretni halál?
hogy tudva is űzi lázát
végzete torka felé
és kergeti azt ami messze
s elereszti ami közel;

elhagyja nyugalmas házát
és mind ki őt szereté
s csak akkor látja, ha veszve,
hogy boldogsága vesz el?
Bolond akarás a férfi bora,
a nő bora bús szerelme,
sajtolva kínnal a fürtből,
amelynek vágy a neve,
a sors buta lába gázol a
lélek kádjában ütemre
és ömlik a vérző fürtből
a bor vérszínü leve.
És mint akit ért kígyómarás,
számára fü nem terem:
a férfi bora bolond akarás,
a nő bora bús szerelem.

Hírnök:

Viharban jöttem Trója vészes tájiról,
Lemnosból vad hab elragadt Áthos felé
s a tengerek korbácsa, zord tavaszi szél.
Sok hajnal vére folyt a vízre, mialatt
a szürke tengert habra verte evezőnk. —
Borús hírrel küld hős Podarges engemet,
hogy jobb talán ádáz Eurussal küzdeni,
mint ily hírtől görnyedve szállni part fölé. —
Vén ember, mondd, neves királynőd merre van?

Iphiklos:

Ó, idegen, királyok atyjával beszélsz.

Hírnök:

Gyorslábu hős Podarges, s Prótesilaos
hősnek hős atyja, hős Iphiklos vagy talán?

Iphiklos:

Az volnék, hogyha anyja egykor nem hazudt.

Hírnök:

Ó hallgass engem békén, sokjuhú király,
a végzet ellen harcra úgysem szállhatunk. —
Atyám Othrys hegy alján őrzi nyájait,
honnan lelátni messze kék tenger fölé:

onnan indult el Ilionba két fiad
és sok thesszáli s köztük én is, gyors hajón,
sok érclábvértű, barna üstökű görög,
de legkülönb vezérük, Prótesilaos
Ares-kedvelte hős. És jött a déli szél
Euboia földjét jobbra, Sepias fokot
baloldalon vígan kerülte víg hajónk
s tavasz lehétől vásznunk boldogan dagadt.
Görög hajók közt nem volt több ily gyors hajó
görög utak közt nem volt több ily boldog út.
Csak a vezér ült bárkaorron kedvtelen :
az ő vágyának lassu volt a könnyü szél
s úgy tetszett, mozdulatlan áll a gyors lapát.
Lemnoshoz érve megkötöttük a hajót
és ágyat készítvén a sárga homokon
Myrina partján, ott aludtunk a puhán
s nyugodt álmunktól dobogott a messze part
halkan, mint a szellőtől a tenger szive.
Csak a vezér nem nyughatott lágy szőnyegén
s az örök égtől s csillagoktól kérdezé :
»Ó, tenger és te menny mélységes tengere,
arany homok, s ti menny homokja, csillagok,
elsőnek ér-e Ilionba gyors hajóm?«
S midőn a Göncöl rúddal fordult lefelé
s szürkülni kezdett messze Ilion felé,
kiáltott : »Hej hajósok ! hej hajóscsapat !
hajóra ! talpra !« s vertük már a sós vizet,
mire a Hajnal széttárta rózsaujjait.
Hajónak orrán mint egy isten, állt a hős,
kelő napfénytől vértje mellén vakitott :
olyan volt, mint a sas, midőn a napba néz.

Iphiklos :

Ó, hős fiú ! Ó, hős apád igaz fia !
Emlékszem, gyermek voltál és aligha tíz
tavaszt ha láttál, amikor megjöttem én
a lótenyésztő Élis földjéről, ahol
Amarynkeus hőst temették az epeiosok,
s halotti játékot rendeztek gyermeki
Bouprasionban ; Nestorral futottam én,
mi két öreg ; de gyengék voltak inaim
és meg nem adták győznöm ott az istenek.
Hej, mint vígasztalt, ördöngős kis kölyke ! hej,
hogy mondogatta : »Csak nőjjek meg én, apám,
első leszek minden görög között, tudom,
s legyőzöm mind, ki tégedet legyőzni mer !«

S én remélhettem, felvirul még Phylakos
atyám hős vére s Diomédé s Déión
magzatjaiban él a régi ép erő.

Hírnök :

Tovább hajóztunk akkor, s jó szelet fuvott
utunkra Zeus, s Imbrosnál láttuk messziről,
szürkéllni vízből Phrygiának partjait
s új hajnalon csillogni Sigeum vizét,
mint egy vértengert. Ó minő hajnal vala !
Itt közre fogtak messze vézna szigetek,
balról köves Mastusiának bús foka,
jobbról a ködben rémlett kincses Tenedos
s mi Ázsiának, ellenséges föld felé
úsztunk a vértengerbe. Fenyegetve nyúlt
előttünk vén szikláin híres Pergamos
roppant kockákból rakva, és mögötte kelt
a véres nap. Hajónk orrán állott a hős
vezér ; a napból két vércsepp szemébe hullt
s e két vércsepp így szólt : Priamos vára ez !
És már hallottuk messziről, hogy ébredez
a tágas Trója s száz kapúja sorra nyíl,
gyapjas nyáj béget, csenget görbe szarvu kos
kurjant a pásztor s bőg a kajla bús tehén.
Ekkor — hopp, hóha ! — partra dobni a követ
a horgony-nehezékkel. Rándul a kötél.
Lapátot padra hány az izmos evezős
s fáradt karját nyugtatja nedves combjain.
Még egyet ing a nagy hajó. Haj, dolgozik
a vad hajós marok, feszítve a kötélt.

Iphiklos :

Rövidre fogd beszéded véres gyeplejét.

Hírnök :

Ó, mint egy isten állt a bárkaorr csucsán
s megvetve edzett lábát a nedves padon
Hermés gyanánt a partra könnyedén szökött
szárnyas bokával ; s rendült rá a nagy hajó.
Az első ! Messze még Agamemnon király
hajója, messze szőke Meneláos úr
s ravasz Odysseus, s gyors Achilleus messze még!
S míg a hajó népén, hősök harchoz szokott
során s a vad hajósok durva csontjain
iszony fut át s végzet hideg fuvallata ;
addig a vészes partra nyugton néz a hős

s szent Ilionra s Pergamos várára fel
mint oroszlán, midőn barlangjából kiszáll
s zsákmányt keresni messze földön széttekint.
Előtte barna Pergamos s a nagy torony. —
És ím a napnak büszke, fényes kereke
a nagy torony vállára száll. S a nap előtt
a nagy toronynak vállán áll egy óriás
vitéz, nagy íjjal, feketén a nap előtt,
mint egy sötét Apollo; Priamos fia
Hektor királyfi; s áll mögötte második,
Euphorbos, Panthous pap fia, Othrys üke.
Az dardanok közt hősnek messze legkülönb,
ez nyilasok közt messze legkülönb nyilas.
Magas toronyból úgy tekint felénk e pár,
miként magas fészkéből égi két madár.
Messze pendül az óriás, fekete íj,
messze surran a vessző, messze pattan a nyíl
s a nap előtt reggeli légen úgy zug át,
mint reggeli madár, ha leveti magát,
mint ölni éhes, görbecsőrü vad madár;
csőrén a végzet, csőrén ült a zord halál.

1. strófa.

Fiúk:

Végzethordó zord madarakkal
reggel, este
teli zsong borús levegőnk:
jaj akire ők találnak,
jaj akire ők leszállnak,
reggel, este
jaj aki elökbe kerül.

Lányok:

Ki virrasztott a porokkal?
Ki kereste
bús csontjait össze a máglyán,
ki akart elégni lángján,
lombbal ki vette körül?
reggel, este
ki siratta meg őt?

1. antistrófa.

Itthon vár bús felesége
reggel, este
epedez, sír férje miatt,
majd gyászlepedőt is hímez
és rá feketével színez —
hol a teste,
akire borítaná?

Fiúk:

Vad Phrygia messze vidéke —
ott a teste,
hol tigris kölykez a pusztán,
hol üvölt a sárga oroszlán
s Xanthos vize omlik alá —
ott a teste,
fölötte a keselyühad.

2. strófa. *Lányok:*

Érc és hármas erő övezé mellét, ki először a vízre bocsátá kis tutaját
a vad tenger kényére vetette reá a törékeny, könnyü hajót
s elhagyva hazáját, szállt ki Keletre a Hajnal büszke kapúja felé,
hol habra hab ezredek ezrede óta dönget a Hajnal boltozatán.

Fiúk:

Három szűz ül messze teren tul, időn túl, fonja fonák fonalát,
habra habot ver, napra napot ver a tenger, törve hajóra hajót.
Szűz új parton fátyolos árnyakul új nem sejtett végzetek álnokul
állnak az útas elé
s mégis az álmok a szűz partokra szállnak az új csodagyapjak után.

2. antistrófa. *Lányok:*

Minden gyors-gyors, kétfelül öblös, fekete orrú, görbe hajók között
isten-ember legsebesebbnek mondja az Argo régi hajót,
de Prótesiláos görbe hajójánál nem volt sebesebb (s jaj, vesztire
gyors!)
mióta röpült vala Daidalos és tüzet hozott a Titán.

Fiúk:

Szép a hajó, ha selyemhabok égszinü kék fodrába felöltözött
s habra száll, mint táncra az ifju leány! Öröm akkor látni a
büszke hajót,
ha röpte gyors; — de végzet ül a magas faron és kormányos a Sors —
s mégis az álmok a szűz partokra szállnak az új csodagyapjak után.

Epodos. *Teljes kar :*

Ember, Iapetos fia
tiltott útra merész isteni ösztönöd.
Amióta Prométheüsz
csenni merte tüzét istenek ellen is,
benned ég a tüz, ösztönöz
és úgy nevezed : dicsőség.

E tűz gyujtja a bűnt, gyujtja a háborút,
e tűz edzi a kardokat,
edzi barna hajók kártonyos árbocát,
szűz partokra kivánkozót. —
S téged, nagyszerü bűn, nagyszerü háború,
meg nem tagadunk örökké.

Gyors hajó Meneláosé,
gyors, mert hajtja harag s tört szerelem heve ;
vad gőg úr-Agamemnonét,
bölcs Odysszeüszét a leleményes ész ; —
gyorsabb Prótesiláosé,
mert vágyad hajtja, dicsőség !

Végzet, mennyei kard, célzani biztos íj,
végzet, lassu malomkerék,
végzet, barna madár, földbefonó nagy pók,
roppant varsa, hiába köt : —
téged, nagyszerü bűn, nagyszerü háború,
meg nem tagadunk örökké.

Iphiklos :

Sírjatok, erdős Phylakénak fürtös ifjai, leányi,
megfogyatkozott lombjában Phylakidák ősi törzse.
Ó jaj, tépd ki végső ősz hajszálaid, egykor hős Iphiklos,
mert háromszor balga, ki örvend, látva gyermeke hősiségét.

Kar :

Öreg ember önnön terhét bajjal vonja három lábon,
élete gyermeke és halála lészen gyermeke bús halála ;
rossz hír, mint a sárga lombot könnyü szél is, úgy megrázza :
nincs erő már vén tagjában végzet ellen meg nem törni.

Iphiklos :

Ó jaj, vén szivem reményét szörnyü Moira vágta szét.

Kar :

Hogyan sírhat még a hitves, hogyha így sír az atya?

Iphiklos :

Ó jaj, ősz atyád elhagytad, árvaságra ifju nőd!

Kar :

Jön, közelg már a királynő, haját tépi kétfelé.

Fiúk :

Zord szerelem
kő terhe szivében
férje nevét sikoltva riad.

Lányok :

Mint a madár,
ha nem leli párját
fészke fölött vijjogva kering.

Laodameia :

Ó leányok, akik egykor nászszobámba vittetek
édes éjre mirtuszokkal ékesítve ágyamat,
halljátok meg, szörnyü bánat érte úrnőtök szívét,
nem tér vissza férje többé, hősi Prótesilaos.

Kar :

Ó jaj, jaj, bánat örökké!

Laodameia :

Nem fogom már nézni többé fulladozva mély szemét,
Soha nem fogom karomba hősi férfitetemét;
Szerelemre termett testem özvegységben hervad el,
Szerelemtől szomjas ajkam szomjuságban szárad el.

Kar :

Ó jaj, jaj, bánat örökké!

Iphiklos :

Férj helyébe másik férjet adhatnak az istenek:
melyik isten adja vissza az atyának holt fiát?

Laodameia :

Akinek szívét kitépték, másik szívet nyerhet-é?
Lelke helyett asszony teste másik lelket lelhet-é?

Iphiklos :

Asszony búja mint a zápor, csupa könny és elfolyik :
férfi búja hegyi tó, mely mély és messze s maga van.

Kar :

Remegek reájuk nézni,
remegek hozzájuk szólni :
apa s nő közt szörnyü verseny.

Laodameia :

Férfi búja fagyos bánat, mint a jég a hegytetőn,
asszony búja forró láng, mely önmagát emésztve ég.

Iphiklos :

Teste testem, vére vérem, én nemzettem egykor őt,
én kapattam hősi harcra még mint zsenge gyermeket.

Laodameia :

Szerelemben egyesültünk, mint folyammal bús patak.
Testem teste, vérem vére : mi vagyok én nélküle?

Kar :

Remegek reájuk nézni,
remegek hozzájuk szólni :
apa s nő közt szörnyü verseny.
Királynő, teljesültek véres álmaid.

Laodameia :

Ó jaj, álmomban nagy csarnokban voltam én
Sohasem láttam ébren ezt a csarnokot,
de álmaimból ismerem minden zugát.
Nagy, csúf kövekből összehordott kapuján
két nőoroszlán dugja egybe bús fejét.
Belől homály van. Itt-amott nagy oszlopok
alján pislog csak a setétes árva mécs,
hogy jobban lássuk a homályt ; s az oszlopok
lila árnya rőt falakra rézsut ingva dől.
Ah, csúf pillérek, lomha, barbár támaszok,
egymás fölé rakott kockákból éktelen
s nincs gömbölyű árny, minden durva, szögletes.
És az ormótlan kockák rücskös, rút falán
véres betűkkel ismeretlen ősirás
oly vastagon, mint vérbemártott ujj nyoma.

A nagy teremben egymagam bolyongtam én
végét nem érve. S ím egyszerre egy tetem
bukott a karjaimba, véres és hideg,
aludt a vér és összecsapzott rajt a fürt,
de félelmemnek őt ölelni jól esett.
Lázas testemnek hűvös teste jól esett.
S magamhoż szorítottam őt, mint lázbeteg
hideg márványra nyomja égő homlokát
s teste jegén hűsítém tikkadt tagjaim.
S egyszerre lelkem átborzongott kéjesen,
hogy férjem ez! s hogy ím halottat ölelek
s hogy élőnél holtat szeretni több talán.
S csókolni kezdtem; s teste égető jegét
mohó parazsára szítta szomjas ajakam
s ujjomra fontam összecsapzott fürteit
s a sós vért nyaltam nyíllal sebzett homlokán,
szorítva mint egy őrült, s tán remélve, hogy
megolvad; ó, ha zord Hádésban van szerelem,
ilyen lehet, ily őrült! s én óhajtanék
Hádésba szállni s örökké szeretni ott.

Kar:

Ó jaj, királynő, zord Hádésban nincs szerelem,
nincs csók, királynő, zord Hádésban nincs ölelés,
csak tengve lengnek ott az árnyak tétova,
mint puszta képek; lengve tengnek testtelen
s nem tudják azt, hogy vannak; Léthe bús vizét
ízlelték ők; s nincsennek többé vágyaik.

Laodameia:

Ó lányok, halhatatlan a valódi vágy,
Léthé álomvizétől az nem alszik el,
hanem mint drága szesznek gáza ég tovább
a vágyak gyásza testtelen lélekben is
s titkon lobog a lélek lengve mint a láng
s fellobban olykor és legyőzi végzetét.
Igy hallá férje bús dalát Eurydiké
holt árnya és kezdett ütemre lengeni
a lantos Orpheüsz nyomán.

Kar:

Úrnőm, nyugodj,
az isteneknél változatlan áll a sors,
az alvilágban elcsitul minden merény
s Kókytosz mellől vissza nem tér senki sem.

Laodameia :

Ó lányok, győzhetetlen a valódi vágy
s mindent legyőz és mint a végzet, oly kemény :
gyémánt Vágy s gyémánt Végzet. Minden hős merényt
a Végzet ellen, sujtanak az istenek
s a Végzet sujtja még az isteneket is :
de a Végzettel egyerős a Szerelem
istenek anyja, istenek közt legidősb
s olykor a Végzetet lába elé köti
s szolgája a haláltalan Emlékezés
legyőzi a Végzet szolgáját a Halált
s egy percre Végzet és Halál fején kacag
s miként az öröklét, e perc korláttalan.

Kar :

Királynő, férjed őrült lelke szállt beléd ;
asszonykézzel vasat kivánsz hajlítani.

Laodameia :

Ó, visszahívom, visszavívom holtamat
egy percre bár, és aztán jöjjön a Halál
a perceken a szerelem mindenható
s nincs isten, aki nékem ellenmondana :
apró hadam, a Kéjek és Percek hada
kis talpaik alá szegik a vén Időt.

1. strófa. *Kar :*

Hol körbe kerül a Styx vize hétszer
s ugat a kapunál háromfejü eb,
hova senkise jut soha kétszer :
a legmesszebb s a legközelebb,
hol az árnyban az árnyak álmai járnak,
hol a vágyra a vágyak vágyai várnak,
ahol álmokról álmodnak az álmok,
van e létezőbb hely s léttelenebb?

Mert senkise tér onnan soha vissza,
csak kívül van kapuján kilincs,
becsukja a lelkét, ki a Léthét issza
és ott aki van, annak neve : nincs.

Behúnyja a lelkét, ki issza a Léthét
s örökre feledve a létnek a létét,
a léthei rétnek lakja sötétét
 s létezni a lélek sötéte bilincs.

1. antistrófa.

Ott semmisem éled és semmise pusztul
 s mert semmisem él, örök ott, ami holt
és semmise lankad és semmise buzdul
 s mert semmise lesz, örök ott, ami volt,
nem vetnek, aratnak, vetnek örökre,
nem túrja a földet az emberek ökre
nem ölt soha zöldet Flóra a rögre
 nem ballag a csillag, nem fogy a hold.

A vágynak a vágya s a búnak a búja
 elszunnyad az asphodelos-levelen
nem nyílik az álmok ivor-kapúja
 és nincsen vágy és nincs szerelem,
ott nem betegíti a vér a csontot,
és senkisem érez a gondért gondot
és nem szomuhozza a szomjra a szomjot,
 mert alszik a láz meg a gyász odalenn.

2. strófa.

Jön az alkony csupa gyászban, lila árnyat vet az oszlop,
hüvös estnek szele hajtja a fenyőfák feketéjét :
ez a tenger szele, melynél a hajós félve tekinti
 az ikercsillagok álltát.

Jön a felhő : valamely mennyei pásztor veri nyáját :
Nosza hallga Phylakénak dalos ifjai, leányi,
amig áldoz a királynő, mi maradjunk a sötétben :
 Nosza halkan dudolásszunk.

2. antistrófa.

Sohse láttam ilyen asszonyt, csoda férjnek csoda nőjét,
aki nem sír patakokban, nem alél asszonyi módra,
aki kész volna kiszállni viadalban a Halálnak,
 a hatalmas Szerelemmel.

Jön az alkony ; denevér száll ; remegek ; rémes az este,
jön a felhő ; valamely mennyei pásztor veri nyáját,
nosza hallga, Phylakénak dalos ifjai, leányi,
 nosza halkan dudolásszunk.

Semichorus :

Artemis követői, szűz
lányok, zengjük az istennőt :
ó szűz Artemis, ó szűzek
istennője, imádunk.

Létó leánya, kit egykoron
hűs olajfa alatt anyád
Zeusz sarjának a földre szült
Délos szent szigetében,

erdők asszonya hogy te légy,
s zöldellő hegyek asszonya,
s teknős rejtekü völgyeké
zengő nagy folyamokkal :

te segíted az új anyát
kínja közt ; a keresztúton
te lengsz éjszaka ; fényedről
Holdnak hívnak a földön.

Lengve hónapos útadon
mérni a kerek év szakát,
munkás földmüvelő szerény
házát gazdagon áldod.

Könnyítsd kívül az éjszakát,
bús szívünkben a rettegést
s gyász egünkre aranyszínű
fénynek hozd fel a holdat.

Semichorus :

Büszke székedben, magas Aphrodite,
égi hölgy, lesben gyakorolt, ha másszor
hív imádódnak kegyesen hajoltál
földi szavára :
Jöjj, ereszkedjél nagy Olympos hegyről
s vonva hintódat lebegő galambok
villogó szárnynyal, tova hagyd atyádnak
isteni házát.
Ős habok közül született mosolygó
istennő, élet kegyes édesanyja,
élet, édesség, gyönyörűség, jöjj el,
ó *te* hatalmas.
Kedvesebb lantnál, aranyabb aranynál
bús galambszavad, de ha cseng tavasszal
isteni és emberi s a vadak csapatja
hajlik utána.

Kezd a fényes nap melegebben égni,
még a szűzi csillagok is remegnek:
Jöjj, ereszkedjél, magas Aphrodite,
megjön az éjjel,
megjön a szent hold, lemegy a bús Pleiás
s majd az éjdél jár, foly az óra halkan:
s tört királynőnk zord szerelemmel küzd nagy
végzetek ellen.

Epodos. *Kar:*

Remegnek a csillagok, égnek az égen,
mindennek az úra a zord szerelem:
de az árnyak a léthei réti sötéten
alusznak az asphodelos-levelen,
ott nem betegíti a vér a csontot
és senkisem érez a gondért gondot
és nem szomuhozza a szomjra a szomjot,
mert alszik a láz meg a gyász odalenn.

Laodameia:

Ó, rémes este! Soha ennyi denevért
lomhán sodorni hosszu architrávokon!
A palotának udvarára rábukik
Othrys-hegy súlyos árnya. Csüggedek. Be más
volt hajdanán az ilyen este tavaszon.
Hős férjem karja eltakarta vállamat
s lombok megől a nimfa leste csókjaink
kíváncsi szemmel. — Mostan félve elbuvik
a nimfa, mint e lányok, kik szüz Artemist
kérik, hogy hozna holdat félelmükre vagy
Aphroditét, hogy lenne új vigasztalóm.
De mit törődik Aphrodite én velem?
ki eleven szerelmet oltalmaz csupán
holtaktól retteg. Melyik istent kérjem én
az égiek vagy alvilágiak közül
ki az éggel és az alvilággal harcolok,
élettel és halállal? Csüggedek. Talán
már itt is járnak mind az árnyak körülem
denevérszárnyakkal szállnak szerte nesztelen
s a vérre lesnek, mely az oltár hófehér
kövén lecseppen és hogy abból nyaljanak
s a forró vértől percnyi létre keljenek.
Ha úgy lehetne! Csüggedek. Be más, be más
volt hajdanán, míg férjem ébren őrizett!

Haj, gyönge asszony! Melyik istent kérjem én
az égiek vagy alvilágiak közül
ki éggel és az alvilággal harcolok;
élettel és halállal? Téged halavány
Persephoneia, Hádes nője kérlek én
ki alvilágból visszajársz az ég alá
s az ég alól zord alvilágba visszajársz:
Szerelem vitt el, alvilági zord szerelem,
szeretet hoz fel és az édes nap heve
minden tavasszal. Örvend akkor bús anyád
s kiteríti a föld nagy asztalán áldásait
a lengő gabnát és husos gyümölcsöket
s míg fenn vagy őszig, véle örvend mind a föld.
De télen lenn ülsz zord uradnak oldalán
ivor székedben s nézed ott az árnyakat,
hogy nyüzsgenek miként rajzáskor fürge méh
vagy ősszel darvak serge; nézed Ixion
örök kerekét, nézed fáradt Sisiphos
munkáit, nézed Tantalosnak kínjait.
Élet s halál tenéked egyként ismerős
s életnél és halálnál mélyebb szerelem.
Kérlek tehát, vasszóval, élet és halál
és szerelem nevében, szűzi csillagok
előtt, e rémes éjen, amely holdtalan
mint honnod éje, árnyak kegyes asszonya,
ha könyörültél Orpheüsnak bánatán
s ha szörnyű férjed mindent megtesz kedvedért:
holtak közé a vágyat egyszer s engemet,
vagy vágyakhoz a holtat s hozzám elbocsásd
egy percre s e perc győz az örök végzeten.

Lásd, rémes éjen áldozok neked sötét
bárány sötét vérével; még nem berregett
a zsenge bárány; ugrándozva szerteszét
tavasz füvén szeplőtelen hizott; neked
illik fekete állat és fekete vér.
Magam öntöm néked, éjjel, félelemtelen
én véres asszony, vérhalállal harcoló
neked, halálnak asszonya, szerelemért
s csészébe gyüjtöm. Csillagok! Talán, talán
már itt is járnak mind az árnyak körülem
denevérszárnyakkal szállnak szerte nesztelen
s a vérre lesnek és hogy abból nyaljanak —
hess, néma árnyak! — Ah, az oszlopok között
rebbennek szerte — oly csodásan zúg a lomb!
A fű megindul. Milyen felhő kavarog!
Mily néma szél! A légben láthatatlanul

szárnyak legyeznek. A halál életre vágy:
életre, vérre; forró vörös vérre vágy —
Hess szomjas árnyak! — Mint csoportos madarak,
úgy nyüzsgenek, vagy mint rajzáskor fürge méh. —
Ki jő előttem néma oszlopok között
fekete lomb előtt fehéren? Villog az
éjben az oszlop, villog az árnyban az árny.
Mily halvány s mily halott! s sötét seb homlokán.
Ó mint megváltozott és mégis ugyanaz.

Jöjj, holt szerelmem árnya, téged várlak én,
jöjj, ó szerelmem véres árnya, jöjj felém —
hess szomjas árnyak: mind e vér itt férjemé
s eremből ontok hozzá hogyha nem elég:
hess szomjas árnyak! jöszte édes szomjas árny
közel, közel, közel — hogy félnék tőled én,
véres, szerelmes asszony, sorssal harcoló?
Tenyérben felfogom a gőzös sűrü vért
s forró tenyeremtől lesz még forróbb neked
és úgy itatlak, mint a kis madárt szokás,
meleg tenyérből — édes, szomjas, bús madár
igyál: a vér az élet! Ő szegény milyen
mohón habzsolja; mint a gyermek a tejet
szürcsölve halkan; — s átmelegszik vértelen
árnyteste lassan; látni, mint foly át a vér
az átlátszó test vékony kékes erein
s mind sötétebb az ér és színesebb a hús.
Didergő csontját vér melegje járja át
s halott szemében élet izzó tüze gyúl
s ajkát mohón mozgatva issza lázasan
az élet vérét. — Fel, szerelmem, nézz reám,
közel, közel — kapcsold szemembe szemedet.
Be más vagy s mégis régi kedvesem te vagy,
te vagy, te vagy! — Mért nézel úgy? Csak a halál
nézhet így az életre! Élünk kedvesem,
s megint enyém vagy! Élünk, élünk! érted-e?
Közel, közel! jövel, jövel! Ölelj, ölelj!
nyomd ajkaimra vértől nedves ajkadat
(nem félek én a holt ajaktól, hisz tiéd)
mily cserepes, mily véres! csurg az álladon
a bárányvér; de vértől csókom mitse fél:
vértől a csók csak ízesebb, csak pirosabb.
Hadd csókolom sebed rózsáját homlokodon,
hadd kóstolom! De mért nem szólsz? Beszélj, beszélj!
Mondd, fájt a nyíl? Mondd, fáj-e a sötét halál?
Mondd, bús az élet zord Hádésban? úgy-e bús?
Szerelmetlen, vágyatlan, létlen, vértelen

árnyélet, úgy-e bús volt? Látod te, te rossz,
mért is hagytál el engem? Úgy! de már ne sírj
hisz élünk, élünk, érted? Szólj! Mért nézel úgy?
Ne félj! az örök végzetet legyőztem én,
legyőztem én s a szerelem s a vér s a vágy.

Protesilaos:

Három órára.

Laodameia:

Ó minő a hangod is:
Szép férfihangod! — Mindegy, mindegy! Szólj, beszélj
Beszéld el, Trója földjén hogy temettek el
ó messze, messze! vittek-é áldczatot,
tejet, bort, mézet? játékot rendeztek-é?
Beszélj! — de mégse! Csókolj, csókolj! Ó sokat
kell még csókolnunk — még sokat csókolhatunk.

Protesilaos:

Három óráig.

Laodameia:

Nézd, feljött a holdvilág:
arany kisértet. Most az oszlop mind ezüst
s Othrys fenyői fémszinekben fénylenek
menyegzői fáklyák gyanánt. Mily szép az éj!
Ó jer velem, mint boldog nimfa és szatir
a lomb alá — még eleget csókolhatunk.

Protesilaos:

Három óráig.

Laodameia:

És ha három óra is,
egy öröklétnél minden perce többet ér.
Ó jer velem! Sohase volt ily éjszakám,
mert élőnél holtat szeretni több bizony.
Apró hadam, a Kéjek és Percek hada
kis talpaik alá szegik a vén Időt
s e három óra győz az örök végzeten!
Ki halni nem fél, mindent, mindent merhet az.
Sohsem szerettelek még így: ó jer velem:
előttünk élet, vágy és véres szerelem.

Protesilaos:

Három órára.

Laodameia:

S akkor együtt halhatunk!

1. strófa.

Fiúk:

Ki a lombokat és az oszlopokat
beezüstözöd és a tengereket,
a haboknak számtalan kacaját,
erdei források szent fejeit
és a földet, mindenek anyját
s a rémeket és a szerelmeket
üdvözlégy, isteni holdfény.

Lányok:

Szörnyű, szörnyű dolgokat élünk,
szörnyű, szörnyű éjeket érünk
harcot, harcot végzetek ellen,
rémes, véres éji szerelmet,
árnyat a vággyal, lelket a vérrel
leget a hússal, tűzzel jegeket,
elevent egyesülni halottal!

1. antistrófa.

Fiúk:

A szerelmes nő mindenre merész
s hatalmas a percen a szerelem,
de a percek tellnek, az óra fogy
tün a hosszu vágy, tün a kurta kéj
bosszus a sors és írigy az isten
és változatlan a végzet áll
ki merhet az égiek ellen?

Lányok:

Nincsen, nincsen semmi reménység:
végzet ellen kelt a királynő
holt árny vérzi nászkamráját
rémes, véres bús szerelemmel
pusztul a háza ős Phylakosnak
sírjatok értük, széphajfonatu
fiatal Phylakida-lányok.

2. strófa.

Fiúk :

Iszonyú, amit ma láttunk,
iszonyú, amit ma várunk,
iszonyoknak éje lesz ez.

Lányok :

Szörnyű, szörnyű dolgokat élünk
szörnyű, szörnyű éjeket érünk
félek, félek, mit hoz az éj még?

2. antistrófa.

Fiúk :

Akinek szivében egyszer
gyökeret vert vágyak fája,
örök átok hajt ki rajta.

Lányok :

Nincsen, nincsen semmi reménység,
végzet ellen küzd a királynő
félek, félek, mit hoz az éj még?

Epodos.

Teljes kar :

Van egy fa, amely dús lombjai szárnyát
szívünkben bontja ki éveken át
és vérünkből kap erőt
és életünkre teríti árnyát
és egy fa se hajt nagyobb koronát
és egy fa se napratörőbb.
Az ifjú szív ennek melegágy
s mindegy neki : nap meg éj :
buján virulnak az ágok ;
mély gyökere maga a vágy,
hullós virága a kéj,
sötét gyümölcse az átok
és gyökere annyira edzett
s a virágban annyi a méz,
s a gyümölcsben annyi a méreg,
hogy akinél kirügyedzett
a halállal harcra merész
s nem bánja, ha rágja a féreg
s nem bánja az égiek átkát
csak öntözi nappal-éjjel
csak öntözi este-reggel
rossz fája sötét virágát
csak öntözi könnyel-vérrel,
úgy harcol az istenekkel.

Semichorus :

Ó jaj, hallga, mily hang volt ez, milyen szívszorult sikoj?

Semichorus :

Sohse hallék ilyen hangot, ilyen tépőt, rémeset,

Semichorus :

Mintha a halálra gyötrött véres Éj sikoltana,

Semichorus :

Megrázkódtak a fenyőfák, bús felhőbe bútt a hold

Semichorus :

Fagyos szél jő, mintha sírból jőne a Halál szele

Semichorus :

Rettegek, didergek, csontom fázik, vérem összefut.

Kar :

Iszonyú, amit ma értünk,
iszonyú, amit ma várunk,
iszonyoknak éje lesz ez.

Iphiklos :

Ó jaj, mit láttam! Ó ti vénhedt szemeim
apadjatok ki! folyj el őrült agyvelő!
nem láthat ilyet ember sarja büntelen.

Semichorus :

Sejtem közelét a halálnak
És érzem, valami véget ért.

Iphiklos :

Ó lányok, ifjak, mélyen keseregjetek!
láttam Halál arcánál rémesb dolgokat:
királynőtök véresen fekszik holt gyanánt.

Semichorus :

Ó ifjai Thessaliának
sírhattok honnotokért!

Iphiklos :

Amint berontok, hallva éles sikoját,
ő ott feküdt az ágyon — s minden csupa vér
s férje nevét kiáltva rángott lázasan.

Semichorus :

Hasítsad öltönyöd, arcod
és tépjed barna hajad.

Iphiklos :

És karjai közt — nem tudom, jól láttam-é?
valamely rémes és alaktalan tömeg
fogyott, halványult egyre, mint egy véres árny.

Semichorus :

Ő megharcolta a harcot
s elhullt a végzet alatt.

Iphiklos :

Ó lányok, ifjak, — nem tudom, elmondjam-é?
egy alaktalan, rémes, véres, éjes árny
tűnt lassan el, s az arca fiam arca volt.

Lányok :

Vérszínű virággal
borítsuk el őt
és tavaszi ággal,
mely éjszaka nőtt :
leljen szerelemtől a léthei réti sötéten örök pihenőt.

Fiúk :

És szóljon az ének
és zengjen a lant :
nyugalom szívének
örökre alant,
de dicső legyen itt neve és kora sírja fölött kiviruljon a hant.

Lányok :

Nem özvegyi ágyban
hamvadt tüze el
nem is árva vágyban
égett e kebel :
úgy gyult el a kéj viharában, mint fiatal fa, ha villám égeti fel.

Fiúk :

Vérszínü virággal
borítsuk el őt
és tavaszi ággal
mely éjszaka nőtt :
leljen szerelemtől a léthei réti sötéten örök pihenőt.

Iphiklos :

Ó Phylakosnak ősi háza oda van
s átok borítja mindörökre bús nevét
szent borzadással mondja a késő utód.

Semichorus :

Szakítsad öltönyöd, arcod,
és tépjed kúsza hajad !

Iphiklos :

Ó istenek : miért kellett megérnem ezt?
Mért nem haltam meg ifjan? gyenge vén szivem
nem bírhat ennyi átkot, ennyi borzadályt.

Semichorus :

Ő megharcolta a harcot
s elhullt a végzet alatt.

RECITATIV

1911—1913

FOGARAS

ÚJ KÖNYVEKRE

Kik messze tőlem együtt énekeltek —
Ó, boldog verseny, bátor, büszke, boldog
költők, kik együtt, értőknek daloltok,
egy fa levéli mind, testvéri lelkek!

Gondoljatok arra, kit messze rejtek
rejt tőletek, ki ha kóstolja bortok
nem érzi már ízét sem; és ha szóltok
nem érti, s más összhang mit vágya kerget.

Más nyelven és magának énekelget,
mint szél kezében elszakadt levél:
s talán nem ő, hanem a szél zenél.

S a harctól elmaradva úgy figyelget,
mint sebesült, fejét a földre hajtva,
holtig figyel a távol ágyuzajra.

LEVÉL TOMIBÓL

Te nem ismered, ti nem ismeritek
e fellegeket,
melyek az ember vállaira szállnak
elbírhatatlan vasmadárnak:
törpék vagyunk
s egeket hordozunk.

Te nem ismered e földeket; itt
a nyájas szőlő sohasem virít,
a bársony barack nem mosolyog:
itt élni s halni mindegy dolog.
Egy nagy átok ül Fogarason,
mint úrnő ül a várfalakon,
mint Tizifoné Orkusz falain;
gyakran látom lobogni haját
(épígy lobogott ez árkokon át,
mikor Mayláthot a három oláh
árulva fogta a tornyok alá,
Apafi vörösen ivott-evett,
robogott Bánfiért szemfedős követ,
börtönben zsoltárzott Béldi Pál
s apjáért könyörgött Cserei Mihály)
ó, mennyi átok, ó, mennyi kín!
ki e szörnyü nő a vár falain?
Magyarul nevének semmi szó:
latin neve: Desolatio.

Ő böngész végig e földeken,
s hol sarcos sarlaja megjelen,
meg nem marad egy csenevész kalász:
halász elől halat kihalász
és hálójába vet köveket,
melyek kitépik a szövetet,
tífusszal mérgezi a kutakat
és láthatatlan ösztökével
a rút, fekete,
fekete, sanda
bivalyokat ölni dühíti.

Ó!
Desolatio!
Nekem e föld halni jó,
ezek a felhők —
(nekem ilyen . . . szemfedők . . . kellenek)
ezek a havasok —
(nekem ilyen . . . sírkövek . . . kellenek)

melyeket az ördög tolt föl
bábeli tornyokul:
az ördögök ostromtornyai
melyek a . . . mennyeket . . . ostro . . . molják.

BOLYAI

»Semmiből egy új, más világot teremtettem.«
Bolyai János levele atyjához.

Isten elménket bezárta a térbe.
Szegény elménk e térben rab maradt :
a kapzsi villámölyv, a gondolat,
gyémántkorlátját még csak el sem érte.

Én, boldogolván azt a madarat
ki kalitjából legalább *kilátott,*
a semmiből alkottam új világot,
mint pókhálóból sző kötélt a rab.

Új törvényekkel, túl a szűk egen,
új végtelent nyitottam én eszemnek ;
király gyanánt, túl minden képzeten

kirabolván kincsét a képtelennek
nevetlek, mint Istennel osztozó,
vén Euklides, rab törvényhozó.

CIGÁNYDAL

Zörg az ág és zug a szél
cigányasszony útrakél
feje piros keszkenős
zsír haján a rossz kenőcs
lepedőbe köti bugyrát
úgy viszi a pereputtyát
csípőn kötve csücske kettő
nyakán lóg a másik kettő.
Háti jószág, pereputty :
pici rajkó, jól aludj !
Mezők jönnek, erdőségek
jó vidékek, rossz vidékek
szép hazák,
zöld hazák :
jár a szél és zörg az ág.

Bús szederfa álldogál
pici rajkó sírdogál
bús szederfa naptól szárad,
cigányasszony ina fárad
fára köti lepedőjét
úgy ringatja csecsemőjét.
Bölcsőt tartja : bölcs a fa ;
Szedret adja : jó a fa.
Ad tüzet is száraz ág :
mindenütt csak hajt az ág
hogyha tüz van : a tüz ég is
kerül hozzá kis fazék is
kis fazék
nagy fazék
mindenütt csak jó az ég.

Ágra köti lepedőjét
úgy ringatja csecsemőjét :
»Ági jószág, pereputty
pici rajkó, jól aludj.
Mezők jönnek, erdőségek
jó vidékek, rossz vidékek :
teneked mind jó vidék ;
mindenütt csak kék az ég.
Ne felejtsd, hogy ágrul lettél
szederfa alatt születtél
s mint a röpke majd az ágrul,
úgy leszakadsz majd anyádrul
se apád,
se anyád,
se országod, se tanyád.«

Mesél neki rémeket,
dalol neki éneket:
»Ági jószág, pici lélek
milyen jó neked az élet:
hogyha jön a csunya szél,
pici rajkó picit fél
ad tüzet a száraz ág:
kivárod a tavaszát.
Hogyha ég a nap sugára
a gazdának nagy a kára;
neked semmi, kis bolond:
mindenütt csak hűs a lomb:
Cse'bogár,
Cse'bogár,
a gazdának csupa kár.«

»Mezők jönnek, erdőségek,
jó vidékek, rossz vidékek
teneked mind jó vidék:
mindenütt csak kék az ég.
Erdőn hogyha zsidót látsz,
meg se nézed, neki látsz.
Mezőn hogyha lányra lelsz,
meg se kérded, úgy ölelsz.
Nem hiába ágrul lettél
szederfa alatt születtél
s mint a röpke mag az ágrul,
úgy szakadsz le majd anyádrul
se apád,
se anyád,
se országod, se tanyád.«

SPLEEN

Lakásom tétlenség szigetje
szeszély sétáló palotám
munkám az ördög kerevetje.

Ami valóság volna tán
úgy tekintem mint a felhőket
és járok a semmik után.

*

Ó jaj ! megúntam a mezőket
s a várost már előbb megúntam
megúntam völgyet és tetőket.

Próbáltam élni léha gúnyban,
próbáltam élni szeretetben
és próbáltam élni magamban.

Egy sem volt élet s észrevettem
hogy éltem csak akkor lesz élet
amikor már messze mögöttem.

Amikor régen semmivé lett
életté válik a halálban
de a jelenben nincsen lélek.

Bolond gazda szolgája, lábam
ténfergve tétován topog
és érzi hogy minden hiában.

TÉLI DAL

melyben a költő magát és társait bányászokhoz hasonlítja.

Esik a hó, a dal ma megered
esik a hó
a kályha szíve halkan dobbanó
a dal ma szép lesz, mély lesz és *enyém*
szimbolumokkal teljes költemény.

Mondom nektek, hogy bányászok vagyunk
mondom bizony,
bár elfog gyakran a mélységiszony
s mint aki szédül tornyok ormain,
émelygünk ormos akna kormain.

A bánya mély, az akna piszkos ám
a bánya mély,
az akna piszkos, mint a szenvedély:
forró sötétben fénylő kincseket
keresünk míg valami eltemet.

S talán a víz temet bennünket el,
talán a víz,
talán a tűz, talán a viheder,
talán a föld, a kő; talán a jég,
talán a forró, fojtó bányalég.

Nő- s férfié, egyforma köntösünk
nő- s férfié,
mi nem kérdezzük, hogy melyik kié;
meleg ürben mezítlen dolgozunk
s tán drágakő lesz, amit felhozunk.

Tán drágakő lesz, amit felhozunk,
tán drágakő,
tán gyémánt, koronába illhető,
tán áldott szén, tán átkozott arany:
mi dolgozunk tovább, vigasztalan!

EGY RÖVID VERS

melyben a költő saját lelkét szólítja meg és nagyon kegyetlen dolgokat mond neki.

Ó lélek, lélek, mivé kelle válnod!
Idétlen fényre szülted ezer álmod.
Utolsót holtan hordozod magaddal,
mint holt gyermek lelkét viszi az angyal.

De néha éjjel, éjes éjszakákon
mikor magad vagy az egész világon
s az egész világ egymagadba mélyed
minthogyha megmozdulna néma méhed.

Mert ami meghalt, nincsen eltemetve,
mit megtagadtál, nincsen elfeledve
s a megölt gyermek, mint fájdalmas árnyék
kísértetes méhedbe visszajár még.

EGY SZOMORÚ VERS

melyben a költő azon panaszkodik, hogy nincsen barátja.

Nekem nem volt barátom,
tőlem mindenki fut,
társaim elkerültek
mint idegen fiut,
idegent, megvetettet,
ki mindég mostoha,
kit senki sem szerethet,
nem is szeret soha.
Magányosnak születtem,
baráttalan vagyok,
így lettem, ami lettem,
mindentől elhagyott,
mindég a szenvedésre
vitézül víni kész :
magányosság vitéze,
magam ellen vitéz,
barangoló borongó,
ki bamba bún borong,
borzongó bús bolyongó,
baráttalan bolond.
Nekem nem volt barátom,
nem is lehet soha,
örökre már belátom,
maradtam mostoha
nincs szem, amely szememben
a lelket lelje meg,
szív, mely setét szivemben
lakozni nem remeg,
lelkekkel lelkesülni
lelkem hiába vágy
lelkeknek egyesülni
nincsen menyasszonyágy.

NAIV BALLADA

melyben a költő elbeszéli, hogy egykor nagy sereg lányokat látott, akik liliommal lelket ölni tudnak és hogy félt tőlük és hogy kérte őket, hogy ne bántsák a lelkét, mert a költők lelke e világnak kincse.

Láttam nagy sereg lányokat
sereg lányokat liliommal. —
Akkor a lelkem fájdalommal
küzködött sok nehéz orommal
és láttam mérgezett szirommal
gyilkoló kába liliommal
jönni nagy sereg lányokat
  és mondtam nékik : »Lányok,
  koldus vagyok én :
  de ha meghalok, mégis
  e világ lesz szegény.«

Nevettek s mondtam akkor én :
»Király voltam, vittem a gályát,
térdeltem a tenger dagályát,
valamint Mithras ős bikáját
reávetvén hajóm igáját.
Király voltam, vittem a gályát.«
Nevettek s mondtam akkor én :
  »Talán király se voltam,
  csak matróz siheder :
  de ha meghalok, mégis
  tenger süllyed el.«

»Szerettem mindent, ami új,
szerettem mindent, ami ódon :
úsztam kanyar, gonosz folyókon
táncoltam a részeg hajókon,
némán poshadtam lusta tókon,
szerettem mindent, ami ódon
szerettem mindent, ami új :
  bús zene volt a lelkem,
  éltem ütemét :
  ha meghalok, az Isten
  behunyja egy szemét.«

EGY DAL

amilyet a franciák chansonnak neveznek.

Mikor még gyermek voltam
szomoru és szerény
egy nagy könyvesszobába
kerültem egyszer én
s kiálték vágyra kelten:
Elmém hajóra hág!
Mily szomju véges lelkem
rád, végtelen világ!

S bejártam így a multat
bejártam a jelent
s mit bölcseink tanultak
jól tudtam, mit jelent
de célt seholse leltem
és vágyam egyre rág:
mily végtelen a lelkem
s mily véges a világ!

S szóltam: Könyvek mit érnek?
Mit ér a képzelet?
Választalan had éljek
vidám világ, veled!
s tán elmém vággyal telten
megnyugszik majd ha lát!
mily szomju véges lelkem
rád, végtelen világ!

És a jelent bejártam
s bejártam a jövőt
francia selymet láttam
angol gyapjúszövőt
új farmot messze telken
vad Ausztráliát —
mily végtelen a lelkem
s mily véges a világ!

S szóltam: Minden hiúság
csak egy való: a csók.
Szomító selyem ajkak
és bársonybőr kacsók
kéj, melyet írigyelten
takarnak habcihák —
mily szomju véges lelkem
rád, végtelen világ!

De tengert olyat hol láss,
hogy a mélyére hass?
és hol van olyan forrás
hogy eleget ihass?
Azt hittem, rég beteltem
s ma vágyam újra rág:
mily végtelen a lelkem
s mily véges vagy, világ!

SZERENÁD

melyben a költő kedvese szépségét dícséri és a saját szomorú bujdosásait és egyéb bánatait igen keserüli

Zeng a nád a tó fölött
zeng a szél a nádon —
édes, álmaid között
halld a szerenádom:
ima rád e szerenád,
tested titkos templomát
dallal így imádom.

Elefántcsont palota
boltozatos melled
kettős márványoszlopa
nyugszik egymás mellett
fejed fenn a vánkoson
tornya, melyen átoson
lágy tömjénlehellet.

Érted, édes, messzirül
jöttem a vasúton
hó közűl és bérc mögül
sáron, havas úton,
nyáron át és télen át
nádon át és éren át,
szálltam a vasúton.

Cirpel most az őszike
szeles őszidőben
felijed az őzike
távol az erdőben,
béka zenél, zug a sás,
hosszú volt a bújdosás
teljes esztendőben.

Béka zenél, zug a sás
szél kel az erdőn át
szomorú a bujdosás
ezer esztendőn át,
ezer évig élek én
s mindig, mindig sírok én
az egész időn át.

BABONA, VARÁZS

Nem szánom én az ostobát,
kinek üres a mennyek boltja :
ki méltó látni a csodát
az a csodát magában hordja.

Az este a kertek alatt
jártam és elborult az élet :
az Este varázspoharat
boritott a földre, hogy éj lett.

Hirtelen, árva éjszaka
(szomoru, mégis szép varázs volt) ;
és a fák alatt egymaga
lassan feljött az óriás hold.

Lám, mondtam, egy arany gyümölcs !
Égő gyümölcs az ében ágon !
Ó melyik napkeleti bölcs
varázsol ilyet Indiákon?

Ó nagy varázsló, titkos Est
ki elborítod e világot.
Kinek nedves ecsetje fest
zajtalan éjjel száz virágot :

varázsköpönyeget terít
kezed és elnyomja a későt. —
Szüzeknek alvó testeit
érni mintázza néma vésőd :

Te mintáztad őt is, te bölcs
sok régi lányos éjszakáján,
hogy érve majd arany gyümölcs
legyen életemében fáján ;

mert te vagy a nagy Érlelő. —
Ekkor a hold feljött a fáról
furcsán mozogva jött fel ő
regélve még Amerikáról.

Felhők kapkodtak szerteszét
hideg sejtelmek szele támadt,
s hallottam ideges neszét
a rángatózó ijedt fának.

ARANYFÜRDŐ, ARANYESŐ, DANAË

Napsugárt csipkéz a lomb és mondja : »Napsugár !
Minden aranyod a földre lehullatni kár :
lásd, mi mily örömmel isszuk égi italod !
Kár a holt földre hullatni minden aranyod.«

És a vastag fény a lombon végighömpölyög
és a levelek szélén a földre lepörög ;
vagy levélről más levélre — csordultas pohár —
mint a sok-medencés kútban, kézről kézre száll.

Minden levél tartja néki pici tenyerét ;
mindenik kap, mindenik ad, hiszen van elég ;
meg se nyomja gyenge markát ez a drága súly
zöld széléről halkan piros napernyődre hull.

Ó te kedves, mért nem vagy most tiszta meztelen,
hogy napernyőd napos árnyát élném testeden
s szomjas hússal innád ezt az égi aranyat,
mint Danaé teste hajdan görög ég alatt !

VÁGYAK ÉS SOHA

Gyermek kivánnék lenni, tiszta gyermek
kit nem zavarnak semmi bús szerelmek
s amilyen talán nem valék soha.

A nő szeme, élettel égve telten
rejtett mocsokkal undorítja lelkem:
az élet tiszta nem lehet soha.

Az élet piszkos, csak a semmi tiszta,
az élet mélyén ég a vágyak piszka
s a semmit nem kivánhatom soha.

Ó ezek az emésztő pincelángok,
hogy mint a mécses, lángban egyre rángok
s tán ellobbanni nem tudok soha.

Hogy vágyamat születve már utálom
s utálva vágyom; és ha lesz halálom,
vágyam halálát nem hiszem soha.

Immár a végtelen vágyára vágyom
s bár végtelen sok, véges mind a vágyam
s végesből nem lesz végtelen soha.

Gyermek kivánnék lenni, tiszta gyermek,
kit nem zavarnak semmi bús szerelmek
s amilyen talán nem valék soha.

HISZEKEGY

Nem hiszek én egy istenben, mert bárhova nézek,
istent látok, ezert, s nem szomorú a világ.
Egyike gyilkos, a másika áldott, másika részeg,
egyike zengő ég, másika néma virág.
Mind hatalom, de nem egyenlők az erőre ; ha egy int
gyakran a másik fut ; gyakran a másika fél.
Egyike fényes, a másika vak ; hogy lenne ez egy mind?
Semmi az ami csak egy ; semmi sem egy, ami él.
Nem hiszem én az egy istent ; hiszem az ezer istent :
azt aki adja a fényt ; azt aki adja a dalt ;
azt kivel a kin is édes, azt kivel a mocsok is szent ;
Kronost az öreget s Bacchost a fiatalt ;
az arany Aphroditét s minden derüs égi mosolygót ;
holdnak szűz erejét, Artemisz enyhe nyilát ;
Zeüszt a komor dörgőt s Próteüszt a tengeri bolygót
és a nyilas napot is, mely a világra kilát.
Gabnaadó bus anyát s lányát, a vidám hazajárót ;
erdei lyányokat is s a fura furtfülü Pánt ;
látom amint a Moira köröttem fonja a hálót
s olykor az Eümenidák vércsepegős szeme bánt.
Élnek az istenek és még érzi hatalmukat egyre
bárha nem is hisz már bennük a léha világ :
egy isten se szorult a hitre s az emberi kegyre
egyike zengő ég, másika néma virág.

DAL, RÉGIMÓDI

Hol voltál, irgalomtalan,
míg én sínylődtem egymagam?

Virágot árultak a fák,
mint pettyes szoknyás kis kofák.

Ma nem látok virágokat:
minden virág te vagy magad.

Fű frissesége elveszett:
te vagy ma friss a fű helyett.

Az ezüst felhőt pajkosul
hajadba tűzted fátyladul.

Megloptad a természetet,
hogy lenne piperéd neked.

Kiraboltál tavaszt, nyarat:
énnékem semmi sem maradt.

INTERMEZZO

(SZEKSZÁRD)

VILE POTABIS

Szerény borral kínállak íme
nem Szekszárd régi lángbora :
ennek világosabb a színe
és szelídebb a mámora
de mégsem altató, butító
s nem durva főleg, s nem hamis
s vélném, baráti körben itt jó
olykornap ily olcsóbb bor is.

Kertem bizony már járta féreg
pár tán még most is benne rág :
de rohadjon a régi kéreg :
adott új vesszőt — új világ !
új vesszőt, mely bár fája vérez
lombja rozsdátalan kihajt ;
új vesszőt, amely meg sem érez
most semmi férget, semmi bajt !

Új vesszőt, melynek bár gyümölcse
savanyúbb a tavalyinál
elég hogy kádamat betöltse
és nektek enyhülést kínál,
ha szátok ízét ronda karcos
rontá vagy édeskés barack —
s nekem erőt új kapaharchoz
veletek, gyűvötény, tarack !

ÉDES AZ OTTHON

Mikor a szőlő leve buggyán
barnul a fanyar berkenye,
kalászt szentel a dűlő utján
az Egyház, az Isten menye,
nap arany sávot vet a falra
s a vidám iskolásfiuk
táskafület lóbálló rajja
a tanteremből rétre fut :
édes az otthon.

Mikor a zsaluk leeresztve,
mert félhomály kell, nem üveg,
Lord hűs kövön, nyelvet eresztve
hemperg — és áll a légysüveg ;
keresztútnál, hol tócsa poccsant
máskor, most por füstölg eléd :
izzadtan áll meg s levest loccsant
az ebédet vivő cseléd :
édes az otthon.

Mikor a nappal megin' enyhe,
mikor az ember újra vig,
mikor csupán a beteg renyhe,
amikor a diót verik,
mikor szellőztetik a pincét
s a gazda a tanyán időz :
őrizni a hegyeknek kincsét
fényes fokossal jár a csősz :
édes az otthon.

S mikor a kályha tüze pattog,
mikor a szoba jó meleg,
halkan a régi óra kattog
s jégcsapot olvaszt a gyerek :
benn nyájas körtől víg az asztal
s a meghitt lámpa gyul korán,
bár új hó ablaknál marasztal
merengni lepkezáporán :
édes az otthon.

GRETNA-GREEN

Kék az ég ma, zöld az ág, —
milyen messze, más világ!
mennyi rózsa, lám a pünköst —
Ámor röpdös négy szemünk közt
— s semmi harc és semmi kín:
   mindjárt itt lesz Gretna Green
   szállunk, szállunk mind tovább
   tefeléd, szép délibáb!

Bájkocsim szemed sugára,
csókos szók az ostorom
Hopp! megszállunk éjszakára
valamely monostoron
— e monostor nemcsak rím,
   e monostor Gretna Green
   vén kovács ott ősz apát,
   aki minket összeád.

Sorsom, borsom mit kivánsz?
legszebb a mezalliánsz:
légy hát, édes ellenségem,
Hófehérke, feleségem
— mennyi illat, mennyi szín!
   szép az útad, Gretna Green
   mennyi rózsa, mily tavasz
   bárányfelhő ránk havaz.

Mennyi szín és mennyi kincs!
szebb ut nincs és jobb ut sincs.
Ez a rév itt Éva réve:
rég ismérem, ezer éve.
— Kinn vagyunk már, hejh de kinn!
   Hol van, hol van Gretna Green?
   Meddig szálljunk még tovább
   érted ó szép délibáb?

Esteledik az idő,
hűs az árny és zörg az ág —
megaszalt a déli hő
s esttől borzongsz, szép virág
— aggadozva kérded ím:
   »Messze még a Gretna Green?«
   Jaj virágom, nem tudom
   megtévedtünk az uton.

Szökken a kocsim : világom
köd borítja s légi nedv,
lankad utazó virágom,
bennem is a régi kedv
— mennyi harc és mennyi kín !
 Messze még a Gretna Green
 s szempillámat — ó de kár —
 ólom-álom üli már.

JÁTSZOTTAM A KEZÉVEL

Még most is látom a kezét
hogy ágazott az ujja szét,
oly szeliden, mint ágtól ág
vagy halkan elvál öt barát,
kik váltan is segítgetik
egymást egy messze életig.

Még egyre látom csöpp kezét :
úgy dolgozott mint csöppke gép
a hímzőtűvel vánkosán :
tündérfogócska — igazán —
s hogy gyenge ujját meg ne szúrja,
arany gyüszűt viselt az ujja.

Ó álmodom már csöpp kezét
kerek a halma, völgye szép :
a völgye selyem, halma bársony :
ó gyönyörű táj ! ó csodás hon !
Ott jártak szomjas ajkaim :
arany homokon beduin !

Nem vágy, nem álom, hanem emlék :
jaj milyen rég volt az a *nemrég !*
Tiz gyenge ága nyult felém
és én izenkint tördelém :
ó arany ágnak arany íze,
arany fa arany ízü méze !

Hát a köröm, a kis köröm !
Mennyi szépség, mily öröm :
üveges kép selyemkeretbe,
melyre a hajnal van lefestve
vagy piros ablak méla esten
vagy rózsaarc egy gyenge testen.

Mert tündértest a pici kéz
mely rózsás-meztelen igéz
s a hely hol összeömlik ága
mint csöpp csipő hajlása, drága
vagy ujja láb és íze térd
s akkor hogy arca hol? ne kérdd

mert tündértest a kicsi kéz
mely arca nélkül is egész.
Még egyre álmodom vele :
ó hogy oly messze közele
s hogy minden e világon itt
furcsa szirtekbe ütközik !

Csak egyszer lenne még enyém
s kedvemre csókkal önteném
szivesen halnék azután
nagyobb örömmel ontanám
kis ujjáért a csobogó vért,
mint száz királyért, lobogóért !

JÚLIUS

Mint az ölyv két bús madárra
vigyázatlan gyenge párra
úgy jött ránk e szerelem
mint a zápor a határra
mint a nyári zivatar
oly borusan és hamar.

Most a felhők alatt állunk
csillagokra nem találunk :
minden csillag elaludt.
Vigyázz ! most az éjben járunk :
sillanó síkos az út —
ki tudhatja, hova jut?

Láttam amint szeme retten —
ó a boldogság kegyetlen,
nem valami víg dolog —
láttam amint sír ijedten
s mint veszélytől aki buj
finom feje rám borul.

Hallottam hogy hangja csuklott
láttam lelkében a poklot :
szeme fényes ablakán
félős lelke majd kiugrott
óriási ablakán,
amint fölvetette rám !

AUGUSZTUS

A falunak tornya karcsú,
körül karcsú könnyü fák
falu fölött vörös arcú,
sárga bajszú holdvilág.

A vasúton szállok messze,
messze, messze csöndesen,
és tünődöm, enyém lesz-e,
vagy már veszve, kedvesem?

Aki egyszer, egy szép estén,
szép csöndeskén rám hajolt,
enyém lesz-e még édeském,
ki egy estén enyém volt?

Ilyen messze, halk zugolyba
véle volna jönni jó,
hol egymásnak válaszolva
tücsök szólna millió.

Lelkem is itt szertecicáz,
elmóricáz csöndesen,
s megpihen egy fehér cicás
kukoricás ereszen. —

Ó jaj, a vonat megindul,
lassan indul, tétováz
s eltün a táj dombjain tul
zene, hold és állomás.

NINCSEN KISÉRTET

(1904)

Nincsen kisértet ! Sűrü meleg estén
járhatunk fürtös felhők alatt nyugton,
világos főnket rúdon lengő, súton
száradó leplek immár nem ijesztvén.

Boszorkányt sem már, ösvenyek keresztjén
tündért se lesünk, mosdva régi kúton ;
s nagy hajló fák alatt, magányos úton
nem hányunk *jelt*, mint együgyű keresztyén.

Ha kincsre vágyunk, játszunk vagy lopunk :
nem hajtunk friss gödörnél ingó térdet,
s egy kuvikhangra ásót nem dobunk.

S elálmosodván, ketrecinkbe bújva,
— bátor csibék ! nincs róka ! — mécset fújva
nyugodtan alhatunk. Nincsen kisértet !

MIKÉNT SZÉLCSENDBEN A HAJÓ

Miként szélcsendben a hajó
lelkem ma veszteg úgy lebeg
vitorla nélkül! — Ah be jó,
hogy most melletted ülhetek!
Talán megállt a vén Idő
s mi ketten élünk már csupán —
ó milyen édes lanyha hő,
mily édes lanyha délután.
Most messze földön senki sincs,
fénylik az ajtón a kilincs:
ajtó előtt a macska ül,
hátát gubbasztva gömbölyül.
Kertben tüzel a tulipán
fejét megadva csüggeteg:
most minden édesen beteg.
A tornácon az oszlopárny
a napsütött fal oldalán
ledől, mint tejben a kalán.
Nincs a világon semmi vér,
tejjel és mézzel foly az ér,
a vékony ér a hús alatt:
azért vagy, édes, oly fehér,
s nézed a fehér bús falat.
Elalszik minden — mily varázs!
Már alig zümmög a darázs.
Vállad vonala betegen
omlik el kebled vánkosán
s úgy csüggök fényes szemeden,
mint hipnotizált, orvosán.
Altass el, édes, engemet,
s álom hajóján messze vigy
ah ez az álom — eltemet —
és ah! maradna mindig így!
maradna mindig így...
így...
mindig így...

ANYÁM NAGYBÁTYJA RÉGI PAP

Anyám nagybátyja, régi pap,
lilaszin övvel, kanonok,
sárgatag ujján nagy gyürű,
az arca sápadt és sovány,
arany keretből feketén
apró szemével kivigyáz
a szép világos nagy falon.

(Nem mer csengetni rímmel, mert tudja jól dalom,
hogy minden régi kép kisértet a falon.)

Ma már csak itt él e falon,
de hajdan Rómában tanult,
volt kispap ott, pirosruhás;
ma már mellén aranykereszt,
ma már lilával díszruhás,
bölcsen vigyázni megtanult:
ma már csak itt él e falon.

(Nem mer csengetni rímmel, mert tudja jól dalom,
hogy minden régi kép kisértet a falon.)

Kisértet, nemcsak a falon,
mert lelkemből is kivigyáz
villogó szeme feketén
(bölcs arca sápadt és sovány,
sárgatag ujján nagy gyürű)
lelkem mélyén egy kanonok
fülel, valami régi pap.

A KÖLTŐ ÉLETÉNEK PUSZTÁJÁRÓL

és arról, hogy e pusztában kedvesének teste oázis, szemei enyhe kutak, és a Reája való gondolat a Vágyak karavánjának vezetője:

Ha győzve reggel álmon, lelki csöndön
gondolatod, mint megtérő barát,
fölfénylik bennem : boldogan köszöntöm
mély elmém édes Dominátorát.

Ki vágyaim vezére — így köszöntöm —
vezette tikkadt Vágyaim sorát
kútfőig, melynek vízével leöntöm
éltemet, ezt az égő Szaharát !

Mert éltem csak egy égő puszta láza,
és lelkes tested benne dús oáza,
hol kettős kútra lelt a karaván.

S Gondolatod, hajtani hűs vizére,
lelkemnek nyáját, vágyaim vezére,
mely halkan kél. Mint nap a Szaharán.

AZ ÉGŐ PUSZTA

OLY SZOMORÚ, HOGY OLY NEHÉZ MEGÉLNI

Oly szomorú, hogy oly nehéz megélni
és hogy a szépből csak az álma jut,
és hogy a pénzből jó ha mára fut,
s minden erőmet értte kell cserélni.

Oly szomorú, hogy akit szeretek,
talpig nem öltöztethetem brokátba,
nem híhatom lakni aranyszobákba,
és hogy fillérért únva csüggedek.

Oly szomorú, hogy múzsám így kiáll
árulni hulló kecseit miattam :
oly szomorú, hogy perceim eladtam
s időm bora idegen kádba száll.

Oly szomorú, hogy nem fektethetem
gyáros fejem egy csöndes ölbe tétlen
hosszú napok során, e gyönge télben,
tünődni a halálon, s életen.

A nargiléht és ottománt kesergem,
ládámban és szivemben nincs arany,
lelkem körül a munka mocska van :
Nemes tétlenség, nemesíts meg engem !

E KOMOR JÚNIUS HAVON

E komor június havon
mely mord akár a november,
emléked mely tájakra von,
te mord novemberi ember?
Emlékszel, egykor, mint folyott
pünkösd két napja vidáman,
s az örömökre, miket ott
alig vettél vala számon.

Keresd most őket együvé,
mint gyöngyszemeket, ha szerte
elhulltak, mert gyerek füzé,
ki újra szerteseperte.
A Sors a játékos gyerek,
ki gyöngyszemeid zsinorját
elvágta : s most pereg, pereg . . .
Ki lelheti régi sorját?

Szeretted mindig a jövőt :
de most imádod a multat.
Miből van, látod a jövőt :
csupa multból, megtanultad !
Nézz hát a multba, és a jót
a multból éld a jövőbe :
hányd-vesd a lelked, mint hajót
hányja takács a szövőbe.

Kergesse multba és megint
kergesse jövőbe lelked
emléked motollája, mint
hajót a takácsé kerget :
így lesz oly szőnyeg életed,
melyben a szálak, a színek
összefonódnak élveteg,
úgy mint versedben a rímek.

AZ ÉLETEMET ELHIBÁZTAM

Az életemet elhibáztam,
rossz szögletet mértem falán,
törölhetetlen drága vásznam
terhes szinekkel mázolám:
emlékből raktam össze rőzsét,
multból máglyát jövőm alá,
s tegnap tüzére holnap hősét,
magamat dobtam égni rá.

Ah, mennyi szépre, mennyi jóra
lett volna bennem késve mersz!
De hasztalan töpreng az óra,
ha ihletet nem ád a perc.
Az órák és évek kövéből
nehéz kriptát emeltem én:
az évek falának tövéből
nem költ föl többet több remény.

Kriptámban hát nosza kinyújtom
rossz, multak-törte testemet
és máglyámat vigan kigyújtom,
melyről fölkelni nem lehet:
Lelkem! ha éltünk lángba lebben,
legalább szép legyen a láng:
minden bibornál fényesebben
adja palástját ölni ránk!

PALOTAI EST

Végre falun ér az estem
nincsen este Budapesten
s én az estét kedvelem
este az én reggelem
lelkem mint a rossz madár
nappal alszik, este száll
amikor te becsukod,
kinyitom az ablakot.
Álmosan borúl a nap
vörös arccal az égaljra
mint a részeg az asztalra
és az árnyak hullanak
nyúlanak
és a fények szelidülnek
és a sarkok feketülnek
és a lángok gyullanak
gyullanak.
Minden ablakot kitárok
minden gondom elszivárog
és egy palotára várok
melyet a csönd ujja rak.
És a csönd hangjára várok,
messziről képzelt bojtárok
néma nótát fujjanak.
Messziről csodára várok:
tünjön föl egy új alak!
Messziről egy rémre várok:
takarózzon be az árok,
szerelemben ijedt párok
paplan alá bujjanak.
Messziről egy kéjre várok
messziről egy fényre várok
melytől meggyógyúl a vak
és a látóra hull hályog.
Messziről egy holdra várok
melytől elvakúl a nap.

IMMORTALE JECUR

Férges aggály, kétely·métely,
késő bánat : ebi gond
kétségnél kínosb reménnyel
mennyi ront és mennyi bont.

S nem száll nálam áldott múzsa,
nem, a *bajt* enyhítni, *báj* :
napon únt munkában húzva
kétszer fáj az, ami fáj.

Májam mint a Titán mája
rágva újul, végtelen,
s a remény paródiája
viszkető sok kételyem.

Égek : olajjal ne öntözz,
hagyj el, fárasztó remény :
hűsben : hálóból varrt köntös !
hőben : sósvizes edény !

FÁJÓ, FÁZÓ ÉNEK

Ó gondok, gondok, holnapok!
egy gondtalan mát hol kapok?

Szőnyeg-puhába betegen
búni hiába szigetem:

szivem verését halk ölén
csak annál jobban hallom én.

S nem hágy e belül ágyuzó
nyugodni tikkadt ágyuszó.

Rég mélyről únott hangja bánt
előbb sülyedt harang gyanánt:

de zord kohóba sülyedett
és a harangból ágyu lett.

S tép, tép e belül ágyuzó
lelkembe tikkadt ágyuszó.

Kifelé csupa sánc, perem:
befelé lelkem meztelen.

Fájón mezítlen, mint beteg
zománca-vesztett fogideg.

Úristen, ami itt hibás,
ki lesz eltömni Messiás?

Jámbor halászt, hiszem, lehet:
hanem ki vált meg *engemet?*

Adj Uram, kinek mit szeret:
az éhezőnek kenyeret,

a szomjazónak hűs italt,
a fiatalnak fiatalt,

adj az öregnek szép időt:
hadd üldögéljen ház előtt,

adj, Uram, néki friss erőt —
de nékem adj már pihenőt!

A CSENGETYŰSFIÚ

Minden reggeli látomásból
szemem mögött dal erjed, érik
mint nyílt hordóban aromás bor.

Ázik az utca friss aranyban
reggeli csengő csengi végig :
ezüst hal az arany folyamban.

Ó, reggel, gyermek, gyönyörűség !
kertek falán át egy karaj lomb
tán a csengő szavára hajlong
ó, szent reggeli csengetyűsség !
a kapu árnya aranyat vág.

Gyenge a nap, szelíd az árnyék
s a lombok zöldje halovány még
kacag a csengő tiszta zajjal
s nyíló kapukból friss leányok
csengetnek vissza víg kacajjal.
Nyíló kapukba mind kiállnak
sorfalat állva mint királynak
hónuk alatt egy kicsi teknő :
hódolni drága adományok
(drága nap aranyozza reggel)
s a csengő egyre közelebb jő
a nagy csengő a kis gyerekkel
s mögötte súlyosan döbög
a méltóságos nagy szekér
rejtelmes szürke födelekkel
a verőfényes távol utcán
s megáll, ha egy kapúig ér.
S az egyik leány közeleg,
feszíti mellét, nyújtja karját ;
s nyílnak az ajtós födelek,
melyek a tág kocsit takarják.
Úgy tartja, nyújtja válla, karja
az adományt, a drága ládát
mint antik urnát régi szobrok ;
s amint a vak szekérbe önti
ezüstből látsz fellengni fodrot
a por gyémántját, füst ezüstjét,
szent áldozatnak ritka füstjét
nap felé szállni a szekérből.

Ó, mit nekem hogy a szemétből!
Isten szemében nincs szemét:
fürtödnek, melyből borod erjed,
ne hányjad el rohadt szemét:
attól édesebb lesz a bor.
Inkább gyönyörködve figyeljed,
hogy napban gyémánt lesz a por
s hallgasd a szemetes-zenét
amint utcádon csengve terjed.

ECETDAL

Gondoltad volna egyszer, erődben és szabadban,
robogva tüskön által, mint kit a nap vakít,
hogy lesz hogy fáj a szúrás, hogy este félsz magadban
és milyen jól esik majd szeretni valakit?

Nem fogsz szeretni senkit, gondoltad, úgy-e, bátor,
csak lányok gyenge mellét, üdítő hűs szemét,
friss fénybe fürdő fürtét, mely nyílt hajnali sátor
s a testükből szüremlött, lelkedbe szürt zenét?

De ezt is nem becsülted — bezzeg ma visszarínád
lehetne, visszahínád elejtett perceid,
lenézett zsenge mustod tapadós ajkkal innád:
de ecet lett belőle, hogy elvont szájjal idd.

Forratlan zsenge mustod, hogy forrjon, hagyni veszted
s emlék-levendulából lett almod ecetágy
borát is újra forrni erjeszted és ereszted
s ó jaj, mi jaj-izű lesz, ha kétszer forr a vágy!

Most temetőn dülöngesz eceted únt izével,
készen már, régi részeg, hogy a vizet papold,
s izetlen nyúgalomnak keverve hűs vizével
hűs szeretet borát idd, szesztelen enyhe bort.

De benned enyhe nedv is hamar forr égetővé,
szesztelen nem maradhat kádadban érzelem;
így válik könnyü könnyed maróvá, étetővé
és cseppjeit sziszegve nyeled szegény... nyelem...

Szegény most, gyenge versem, menj árva kis pityergő,
véremnek verse mégis és nékem drága vers,
ki vallod a világnak, hogy még erembe csergő
a régi furcsa taktus s helyettem sírni mersz.

HAZA A TELEPRE

Rég elmaradt a fény, a körut ;
a villanyos a sötétbe fut.

Ó, Istenem, megint egyedül :
az ég, a föld megint megürül.

A villanyos az éjbe szalad :
kék villanások a sín alatt.

Ó, távoli villany, száz régi est ! —
rideg hátad mögött, Budapest !

Örömvölgy-utca, örömtelen :
szeszgyár, kis korcsma, köz-szerelem.

Kültelki házak udvarai,
hol nappal a korcs kintorna rí,

s hol az éjben, kéjben, szenvedőn
nyögi párzó macska a háztetőn,

jaj, gyermekhangon, az Állati Lét
kitettje, iszonyu kényszerét.

Sivítva surran az éji sinpár
fölött a kocsink s fordulva himbál

a Ganz-gyár únott falainál
hirtelenebbül a nappalinál.

A gyár, a Ganz-gyár, ó Mária !
s a pesti lapos Kálvária !

A gyár tetején nagy éjjeli nap rak
tüzet vörös-izzón, nagy kerek ablak.

Leszállni, haza, az éjszakán —
ó, régi éjek ! régi magány !

Ó, hol van a könyv, lekötni a lelkem?
Vagy hol van az álom, oldani engem?

Hol van a Múzsa, holt szeretőm?
Félek egyedül már, mint temetőn,

vagy mint aki egy halottal aludna —
Ó, kocsira ! vissza ! fénybe ! körutra !

KÉPEK ÉS JELENÉSEK

MERCERIA

Mindig gálában, mindig új divatban
forog a drága hölgy a kirakatban.

Nincsen egy gombostűnyi hiba rajta :
fehér a foga és piros az ajka.

Szabályos arca mindig mosolyog,
mindig vidáman, egyformán forog.

Mindenfelé forog, jóneveléSű :
sohasem esik ki hajából a fésű.

Tartása egyenes, fejet nem ingat
merev szemével sohasem kacsingat.

Körülcukrozza fénnyel őt a villany
s ő mosolya cukrával visszavillan.

Örök pompában úszik és csodálják
a kirakatot érte körülállják.

De bármi szép kivágott melle, karja
nem ér fel hozzá az óhajok alja.

Mert hol az angyal végződnék a nőben
ottan végződik ez a nő : csipőben.

Oly tiszta, mint egy angyal s oly tudatlan
de mindig szép ruhában, új divatban

forog a drága hölgy a kirakatban.

ŐSZI HARANGOZÓ

Az idén korán kilelt az ősz
széltől lúdbőrzik saraink puhája :
siess harangozó ! az alkony megelőz.

Morc pityergős már az ég orcája
mint gyermeké, ki mécset tör feléd,
mert elveszett aranyos labdája.

A durva szél a fáknak levelét
söpri, söpri, melankolikussan
mint holmi durcás, duzzogó cseléd.

Én nem tudom, hogy útam merre fussam
s a nagy vágytól lábam csak ténfereg :
mennyi rossz szem néz már rám gyanussan !

Nem merek s únom, hogy nem merek
dacból előttük levetkőzni pőrén
s szemetektől megkopni, emberek !

Mint bakfisleány éjjel letolja dőrén
paplanát, ingét, hogy Isten szeme
korcsolyázzon legalább síma bőrén :

perverz lelkem épúgy tolja le
takaróit az utolsó szálig
mikor maga van (Isten látja-e?) —

más előtt nyakára húzza állig
mint a szemérmes vénleány, a Föld,
fehér paplant von magára nyárig,

amint levedlik testéről a zöld. —
Máris messzebb járja a régi táncos
körül, a Nap körül a régi kört,

hogy az ne lássa, hogy a bőre ráncos
a sártól s szeme nemsokára holt
üveges lesz a fagytól, régi lángos

napbanéző tekintete zord
(nem a napé már, hanem a halálé)
s fürte olyan egykettőre ősz

mint siralomházban bukott királyné.
Siess, harangozó ! A halál megelőz.

OKTÓBERI ÁJTATOSSÁG

Távozzál el Uram én tőlem. — Jób könyve.

A kórus padján, honnan a rácson át
látni a templom sok kicsi villanyát
mert az imát villany kiséri
s új tüze régi Urunk dicséri :

a kórus padján egymagam ülök én,
mint egy kárvallott, elkeserült legény,
bárány-e, bárány-e vagy farkas?
Szól a litánia : lelkem, hallgass!

Uram, ki úr vagy száz seregek fölött,
teremtesz és ki ellened, eltöröd,
világokat vegyítesz, sujtasz,
s lelket a lomha rögökben nyujtasz,

te, kit magasztal a zenit és nadir
a jármod édes és a csapásod ír :
jármodba fogj be, csapj meg engem,
mért nem örök diadalmad zengem?

Mért zengem a csúf, kór kicsinyek hadát,
a földi szégyent, béka-egércsatát,
a halni születőknek éltét,
únt bajok újszerű visszatértét?

Tán azt hiszem, hogy sok kicsi sokra megy?
Pedig a soknál mennyire több az egy,
az Egy, aki *Valaki*, mégis,
akire hallgat a föld is, ég is.

Egész világunk mind csupa látomás,
folytatott álom, lassu lidércnyomás,
de legcsodásabb látomásunk
te vagy, Urunk, te vagy, égi másunk.

Te a nagy Álom, te vagy a fő Lidérc :
a tested lélek, hanem a lelked érc,
érclelkeddel lelkünkre fekszel,
századok ülnek el és növekszel.

Kórus padjáról, halld, sürü rácson át
küldöm tehozzád, Isten, ez új imát ;
hatalmas vagy földön és égen :
adj, magad ellen, erőt énnékem !

REGGELI ÉNEK

A reggelt éneklem, az enyhe szépet
Ó, reggeleim!
jó reggeleim!
Testem mint egy eleven béke ébred
Tejjel és mézzel folynak ereim.

Lelkem kilép az álom fürdejéből
Megint üde már
oszlik köde már.
Kilép az álmok sötét erdejéből
s egy dombra száll, egy kedves dombra száll.

És így néz széllyel hajnala hegyérül
mély multja fölé,
mult mélye fölé
s a tegnap és a tavaly köde gyérül
lába alatt, amint néz lefelé.

Nézi, mint új ruhán foszolni fércet
a táj köd-egét
homályüvegét
s a kukoricaszál, a lenge, délceg
hogy hajlogatja tollas süvegét!

S a völgy fölött lassan mélyülve kékell
a szerte határ,
mit a menny kitár
s egy messze vers ébredő ütemével
kóvályg benne, mint hajnali madár.

ATLANTISZ

Egy világ, amely lemosdotta az életet.

Búvár leszek én, kaucsukból gyártva ruhám, süvegem
úgy nézek a két kaucsukba szegett karikás üvegen
bukdosva botor léptekkel a sűrü nehéz víz alatt
és nézem a hajladozó suhanó sima kúsza halat
a kicsit, a fürgét s a nagy halat, a kicsi néma vadászát
virágszerü állatok áloméletü nyíladozását
a piros koráll eleven hegyeit, virágszigetét
a rettenetes fejlábu polyp Medúza-tekintetét
száz szép halavány színt kéken a víz remegő üvegén át
és látok egy elsüllyedt várost, félig leomolva, némát,
egy holt mesevárost kéken a víz remegő üvegén át.
Hintázik a habban nagy fala — mind csupa márvány.
Csikosra, sikosra moházva bekente a vízi szivárvány.
Hab rongyaivá rezgése miatt szétpikkelyeződik a színe
kikorhadt rég minden kapuja. — Belépek egy helyen. Ime.
Egy nagy terem — babylóniai. Még szobrok, oszlopok állnak
és függönyöknek aranyrudai (holt kincs a gyenge buvárnak).
Márvány, meg arany, meg drágakövek (vagy élő vízi virágok?)
de bibort s ami volt más drága szövet, a víz sava rég kirágott.
Még aranyváza a trónnak áll, de már faülése kikorhadt.
Csönd van, csak az ablakokon suhan be néma komor had
mint nagy madarak, tányérhalak, az oszlopok erdejében
olajos lomhán keringenek, szobrot kikerülve szépen.
S a szobor mögött lámpám besütöm a sötétlő néma zugolyba:
porló halom emberi csont van ott, ahová a víz sodorta.
Halott világ! Csak a víz eleven és szerte rezgeti selymét
ruházva a halott köveket s a csontok kriptai termét.
Másutt a halál magára veszi a föld süket öltönyét
itt áttetsző üngben mulatoz, követve a víz ütemét.
Játszik selyem kék fodraival és táncol ős ütemére
szerpentin táncosnő gyanánt az óceáni zenére.

Azután lámpám a szoborra sütöm: hamit kinézhetek abból
egy Aphrodité Anadüomené, amint kikel éppen a habból.
Azóta hej megint lemerült s nem látja ember a pőrét
halak dörlőznek combjai közt és víz simogatja a bőrét
nedves haját fősülgeti még mint rég a régi mesében
s örökre fördik meztelenül a zord Óceán vizében.

Csak én vagyok itt aki emberi még és lelke se, teste se márvány,
nehéz a víz és nincs levegő: bukdosva fulladok árván.
Csak nem szakadt el a gumicső? vagy a láncnak csigavonója?
Hé emberek! ne hagyjatok itt! fel! a levegőre! hajóra!

VAKOK A HIDON

A csöndnek
folyóján
pár deszka-
darab.
Mi zajból van e csönd? Zubog zúg a hab.

Támolygva
tolongnak
a hídon
vakok
kis görnyedt, japános, naiv alakok.

A lelkük
a testből
ki sem lát
soha.
A deszkát belepte iszamlós moha.

Se korlát
se hídrács
legörbülve
mind

Padlóig
derékban
letörpülve
mind

lenn útat magának kezével tapint

üres szemgolyójuk
szanaszét tekint

faruk meg feltolva
a zord égnek int.

Mind bukdos
botorkál
gyámoltalanul

És olykor
kezével
a semmibe nyul

És olykor
tört lécen
hintázni tanul.

És néha
fülükbe
jön egy
csobbanás :

És néha
szemükbe
csap egy
loccsanás :

a Csöndbe taszítja le társát a társ.

S mi zajból
van e Csönd?
Zubognak a
habok.
A Csöndnek kis hídján tolongnak a
vakok.

Egy bús fűz hullatja ágak záporát.
Széles hold kacagja, mint gúnyos barát
szegény kis támolygó vakoknak farát.

ISTEN KEZÉBEN

Keresztény makáma

Mint a régi szentek száján írt szalag kilóg — úgy e versből e prológ.

Egy középkormélyi theológ — gondolhatta, gondolom — (nem skolasztikus talán, — ki üvegből fújja várát színtelenre — hanem kinek üveget fest lelke szennye — kinek minden régi szó egy régi kép, — testi misztikus talány, — mert az eszme hűs, átlátszó, tiszta, színtelen üveg — s csak a test a misztikus, vak, s szennye szín és bűne szép) — egy ily ős poéta-doktor: nagy palást, tanársüveg — bájos régi doktorom — gondolhatta, gondolom — úgy mint én diákkoromban — pécsi kis templomban, — volt török mecsetben, pillér rejtekén, — zöldet látva, szédelegve illatsúlyos tömjénfüsttől, — ideges gyerek, szegény, — nézve nagy bizonytalan, hogy az oltár gyertyája füstöl, — láthatatlan száll a füst, hőn-olajzó gyertyapára: — látni mégis, mert mögötte... reszket az... aranyangyal... lábaszára... — elcsavart barokk lábszára, sűrűn arannyal eresztett, — mint hőforrás forró fürdejében gőzringatva reszket — meztelen. —

*

»Elhiszem, mert esztelen.« —

Kép a szó és test a kép és szó szerint a régi Irás, — hogy az Úr saját alakját adta volt az ősagyagnak, — istenképet az embernek, bár az Isten testtelen. — Testtelen és képtelen — testtelen, mert végtelen — végtelen és kezdtelen — — elhiszem, mert esztelen — (gondolhatta, gondolom) — esztelen, mert végtelen, mint maga mélye az anyagnak. —

Igy: »Az Úr kezében élünk«... ez egy óriási Kéz — szószerint, — *testi* kéz és végtelen tárt tenyerén mozgunk mi aprók — (képzeld bájos doktorunkat kúszni tupri méltósággal — a hüvelyk alatti bütykön... ilyet tán már álmodál... — vagy szép nőt kínál a Nagy Kéz: ízes étket drága tál) — szószerint — test szerint —: mind az Úr kezén mi aprók, szende szentek, ravasz rablók, — én... te... mind... — (ez egy óriási Kéz) — itt úgy mint Amerikában, mindenütt a tenyerén, mert mindenütt van az egész — mindenütt van minden sejtje, minden sejtje végtelen — (képzelem, mert képtelen) — mindenütt épen tenyérrel emel e nagy égi Kéz. —

Néztél már kacsót nagyítón? ujja vastag, ránca mély, pórusokkal árkos. — Képzeld most, hogy pórusa tágul, ránca szétmegy, kék ere mállik — szerte híznak ujjai; s nagy nagyítód távolítva már a kéz egy sárga táj, — nyúlt, alig hullámos, mind a láthatárig — és e sárga tájon minden-minden rajta — egy-egy tornyos város, mint egy cifra torta — hegy... kazal... víz...

nagy hajó — messze sínen éjhált waggon... szaladó masinatáltos — itt úgy mint Amerikában... rajta fellegkarcoló — rajta jár, ki merre megy — mindenütt van: ezer-egy — minden alatt, mindenütt e sárga Kéz — térdem alatt pécsi kis templomban — (gondolám diákkoromban) — kóruson, földszinten, rajta térdel minden néki hódoló — szinte rémlik üvegárnya, füstbe, levegőbe, — hogy a szószéket, papostul, tartja lebegőbe — s talpa alatt a pillérnek rajza terped e tenyérnek — messze málló jósvonások nagy memento »M«-je vásog — minden alatt e nagy »M« láttalan és sejttelen — mérő szemeink elől a méretlenbe szétfolyó, — mert egy teljes végtelenség minden isten-sejt-elem — végtelenbe vastagodva Isten minden ujja szétáll, — olyan nagy, hogy meg se látod, mert csupán a határt látod s ez határ nélkül való. — E tenyérnek bőre színén mozog hát a féregember — nem mint egy kató-bogár, mely ujjról-ujjra sétál: — még a szomszéd pórusig sem álmodhatik sejteni...

Ó, ha egyszer ez a nagy Kéz le találna ejteni!

— Vagy leejt, ha meghalok? — (Szédültem diákkoromban — pécsi kis templomban — szédültem és reszkettek az aranylábú angyalok). —

Ó, nem ejt, hová is ejtene le, — ahol őrt nem állna tárt tenyere? — Hanem minket, akik itt, — kívül húsa végtelenjén, — végtelenje színe fennjén — kivirágzunk egy kicsit, — egyenkint e roppant — kéz a nagy sötét Maroknak tompa végtelenébe roppant — és szorít, szorít, szorít — úgy mint rég a bájos Doktort, a középkorit: — előbb szemét elborítá, — aztán lelkét kiszorítá, — aztán húsát szétporlítá — aztán-aztán mindmaig — őrli-őrli csontjait...

ILLUSZTRÁCIÓK MINDENFÉLE KÖNYVEKHEZ

1. Világhistória.

Egy római, kilépve Liviusból,
nagy, méltóságos, szónokló alak,
vas ércből látszik és nem lanyha husból
előttem lassú léptekkel halad.

Parancsot oszt ; s a vértanúk a guzsból
jajgatnak, mint a téli madarak.
Én térdelek ; s szól a pribék : »Ne guzsgolj !«
S int kínom, pálmám és az égi lak.

De jaj ! nem merek a kínpadra hágni
kész inkább Divus Augustust imádni
és eskümért már jön a botos augur.

Egy kört csinál : *Procul este profani!*
S míg morganak unalmas babonái
ó, holt Athén ! neved szivembe jajdul.

2. Detektívregény.

Egy mozipark, egy pompás mozipark
fenyvek, veranda és az éji fény,
mely elsikamlik a lépcsők kövén ;
egy rács, amelyet markol durva mark :

a betörőé ; hág a durva sark
nyomát a fehér kőre letevén ;
egy rándulás — és feltünik a vén
fej : szántott homlok, vad szem, görcsös ajk . . .

Egy mozipark, egy pompás mozipark.
Benn a villában a kisasszony alszik
és szerteszéjjel szunnyad annyi rét.

Csodás nyugalmu éjjel. És a halk,
sík vászonégen végig szinte hallszik
a tücsök, hogy bezengi a cserét.

3. Régi magyar irodalom.

Ihol ama híres gróf Listius László
írtam krónikámat, magyarokért gyászló,
ritmusban a gaz tar vérpatakot gázló,
fegyver, hadieszköz, címerek és zászló.

Haj mit ér az fegyver? haj mit ér az virtus?
Plutó országában elhallgat az ritmus.
Egy igaz dicsőség, melyet szerze Krisztus
ragyog örökkétig, égi amethystus.

Későn ugyan bántam, ugyan megsirattam,
hogy a Krisztus igaz utait elhagytam.
Hóhér fene marka fenyeget most engem.

Hóhér bárdja küldi Isten elé lelkem:
az leszen bírája, akinek adósa. —
Könyörögj érettem lybanoni rózsa!

4. Modern vázlat

B. M. versköletéhez.

Egy furcsa vidéken bolygok
és lengetem árva sarlóm
hol minden epedve boldog
s nagy nők hevernek a tarlón.
Ezek a nők nem is élnek,
e madarak sohse szállnak,
e szél csak szele a szélnek,
ez árny csak árnya az árnynak.

Egy furcsa vidéken élek,
amelynek a hold a napja,
amelynek teste a lélek
és lege a semmi habja.
Folyóvize léghabáram,
puha földje álompárna,
amelynek élete álom,
s maga a halál az álma.

Ezen a furcsa vidéken
csöndnek hívják a szerelmet
felhők hevernek az égen
a mezőn nők, nők hevernek,

lelked puha csókkal hintik
testedbe halkan omolnak,
mély, mély ölük neve: mindig,
sötét ajkuk neve: holnap.

5. *Nyugalmas téli kép.*

Életem margójáról.

Olyan csöndes előkelő utcák,
annyi kedves, nemes villaház:
itt a hintót még paripák húzzák
itt a pénzes nyugalom tanyáz
itt az úri elvonult családok
bubusgatják gyermekeiket
ha a várost tengernek mondjátok
ez egy békés árnyas kis sziget.
Tél van most. A hófehér falombok
ciframintás stukkatur plafon
udvarokban hófehér galambok
ugrálnak a hófehér havon.
Vaskapukon zuzmarával mintáz
a finom fagy — efemér relíf
fenn az égen pelyhes dunnán hintáz
egy fehérbundájú friss, naiv
tizenkétesztendős gyermekangyal
dunna közül néha lekacsint
(szeme huncut, félig húnyt és kancsal)
s a csöppke kis leánynak leint
kit az utcán, kapu előtt, gondos
melegen felöltöztetve lát
zsinoron vezetni egy bozontos
hosszúszőrü nagy fehér kutyát.

6. *Ligeti részlet.*

Csavargók csavarogva ketten
a fákat nézik a ligetben.

S búsan az egyik mondja: »Pajtás,
az én életem sárga hajtás.«

S a másik szól: »Hordtam a zsákot
és minden zsák nyakamra hágott.«

Csavargók csavarogva ketten
hintókat látnak a ligetben.

S búsan az egyik mondja : »Pajtás
az én életem lassu hajtás.«

S a másik szól : »Hordtam a zsákot
ki könnyü volt, előmbe vágott.«

Csavargók csavarogva ketten
lányokat lesnek a ligetben.

S búsan az egyik mondja : »Pajtás
az én életem rossz ohajtás.«

S a másik szól : »Hordtam a zsákot
mért is szeretem e világot?«

7. *Utolsó kép.*

Nézd ! Áll valami óriási bál
egy táncos örvény szíveket cibál.

Illatos felhők nyúlnak szerteszét :
bugyborgó zene, csiklandó beszéd.

A nagy zajtól hunyorgnak fényszemek,
sugarak pántlikái rengenek.

S a nagy fénytől mint ázott angyalok,
vakulnak és fakulnak a dalok.

Tenger a fény itt és a zene szél
s a vidám világ vihar és veszély.

KABALA

Egy
mennyi mindent próbáltam én — de minden egyre megy.
Kettő
az egyből kettő sohse lesz : magányos lelke meddő.
Három
rossz útra visztek, életem, szerelmem és halálom !
Négy
négylevelű nyil útadon — vakon mellette mégy.
Öt
a sorsod öt kemény pecsét.— ne hidd hogy föltöröd !
Hat
bár építnéd mézednek a szép hatszög mézfalat !
Hét
de te utazni kergeted a Göncöl szekerét.
Nyolc
a Nyolc a harapófogó, hogy égve fölsikolts.
Kilenc
kilenc hónap, miért tevéd, hogy engem fölteremts?
Tíz
az egyhez még egy nulla kell : a léthez Léthe-víz.
Tizenhárom
Hiszen várom :
majd jön valami semmin út, valami vizen álom.

BÉKE ÉS HÁBORÚ KÖZT

1913—1916

HADJÁRAT A SEMMIBE

Strófák egy képzelt költeményből.

1913

Ó, mind akit szerettem életemben
s ki lelkemet szeretni még merész,
figyeljen most, talán megérthet engem,
bár hangom szerte tárult mélybe vész,
mint egy örök sodor halásza zengem,
amiről még álmodni is nehéz,
ragadójába markolok kezemmel
s merni merem, amit más nézni sem mer.

Ó, lelkek teste, élő folytonosság,
mért folysz el? És te testek lelke, szám,
miért folyamodom hiába hozzád,
elmém hazája, régen únt hazám?
Mért osztanám mi nem való hogy osszák?
s a mondhatatlant mért reméli szám?
Jobb volna nyugton és szó nélkül élni,
csak élettel s szerelemmel beszélni.

De nem lehet. Már nekem ez az élet.
Már nekem ez a legjobb szerelem.
Az én egyetlen mezőm erre széled,
ez egy kapú van nyitva még nekem.
Ha ez bezárul, az már az itélet,
melyet fejemre mérend kedvesem,
kit annyian epedtek, örök asszony,
ki van, hogy ezreket dalig rikasson.

Ki van, hogy minden nemes őt imádja,
amikor mást már nincs imádnia.
Kinek vágyára a halálnak vágya
jöhet csupán : a Filozófia.
Szólj hát szerelmem, szólj halálnak bátyja,
élet öccse, csalódások fia,
szólj, énekeld az égi nőt, a drágát,
sirassad új szavakkal némaságát.

Mert néma ő s nem könnyezik soha
és így vesz tőlünk szót és könnyeket
s könnyre mosollyal, szóra mostoha
csönddel felelve csúfra hiteget.
És csöndje végtelen, mint mosolya.
Mosolya nem fogy, csöndje nem reked.
Csöndje mosolyog és mosolya hallgat,
mosollyal, csönddel, úgy mulat terajtad.

Glóbuson ül, mint hideg istenasszony,
ruhája köd, de sohasem mezítlen,
fagyával éget, hogy rabbá unasson
s titkolt testével álmodjék a hitlen.
S nincs is tán teste. S minden érte-vad szomj
a semmi hűs ablakát nyalja itt lenn,
míg fönn a Hölgy, testté hazudva lelkét
a fellegekből fon magának erkélyt.

S tán minden szellem titkon őt reméli,
érte feszűl a morc tudós szerelme
és végtelenül végtelenbe méri
kis méterét a véges emberelme,
de az eget s e Hölgyet el nem éri,
bár köveiből Bábel tornya kelne :
a Jákob létra végtelenbe vesz
s a nagy éposznak vége sohse lesz.

És mégis éposz és mégis dicső
és mégis ezt az époszt írom én
egy új tudósról. Mégis, mégis ő,
akit hősömmé biztat a remény,
hogy vágyhatom még lenni én is : ő ;
aki enyém és aki mégsem : én
vagy egy bús én, kit dőrén elvetéltem
s most lelkétől kisértetes a méhem.

Egy új tudósról fogok énekelni,
ki Budapesten majdan élni fog,
dicsőbb, mint hős koroknak fejedelmi
s minden dicsekvő poétán kifog,
aki meddő dalát hiába termi
s facér fülekbe céltalan nyifog
ah, hajdan hogy megejtett ily varázs is,
de most már látom, olyan, mint a hásis.

»Ki nem röpülhet, mikor ér tetőre?«
kérdeztem hajdan gyermek-ostobán, —
»Lassan vet óvatos szemet előre
földhöz ragadt nyomorult tudomány,
csigaként tapad hűvös szürke kőre
s az únalom nyálkája nyúl nyomán,
hitvány házát cipeli dőre súlyul —«,
de csigaképe most dicsőre újul.

Mert bárha nincs szivárványhídja, szárnya
s szarvval nem érhet úszó csillagot,
kis helyet jár, de biztosan bejárja,
hagyván jelül ragyogó szallagot,
hogy útja szűk bár, de valódi *pálya*,
mert hódít s nem hiába ballag ott,
míg Anteusként hullong a poéta
s ő sem röpül, csak ugrál. Mint a béka.

Édes a valóságban megfogózni
s vigyázva mérni életünk terét,
a korlátok közt nemesen kigyózni,
mint útjelzők közt, bízva, mindelébb.
Szabott pályánkból félre nem lopózni
s nem térni meg, mint kimenős cseléd,
kinek mámortól émelyg lomha teste,
únt konyhájába tér vasárnap este.

A korlátokban bízni, hogy vezetnek
s a végtelenben, hogy nagy öle cél,
hogy érdemes nyujtózni a kezednek,
ha tud szilárdan nyúlni, mint acél,
hogy nem mind egyek útjai eszednek
s nem a legbölcsebb élet a facér,
mert eszünk útján mozgunk okosok mi
s a valótlanban nem lehet mozogni.

Lássátok, a korlátokat dicsérem:
a korlát a legbiztosabb valóság.
Tövis tart ébren rózsaittas éjen,
lévén biztosabb való, mint a rózsák.
Szoros formából születik az érem,
formának zord acél kell, nem nyúlós zsák.
Élet s lélek szétomló pára volna,
hogyha nem lenne száz korlátja forma.

Az én hősöm e korlátok s e formák
tudósa méri majd szigoruan
a létünket folyató száz csatornát,
melyek között az örök ár suhan,
mely arra foly, hol leggyengébb a korlát
s legyőzve győz csak minden vályuban ;
mindegy, honnan jön, és mindegy, hová jut,
csak egyet fontos hogy nézzünk : a vályut.

Az én tudósom tudja ezt bizonnyal,
nem fog kergetni régi délibábot,
okosan megelégszik a *viszonnyal,*
amely azésznek *jelzi* a világot
s a valóság jeléül a haszonnal :
ezenkivül más lényegig ki látott?
ami reménhetetlen, nem reméli :
a viszonyt *tudja,* a lényeget *éli.*

És tudja, hogy okokból a világ
egy óriás lánc kettős végtelenje,
ahol minden szem szomszédjába vág
és nincs, aminek nincsen oka *benne,*
de kívüle keresni hiuság,
oklánc okát kérdezni balga lenne
s hogy tudnád szóba, jelbe, észbe venni
azt, amin kívül nincs se jel, se semmi?

És mégis olykor tudósunk körül,
mint csillagokkal, esténként a légür,
ez a nagy semmi vággyal színesül
s titkon az örök lánccal nem elégül,
minden unalma sejtelmekbe züll
s a néma Hölgy mosolyát érzi végül
és bár előtte semmi zárva nincsen,
az ő eszének nem elég a Minden.

Képzeld el őt most enyhébb téli esten
a Dunaparton bolygani magában,
ezen az áldott ifju Budapesten
a jégtörés keserves évszakában,
mikor zord úntság lovagol a testen
s a lélek nem tud bízni csillagában,
de gyönyörködni tud még benne. (Drága
csillag az űrben : semmiség virága !)

A semmiség virága ez a föld is,
a semmiség virága e világ,
amely tövissel bármennyit gyötört is,
mégis virág szemednek. Bús virág!
Tán ér belőle lelkednek gyümölcs is,
mohó fogad keményen belerág,
de ha félig kiszoptad leve mézét,
megérzed rajta a semminek ízét.

Tudósunk künn az ég alatt bolyongva
érezze ott magát, a Semmi partján,
nézzen a földre, mint egy égi pontra,
úgy gyönyörködjön e nagy Semmi-tajtján
s a tömegen, mely a földön zsibongva
az égben száll, tudatlan — körbehajtván
e gömb, melyet száz erők sodra mozgat.
Röpül a föld — s ők azt hiszik, nyugosznak.

Vagy sétálnak így, halkan, olvadáskor,
selyem suhog, peng a katona kardja.
Dombtól dudorgó, tornyos cifra háztól
csipkés az űr felé a Semmi partja.
A szél a habokat lenn, durva pásztor
nedves korbáccsal fütyörészve hajtja,
selyem suhog s a szürkefényü vaskard
érintésétől peng a hideg aszfalt.

Ó szürkeség! te a Fehér morajló
meghalkulása (s Feketének anyja)!
Ki eljössz, mikor haldoklik a gyarló
fény és a nap az éjszakát foganja.
Ó szálló szürke füst! ó ringva hajló
izmos Dunának szürke szép higanyja.
Ó szürke égen szürke alakok!
szürke szemekben szürke ablakok!

A lámpagyujtó lángos végü bottal
megsebzi ezt a messze szürkeséget
helyenkint, — és a sebnek vére csobban
s Dunába hull — tüzes vér, szemet éget,
remegve száll, vékonyka patakokban,
mintha vörös bort vízbe töltenének.
(Igy látom a világot este reggel,
szürke alapon vérpiros sebekkel.)

Ott fönn is már, ott fönn a közel ürben
gyulnak a semmi apró sebei
a csillagok s keringnek kényszerülten,
kiki egymást amerre cipeli
lángolva még, avagy már halni hülten
vagy viszkető kis élettel teli. —
Nem furcsa, hogy ha lelkem kibocsátom
elérem mindezt én — a kicsiny átom?

Én viszkető kis élet-átom én?
nem furcsa, hogy e nagy világ belémszáll
érzékeimnek felvont zsilipén?
s elönti lelkem, mint valami vész-ár?
Elönti lelkem, s mi maradok én?
Úszó fácska, mely a világ vizén száll
ráhányva, törni, az örök sodorra,
mely önmagával itatva sodorja.

S tudósunk érzé összecsapni lelkén
ez únt sodornak őrölő hatalmát
s forogni a nagy űrnek néma telkén
csillagos szárnnyal Isten lassu malmát ;
táncban az ingó habparipa nyergén
tengernek véli hágni percnyi halmát.
Ó tengertánc ! hangos hab fényes halma !
de majd megőröl Isten lassu malma.

Parthoz sodor majd sorsunk sűrü sodra,
a sima semmi sziklapartja vár.
Nem, addig is, füródve és forogva
mulatni legjobb benned táncos ár?
nézni mit hány agg vized ifju fodra,
mi úszik benne : csillag vagy madár,
vagy asszonytest, prémek közt dobogó
merül fel és tajtékként csillogó.

Tajtékként csillanó és úgy elomló
a dunamenti fényes utcasorban,
mely lenn patakzik merre az oromló
Gellért kis szirtje a folyóra torpan,
prémmel is prémes tajtékhoz hasonló
muffal, boával az örök sodorban
és kacagással a habkacagáshoz
s mennyi mással hasonló mennyi máshoz !

Amiről annyi költők énekeltek
és annyian még énekelni fognak ;
s a drága prém között a vér, a sejtek
keringnek, égnek, építik a habnak
bájos, múló formáit, régi rejtek
teremtésben áradnak és apadnak
száz testen át — és tested szembe árad,
hab vagy a hab közt, minden nő a párod.

S a tudós tudja, hogy e nagy kanális
kicsiny csöve az ő teste is éppen
s a szent természet örök animális
ereje ered emberünk erében.
Nem legjobb elvegyülni, bármi vár is,
hullám hullámhoz dörzsölődve szépen?
vagy mint halacska dörzsölődni násszá —
hogyan lehetne halacska halásszá?

Hogyan lehetne, ó hogyan lehetne
halásza lenni az örök sodornak,
amelybe holtig el vagyunk temetve
s mely holtan a semmibe hány ki holnap
űrnél űrebb távolba? hogy lehetne,
kik parttalan medrében véle folynak
a nagy Folyás irányát észre venni,
ha ez a minden és a part a semmi?

Vagy legalább mi látjuk semminek
és az *irány* szó semmit sem jelent
és semmi értelme a semminek,
kimondjuk, mint a mindent s végtelent
s szavunkban tiltott hiú vágy remeg,
de ami tiltott, mindörökre szent
s reménytelen vágy a legszebb imádság
s szent hősök, kik merészen félve vágyják.

Igy írom én is hősi versem hősen,
amelynek hőse egy és ezer-egy,
ki régi-gyengén s mindig új-erősen,
halni-születni testből testbe megy,
a végtelen végét nem éri ő sem
s az én mesém is végtelenbe megy,
hisz benne olyan dolgok vágya szólal,
miket nem mondhatsz véges számu szóval,

mert minden szó új korlátot teremt,
a gondolat testének szabva formát
s e korlátok közt kigyózik a rend
lépcseje, melyen addig másszuk ormát
új s új látásnak, mígnem messze lent
köddé mosódik minden régi korlát,
s képekből összeáll a képtelen
korlátokból korlátlan végtelen.

OIKEIA KAI KAIPIA

RÉGI VERS EGY FIATAL KÖLTŐ KESERŰSÉGEIBŐL

1906.

Én is csak, én is félig éltem,
s halok, mint sok magyar, korán:
a földi jókat meg nem értem,
miket igér az Alkorán.

Talán, mert a földet se hittem,
amint nem hittem az eget,
talán mivel nem kértem itten
és nem reméltem eleget.

S már azt sem, ami biztos álmom,
lelkemnek öröksége volt,
azt sem fogom már kérni számon
tetőled, sors, nagy lutribolt.

S nem foglak verni homlokommal,
ó menny, üreslő boltozat,
és együtt ölöm meg magammal
bús halhatatlanságomat.

És mégis érzem, hogy nem olcsó
a fény, mely szememben ragyog,
és érzem, hogy talán utolsó
láng a nagy lángból én vagyok.

Láng a lángból, mely ezeréve
kifáradt nemzetemben ég
és lángol, önmagát el-éve
amíg a Párka szól: Elég!

Ó, szomorú a láng utolja,
amely csak szenvedő parázs,
de nap a napot egyre tolja
s majd véget ér a kínmarás.

És tűn a népes emberöltő
és népesűl a puszta domb:
elásott kincs és néma költő,
kihúnyt lidérc és puszta csont.

Ah, oda fogok menekedni,
ahol már senkisem zavar,
és nem fog vélem dicsekedni
az álszent, hencegő magyar.

S hazámnak géniussza sírva
nem sóhajt véghelyem kövén :
Ah, mely tehetség omla sírba !
mely őstehetség ! ősi fény !

PALINÓDIA

1908.

A diadalmas Nyugatnak ajánlom ezt az irodalomtörténeti dokumentumot: az új magyar líra első harcai, sok divatforradalmár tülekedése közt, kétségekben és kedvetlenségekben született. Akkor nem adtam ki, s rég túléltük mindnyájan: először, sokkal később, a Nyugatban jelent meg, s ma is a diadalmas Nyugatnak ajánlom.

A Tisza partján új kalászok érnek
de e kalász mind könnyű, magtalan,
veti fejét, engedve, bármi szélnek
s szegényes, bár ragyog, mint vertarany.
Az ily kalászok vaj kenyérig érnek?
s nem száll toklászuk léggé nyomtalan?
S ha áll is szűrüt sok meddő kalászom,
be bús lesz első őszi takarásom!

És mást álmodtam. Nem-hazug mezőket,
hol csüggni búzát önnön súlya ránt,
mely régi földből szívott új erőket,
szívet-szemet táplálni egyaránt.
Jó régi álmok! Kinevettem őket
s boszúlni most bánásuk újra bánt.
Min éltem én azóta? Furdaláson.
Be bús lesz első őszi takarásom.

Feledhetném-e a gyász emberöltőt,
melynek sara sarkamon száradott?
a lázasajku, lázbeszédű költőt
s nyugattá veszni indult holnapot?
áldhatnám tiszta dallal még a bölcsőt,
amely magyarrá búnak ringatott?
hogy friss reménnyel kelvén akarásom,
erőm ne szegné e bús takarásom.

Hogy únott őszöm válván új tavaszra,
feledjem azt, hogy sáros a tavasz,
hogy ne legyek világ cégére, gazza,
hanem, minek érzem magamat, az:
magyar lélek, de nem betegnek aszva,
költő, csekély, de büszke és igaz,
hogy a világ magam becsülni lásson,
s szerény, de áldott lenne takarásom.

ADY ENDRÉNEK

1911.

E rég elavult verset, melyet kedvetlen órában az ismeretlen Adynak írtam : ajánlom ma a bajtársnak és a jóbarátnak.

1.

Hajdan mint bajnok társa mellett,
melletted mentem harc elé :
neked egyfelé győzni kellett,
nekem harcolni kétfelé.

Győztél ; s a harc új harcot ellett,
visszáját úntig meglelé,
s harccal a szívem úgy betellett :
alélva kérdem : több jön-é?

Ó te rég ismert ismeretlen,
ki mellé csúful emlegettek,
kinek nem tudtam lenni társa,
de egy anyánk volt : Magyarország :

Mégis vérek vagyunk mi ketten,
bár ellentétek, együtt eggyek,
harcom a harcod folytatása,
s testvérül szólok íme hozzád :

2.

Kit nem értek, kit sohse láttam,
ki mellé csúful emlegettek,
ki vagy, bár nem szeretsz, barátom,

jobb mind sokan, akik szerettek ;
halld, már a hangom alig hallszik,
mint lámpa, melyet elfeledtek,

egyedül és lassan kialszik,
s a koncert egy hanggal fakóbb,
s egy szinnel némább lesz a rajz itt,

hol együtt voltunk hallhatók :
megint álomba hull Magyarhon?
szólnak már titkos altatók.

Még egyedül te állsz a parton,
éjig a bukó napba nézve,
s hogy jő mögötted, nő az alkony

hátad mögött, nem veszed észre :
Ébresztő, ébredj ! Vagy kivárod,
mig a hazug hold megigézne?

Neked kell mindent megcsinálnod,
azt is ám amit én akartam :
te kiállod ! (Én már kiállok.)

Én már elhallgatok zavartan.
Nem értek hangos lenni. Téged
meghallanak. (Én már meghaltam.)

És kincsemet hagyom tenéked :
elődöm voltál, légy utódom :
az üszköt, ami bennem égett,

máglyádra vetve, elhuzódom.

3.

Nem ! amit mondtam, fájdalom volt,
Nem ! nem ! bűn volt, amit beszéltem,
mikor a szívem arra gondolt,

hogy szálljon el dalom a szélben :
amit zengtem, örökre zengtem,
és nem halhatok meg, ha éltem.

Nem értek néma lenni. Nem, nem !
S szavam pelyhét nem vethetem
idegen ajk sodrába. Ennen

törvényem lenni végzetem . . .
— — — — — — — —
— — — — — — — —

— — — — — — — —
s mig képet oltáromra vágni,
avagy szinnel igézni bírok

idegen kép nem fogja látni
hajolását acél nyakamnak,
s csak oly istent fogok imádni,

akit én alkotok magamnak.

A »FIAMHOZ«

1913.

(Aladár fiamnak és barátomnak, most is a régi szeretettel, ajánlom.)

I.

Daloljak mindenről, csak róla nem?

Szerényen, későn, mégis megjelen,
egy drága gyermek, a *fiam* valóban,
lélek szerint, mert mint apát a gyermek,
rég úgy tekint : s én friss lelkébe róttam,
mi bús lelkemben friss jövőre termett.
Legszebb virágaimnak ifju kertje,
új tükröm, melynek tisztít tisztasága,
legárvább három éveim neveltje,
fonnyadó törzsem ültetvényes ága.
Ó, három év ! és férfi lett a gyermek !
Láttam homlokán az első szerelmet.
Mohó szemekkel falta a világot,
s láttam szemében, amit szeme látott.
Szeme szűrőjén szűrtem a világot
s így elkerültem, ami csunya benne :
úgy néztem mindig e gyermeki szemre,
mint nyugtatóra,
melytől szeliddé enyhült sok vad óra
s könnyebben forgott lázas mutatója,
mint selymes olajtól a zökkenő gép.
Amikor éltem vihara szövődék,
mikor vád árnyalt, gúny lövellt felettem,
mikor kinevetett, akit szerettem,
csodálva néztek csalódott barátok,
s éhező lelkem önmagába rágott
és elmém daltalan volt, téli kert,
melyben csak szívem rossz harkálya vert
únt zajjal fáit kinra tépegetve,
és inségem volt biztos szeretetre,
mint nyugtatóra,
fiam lett fáradt éltem biztatója,
a biztató, a biztos szeretet.

S én most éneklem ezt a gyereket :
úgy jelenik meg ritkuló dalomban,
mint piros levél ritka őszi lombban.

II.

Csupa önzés vagy lelkem és irigység,
mert magadat szereted e fiúban,
gyémántlélektől villogó szemében
új életre szüzen születve, mint új
tükörben régi magadat csodálod,
s új lelkét régi magadért irigyled.
Ha ott kezdhetnéd, ahol ő ma kezdi,
oly szűzen, újra! Ó fiam, de boldog,
de boldog is vagy, egy gyermek szivével
és egy tudós eszével. Ily tükörben,
ilyen lélek tükrében még az élet
ragyog mint egy szegényes gyertya fénye
egy gyémánt gyönyörében visszaverve.
Az én lelkem is volt valaha gyémánt,
de szénné égett annyi lassu tűzben:
sötét most s nem ver vissza semmi fényt!
Számodra meggyujtottam ezt a szént
a makulátlan szeretet tüzével,
mely minden nemzedéket összekötve
amit az idő milliókra bontott,
egy nagy lélekké forrasztja hevével,
s egyetlen küzdő gondolattá olvaszt
apát s fiút, és mestert és tanítványt.
Számodra meggyujtottam e tüzet,
hogy friss gyémántod frissen verje vissza,
megsokszorozva, ifiak szemébe.
Ó bár úgy mint a hűvös, tiszta gyémánt,
fénylene lelked s soha el nem égne!
Nehéz kívánság! Minden szeretet
bilincs, és minden örökség teher.
S én mit hagyok rád, milyen kincseket?
Sok súlyos munka hitvány kezdetét,
félig kigondolt gondolatjaim,
el nem mondott, el nem ért vágyaimmal,
a meg nem tett kötelességeket,
kétségeimnek vívódó hadát,
életlen éltem, és álmatlan álmom.

MÁJUS HUSZONHÁROM RÁKOSPALOTÁN

1912.

I.

Pest utcái között rohanó nép, puskalövések,
rendőr, tört üvegek, népszava, forradalom.
Én egyedül tehetetlenül itt számlálom a percet
nincs hír, nincs újság, villanyosom megakadt.
Néma falun lakom én, hol még az ebek sem ugatnak,
nem bőgnek tehenek, még a malac se visít.
Nádas eresznek alatta topázszemü tengericső csügg.
Hószinü fal, kék árny. Csend, csak a fecske csicserg.
Csak ha a villanyos átrohan itt (és mint a tehén bőg)
sejteni a város szörnyeteges közelét.
Ám most alszik a táj : egy döglött villanyos állong.
Ó bús villanyosom! bús ez a néma világ!
Bús e méla falún az üres sínekre merengni.
Ó jövevény sínek, visztek-e még ma tovább?
Visztek-e még ma odáig, ahol most csörren az ablak,
hol most csorran a vér, forran a forradalom?
hol zajgó tömegen most úr a néma Petőfi
s sarkra az Eszme kiáll isteni ríma gyanánt;
hol tán míg irom ezt, Magyarország nagy betegágyán
vér és kínok közt megszületett a Jövő.

2.

Ó te Jövő, aki jössz és senkise sejti, hogy itt vagy;
jössz és senkise lát; jössz sürü fátyol alatt,
mit hoztál, idegen? mit, mit viszel el? van-e célod
vagy boros emberként ingatod útaidat?
Ah, boros is vagy már ezer őrült eszme borától.
Álmodsz s kóros vágy szennyezi álmod izét!
Álom vagy magad : a mult álma, ki halni szeretne,
s sír, hogy mindene fáj s nem lehet így betegen.
Jöjjön az elhazugult életre halálos igazság,
lesben az utcákon álljon a kósza halál:
minden mindegy már! zúgjon fel a tengerek alja!
hányódjon fel a geny! jöjjön a forradalom!
Jöjjön a barbárság! jöjjön legalább az igazság,
annyi hazugság és elmulatások után!
Jöjjön a lázálom, mely minden bűnt kibeszél majd:
egynek mondja : »Jogok gyáva barátja, remegj!«

Másnak : »Ajkaidon kopott szó lett a szabadság !
    s szíved zsarnok volt, öklöd rossz kalapács.«
Másnak ; »Álnokul és önzőn fogtál kezet : íme
    véres lett a kezed : moshatod a kezedet !«
Mindnek : »Félre vakult csökevény, s ti koholt ideálok!
    Nem játék a világ ! Látni, teremteni kell.«

ISTEN KEZÉBEN

1914—1916.

FIATAL KATONA

Még élni sem érte az életet,
egy bátor pillantást ha vetett
s az ég, a föld mind ránevetett —
    de nem lesz birtoka semmi:
a szépség, épség, ifjui vér,
tudás, tanulás, az isteni ér,
nők biztató szeme — mind mit ér
    ha menni kell neki, menni?

De megy szivesen, nem alkuszik,
anyjától könytelen bucsuzik,
bár lelke szeretetben uszik:
    sohasem tanult gyülölni.
S ki gyűlölt minden gyűlöletet,
s minden szeretetet szeretett,
nem élhet, aminek született,
    mert ölni kell neki, ölni.

Ő nem gyürüt gyürüért cserélt,
szivet cserélt aranyat vasért,
oly kincse volt, ami többet ért,
    mihez e föld aranya talmi:
arany szive, arany mosolya —
mind értünk ingyen adja oda,
s győzünk-e, meg sem tudja soha,
    mert halni kell neki, halni.

MAGAMRÓL

I.

NEL MEZZO . . .

No s megvagyok már. Lettem ami lettem,
sötét bár s néha könnyekig hasonlott :
hiába ! csöpp szőlőszemnek születtem,
mely a nagy naptól édesedve romlott.

Hány rossz madár vas-csőre vitt felettem,
szememet tépve, (e parányi gyomrot,
amelybe annyi fényt mohón föl-ettem),
míg vére könnyé édesedve omlott.

Rossz végzet tölté fürtömet tömötté,
mert szomszéd szemek szögletes-zömökké
nyomtak, ki szépnek, szabadnak születtem,

s nemes-rohadni napmagányt szerettem. —
No s megvagyok már. Lettem ami lettem.
Az Isten sem változtat rajta többé.

II.

S E ZORD NAPOKBAN . . .

S e zord napokban, mikor olyan olcsó
a lélek s törik, ki hajolni nem tud,
s mint sok halottnak már külön koporsó,
sok élőnek már külön élet nem jut,

csak népbe-hadba ; míg a drága korsó
(a test) zuhanva, drága bora nem fut
szét még nagyobb Egységbe, hol utolsó
csöppjét is elnyeli egy végtelen kut ;

mi lesz az én lelkemmel? Szerte folysz, ó,
lélek, az ég ürébe? vagy a kertet
trágyázni, földbe, mint katona vére?

(Utolsó korsó, olcsó nagy koporsó,
vak Föld, idd föl a vért, idd föl a lelket,
és lelkesülj magvunkkal a jövőre !)

III.

A SZÖRNYŰ MÁSNAP...

Nem, lélek, nem fogsz tán szétfolyni, még nem;
özvegyül megmaradsz a szörnyü másnap
és lész eggyel több lámpa a sötétben,
egy fájó idege a pusztulásnak.

Égésed fáj csak, de fájásod égjen,
ó lámpa, égj és fájj a pusztulásnak,
és hogy sötét van, hirdesd a sötétben,
s hogy kár volt annyi fényért s kár a másnap.

Légy élő kínja a levágott karnak,
égő emléke annyi régi fénynek,
miket kioltanak e vak fuvalmak.

És majd ha újra ébrednek a fények,
s lengetlen az emberség tiszta lángja,
akkor majd elpihenhetsz gyenge lámpa

KÉP EGY FALUSI CSÁRDÁBAN

Csárdába falakon
olykor
láthatsz, ha falukon
bolygol,

s únt szemed elmereng
bor közt,
ily képet, mely dereng
por közt,

por között, mely keni
jócskán,
ily képet csüggeni
ócskán :

Közepin klasszikus
bolt áll,
bolt alatt koszorus
oltár,

oltáron glória
fény ül,
bús allegória
széllyül,

magas Hungária
gyászban,
Kossuth, igaz fia
lázban,

Petőfi önerét
mártja,
ujjal a hon nevét
áldja,

— mily erő, mennyi láng,
jellem
zsarnok Ausztriánk
ellen —

Fenn : lebegő ölyű,
bús ág,
nagy térdű, bő ölű,
múzsák. —

Csitt, mindez ponyva ma,
dalnok!
jó bajtárs lett ama
zsarnok.

Múl az év, múlik a
láz is,
szent ügyük már csupa
frázis.

S mi harcok anyja volt
nemrég
ma csak egy lanyha holt
emlék.

Új év jön és fakad
új láz
az idő harcokat
ujráz.

Ádázabb viadal
buzdul,
ó, mennyi fiatal
pusztul!

Raj jön a tavalyi
rajra,
új kép a falusi
falra.

Azt is majd por keni
jócskán
s búsan fog csüggeni
ócskán.

RECITATIV

Ó, mért nem lettem én muzsikus?
A szerelemnek e tengerén
elúszni — nem mint barna madár
fehér egen ; vagy azúr vizen
mely tollát kívül nedvezi csak
s zsírjáról minden gyöngy lepörög
hanem (keserves lelkem üröm-
cseppjével) átitatva puhán,
átjárva egészen, szíva és
foszlódva lassan, omladozón,
eltűnve, — nem befulva, hanem
beléolvadva ! . . .

Ó, ti kemény
magvak, ti lelkem magvai, szók !
művészetemnek nincs sava hát
mely felolvasszon annyira csak
hogy a gondolat salakja szent
italomnak színét és izét
el ne busítsa? Szók, keserű
ős tengerekből üllepedett
szók, rég kiszáradt tengerek alja, ti
felejtett könnyek alja, ti gondolat
kegyetlen izgatói, — ha szótalan
tudnám zenémnek önteni gyógyvizét
tán elringatna — de balzsamomul
szók emlékittas mérgeit oldozám
s fürdőmnek annyi éles a kavicsa
hogy lábam egy seb — s szemvizem oly teli
homokkal, hogy szemem csupa vér.
Ó, szótlan, tiszta, homoktalan
zene ! mért nem lettem én zenész? !

Ha festő volnék, tengeri tájt,
hegyekre mászó fák sorait,
hajófüst árnyát, barna csikot
az áttetsző kék tinta vizen
s fehér sirályt a vízre, fehér
felhőt az égre, sötét romot
hegyem csúcsára, víg barikat
az oldalára játszani festenék.
Ó, kép ! Ó, színek ! Ó, vigasz : alkotás !
Hanem beszédben mondva el, annyi jaj
ahány szó benne : várrom, Itália,
hajók és tenger : tűnt nyarak, életem
s más kedves élet rémei, háborúk,

emlékek, álmok, izgalom, új halál
minden szótagban, új sebek, új kinok
s nem élhetendő életek eleje :
nem a holt színek élete, nyugalom,
tárgyak nyugalma, víg barik írigyelt
tudatlansága, állati szent öröm,
sem a virágok illatos élete
sem szirmok élő selyme, sem ős kövek
vak boldogsága : rejtekes istenek
életlen élte, nagy zene, szent
halál, vak fények, szótalan olvadás. —
Ó, mért nem lettem én muzsikus? !

PROLÓGUS

Kerékjártó Duci jótékonycélú hangversenyére, 1914 nov.

Király, király, közönség . . .
ezen a bús telen
milyen versek köszöntsék
szined ez estelen?
Zenész, amíg zenéd szól,
figyelve, hangtalan,
tudunk-e mint egyébkor
élvezni gondtalan?
Ó, zongorás, ma rajta,
verd, verd a zongorát,
hogy át ne halljuk rajta
a fegyverek zaját!
S te hegedűs, te gyermek,
a hegedűt rikasd
s nyujtsd bővön a kebelnek
e rittató vigaszt,
s a tompa dobra, melyet
szívünkben ver a gond,
zenédből puha selymet
csavarva jól bevond,
hogy ne halljuk a dobszót,
a tompa gond szavát,
gyermekszivedből jobb szót
bocsáss szivünkön át:
nem tiéd igazában,
ó, harcok istene,
e föld, míg a világon
van gyermek és zene!

De nem léhán felejtve,
de nem mint bús madár,
fejet a szárnyba rejtve,
— a zene ez a szárny —
de nem vakon mulatjuk
időnket, balgatag,
lebukva, léha hattyuk
— s a zene a patak: —
röpítsd, ó szárny, ragadva,
ki tétlen csüggedett,
s jusson viz a patakba
locsolni a sebet.

Ő, zene szent segítség,
patak, mely zengve lejt,
vizeid édesítsék
a könnyek tengereit!
Ó, zene enyhe nedve,
tőled gyógyúl a hit,
te vidítod peregve
katonák lábait,
bezengve messze síkot,
veszélyek mezejét,
peregve te vidítod
únt harcok ütemét:
nekünk is zengve mélán
vidítsad a valót:
lásd, nem feledni léhán
kivánunk takarót,
hanem hogy édesednék
a bánat, a bajok,
és lenne kincs az emlék,
mely szívünkben sajog
valamely kedvesünkről
— kinek ne volna lent? —
egy fiatal fiúról,
ki értünk messze ment.
Talán az anyja mellett
gyermek volt mostanig,
és most ki tudja, merre
szenved, ki tudja, mit!
A lelkünk egyre nála,
minden emléke szent,
s dal lesz, ha hal, halála,
ki értünk messze ment,
dal lesz, ha hal, halála,
ki értünk messze halt
— s a dal a legszebb hála —
zengd nékünk ezt a dalt,
ó, hegedűs, te gyermek:
zengj hálát húrodon,
ne hálátlan keservet,
mely halállal rokon,
s hogy akik messze értünk
ontottak drága vért,
érezzék, drága vérük
nem folyt csak bánatért,
zenész, te szívhúrokból
vágyszőnyeget szövő,

csendüljön ki dalodból
a Béke és Jövő :
zengd, amit Ők *akartak*
— s jaj ! meg nem élhetik — :
kik életünkért haltak,
zengj *életet* nekik !

MIATYÁNK

1914.

(Egy bécsi műintézet által kiadott műlaphoz készült.)

Miatyánk ki vagy a mennyekben,
harcokban, bűnökben, szennyekben,
rád tekint árva világod:
a te neved megszenteltessék,
a te legszebb neved: Békesség!
Jöjjön el a te országod.
Véres a földünk, háboru van,
kezed sujtását sejtjük, uram,
s mondjuk, de nyögve, szomoruan,
— add, hogy mondhassuk könnyebben —:
Legyen meg a te akaratod!
— mint angyalok mondják mennyekben.
Előtted uram, a hon java,
s hulljon a lomb, csak éljen a fa:
de vajjon a legkisebb lombot
nem őrzi-e atyai gondod?
nem leng-e az utolsó fürtön is,
áldva miképpen mennyekben,
azonképpen itt a földön is?
Megráztál, nem lehet szörnyebben,
már most ami fánkon megmaradt
őrizd meg őszig a bús galyat:
mindennapi kenyerünket add
meg nekünk ma, és gyermekeinket
növeld békére: ha bűn, hogy lábunk
ma vérbe csuszik meg: értük az!
Bocsásd meg a mi bűneinket,
miképpen mi is megbocsátunk
ellenünk vétetteknek: a gaz
tied, büntetni: mienk csak az,
hogy védelmezzük a mieinket!
És ne vigy a kísértetbe minket,
hogy ártatlanságunk tudatát,
mint drága páncélos inget
őrizzük meg bár véresen,
hogy át ne hasadjon sohasem.
Jaj, aki ellenünk mozdul:
megvívunk, készen, bármi csatát,
de szabadíts meg a gonosztul,
mert tiéd az ország,
kezedbe tette le sorsát,

s te vagy a legnagyobb erősség:
ki neveden buzdul,
bármennyit küzd és vérez,
előbb vagy utóbb övé lesz
a hatalom és a dicsőség!

ALKALMI VERS

1916.

Ó, mikor oszlik már a köd?
hol késik a vigasztaló?
Örvények és sziklák között
hogy ing a kis magyar hajó!

Nekem már sírni sem szabad,
talán összerezzeni sem
ha látom, hogy a forgatag
elkapja egy-egy kedvesem.

És átkoznom sem a vihart
s kiáltanom borzadva, hogy
csekély deszkánk talán kitart,
de drága vérünk színe fogy.

Nem volna jobb-e, magyarok,
míg rázza hab a mély kabint,
kik itt vagyunk még, egy marok
szorosan összebúni mind?

Dalolni tán vigasztalót,
S vigyázva lesni hol derül,
és szólni: »Kösd ki a hajót!«
ha partot látnánk messzirül?

De jaj, bajában sem barát,
magyar sem érti a magyart,
civódik mint a rossz család,
s olykor még áldja a vihart:

ó, szörnyű! még dicsérgeti,
mert rab tűrővé edz a seb,
s e néma szolgaság neki
vére vérénél kedvesebb.

Ők amíg vérük vére hull
úgy védik itthon a hazát
hogy szívbe fojtják zsarnokul
a gyermekeknek igazát.

Igy jártam én is — nem rege —
és úgy vagyok már, úgy vagyok,
mint rossz családnak gyermeke,
kit egyre vernek a nagyok.

De csitt ! duzzogni nem szabad,
szivem ! jutalmat ne keress !
Jutalmul : mindig légy szabad,
S ha nem szeretnek is : szeress !

Gondold, hogy könny és vér pereg,
s van méltóbb annyi fájdalom :
s ne sírj, ha vernek, mint gyerek,
hanem zengj, mint a cimbalom !

HÚSVÉT ELŐTT

S ha kiszakad ajkam, akkor is,
e vad, vad március évadán,
izgatva belül az izgatott
fákkal, a harci márciusi
inni való
sós, vérizü széltől részegen,
a felleg alatt,
sodrában a szörnyü malomnak:

ha szétszakad ajkam, akkor is,
ha vérbe lábbad a dallal és
magam sem hallva a nagy Malom
zúgásán át, dalomnak izét
a kínnak izén
tudnám csak érezni, akkor is
— mennyi a vér! —
szakadjon a véres ének!

Van most dícsérni hősöket, Istenem!
van óriások vak diadalmait
zengeni, gépeket, ádáz
munkára hűlni borogatott
ágyúk izzó torkait:
de nem győzelmi ének az énekem,
érctalpait a tipró diadalnak
nem tisztelem én,
sem az önkény pokoli malmát:

mert rejtek élet száz szele, március
friss vérizgalma nem türi géphalált
zengeni, malmokat; inkább
szerelmet, embert, életeket,
meg nem alvadt fürge vért:
s ha ajkam ronggyá szétszakad, akkor is
ez inni való sós vérizü szélben,
a felleg alatt,
sodrában a szörnyü Malomnak,

mely trónokat őröl, nemzeteket,
százados korlátokat
roppantva tör szét, érczabolát,
multak acél hiteit,
s lélekkel a testet, dupla halál
vércafatává
morzsolva a szűz Hold arcába köpi
s egy nemzedéket egy kerék-
forgása lejárat:

én mégsem a gépet énekelem
márciusba, most mikor
a levegőn, a szél erején
érzeni nedves izét
vérünk nedvének, drága magyar
vér italának:
nekem mikor ittam e sós levegőt,
kisebzett szájam és a szók
most fájnak e szájnak:

de ha szétszakad ajkam, akkor is,
magyar dal március évadán,
szélnek tör a véres ének!
Én nem a győztest énekelem,
nem a nép-gépet, a vak hőst,
kinek minden lépése halál,
tekintetétől ájul a szó,
kéznyomása szolgaság,
hanem azt, aki lesz, akárki,

ki először mondja ki azt a szót,
ki először el meri mondani,
kiáltani, bátor, bátor,
azt a varázsszót, százezerek
várta, lélekzetadó, szent,
embermegváltó, visszaadó,
nemzetmegmentő, kapunyitó,
szabadító drága szót,
hogy elég! hogy elég! elég volt!

hogy béke! béke!
béke! béke már!
Legyen vége már!
Aki alszik, aludjon,
aki él az éljen,
a szegény hős pihenjen,
szegény nép reméljen.
Szóljanak a harangok,
szóljon allelujja!
mire jön új március,
viruljunk ki újra!
egyik rész a munkára,
másik temetésre
adjon Isten bort, buzát,
bort a feledésre!

Ó, béke! béke!
legyen béke már!
Legyen vége már!

Aki halott, megbocsát,
ragyog az ég sátra.
Testvérek, ha túl leszünk,
sohse nézünk hátra!
Ki a bűnös, ne kérdjük,
ültessünk virágot,
szeressük és megértsük
az egész világot:
egyik rész a munkára,
másik temetésre:
adjon Isten bort, buzát,
bort a feledésre!

PRO DOMO

1916.

Úgy mint a fát, ezer kicsinyek
ráznak és már a nagy fa remeg.

Ó, boldog a dús fa, nem busul :
ha rázzák, drága gyümölcse hull.

Szesznek ma meggyem drága gyümölcs :
Kelyhet ma, versem szent bora, tölts.

Meggybor, pajtások, rajta, kocints :
kicsit fanyar, de egyéb ma nincs.

A hazára az első telt pohárt :
igyunk, ne szóljunk : inni *nem árt.*

Az emberekre a második,
hogy adjon az isten észt nekik.

Most ezt is *szótlan*, harmadikat,
a kedvesem *kisujja* miatt !

Hadd áldozom még e poharat
minden gyönyörért ami megmaradt,

jóért és rosszért, ami csak ért,
bántalmakért és bánatokért.

Fanyar nedü, vérizü, nem csoda :
mert véres földből szűrte a fa.

NYUGTALANSÁG VÖLGYE

1917—1920.

ELŐSZÓ

Egyszerü megint a versem — de mi ez a fáradt egyszerüség?
Nem fiatal madár szárnyverésének egyszerüsége, nem fiatal szív
dobogásának egyszerüsége már — hanem bágyadtan primitív
mint öregek gyermekes mozdulata — mert nincsen gyönyörüség

számomra már, csak a kevésben — mert elborított a Sok,
rámszakadt hirtelen, mint elbűvölt várban titkos befolyás
zápora százfelől — s megbénított az idegen varázs
hálója — mert idegen nekem a gonosz városok

levegője amelyben élek, és mint gonosz erdőben farkasok
tűnnek elém az arcok az utcán, és rémít az élet ezer zaja,
mint egy betegség — mert minden zaj tályog és csúf nyavalya
a Csöndnek testén — mind legalább, mely nemcsak egyforma
mintát susog

s zenél bele a Csönd szövetébe — mind legalább, mely nem annyira
a Csönddel, mint tücskök zaja őszi este — mint záporok [*egy*
verése nyugodt és lágy földeken — vagy a hab ha zajog
tengerek messze síkjain — szél ha zúg — csillag ha megy

titkos zenével az égi pályán — ó, ha lankatag énekemet
ilyen egyszerüségre hangolhatnám, hogy, ha egy drága barát
meghallgatná egy este, nem tudná, szavakat hall-e, vagy a saját
szívét dobogni, vagy a szférák zenéjét, vagy engemet.

BILINCS EZ A BÁNAT

Az nem igaz, hogy nem birod el,
csak sírni szeretsz :
bilincs ez a bánat,
aranyperec,
eltörni szánod :
ily kincset balga, ki eldobál,
habár
baltüzü fény ez a matt opál.

Ó, édes, édes
szomoruság !
Ó, illatos cstor !
Rozmarin-ág !
Uram, ójj meg a rossztól,
hogy ne szeressem azt, ami fáj !
Égi Király !
Öljem meg a kígyót, szent Mihály !

Nézd, lelkem, a menny hogyan ragyog :
A csillagok
aranyos morzsája hinti.
(Hát sohase tudhatok
szabadon ragyogni, mint ti?
Futkosni, mint a kis nyuszikák?
Örülni, mint a virág?
Sírni, mint ősszel a fák?)

SZEKSZÁRD, 1915 NYARÁN

A város, mint egy álmos eb,
hever domb alatt, sík felett
kis város : nagy falu
Korán fekvő, korán kelő :
fehér fal és piros tető
zöld fák és zöld zsalu.

Kockásan osztott a határ.
Álmosan nyúl a rónatáj.
Elült a jó madár :
csapdos a buksi bőregér,
az utcán nem zörög szekér,
sem szekér, sem batár.

Tegezben már a nap nyila.
Ébred a szél, az ég lila,
hajlik a búzaszál :
a légben óriási hold,
tüzes, de némán, mint a holt,
mint egy holt labda, száll.

*

Jaj, minden úgy mint hajdanán
s három kereszt a Bartinán
a régi sziluett.
Alkonyba boldogult vidék :
s kínt, sorsokat a szelid ég
nyugton magába vett.

Aggódva, sápadt kérdező,
állok az elborult mező
fölött, az ég alatt :
Kit elhagytam : szülőhelyem !
s ki jöttél mindenütt velem :
ég ! küldj egy madarat !

A lila kékbe feketéll,
áll az Idő és máll a Tér,
kilencszáztizenöt —
(Igy csüggtem én a mély egen,
mint régi jósok dombhegyen,
a vén présház fölött.)

SZÁLLÓ NAP UTÁN

(. . . Szelídre szűri a nyár sugárát
ez a délután
s langy fényfüggönnyel a házak vállát
bevonja puhán . . .)
— — — — — — — — — — — —

Ilyenkor, látod-e, húnyt lelkemre
csókot nyom a nap,
és menni (gondolom) oly jó lenne,
amerre a nap
csak menni (gondolom), egyre menni,
napot nap után,
vonatra ugrani, nem pihenni,
szálló nap után
suhanni, zöldszinü tenger lombok
közt fulladozó
faluig szállani, minden gondot
elhullatozó
lélekkel, túl a Dunára, messze,
szálló nap után,
lombos faluig, hol lombba veszve
nyíl egy kapu tán
elénk s azon át bejutunk egy házba
hűs pitvaron át,
s ott lelne a lelkünk elkáprázva
új túl-a-Dunát,
új túl-a-világot, új világot,
fehér falu sok
mély, régi pamlagu hűs szobákat,
hol védve susog
a függöny ; így susog : „Én az ablak
„hű őre vagyok
„és kitekinteni sohase hagylak,
„pillét se hagyok
„ideszállni a külső zajból hozzád,
„mert vám vagyok én,
„s e csöpp szoba messze csöndes ország
„a vágy fenekén :
„majd okosan itten megbú lelked
„(szökött katona)
„és e szoba lesz majd szőnyeg-kerted,
„párnák vadona.
„Künn zúghat azóta az őrült bóra,
„hányódhat a tó :
„itt nézd, a hűs falon őr az óra,
„áll a mutató,

„a percek ostoba gillotinja,
„s a perc fenekén,
„hova nem hat a század szörnyű kínja,
„elrejtelek én,
„én, függönyös angyal, szárnyaimmal:
„ó, jer, te szegény,
„jere fájó fejjel, fáradt ínnal,
„védőd leszek én,
„s szelídre szűrve az ég sugárát
„(jere, szenvedő!)
„oly hűn megőrzöm a lelked álmát,
„mint egy szemfedő!"

ÉJI ÚT

Nincs lámpa a kocsinkban. Robogó, robogó, világtalan éjjel.
Az a prémes úr, Vajtán aki fölszállt, jól fésült uri szakállal,
egész úti gyertyakészletet vett elő, tartóval, kis tállal,
lassan bontotta újságlapját széllyel
annexiós kéjjel — uszító lap volt, háborús vezércikk,
szinte láttam kezéről csöpögni a vért —
oly büszkén élvezte gyertyás fölényét, hogy az ember félt
maga bölcsét olvasni az ő fényénél — inkább az utolsó élcig

tűrte hallani minden szavát az utasoknak, üzletről, háborúról,
tűrte rabon a lélek : mert nem volt menekvés — a gyertyavilág
csak megszűkítette a mindenséget — a puszta fák
kívül rekedtek — hallottuk, hogy csikorogva surol
a kocsik kereke — de ezenkívül semmise hatolt
ide kívülről — csupán a kerék, a kerék zakatolt ;
és néha, ha megsimítottam kesztyűmmel az ablak sárga ködét,
láttam derengeni hóban a messze sötét

téli mezőket — míg egyszerre egy szemben robogó
vonat elcsap minden kilátást – zökken – megáll... mi is zökkenünk –
megállunk mi is. A prémes úr hirtelen elfújja pislogó
gyertyáját (kiszáll) — és mi váratlan sötétbe hökkenünk.
Most jobban érzeni a hideget. A kocsi nincs fűtve. Fázik a láb.
A szemközti vonatban katonák dalolnak. Ökörbőgés messze.
Nagy csuklyás alakok a kerekeket kalapácsokkal kongatják alább,
s kis ijedt gondolatok surrannak szanaszét a baljósló neszre,

gondolatok, hogy mik is vagyunk és hova is megyünk és mi vár reánk,
mi vár reánk *otthon* — ó milyen furcsa is, hogy itt vagyunk, távol!
idegenek közt ! — és kedveseinket Isten tudja már, hol,
hol viszi és *hova* viszi a vonat, mely lökdösődve ráng
a téli mezőkön — mily fagyos mezőkre rángatja és milyen
célok szerint — kinek a céljai szerint — mert rabok
vagyunk valamennyien — ó, Istenem, ha valamennyien
együvé ülhetnénk még egyszer akik szeretjük egymást, szegény de nyugodt

házakba, kiki maga szeretteivel együvé ülhetne élni nyugodt
halálig mint jámbor állatok — de ez nem volna talán
fontos az ily jól fésült szakállú uraknak akik gyertyájuk szokott
fényével szűkítik maguknak a világot, hogy semmi talány,

semmi sötétség ne maradjon, hogy ne lássák a téli mezőket és ne gondoljanak arra, hogy mi van ott — mi van messze a téli mezőkön — ó Istenem, ha még egyszer együvé ülhetnénk élni kiki azokkal, akiket szeret s nem hagynók el soha őket !

HÁBORÚS ANTHOLÓGIÁK

1916.

Eduárdoknak éljenektül
zengő poéták — visszafullad
szavam — míg szét zuhanva dúlnak

vad ércek és roppanva megdűl
sok büszke fal — vagy mint, ha tenger
lesz a folyóból, fúl az ember,

omlik a torony és a kémény,
korhad a tölgy — ti mint a káka
melynek az árvíz boldogsága

lubickoltok az ingyen élmény
ezrek könnyétől sós vizében
s tudjátok kiszámítva már

hogy meddig szabad nőni szépen
hogy el ne törjön a vad ár:
hajolni tudtok (törni kár!) —

s zenélni, mint a sás, a szélben,
sáshangon — hogy fonnyadtok el
ha egyszer szárazon maradtok!

ha majd a Béke énekel!
hogyan hallgattok és apadtok
ha egyszer elhallgat a szél

s csupán a szív és könny beszél!

(kicsi marad aki ma hajlik!
csöndnél a tűnt hang nyoma némább!):
azok beszélnek, kik ma némák!

Van némaság, mely messze hallik,
s sok mára visszafulladt ének
hangokkal terhes a Jövőnek!

STRÓFÁK EGY TEMPLOMHOZ

1918 tavaszán

Meg sem néznek, mert tűnt idők divatába öltözött
fiatal köved, és sem új, sem régi egyszerü köntösöd,
de az én szemeim, mint azok igénytelen madarak,
szivesen pihennek meg párkányodon s tornyaid alatt,

mert szép vagy, ó templom! s aki alkotott abban híven élt
egy régi élet, mely régen álmodott álmokból, s régen remélt
reményekből, s régen félt félelmekből kelt elő,
s lélekről lélekre száll maig, s lélekről lélekre nő!

és ezt lehelte beléd ő, s így: *élsz te!* s míg kapud előtt
újságot árulnak és »propagandát csinálnak« a nők,
szoknyás hadsereg, s feltűnik egy-egy fiatal paparc
(ó, kicsinyes élet! világ papjai! ó, törpe harc!):

és mikor azt mondják: *Kereszténység és honszeretet!*
keresztre feszítik újra Krisztust s a szeretetet;
és mikor azt imádkozzák, hogy: *Győzelmet adj!*
cinkos királynak csúfolják Azt, kinek temploma vagy:

te nyugodtan nyújtod a kék levegőbe tornyaidat,
mint két kart, mely elfordul innen s az égre mutat:
nem összetett kézzel imádkozol, hanem mint
a görög szobor, kitárt karral, mely az égnek int

isteneket vágyva ölelni talán; — de tetőd felett
mégis a kereszt tiszteletes jelét viseled,
mely azt mondja: Béke a földön, ember! s ha harcolni kell,
az istenekkel harcolj, és hódíts, mint Izrael!

EGY FILOZÓFUS HALÁLÁRA

In Memoriam
Aemilii LASK
professoris philosophiae Heydelbergiensis
Obiit Pro Patria Anno 1914.
In Galicia.

Ész! mikor esztelen csatákba teuton örvény elragadt,
vitted-é magaddal a drága heidelbergai dombokat?
és ha a régi szók gyürűit szellemed megpörgeté,
készen a hivásra multad óriásai jöttek-é
vállukon kivinni a zajból? Vagy, szegény, már rég előbb
a szavak varázs kövéről lesikárltad a bűverőt
és amely évezreken által szitt magába annyi színt
surló szellemed a szent kristályt színtelenre surolta mind?
Ó, hiszen lelkedben nem volt már a szavaknak színe más
mint az építésznek az állvány színe, mint a rajzvonás
színe a mérnök hálójában, — szín és élet, a létezők
szórt pompája, a heidelbergai halmok, a zöld német mezők,
régi nyájas vándorlások szelleme, minden drága táj,
ó, az emlék, melybe minden szónak gyökere mélyre váj,
ó, ez a szókra tapadt vak mult, mely festi folyton a friss jelent:
néma Lét mind, néma Anyag csak, — semmit az Észnek nem jelent
forma nélkül — volt és nincs — s ez a percnyi lét is forma már:
mert az élmény percnyit él, de a forma változatlan *áll:*
nem a *seiend,* hanem a *geltend,* ami mindörökre *gilt*
tiszta és időtlen igazság — forma — zárt és egyre nyílt
új formák felé, az Észnek játszani építősdit és
rakni a formák formáit — míg tisztultan a boldog *Ész*
állványról állványra hágva, heidelbergai halmokon
túl, az örök Formák honában él, és élete nem rokon
élmények süket életével — minden élmény eszme lesz,
s mint a szélben jégcsapok erdőn, összecsengve levelez,
vagy mint nagy barlangban a hangok, vagy tükrös szobában a fény
egymásból születő sugaraknak mért szövevényeit szövén
— és mi más a sugár, mint önnön útja és törvénye? mi más
mint a Fények szelleme és formája? mint a rajzvonás
tiszta szelleme: szín és élmény nemde ón és kréta mind?
Mit nekem ón és élmény színe? Lelkem lelkebbre tekint:
aki csak formákat épít, építményre nem muló,
bánja is, állványának fenyve milyen erdőből való!
légi ácsként fennen él rajt (s szökken a büszke épület!) —
— Kőműves! le ne nézz az útra, mert lenézni szédület! —

Igy bolyongtál, bölcselőm, a heidelbergai halmok alján,
s ültél mély tanárszobádban; s minden messze volt és halván,
halmok és szobák és emberek arca; és ha néha, mondják,
nagy Igazság-otthonodban apró tények ritka szomját

mint az édes víz szomját a tenger útasa, mint alantabb
sűrűbb lég szomját a légnek útasa, — érezvén ha lankadt
kézzel este kinyitottál valamely könyvet, hol apróbb
tények és nevek nyüzsögtek, Baedekert, újságot, naplót,
elszédültél, mintha a pallér állványáról az útra néz le
formatelt szemével az apró foltos formátlan nyüzsgésre.

És a vad, formátlan tények sodra egyszer lesodort!

Fények s vak szinek zuhantak; s mint vak napban a szende hold
halk és kölcsönzött világa semmibe sápad hangtalan
és hiába sejted már hogy mégis örökre fenn suhan
láthatatlan a tiszta égen: úgy halálos életünk
halhatatlanná halvasztott formaváza is égbe tünt
földi szenvedő agyadból, nagy Törvények időtelen
szellemegébe, melyek élnek s állnak örökre, bár idelenn
senkise sejtené is őket — és te maradtál egymagad —

Mért nem inkább vitted a drága heidelbergai dombokat?

Ó, ha minden vad zavar ellen, durva szín és durva szó
kínos unalma mögött, mint bűvös talizmán vagy olvasó,
marsok örök monotóniáján túl és túl a poros polyák
földek unalmán, túl a rémes záporok árján, sárkapolyák
rothasztó vizein túl, tisztán élne benned a régi táj,
élne nyugodt tanárszobád, amelyre rágondolni fáj,
elképzelni édes volna — élne talán egy drága szem,
vagy talán csak a kis vendéglő heidelbergai kis hegyen,
ahol oly jó volt csevegni, este, mikor lement a nap,
Kantról és Aristotelesről . . . !

Ó, de minden elapadt!
s tán ha néha megkísértéd gondolatokba öltözött
jaj! kegyetlen gondolatokban, törmelék formák között
rejtező emlékeid alját, tépett formák rongya közül,
(melyekkel magad öltöztetted, büszke rá, hogy jól feszül
forma a formára — mígnem érezéd, hogy tűn a test
s önmagában a gazdag öltöny élni és fejlődni kezd) —
jaj! ha néha megkísértéd ezt a munkás, jól csavart
gombolyagod, melyet vak Fátum összekúszált és zavart,
visszagombolyítani — rendre hámozván a forma dús
hócsipkéit, hogy csipkékből égjen elő az élő hús,
szellem-igazságok vak alján a Valóság teste, a Lét,
Tény és Lét, az utolsó öltöny, — s ezt lefejtve tűnjön eléd
élményed maga, meztelen mint hócsipkékből egy édes akt:
élmény: meztelen darab élet, multad színei, *logisch-nackt* —

úgy megvillant és kisiklott, mintha fognál fürge gyíkot,
mint arany homok kezedben, mennél jobban megszorítod,
vagy a forrás könnyü habja, annál jobban folyik széjjel
ujjaid közt — vagy, ha mélyebb álomból rezzenve éjjel
emléked kerékfogát a percbe hasztalan csüggeszted,
megragadni álmod omló szövetéből . . . tán a vesztett
gyermekkor varázsszínét ! — jaj ! szín és álom eloson
s te maradsz egy eltűnt ízzel egyedül a vánkoson.

Ó, de hol van a vánkosod már, tépett Ész, a Nyugalom?
Heidelberga nyugalma hol van? — Messze, messze zúg a hon :
őrült tények Fátuma vitt el, tépte lelked, életed,
s gondolatoknak tépett rongya így lett lelked, életed,
rongy, mint harci köntösöd . . . egy szó — rongy ! egy név . . .
egy könyvnek címe
cím és név... a rongyolt Formák... s egyre vész a rongyok színe —
mígnem . . . — ó az utolsó percben, (mikor új színt nyert kipergett
véredtől halovány ruhád is) nyert-e színt egy percre lelked,
színt, még egyszer, minden rongyot messze vetve, ős szinét
— mint haldoklók lelke, mondják, újra éli elfelejtett
életét egy perc alatt, a gyermekkornak édenét,
megtaláltad-e még egy percre a heidelbergai halmokat,
Ész, mikor esztelen halálba a vak Fátum elragadt.

míg a Formák és Törvények fenn vezették rég unott
pályáján, tördelve önnön tükreik, e Fátumot
léttelen is működve folyton, lélek nélkül testtelen,
mozgatván e szörnyű világot, ész szerint, de esztelen
változó matériábul a változatlan Tényeket,
szővén millió lélekbül a lelketlen Történetet,
gázolván egyenes pályán és süket lábbal és hunyott
szemmel és egy más világból vezetvén a Fátumot.

KAKASVIADAL

Kiáltsa szám, üzenje versem,
amit legjobban fáj üzenni,
hogy mennyire senki és semmi
vagyunk :
kakasviadal, bolhaverseny.

Mert céltalan csak, törpe szolgák,
mi akik ölünk harag nélkül
s halunk haszonnak hite nélkül,
küzdünk
vakon, mint a kakasok s bolhák.

Hol az emberfaj régi gőgje?
nemesség, élet, érdemesség?
hogy minden a semmiért essék,
s ingyen
vágyunkat az ágyu lebőgje?

S dúljanak bár ingyen csapások :
láva ha kitör, föld megindul
veszni mint önnön ujjainktul
fojtva
hullani : e csapások mások.

Vak szinész és vacogó néző,
érdemelten és érdemtelen
őrült kezünket tehetetlen
nézzük :
de már megállítani késő !

Kiáltanánk : kihez kiáltsunk?
Futnánk : hova fussunk, Úristen?
Rabon, ragadtan és mezítlen,
tompán,
mint a juhok, sírunk és várunk.

DETEKTIVHISTÓRIA

Látod az autót — az autót az éjben?
Hat detektiv ül benne... jönnek értem...

Mikor ott guggoltam a kassza előtt, s jaj, hangtalan
gyémánthegyü fúró fúrt — s a lámpa sárga sáva mint arany

kard, a sötétben, a résben, kotort, kapart, keskenyen, élesen —
Látod az autót? most kanyarul, suhanva, kéjesen

az úthajlásnál — ránk vakít két tűzszeme az éjben —
Látod az autót? Itt van amitől féltem:

két fénycsápját löveli fehéren előre — nagyszerű ez!
Fenét félek már! Tudod, barátom, lassankint minden csak mozi lesz

Mikor ott guggoltam a kassza előtt s fúrt a masinám,
akkor is így volt már... modern csudák, peregve, simán,

tudod, a páncélszekrény, a rekeszes lámpa, a gép...
és aztán a ház maga, ablakok az éjben, ujj, de szép!

hat emelet, lifttel, beton fal, acélplafon —
benn rémlő bőrfotelek, leakasztott telefon:

mind, mind mozi csak — látod, itt van már — mit remegsz, fiam?
Mondom neked, elmegy mellettünk, elsuhan,

fénye fátylába vakulva — most! — úgy-e mondtam? — Láttad,
feszülten ült benn a hat, s a revolverét tapogatta mind: [amint

ők félnek! — kacagj hát! — Mit remegsz? Jobb volna talán
a fronton? — Piszt! Most ott kanyarodnak a part falán —

Most — Zsupsz! — Ezt jól csináltuk, ugy-e? No fiam, kacagj!
Hm, urak, jól esik a fürdő? Minden mozi csak!

Veszély? Mi az?! Elmegy, elsuhan. — Jobb volna talán a fronton?
Ölik egymást, millió bolond! Mi gondod, és mi gondom?

SZENT MIHÁLY

Régi vers: 1911.

Kinek nevével élek, kardos angyal
önts hevet belém, kígyóval csatázni,
önts hitet belém, ördöggel vitázni
önts, megbirkóznom az örök varanggyal,
† † † Ez a rémek pápája, tiarával,
minőt pápák viselnek és szemekkel,
minőt békák viselnek, s pikkelyekkel
s sárga mirígyek mérges ótvarával.

Rút szemörcsén ragadva nyúl a méreg,
melyre csak rágondolni álmot-orzó,
groteszk, mint a Böcklin-mintázta torzó,
fején nőtt tiarával büszke féreg.
† † † E roppant béka, testnyi súlyu szellem,
ez éjjelente paplanomra mászik
és érzem, hogy a paplan selyme vásik
s eláll a vérem, elszorúl a mellem.

S kezd hangtalan a békák óriása
beszélni s kancsal zárt lelkembe nézni,
erényt dicsérni és Eötvöst idézni:
»Csak az önzőnek nincs vigasztalása.«
† † † Szónoki hévvel szól és nagy kenettel:
»Csak az lesz boldog, ki mást boldogítand,
szegénynek ád s nem feledi a hittant
S nem kenekedik csiklandó szemettel.«

Én mondanám: »Csúf pápa vagy te, lélek,
és tudom, hogy mind ilyenek a pápák,
méregnek azt az erényt prédikálják,
mely nem erény, mert nem erő«, — de félek.
† † † »Boldogtalan, ki csak magára gondol!«
szól, paplan ráncán mérgét lebocsátván.
»Olvastad Stirnert?» — kérdeném, de gyáván
elnémulok nyomástól s borzalomtól.

És ő nem némul. Nedves tiarája
s fényes szeme sillámlik a sötétbe —
Ó szent Mihály, leborulok elébed.
Kardos angyal, kinek a fény arája,
† † † kinek nevével élek, fényes angyal,
önts hevet belém, kígyóval csatázni,
önts hitet belém, ördöggel vitázni
s erőt, birkóznom ez örök varanggyal.

Önts belém önzést, angyala a harcnak,
hisz önzésnél e földön van-e drágább?
az Úr önzésre építé világát,
önzés a legjobb köszörű a kardnak,
† † † önzés a harcok legkülömb szitója,
miket az Úr itt rendelt örökössé:
harag és önzés tesz szivet nemessé
s a bátor önzőt a nagy Isten ója.

Miért teremtett ösztönnel s erővel,
ha sutba rejtem ösztönöm s erőmet?
énvelem célja van a Teremtőnek
és nem vitázhatom a Teremtővel.
† † † És ösztönöm s erőm azt sugja: Nézd csak
te elnémulsz és minden szó a másé,
te elmaradsz és minden rózsa másé:
légy mint a más, oly öklös, durva, csélcsap.

Mért csúf, ha jó szellem, e békapápa?
önzésre nyálkás, élni indulatlan,
és mert nem önző, vigasztalhatatlan
(csak az önzőnek van vigasztalása.)
† † † Önzés angyala, jőjj el, lángos angyal
önts hevet belém, kígyóval csatázni,
önts hitet belém, ördöggel vitázni,
önts, megbirkóznom az örök varanggyal.

BÉNÁRA MINT A MEGFAGYOTT TAG

1917.

Bénára mint a megfagyott tag
s keményre verte zuzmarás
gőg a szivünket, rossz varázs:
most megalázatositottak.

Ajjaj, de hitetlen daloltunk!
Daloltuk a rossz éneket,
a *minden mindegy*-rímeket:
ideje most már mást dalolnunk!

*

Halljátok énekét a hitnek,
halljátok a jó éneket:
többet nem hinni nem lehet!
akik szenvedtek, mindig hittek.
Halljátok énekét a hitnek!

Mert megalázatositottak,
ittuk az ecetet s epét,
tapintottuk Krisztus sebét:
most ujjaink örökre jobbak.
Mert megalázatositottak.

Szemeink is örökre hisznek,
mert láttuk az Ember Fiát
kereszten és a glóriát
kelni nyomában a tövisnek.
Szemeink is örökre hisznek.

Ujjainkat a vér, szemünket
a könny edzette könyörű
igazulásra, gyönyörű
imának Ahhoz aki büntet.

Látásban és cselekedetben
tébolyunk céllá igazul:
mert így akarta azt az Ur,
hogy ne legyünk többé hitetlen!

A JÓSÁG DALA

(Versek, darócban)

1.

Nem csendül a lelkem, mert olyan mint az a fém, amely
csak akkor cseng, ha rokon hangját ütik meg közel :
néma hát lelkem, e mái veszett hangoktól mint idegen
vagy mint a felhő, csak csüggök a zord hegyeken

és sírok ; de nem jó zápor ez, csupán ködesés
észrevétlen, szitáló, naphosszú, éjhosszú, monotón kormos permetezés,
monotón, monotón, ó csak zuhogna már, vagy villámot szülne, küldene :
mert szép zene az is, a zápor meg a dörgés, hogy érdemes fájva vajúdni érte : szép zene !

Ha nézem a tükörben néma ajkamat : Valaha — elgondolom —
bimbó volt ez, akkor is fonnyadt már, látszólag, csukott szirom,
de mikor megjött az este, a falusi este, és szólt a harang,
haranggá nyílt az ajkam, mint az esti virág,és zengett mint a harang!

2.

Most csönd van és szívem mint a süket föld, erjedő, sötét, meleg,
nehéz virágok bölcseje hajdan, hol megfonódtak bús gyökerek,
vak erjedés hona — Istenem ! apró kis érzésmagvak, fekete rossz
mind, s csúf és viszkető, bujva, de buja-makacson sarjadoz.

magzik a meleg, sötét föld méhében, — észre sem veszem,
nem látom, nem tudom, de viszket belül, lassankint érezem,
hogy növekszik lenten, lassan és egyre és fojtva és idegen mint borban a salak,
idegen és gyűlölt és irtanám, mint rablótól megejtett lány a magzatát, akit gyűlöl : — de hogyan irtsalak,

kis érzésmagvak, Vénség magvai? mert Vénség volt a rabló, érzem : — az Ifjuság
már elhagy és érzem, minden erő és minden erény csak ifjuság,
dús Ifjuság (csak a Dús lehet nemes) — önző vágy, irígy akarat,
ez a Vénség része. A szívnek csúf salakja marad.

3.

Pedig jónak kell lenni, mert ottkünn zúg a háború és csak, aki jó,
mondhatja : Én meg tudok halni, de van jogom élni is : Csak, aki jó,
közülünk legalább, barátaim, csak az tud lélekben maradni szabad
és *tenni* még : az boldog. — A vulgáris csapat,

ki *kívülről* éli életét, annak ma jaj, ha jó,
mert pénz, szerelem, szerencse, az élet maga is — a külső élet —
azé, kinek ökle és marka jó :
de pénz, — kastélyok, parkok, nők, szép testek ünnepe, pompa
és hatalom itala — mind
méreg lesz annak, ki a Jóság könnyeiből egy csöppet belehint.

Pap vagyok, Barátaim, mert szenvedtem, és most pap vagyok
és mondom, Barátaim, mi mások vagyunk, halljatok :
mert velük élni nem tudunk, se pedig egymagunk,
csak a szenvedőkkel élhetünk, azokkal halhatunk.

4.

Ne mondjátok, hogy semmi a vers ! Ó, ha minden szomorú tikkadás
gyümölcsös volna bennünk, édes-teli hússá szikkadás,
s borérés volna kádunkban minden fájdalmas erjedés,
gazdagok volnánk, mert legnagyobb kincs, melynek ára a szenvedés,

ajándékozók, mert legszebb ajándék az áldozat.
Én is azokból voltam, akiknek kincse lett minden kárhozat,
Bányász voltam, és magam, amelyet vágtam, a kő,
nyeső kertész, és magam, amelyet nyestem, a tő.

Bátorság ! ez minden : mert van kincs annak, aki az Akarat
csákányát jól forgatja s a bús bányától meg nem riad,
De jaj, Barátaim, a költő csak olyan kincsre talál,
csak olyan kincsre, Barátaim, amihez hozzányúlnia fáj !

5.

Segíts, Szerelem ! ezt az egész verset neked énekelem,
mert te vagy a Jóság magva és átoma, szent Szerelem,
ki a testi Szépség fáklyáját tartod a lélek elé
és úgy vezeted a lelki nagy Szeretet felé !

Kéjeddel a kínra, amely nélkül se jók, se gazdagok nem lehetünk,
kínt is kéjjé olvasztva erőt ki adna, ha nem Te nekünk?
S mi lenne velünk e sötétben, hol lábunk mindig fájva botol,
ha Te nem biztatnál fáklyáddal, hogy Fény is van valahol?

Ó, szabadság Rése, első Ablak, melyen az önzés elhagyja magát
mint egy rabságot! Első Szál, mely a vak falon vájva fogózik át
lélek és lélek közt — hajts, drága Mag: mert belőled nő ki a szent
mely az emberiséget befonja és pólustól pólusig ér. [Gyökér,

ÚJ ESZTENDŐ

1918.

Idegeimen apokaliptikus
zene tombol, bábeli gyermekágy
a világ, véres lében remeg és
csikorog — ó jaj! ki a kínokban
ki a kínokban vajudó? Én vagyok,
te vagy, mi vagyunk, egy lett mindenki
e kínok apokalipszisában, e
véres ágy vonaglásában, rángunk és
futkosunk, patkánymódra, óriás
talpak alatt, jaj! véres és vértelen
kaszák villódzanak a tetemszagú
légben, és torkon lehel a ragály
csontpalotákból idegen zene szól
viharok paradicsoma kibomlik.
Mit szólsz, ég és föld? Mit rántasz, iszonyú
új esztendőkbe, ég? A föld hallgat és
zordan karikáz sötét telében — de egyszer
ébrednie kell, és akkor mit mond majd
változatlan szép tavaszával, mit mond
feldúlt erdeivel, mit mond eleven
erőivel, mit mond rettenetes
ugarain kisarjadó vadvirágok
ezer beszédes szemeivel — Ember,
te züllött, véres, rossz kártyás, éji veszett
játékodból a réten ocsudva, — hogy fogsz
a vadvirágok szemeibe nézni?

FORTISSIMO

Haragszik és dúl-fúl az Isten
vagy csak talán alszik az égben,
aluszik vagy halott is épen —
ki költi őt föl, emberek?
Anyák, sírjatok hangosabban:
akit föl nem ver annyi ágyú,
rezzenti-é gyenge sírástok?
És ne is könnyel sírjatok,
mert a könny mind csak földre hull
hanggal sírjatok föl az égre,
sírjatok irgalmatlanul:
ne oly édesen mint a forrás,
ne oly zenével mint a zápor,
ne mint a régi Niobék:
hanem parttalan mint az árvíz,
sírjatok vagy a görgeteg
lavina, sírjatok jeget,
tüzet sírjatok mint a láva!
A drága fiúk hullanak
vérben a hóra napra-nap.
Ne hagyjatok aludni senkit:
ki ma csöndes, gonosz vagy gyáva,
de érdemes-e félni még?
és érdemes-e élni még?
Ó, mért nem hallani hangotok?
Menjetek a piacra sírni,
sikoltsatok a templomokban
vadak asszonyai, vadakká
imuljatok őrjítő, őrült
imában!

És ha hasztalan
ima, sírás: — mi káromolni
tudunk még, férfiak! Ma már
hiszünk káromlani-érdemes
alvó magasságot a Sorsban.
Hányjuk álmára kopogó
bestemmiáknak jégesőjét!
Mért van, ha nincs? Mért nincs, ha van?
Tagadjuk őt, talán fölébred!

Cibáljuk őt, verjük a szókkal!
mint aki gazda horkol égő
házban — a süket Istenét!

Süket! Süket!...

Ó ma milyen jó
volna süketnek mint az Isten!
Süket a föld, nem érzi hátán
hadak alázó dobogását.
Jó volna süketen csirázni
mint virághagyma föld alatt:
minden süket, földben, Istenben
csak az ember szakadt ki a
süket Istenből iszonyokra
kikelt belőle féreg-módon,
Isten férgének, viszkető
nyüzsgésre, fájni — mert ami
nem süket Isten: fájdalom,
míg az Istenbe visszahal!

ZSOLTÁR GYERMEKHANGRA

Az Úristen őriz engem
mert az ő zászlóját zengem,

Ő az Áldás, Ő a Béke
nem a harcok istensége.

Ő nem az a véres Isten:
az a véres Isten nincsen.

Kard ha csörren, vér ha csobban,
csak az ember vétkes abban.

Az Úristen örök áldás,
csira, élet és virágzás.

Nagy, süket és szent nyugalma
háborúnkat meg se hallja.

Csöndes ő míg mi viharzunk
békéjét nem bántja harcunk:

Az Úristen őriz engem,
mert az Ő országát zengem.

Az Ő országát, a Békét,
harcainkra süketségét.

Néha átokkal panaszlom
de Ő így szól: »Nem haragszom!«

Néha rángatom, cibálom: —
tudja hogy csak őt kivánom.

Az is kedvesebb számára,
mint a közömbös imája.

Az Úristen őriz engem
mert az Ő zászlóját zengem.

Hogy daloljak más éneket,
mint amit Ő ajkamra tett?

Tőle, Hozzá minden átkom:
hang vagyok az Ő szájában.

Lázas hang talán magában :
kell a szent Harmóniában.

S kell, hogy az Úr áldja, védje
aki azt énekli : Béke.

ZSOLTÁR FÉRFIHANGRA

Consolatio mystica.

Tudod hogy érted történnek mindenek — mit busulsz?
A csillagok örök forgása néked forog
és hozzád szól, rád tartozik, érted van minden dolog
a te bűnös lelkedért.

Ó hidd el nékem, benned a Cél és nálad a Kulcs
Madárka tolla se hull ki, — ég se zeng, — föld se remeg,
hogy az Isten rád ne gondolna. Az Istent sem értheti meg,
aki téged meg nem ért.

Mert kedvedért alkotott mennyet és földet és tengereket,
hogy benned teljesedjenek ; — s korok történetét
szerezte meséskönyvedül, — s napba mártotta ecsetét,
hogy kifesse lelkedet.

Kinek színezte a hajnalt, az alkonyt, az emberek arcát? Mind
És kinek kevert sorsokat és örömet és bánatot, [teneked !
hogy gazdag legyen a lelked? És kinek adott
annyi bús szerelmeket,

szerelmek bűnét és gyászát? s hogy bűn és gyász egysúlyu legyen,
eleve elosztott számodra szépen derüt és borút,
sorsot és véletlent, világ nyomorát, ínséget, háborút,
mindent a lelkedre mért

öltöny gyanánt : úgy van ! eónok zúgtak, tengerek száradtak,
hogy a lelked : legyen
császárok vétkeztek, seregek törtek, hogy megkapd azt a bút,
amit meg kellett kapnod, és világok vihara fútt
a te bűnös lelkedért !

Mert ne gondold hogy annyi vagy, amennyi látszol magadnak,
mert mint látásodból kinőtt szemed és homlokod, úgy nagyobb
részed énedből, s nem ismered föl sorsod és csillagod
tükörében magadat,

és nem sejted hogy véletleneid belőled fakadnak,
és nem tudod hogy messze Napokban tennen erőd
ráng és a planéták félrehajlítják pályád előtt
az adamant rudakat.

AZ ÓRIÁSOK KÖLTÖGETÉSE

Iszonyú szörnyek hevernek utamon de majd csak megküzdöm velük
már érzem ébredni magamban a kábult óriásokat.
. . . Lelkemben lassankint elfoglalt az önzés minden erődöt
s legbensőbb szentélyére kitűzte sötét lobogóját.

Ő forgatta a Mindegy-buzogányt és gyönyörű derük
közt keserűen tudott járni és keseríteni másokat;
mióta lajhár éveken át csúf hályoga hangos szememre verődött,
megnémult hangos szemem mint dob ha verőit s hártyakopogóját

gyászvatta és fátyol párnázza — csak tompán zengenek át
a legfrissebb színek ütemei is — mit érdekel engem a szín?
lombok sugarak görög romok, mit segít rajtam az idegen szépség?
Danaida-lányok — mit érdekel engemet ez már?

Rímeket se fogok itt már csinálni — ne várd a rímeket olvasó
Mit érdekel engem a rím már? vidéki csöndes alkonyatok
ríme, se városi rím, gépkocsi-tülkölés ríme,
jaj, mit segít rajtam? — kis csirkéknek tengerit szóró

falusi lányka, vagy messze kocsmából a hegedü-szóló,
vagy városi villanyos hangja mely egyre csak falja meg ontja meg
ontja
a meleg emberi húst — már mindez az eleven nyüzsgés
lelkemből kiesett

és lelkem üres hangszerláda, mely zenés lemeze híjján
csak prózai csikorgásokat ad — legbensőbb várában az önzés
ül, kloroformos betörő gyanánt, mert hogy tudta volna legyőzni
lelkemnek óriásait, [másként

mint kábulással? . . . . . . Meddig fogtok heverni még? Mikor
kel ki vak szemhéjaitok nehéz gubójából az isteni Látás
fájdalmasan? Mikor veritek szét a Lomhaság szörnyeit
melyek elfekszik minden kapuimat

élettelen homokzsákok gyanánt? Ó keljetek, mert bénább vagyok én
a bénánál, s vakabb a vaknál, ki legalább
illatáról érzi a rózsát, hűséről a lombot,
s az egész világot a láthatatlan szeretetről.

EMLÉKEZÉS

A pókhálóra harmat esett :
bús unalmamra egy könnycsepp ma este.

A hold az égen párt keresett,
a széles égen hasztalan kereste !

Már elhallgattak a madarak,
annál hangosabban szóltak a tücskök.

És szinte láttam a fény alatt
ellengni a világot, mint a füstöt.

A fényen valami átfutott,
bársonyok kápráztak előttem.

A hangod is eszembe jutott,
mely elszállt az örök időkben.

EGY PERC, EGY PILLE

1904.

Hopp, ma pille, költeményem
ne szégyenkezz szállani : —
üdvözöllek, uj reményem,
örömöm hullámai !
Ti viszitek messze széllyel
széllel-béllett vágyamat
és ha elfáradtam, éjjel,
illatos diólevéllel
ti vetitek ágyamat.

Milyen jó hogy vágyam tajték,
könnyű béllelése szél !
Reng reményem habja : rajt még
hajszálamra sincs veszély.
Viharától mitse félek :
én mindég föllül vagyok ;
páncélossal sem cserélek,
mint afféle széllel-béllett,
hogy olyan könnyű vagyok !

Hátadon, diólevélen,
vess, habom, hát ágyat itt !
Habon és diólevélen
aki könnyű, nyughatik. —
Ember, a tengert ne célozd
megbékózni : nem lehet !
Hiu hittel ne acélozd,
vak teherrel ne páncélozd
habra hányott lelkedet.

SZERELMES VERS

A szemedet, arcod mélységes, sötét szürke tavát
homlokod havasa alatt, homlokod havát
elfeledtető fényes nyári szemed szédületét
szeretem és éneklem e szédület szeretetét.

Mélységes érctó, érctükör, fémtükör, mesebeli,
szédülsz, ha belevillansz ; ki tudja, mivel van mélye teli?
Szellemek érctava : drága ércek nemes szellemei
fémlenek villanásaiban ; de mily ritka fém szelleme tudhat így fényleni?

Mély, fémfényű, szürke, szépszínű szemedben, édesem,
csodálatos csillogó csengők csilingelnek csöndesen,
csendesen, — hallani nem lehet, talán látni sem :
az látja csak, aki úgy szeret, mint én, édesem !

ÉNEKEK ÉNEKE

Salamon király könyvéből.

Szép vagy, ó szerelmesem, szép ! Lábadat saru díszíti, ritka drága gyöngyű ;
tomporodnak kerülete mint a mesterek kezéből kikerült kösönty.

Lábadszára mint aranyszín fundamentumon szökellő karcsú oszlop, márvány ;
a te két emlőd nyugalma mint a liliommezőkön legelő két bárány.

Köldököd mint illatozó olajok nyomától síkos szép kerekded csésze
Hasad mint a zaffirokkal rakott elefánttetemnek drága tündöklése.

Hasad mint a liliommal köröskörül megkerített dús gabonaasztag;
karod ámbraszín pereccel, két kezed nehéz gyűrűkkel aranyosan gazdag.

Balkezed a fejem alatt, jobbkezeddel megölelgetsz, megcirógatsz, édes ;
nyakad mint a karcsú torony kimagaslik hasonlóan Libanon-hegyéhez.

Nyakad mint a Dávid tornya ; méz csepeg nyelved hegyéről ; ínyed édességes ;
fogaid mint most fürösztött tiszta, hófehér juhocskák ; ajakad tömjénes

Halántékod mint a sűrű selyem lomb közül kitetsző darab pomagránát
szemed mint a kék halastó ; arcod ékességeinek ki mondhatja számát ?

Tégy engem mint egy pecsétet a te kebeledre, mint egy bélyeget karodra,
mert kemény a szerelem mint a koporsó és erős mint nagy vizeknek sodra

No szerelmem, gyere menjünk a mezőre, illatoznak künn a mandragórák
már a szőllő is virágzik s kifakadtak ajtónk előtt a gyümölcshozó fák.

DAL, PRÓZÁBAN

A vad tavasz zuhanyát érzed-e, érzed-e zúdulni, kedves?
Gyere ki a szőllőbe — virágos fákkal habzik a hegy
Gyík surran a szurdékban, amerre az ember megy
A rög szinte él, a nap szinte nedves —

Most könnyű vagyok, úgy-e könnyű? Lásd, tudom a babonát ;
Szentgyörgy előtt piros pillangót fogni jó !
Érzed hogy árad a szél mint egy tavaszi nagy folyó
jó, jó, meleg, párnás, sűrű — Gyerünk a napon át !

Nézd eleven mappa a táj a napba, minden útja tiszta rajz !
Még föl nem vette a nyári zöldet, csiraváró meztelen.
Hallod a zenét a mandolafán, mint kivirágzott hangszeren?
Zsong, zsong, zsong, zsong — mézillat, érzed? pille száll és méhe rajz.

Létrán egy bácsi hernyózza a fát mint naptárakban régi kép
A hónapok előtt, olyan — mellette gyerek és kutya vig.
Karókat a földön suhancok sorban guggolva hegyezik.
Iszalaggal a vincellér kötözi a venyigét —

Jó, jó, jó így szétnézni szabadon ! így ülni a napban a tanya előtt
ahonnan látni a vonatot hogy cammog a róna felett
s a várost, s a széles utcán mászni az apró embereket,
s vidám munka hálójában hegyoldalt és tetőt —

Ó, borok anyja, drága hegy, mámor anyja, munka !
Zuhanj csak, jövendő szüret tüzeivel nedves
nap zuhanya, boldog előleg ! felejteni, kedves,
e kábulásban, milyen ősz leshet a tavaszunkra !

KÉT NYÁRI VERS

I.

SETTECENTO

A rossz szellemtől megszállt szép leány
az ágyban fekszik és vacogva reszket ;
ifjú barát mellette, halovány,
exorcizálva hányja a keresztet.

A pajkos úrfi egy zúgban kacag,
vakít nyakán a fodros csipkegallér.
Bőg a vénasszony : »Egy misét, Jakab !
Többet ér az üdvösség, mint a tallér !«

Káromkodik a gazda s nem felel
(Phü ! mennyi baj : szárazság, sáska, patkány...)
— Ottfön az égen nagy nap ünnepel.
S a kövér kandur nyujtózik a padkán.

A gonosz úrfi esztelen kacag.
A barát arca lángol ijedt tűzzel :
a rossz szellem szerelmes szavakat,
vad szavakat mondat a gyenge szűzzel.

2.

OGGI

Vasárnap napja hullt az udvaron
magányos asszony ült a pitvaron.
Künn minden árnyék fénnyel volt lyukas
szeletlen rekkent a szőllőlugas
s oly búsan csüggtek rózsák, dáhliák,
mint Krisztus sírjánál a Máriák.
A patakot is látni lehetett
a patakban nem sok víz lehetett
könnyért epedt a lomb a bokrokon,
mint temetés napján a sok rokon.
Az asszony szíve halkan, únva vert
a toronyóra zengve ráfelelt :
bút vert az asszony szíve, bús magányt,
a toronyóra álmos délutánt.
Ó örök őrlő, szomorú malom!
Városban bánat, falun únalom.
Ó hogy áthevül minden vánkos itt
s minden pongyola lekivánkozik
a mellről, mint virágról a szirom!
és kéjbe kókkad minden liliom!

A kert alélt, az asszony ásitott,
szellők se borzolták a pázsitot.
Az asszony fölött az únt óra tellt
s eszmélet nélkül lihegett a kert,
mivel az Isten forrón rálehelt.

A RÉGI KERT

I.

Szeretek itt olvasni, a kertben, a szőllőlugas alatt,
ahol a könyvre apró kerek fényfoltokat vet a nap —
mind titkos lencse fényköre titkos mikroszkóp alatt,
amelyben titkos porszemek szálló árnyai mozganak.

Itt csak egyszerű virágok vannak : árvácskavirág,
petúnia, muskátli, dáhlia és georginák,
és rózsa, rózsa ! — A reggelnek még a zöld gyep örül,
a zöld gyep és a barna lóher az ágyások körül.

Nem tudok én már dalolni cifra mértéken, rimen,
csak ily hanyagon, mint ez a kert dalol, porosan, szeliden,
ahonnan az utcára semmise néz, csak a jegenyeakác
sárga fejével ; mert nagyobb szegény mint az emeletes ház.

II.

Talán örökké lehetne verselni rólad régi kert,
vén köhögős kutadról, mely szalma közt fázva telelt,
a tamariszkról, melynek bőre ráncos és durva mint a vén emberé
s mégis oly virágos gyengeszép ágakat nyujt az ég felé !

Gyerekkoromban a levelekbe szerettem harapni mint a csikó.
Tudtam : keserű ízű az orgona, illatos zamattal leveles a dió.
Sokszor álmodoztam diólevél-ágyrul, ott volna délután heverni jó!
Ott volna valami szépmellű kisleányt ölelni jó !

Este ha a kertre a hosszú ház árnyéka lassan ráfeküszik,
sűrű nyári este a forró légben fülledt illat úszik.
Tikkadtan a magas fának üzen akkor titkon a kis virág :
»Te messze látsz, bátya, mondd meg, jön-e már a holdvilág?«

III.

Ház, pince, istálló, félszer, körülötted régi kert.
Elül a mi házunk, emeletes, de mégis fehérre meszelt
zöld ablakokkal; oldalt a szomszédé, alacsony, falusi, nádfödeles
(hányszor kihúztam nyílnak a nádat, indián voltam, ki nyilazva les!)

Kert mögött az udvar, a régi félszer ott áll az udvaron
négy vályogoszlopon, benn mosókemence, mángorló, ócska lom.
A vályogról hull a mész. Az istálló is ott van, rég üres, törött az
ablaka:
nagyapám virgonc lovai álltak a jászol előtt valaha.

Foltos, szalmás a vályog. A gerendák közt fecskék keringnek.
Pincetorok,
hűsöng, nagy hordók, misztikusan, jó pénz, jó mámorok, kadarka-
borok.
Szemközt nagy bálvány fakapu néz ki az utcára, zöld rácsos, szép.
S künn a ház előtt évrül-évre eszi az utcát az akácos Séd.

SZÜRET ELŐTT

Sötétzöld színü és tömött a tő,
egy-egy vörös levéllel néha tarka;
édesen lankad, érve csüggedő,
kékes fürtjével a nemes kadarka.

Oly mézes-forró s drágán töppedő,
mint szenvedélyes szerető vad ajka; —
s várakozásban ég a hegytető,
s mosolyog a Nap, a lángtejü dajka.

Várakozásban ég a hegytető,
benn a présházban locsolják a kádat —
ó méla napfény, lankadt dajkaság!

Méla Halál, te nagy Szüretelő,
jöjj, hozd a kést, puttonnyal kösd a hátad,
és halkan nyisd a Pince ajtaját!

ŐSZI PINCÉZÉS

1-ső vers

mely a Bor szellemének ébredését a Szőlő roncsaiból a Feltámadáshoz hasonlítja.

A nap ocsúja most csorog;
piros levél a venyigén;
a présház felé megyek én;
a nagy kulcs zajjal megforog.

Csöndes a tanya, nincs dolog.
Szunnyad a must a csömögén,
s a pince tikkadt melegén
pihennek boldog óborok.

A sárga murci bugyborog;
ébred a must a csömögén,
mint Lélek a holt váz felett.

Ó pinceszáj, illatos kripta!
Igy leng e bús présház felett
a Feltámadás drága titka.

2-dik vers

mely Krisztus Urunkat a Bacchus istenhez hasonlítja.

Mert Bacchus is példázza Őt,
a szabadító, szabad Úr,
ki vérét adja italul,
s e vérben kedvet és erőt.

Azért jámborul kérjük őt:
Add italodat, Bacchus úr,
melytől az ember nem busul,
s áldd máskor is e hegytetőt!

s úgy akkor is, meg máskor is,
bár must csurran föl vagy bor-íz
amint a hébért szürcsöli

nyáron, vagy őszi hamar estén
komoly tanulsággal teli
megy haza az igaz keresztény.

RÉGI FRISS REGGELEIM

Régi friss reggeleim nem fogytak el egészen
még néha villan elém bús napjaim sorábul
egy nap mely mint aranyos kapú, vakítva tárul
s jövők nyílt csarnokait igérgeti nekem ;

mikor, mint gyermek előtt az almát, tartja sorsom
a célt, és emeli, hogy ne érjem el, de lássam
s életem vonata áll veszteg únt állomáson :
egyszerre felsüt a nap, s megindul életem.

*

Ó jéggel béllett barlang ! résed nyíl, szomoru szív,
melyen benéz a napfény, és lánggá csurran a jég !
Jön egy nemes tanítvány, és hozza ifju szivét ; —
jön messze szeretetről levél, izenet ; —

jön szomorú barátom, kit vigasztalni vigasz ; —
jön Lánykó, nagy szemében hoz huncut örömöket
— mily öröm énnekem hogy öröm vágyok én neked,
s elindítád a lankadt órát, szivemet !

*

S most úgy peregnek azon percek és másodpercek,
mint dobon a diadal ! és életem vonatja
zúg boldog völgyeken át, mert mámor gőze hajtja
és izzó drága szivek fűtik ; és fut merészen,

és kattog és kanyarog vígan, ütemre, mintha
nem is tátongana mély se balrul ott, se jobbrul,
amelybe belezuhan talán egyszer, ha fordul . . .
Régi friss reggeleim nem fogytak el egészen.

REGGELI TEMPLOM

Hadd építek most egy templomot.

Napkeletre nyúl a nagyhajó,
s ha az első napfény ráragyog,
jó.

Kívül fehér, mint a tisztaság;
belül tarka, mint a képzelet,
pedig rajta semmi cifraság —
gyermeklelkű épület!

A tornya.

Tornya egy, de büszke, szép torony
s mint a kukorékoló kokas,
tolja csőrét égbe hajnalon,
s hinti a sok hangot az.

S apró házak, mint a kis csibék —
s ébredez a kicsi nép.
A toronyból úgy tolong a hang,
mint a ducból reggel a galamb.

(Egy nagy majorság a kis falu,
s már csipogva nyüzsög a napon.) —
De én most a csöndes, hűs falú
templomot rakom.

A lecke.

Falát oszlopokkal emelem;
tűrjetek csak, jámbor oszlopok:
Ki a legtöbb terhet tűri lenn,
tartja leginkább a templomot.

Fenn tizenkét vén Apostolok
— bő redők és szent, komoly szinek —
hirdetik, hogy nem okos dolog
bűnben halni meg.

Térdepelni intenek kemény
stációk;
áll a szószék, magas lépcsején;
zengnek harsány prédikációk.

De a padsor ott köröskörül
lobogókkal szinte elröpül.
Drága zászló, máriás!
Drága ének, csengő, áriás!

Színek, hangok.

Mint a versem, e templom olyan:
int a lecke komolyan,
de mert minden színes-hangos itt,
ez a lecke nem busít.

Ó ezek a zengő, mély szinek!
Vörös lámpák vérzenek!
Szent szoborkák, bókos angyalok
dús fején az arany fölsajog.

Minden ablak tarka, szép üveg:
és ha reggel a pallón az Úr
napsugara jár, a szent ecset,
skárlát csöppen róla és azúr.

Ez a templom példázhatja még
az életet; mély értelme bús;
de ha nézed tarka, szép szinét,
örömökkel koszorúz.

Betetőzés.

Mélyén, ahol orgonája zeng,
a Szentlélek kék galambja leng.
(Ó Szentlélekisten, adj erőt,
segítsd meg a szegény verselőt!)

Közepén a mennyezet falát
kép borítja el:
feltámadás, mennybemenetel
zengi a Fiú diadalát.

Legmesszebb, az oltár szent csucsán
fellegek közt látható
őszfehéren ülve trónusán
Isten, a Mindenható.

S azt hiszem, hogy másról ne legyen
a Háromság neve után szó:
itt ha zárom jámbor énekem,
jó.

KORÁN ÉBREDTEM

Korán ébredtem. Ablakom még
ki nem nyitotta a szemét,
s a Csönd nem hagyta abba a zenét,
örök zenéjét, melyet minden éjjel
elkezd és folytat, míg a durva ember
ki nem üti kezéből hegedűjét.
Egy vékony résből a falon
fény ömlik egy kis vonalon.
Alálebegnek a fogasról
ruháim mint kisértetek,
kisértetei nappali-magamnak,
a rabnak, rútnak, gondolattalannak,
amaz ügyetlen öklözőnek,
kit gyűlölök, ki majd föltámad,
s elfoglalja helyem e testben.
Ölelj, ölelj, ó ne eressz még,
ágyam, te különös vacok,
akit nem szőttelek magamnak,
mint fészkét a madár,
de enyém lettél szolgaságban,
te jó, te jó, te ölelő,
meleg és messze és magányos . . .

REGGEL

Ottkünn a tavasznak napja ég.
Jaj, nem tudok én fölkelni még!
Lelkemben zsibbad a gyönge vágy
bús testemet marasztja az ágy.
Bénult akarásom csak kesereg!
ó, régi tavaszi reggelek!
Madárfütty, tervek, rebbenő szárny
friss kávé illata, templomárny
diákos friss ész, jó tanulás
nagy reggeli séta, elindulás
ó, versek, versek víg üteme;
ó, játszi munka szent öröme!
kedves várása, virágcsokor!
reggeli csókok, reggeli bor!

A tavasz fénye ma oly sivár.
Miért keljek föl újra? Mi vár?
Kocsizörgés jő az ablakon.
Lovak zaja rúgja homlokom —
szomszéd szobából korhol a sok
könyv, már amit sosem olvasok
beíratlan papirlevelek —
bénult akarásom csak kesereg:
Ó, fáradt, szomoru reggelek!

Mit álmodhattam? iszonyuat
hogy testem ily kimerült maradt.
És mit élhettem? rettenetet
hogy abból ily álom született
hogy szörnyű évek folyama-gyűrt
lelkemben ily sár torlasza gyűlt.

Köröttem fájó haza, beteg
nép — de magam már nem szenvedek
csak fekszem az ágyon lankatag,
mint egy levágott szomoru tag.
Jöhetsz már, nap, tavasz! — a halott
tag meg sem érezi a napot
csak férgei kelnek tőle ki —
ó, lelkem iszonyu férgei!

KÖNYVEK UNALMA

A mások gondolatai
mint fiatal gyönyörü lányok
jöttek egyszer elém .
arcuknak húsa szent keménység,
szemük sötéte fény.

Igérő, idegen sereg,
friss utak fáklyáinak állván,
fiatalsága hí —
De megvénítik szemeimnek
öröklött napjai.

Egy-kettő, s minden : ismerős !
Ti nem láttok, csak emlékeztek,
öröklött, bús szemek !
Az arc ráncot vet, a haj őszül,
amint ti nézitek.

Húsuk lappad, szemük borul ;
öregen állnak, körülállnak ;
és száz, és egyre több . . .
Ó jaj, hogyan találjam útam
a vén sereg között?

SZITTÁL-E LASSÚ MÉRGEKET?

1919 július.

Szíttál-e lassú mérgeket, illatok átkait?
jaj, rosszabb, aki kába Szók mérgéből tudva szítt
melyektől elzsibbad az ész, és megőrül a Tett —
ó, kárhozat, kiben a szó először született
az ábrándokbahurkoló, álomharanghuzó,
biborszinű, tömjénszagú, trombitahangu szó.
Haza... *Szabadság*... hallod ezt? ó ember! messze fuss,
mert ellenséged aki szól, zsarnok és háborus:
mert minden édenek neve vad poklokat büvöl
s Kasszandra átkát gúnyosan *visszárul* veri föl.
Hazánk, harsan, s már durva harc dúlja a drága tájt,
s új tusa borzadt oka lesz, haki *békét* kiált.
Eszmét neveznek — és a föld bitókkal fölfakad;
jövőt — és viszik halni már a gyönge fiukat
népjavát — s a nép új nyomort lát, újabb szenvedést;
emberközösség: pompa-szó! de kerüld mint a kést;
szabadság: ez még csábosabb; de vigyázz, ki ne mondd,
mert súlyosabb bilincsbe fogsz botolni majd, bolond!
Ó, varázs van a szavakon, hogy a Teljesedés
fordítva értse mind, s legyen elátkozott vetés,
hol a konkolyt arassa az, ki a buzát veti,
s szive melegjén ölyvtojást költsön a gerle ki.
Ember azért, ha jót akarsz, tanácsom megfogadd
és köpd ki fogaid közül a véres szavakat, —
sőt hogyha érzed, hogy a szó, ez álnok gyűtövény,
ártatlan is, csírázni kezd lelkednek mezején,
égesd föl inkább a mezőt, és legyen kételyed
tikkadt és izzó, mint a láng száraz mező felett.

SZALADVA FÁJÓ TALPAKON

Én csak azt szeretném tudni, mi lesz ezután?
Annyi lángon átláboltunk, annyi vad csudán,
annyi véres kínon, kékes dekadencián
égő lábbal állunk itt az Óperencián.

Partos Óperenciának semmisége int :
rá sem érünk félni tőle ; megtorpanva mind
csak a kínt jajgatjuk, a bizsergő, tompa kínt,
kapkodva csallános táncban égő talpaink.

Ó, milyen bál bírt bennünket eddig hajtani?
Olyan e homály előttünk, mint a hajnali
köd a bús kicsapongónak, kinek ajkai
kínos csókoktól sebessek, tánctól sarkai.

Krisztus urunk, jöjj, jelenj meg méltóságosan,
fájó lábunk hűs kezedbe fogd jóságosan,
könnyel öntözd meg helyettünk imádságosan,
ne engedd, hogy elepedjünk ily halálosan !

A KÖNNYTELENEK KÖNNYEI

Szavak, ti mondatlan szavak,
meddig biztassalak?
Mit ültök rokkant ajkamon,
mint dermedt madarak?

Avagy enyémek vagytok-é,
vagy, rámbízott sereg,
apáktól és egy nemzettől
örökbe nyertelek?

Jaj, a tábornak, melyben a
hadsereg fogva — jaj
a kasnak, melyben fájva nyüzsg
s ki nem röpül, a raj!

Szálljatok szét, gyötrő szavak!
Mit zsongtok itt nekem?
Minden füleknek szóljatok,
és minden nyelveken,

s zokogva, hajh, hogy annyi szív
hiába onta vért,
a könnytelenek könnyei
legyetek a honért!

Szemeink száraz fellegek,
s miként az aszu táj,
sivár a lelkünk, zsibbad és
nem tudja már, mi fáj.

Tél tél után, év év után,
négyszer hajtott a galy,
vakon, nagy kényszerek között
harcolt a bús magyar.

Harc harc után, nyár nyár után
ötször lehullt a lomb:
oly híven adta mindenét,
s oly ingyen, a bolond!

Ki vérünk ízét ismered,
tégy vallást, karszti kő,
s ki jól tudod jajunk szavát,
vad omszki levegő,

valljatok, magyar csillagok,
védjétek a magyart:
volt-e dalunk, vagy sóhajunk,
mely nem békét akart?

Mint aki méccsel intene
balgán, a Nap elé,
ugy lobogtattunk álmokat
a Szeretet felé.

Szemeink száraz fellegek,
s miként az aszu táj,
sivár a lelkünk, zsibbad és
nem tudja már, mi fáj.

Ó, mécsünk nem világított:
házunk' gyujtotta fel
s gyűlölet pokla lett a hely,
hol élni, halni kell.

Szakadjatok ki, bús szavak!
Sem élet, sem halál:
egy őrült nemzet eleven
megnyilt sírjában áll.

S a sírt népek veszik körül,
öröklő káröröm;
és kígyó csúsz a sír fölött,
de virág nem terem.

Kígyók közt, marva, fájva, halld,
a költő éneke
s sziszegve rokkant ajkamon,
óh népek nemzete,

egy ezredévből, nagy világ!
riadva, földadog —
Hazámnak hangja, gyenge bár,
de néma nem vagyok.

ISTEN FOGAI KÖZT

Olyan az én lelkem, mint egy különös gyümölcs, mely lassankint minden ízét és zamatát kiadja valamely óriásnak marcangoló fogai közt. És néha úgy tűnik föl, hogy ezek *igazi fogak.* Amikor Erdélyben bolyongtam, havasalji sötét városkában, és kiértem a sziklás emelkedéshez, szemben a havassal — fehér sziklák voltak, magányos fehér sziklák, egészen kívül a városon — olyan szomorú — — semmit sem lehetett már látni ott, semmi elevent, csak ezeket a köveket, és lentebb a vörös és kopár agyagot, és fönt az égen a felhőket, amelyek alkonyra mintha lejjebb ereszkedtek volna — nehéz és darabos, töredezett fehér, masszív felhők voltak. Hidegek voltak a felhők, — minden hideg és kopár — minden oly *ásványi,* minden élettelen — a föld, a sziklák, és ott fenn az ég is, a tömör felhők, fehéren, mondom, beágyazva az alkony messzebb pirosába. A város, az élet, nagyon messze volt és nagyon semmi volt már, jelentéktelen kis sebe a földnek, elveszve, minden mögött. Itt magam voltam melegen eleven, hideg sziklák és hideg felhők között, kis kegyelem-résben, tornyosodó föld és sűrű ég közt. Lecsukló sűrű ég közt — mert szinte már rám estek a felhők. Ó, milyen csöpp kis reszkető élet voltam a végtelenben! És rám csuklott a sűrű, hideg ég. Közelebb jött darabos, fehér felhőivel, mint óriási fehér fogakkal, az alkony piros foghúsából. Ó borzalom! lenn a fehér sziklák is nagy fogak voltak, a vörhenyes föld puha foghúsában. Egy óriásnak idomtalan, tördelt fogain jártam én! Ó borzalom! a szikla emelkedett, és a felhő jött lefelé. Csöpp meleg élet, két nagy hideg fogsor között álltam. Puhán a kemény sziklán. És jött a felhő, jött az alkonypír. A fehér fogak közeledtek! A piros foghús mozgott! Csöpp kis meleg húsfalat, reszkettem.

Ó boldog nagy fogak, ki fogai vagytok, — akik közt örökké vergődik a keserves Élet? Ide-oda lökődünk, apró falatok, az iszonyú Szájban, míg elporladunk a piros foghús közt. Mi ez a nagy Közöny, az Élettelen, aki az Életet rágja? Ó borzasztó Shiva! vagy élet vagy te is, vad és meleg élet; s csak fogaid hidegek, óriás Őrölő? Engem a fogak hidegsége kísért; és megdöbbenek magunkon, vakmerők, kik e vak fogakból házakat faragunk magunknak.

CSAK A DALRA

I.

Egyenes úton mentem én —
ti kitértetek jobbra-balra.

Ti szavakra figyeltetek
én csak a dalra, csak a dalra.

Szörnyü dal volt, szörnyü dal!

Némulj meg, pajtás, ne kiálts
és vedd a sírást hasztalannak:

aki hallotta ezt a dalt,
a szíve süketült meg annak.

Szörnyü dal volt, szörnyü dal!

II.

Gondolj a zengő tengerekre!
gondolj a Sorsok iszonyú
muzsikájára, szent ereklye
csókjára, titkos alkonyú

szigetekre, bús-badar

ópiumokra, meztelenbe
fúlásra, múlás, indulás
csengetyűjére, esztelenre,
vad valóságra, mely varázs...

Szörnyü dal volt, szörnyü dal!

III.

Ti szavakra figyeltetek:
s szomorú a szavak hatalma:

nem hallatszik át a dal.

De hát jobb volt-e énnekem
menni nem nézve jobbra-balra

a hang után mely őrületbe csal?

bitók alatt, ágyúzugásban,
vakok módjára, millió
csapdák közt, béna megszokásban
s hipnotizálva kábuló

fővel menni, bús ital

rabja módjára, csak a dalra
figyelve menni, különös
züllésben, semmi mást se hallva
és minden célra közönyös...

Szörnyü dal volt, szörnyü dal!

IV.

Némulj meg, pajtás, ne kiálts,
és vedd a sírást hasztalannak:

aki hallotta ezt a dalt,
a szíve süketült meg annak —

Szörnyü dal! Szörnyü dal!

CSILLAGOKIG!

Ó, szomorú téli sötét, te szennyes fekete bársony!
Örülök annak a kis résnek a függönyömön,
mert rajta a végtelen Terek mélyébe látni,
csillagokig!

A szomszéd szobákból az Élet örök ritmusa, alvó
kedves életek lélekzése, — ó, ti
meleg Erők titkos munkája, kik jöttök az Idő
feneketlen mélyeiből!

Élet vagyok én is, meleg erő, — gyűlöljön aki rossz!
Magyar korok mélyeiből, nagyapákon, apákon át
ideértem ahol kilátok a csillagokig,
csillagokig!

Gyűlöljön aki rossz! S szeressen a jó! Mert nem nézek
 én mást ezután
csak testvértüzek lobogását, nem hallok én mást ezután,
csak testvéréletek ritmusát tér meg idő
feneketlen mélyeiből!

Aludj, barátom! s építsd erőidet a jövőnek!
Aludj, testvér! ó, bár mind testvérek, emberek, lelkek,
kéz kézben, erőt erő táplálva, mint áram áramot,
törnénk föl csillagokig!

SZIGET ÉS TENGER

1921—1924

ÖRÖKKÉK ÉG A FELHŐK MÖGÖTT

(Vallomás helyett hitvallás.)

Az első könyvem első oldalára a »soha-meg-nem-elégedés« himnuszát írtam be... Nincs jogom hát panaszkodni, ha ma is elégedetlenül futok még; sokat szereztem, sokat el is dobtam; egy vállrándítással; gesztusaim idegesek voltak és türelmetlenek; soha le nem ültem egy pillanatra sem; gazdagságomban szegénynek éreztem magamat és fáradtságomban nyughatatlannak; nemcsak a könyvembe, homlokomra is fel van írva a »soha-meg-nem-elégedés«. Futottam hősen, szüntelen, lélekzetlen; olykor szinte elbukni látszottam; s hasonlítottam ahhoz a fához, melynek koronáját földig csapja a szél... Mi tart fönn? Mi a gyökér, mely nem szakad el? mely elpusztíthatatlan táplál valami kimeríthetetlen erővel? »A hit az élet ereje: az ember, ha egyszer él, akkor valamiben hisz... Ha nem hinné, hogy valamiért élnie kell, akkor nem élne...« Ezek a szavak, Tolsztoj szavai, járnak az eszemben, s vizsgálom, mit hiszek? Ó, örökkék ég minden felhők mögött; kiirthatatlan optimizmus!

Hiszek abban, hogy élni érdemes. Talán nincsen célja és értelme, mert »cél' és értelem« emberi fogalmak: a világnak nincs rájuk szüksége. A világ több, mint minden emberi; hiszek a világban, mert eszem el nem éri.

S mégis hiszek az észben, hogy ameddig ér, hűséges szolgája annak a Valaminek, amit el nem ér... Építse életünket: s ahogy egy vers jobb lesz és nem rosszabb, ha az ész építi (csak ott álljon az építész mögött a gazda is!) — akként legyen már egyszer jobb életünk. Esztelen iszonyokon ment át Európa (esztelen volt az én életem is): jöjjön most már az Ész!

Én hiszek a harcban, az ész harcában a vak erők ellen, melyek: a világ vak erői, vagy az én lelkem csüggedései és indulatai... Igaz: ezek a vak erők hozzátartoznak ahhoz a minden észnél magasabb Valamihez, amiben végre is meg kell nyugodnom: de a harc is hozzátartozik, s az is, hogy eszem a saját törvényeit kövesse, s aszerint vezessen... Magunk is része vagyunk tán a vak erőknek: de ezt bízzuk csak a vak erőkre...

Vallom azonban a bölcsességet is: harcom nem megy túl a józanság vonalán: magamban is érzem ami ellen küzdök, s tudom, hogy minden rombolás engem rombol. Nem is rombolni akarok, inkább építeni: az ész halkan hasson a tényekre, mint a delej: nem ellensége az erőknek, hanem egy erő a többi közt, együtt építve velük. Az erők a mult, az ész a jövő: egymásba kapaszkodó fogaskerék.

Magyar vagyok: lelkem, érzésem örökséget kapott, melyet nem dobok el: a világot nem szegényíteni kell, hanem gazdagítani. Hogy szolgálhatom az emberiséget, ha meg nem őrzök magamban minden

színt, minden kincset, ami az emberiséget gazdagíthatja? A magyarság színét, a magyarság kincsét! De mily balga volnék, ha ugyanakkor más színt, más kincset el akarnék venni, vagy meggyengíteni!

Én hiszek a testvériségben: a színek együtt adják ki a képet, a hangok együtt adják a koncertet. Nemzet ne a nemzet ellen harcoljon: hanem az ellen, ami minden nemzet nagy veszélye: az elnyomás és a rombolás szelleme ellen! Micsoda leckét kaptunk ebből éppen mi, magyarok! És micsoda hiba: másnak tenni, amit magunknak nem kívánunk — holott már avval, hogy másnak megtettük, ajtót nyitottunk neki, hogy velünk is megtörténhessék.

Én katholikus vagyok; azaz hiszek a nemzeteken felülálló, egész világnak szóló katholikus igazságban! Másszóval: hiszek igazságban, mely túl van a politikán, életünk helyi és pillanatnyi szükségletein: az én egyházam nem nemzeti egyház! Nem vagyok puritán: az én üdvösségemnek nem elégséges az, ami szükséges: ami itt és most szükséges.

Hiszek a feleslegben. Abban, ami túl van családon és fajon; abban, ami túl van a meszelt falakon. Elvégre lehet élni meszelt falak közt is; de ez nem katholikus élet. A fal véd; de zár is. Én képeket akarok látni a falakon, hogy újra kinyissák elém a világot...

Hiszek a művészetben, mely kinyitja elénk a világot, mely kiröpít a pontból és pillanatból, mely katholikussá és a kozmosz polgárává avat; l'art pour l'art ez és mégsem l'art pour l'art: mert éppen az, hogy nem helyi és pillanatnyi célért harcol, éppen az teszi egy nagyobb ügynek harcosává. Hiszek a művészetben, mely nem tagad meg semmit, sem a l'art pour l'art-ot, sem a naturalizmust; de túlnő mindeniken, mert nem rabja semminek. Hiszem, hogy érdemes...

Hiszek a lélekben, mely szereti a világot; annyira szereti, hogy újracsinálja, annyira szereti, hogy meg sem elégszik vele. Ha érdemes a világ, érdemes szeretni is, érdemes másolni, érdemes a fantáziának folytatni is. Hiszek az alkotásban, mely a lélek nyelve; nem mindenkié, csak a magosabb lelkeké; mint a nyelv sem minden állaté. Hiszek a munkában...

Χαλεπὰ τὰ καλά. *Ami szép, az nehéz; az anyag ellenáll, s az én lelkem csüggedései és indulatai... Hiszem, hogy ez a nehézség is hozzátartozik a szépséghez, mint a harc és szenvedés a világhoz. Hiszek a harcban, mely szüli a vágyat a békére.*

S hiszek a békében. Hiszek a harmóniában, melyre vágy a lélek, a szépségben, melyért kiáltoz az anyag, a szeretetben, melyért epednek a népek. Hiszek a nehézben, hogy nem lehetetlen! Ha nem hinnék benne, magam tenném lehetetlenné. Oly bűn, melyre nincsen föloldozás. Csak a hit teheti lehetségessé.

Ember vagyok, s hiszek az emberben. Nem is az emberben. Az ember vakon botorkál ; de a világ nyitja és súgja útjait. Az ember primitív lény, de az állat még primitívebb. Nem állatot kívánok, nem is embert ! Többet !

S ha néha elfáradok, s az állatot és anyagot irígylem : ez nem hitem megtörése, csak erőmé, mely nem semmi, de nem minden . . . Derék erő, s majd megnyugszik egyszer, de nem fogy el. Hiszem . . . Nyugodt kinccsé lesz és örök haszonná.

RÉGEN ELZENGTEK SAPPHO NAPJAI

A líra meghal. Nagyon is merész
kezekkel téptük a kényes leány
hegedü-testét, vad-vad hangokig
csigázva, hogy ma már csak nyögni tud
s hörögni mint halódó . . . Nincs ütem
jajában többé, nincs se szó, se tag:
az értő agy s zenés szív nem beszél,
csak a tüdő liheg, csak a torok
kiált s a szédült gyomor álmodik.
A líra elhal, néma ez a kor.

Kinek szólsz, lélek? Mondják, milliók
nyögését nyögd ma, testvérek vagyunk
s mit ér a szó, amely csupán *tiéd?*
De istenem, hát testvér az, aki
nem hallja meg testvére panaszát,
ha nem *övé* is? Önző a világ:
csak közös inség, közös láz, közös
zavar dadog, — a többi csönd s magány.
A líra meghal, és a szerelem,
mint a galambok csókja, hangtalan.

Óh kedvesem! magunknak szól a dal.
Régen elzengtek Sappho napjai.
Csókolj! A líra meghal, és a bús
élet a kettes csöndbe menekül.
Az ember hajdan ember volt, s szive
itta az embert, testvérszív; — ma nyáj,
megúnt baján kérődző. Légy sziget
s várj napot a mocsárból! Különös
gubók szülhetnek pillét. Mit tudod?
Az istenek halnak, az ember él.

KÖNNYŰ DALT SZERETNÉK IRNI A KEDVESHEZ

Hol vannak a régi könnyü dalok?
Szalagok, *volant*, csokor, fodor
lengése hajad lengéseihez
és ékszerednek fénye szemed
villogásához : durva dísz.
Táncod méltó, hogy utána dalok
szalagja lobogjon, tíz meg tíz.

Hol vannak a régi könnyü dalok
fürtödbe fonni, ruhád köré
csokrozni, fényleni homlokodon
és rímek forró csókjaival
körüllehelni, hogy ne fázz,
hogy melegítsen csók a hideg
évszázakon át is, száz meg száz?

Hol vannak a régi könnyü dalok?
Tán a szél vitte el őket, a szél,
mint virágpelyhet, a gaz közé,
vagy a villám lobbantotta föl,
mely oly sűrűn gyúlt s oly közel!
Vagy súllyá itta szárnyaikat
a könny, a könny, ezer meg ezer!

Hol vannak a régi könnyü dalok?
Óh, könnyesek ők már és nehezek
s mind mélyen a lélek sejtjeibe
szívódva, némán él s vele hal:
nem lobogó, nem villanó —
lásd, lelkem könnyes sejtje dalol
téged, millió meg millió!

IDEGES ESZTENDŐK

Emlékszem . . . A Szerelem jött, galambszeme volt,
halkan jött, mint a galamb, és halkan dalolt :
de a hangja oly meleg, véres-puha volt,
hogy lelkem könnyes forróságban fuldokolt.

S egyszerre a Félelem nagy lámpái kigyultak,
eltakarták az álmokat, eltakarták a Multat.
Szent zablák, kötelek nyúltak, lazultak, lehulltak :
de a forró kapcsok, a húskarok, összeszorultak.

Óh kedvesem, a szél elállt, a viharnak vége van :
ám a tenger egyre zúg még körülöttünk nyugtalan,
kapcsainkat megcibálja, ráncibálja bús-vadan.
Lelkünk nézi a sós vizet remegve, de szomjasan.

ŐSZINTESÉG

Őszinteség . . . Óh hogyha a szív
oly tiszta lenne, mint hegyi víz,
könnyű, mint vers, ami rímre megy,
és egyszerü, mint az egyszeregy! . . .

Fa vagyok, a lábam sárban áll,
ezer álmom vétkes kört csinál
s lelkemben úgy eltéved a fény,
mint egy labirintus ösvenyén.

Tán zöld bozót, gazos labirint,
talán csupa kőfal kacskaring;
mélyén, hova Röntgen-láng sem ér,
mily szörnyeteg lakik és henyél?

A szó ott tévedez, elmarad . . .
Fond, Ariadném, szent fonalad,
és ahová sem *igen*, se *nem*,
tán elvezet majd a szerelem.

Hogyan mutassa a föld magát,
ha az ég nem küld feléje sugárt?
Fa vagyok, lábam a sárba tapad,
de karjaimat már vonja a nap . . .

PESTI ÉJ

Én így szeretem ezt, spaléta nélkül,
mikor keresztet vet reám az ablak
keresztlécével, és a hold bekékül
szobámba, jaj ! hogy éjről-éjre kapjak
a bús Mosáshoz, mely lelkemben öblög,
titkos kékítőt. Óh be mar a lug !
Tiszta éj vize, töltsd szinig a csöbröt,
és szent alázat, oldj belé hamut ! —
Kutyám halódik és állati kínja
hörgését csurrogatva reves éltem
teknejébe, olyan a hangja, mint a
vízvezetéké, mely csepeg az éjben.
Óh kínok cseppje, mely követ kivájna !
Vigasztalan sötétség ! állati
egyedülség ! ha elég mélyre fájna
belém keserved, talán mint aki
erős szöggel szögezve egy keresztre,
úgy csüggnék Isten eleven keresztjén,
amelyre minden élet rászögezve
kínjaik föloldódnak a keresztény
»lelkek-egyességében«. Drága oldás,
hol kín a kínnak titkos orvosa,
mert eggyé, mint a kereket a forgás,
olvasztja mind a szívek ritmusa,
mely az Élet ritmusa. Minden bűnöm
oldódjon az Életbe ! Hulljon, hulljon
kereszt ágyamra, lúg szívemre ! Szűnjön
külön életem kicsi kínja ! Múljon
a Minden-Élő kínjaiba ! Csöpp lesz
melyet az Úr szent tengere lep el . . .
Fű . . . ember . . . állat . . .
S a Halál se több lesz,
mint két ing közt egy meztelen kebel.

JÓZANSÁG

Alszol mellettem. Repkedő szemed
kék madarát, két fürge madarát
kalitba csuktad.

Korholva nézem bolond lelkemet:
elhagy, és föl-le kémli vonalát
egy furcsa útnak.

Jer vissza, lelkem, nem való tehozzád
a bizonytalan ösvény messze hosszát
bódulva bolygani!

Elég volt járni, elég volt keresni,
két oldalt lándsás kapukon belesni,
záporral csorgani.

Száraz tetőnk alá ma behuzódva
az ablakon berémlő vert bozótba
új bajra ki ne szökj...

Lélek les ott künn lelket, mint a kobra,
s a gyűlölségek száz Medúza-szobra
mered a lomb között.

Óh, előrefutós meg visszatérős
lelkem, drága kis ebecském, be félős,
hogy nyomod ottveszik,

ha nem von vissza a szent vágy, a jó láz,
mint bölcs szimat, mint erős, ritka póráz,
az alvó kedvesig...

A HARMADIK EMELETEN

Óh micsoda reggel! Szemem semmit se lát
a négyszögü ablak szürke tábláin át.
        Ólomlemezekkel
vannak beszögezve; s azt hiszem, talán itt
csak vidám kedélyed világa világít —
        óh micsoda reggel!

Jó így lakni, édes, magoson, magoson
mikor ragyog a kék, tavaszon, tavaszon
        s mint sziget az égben,
horgonyzó léghajó szőnyeges lakásunk
és kívülről csupán egy-egy fecskét látunk
        suhanni a kékben.

De még jobb, de még jobb — mikor nincs más világ,
csupán az emberé, s szemünk fecskét se lát —
        ilyen szürke télen,
mikor nincs más világ, csupán az emberé,
akkor még jobb, édes, ki se látni belé
        s lenn tudni azt mélyen.

Ez a mi nagy próbánk: kínjait érezni
s köztük ős, szent, vidám magvakat őrizni
        — simítsd hozzám orcád! —
Látod, hősen, tisztán, s boldogan maradtunk,
előttünk köd, mögöttünk köd, és alattunk
        egy elsüllyedt ország.

BOGÁRKÁK JÓ HALÁLÁÉRT

Meghalt. Többet meg se moccant.
Összecsukta fényes szárnyát,
mint egy páncél szemfedőt,
mint egy haloványuló
zománcu kettős szekrényajtót,
melynek fénye érc, agát . . .

Két ujjam, mint két kis angyal,
jött el érte jobbrul-balrul,
koporsóba tette őt,
melynek falai magukba
itták rég-elgyúlt gyufáknak
maradozó kénszagát.

Ennyi volt csak könnyü pokla!
Az se zárta tán sokáig
foglyul a kis repkedőt.
Már a márciusi vizek
jöttek és a korhadt fán át
beszűrték az éjszakát.

Beszűrték az édes éjet
s boldog-meztelen maradva
a nagy Mindenség előtt
úgy cserélte csöpp husát
s a sáros földet, úgy cserélte
a világot és magát.

Kis testével, mely mig élt,
csak szállt és rángott ég és föld közt,
most a Végtelenbe nőtt
elvegyülve. S múlt a nyár
és telt az ősz, s a házak állán
tél eresztett jégszakállt.

S jött az új tavasz. S az évek
így suhantak. Én Istenkém,
ég és föld szövője, sződd
egybe minden bogárkádat,
engem is majd kedvesemmel
s szűrd reánk szent éjszakád!

ESTI MEGÉRKEZÉS

Az esti sötét
halk mezei lelkét
a mohó kilométerek
bús messzibe nyelték.
Kocsim ablakait most
veri a fény,
két sorban a lámpák
jönnek elém.

Tépett takaró lett
már a sötétből;
csak az ég, a nagy ég
fut velem a rétről;
kiejtik az utcán
a csönd mezei
csokrát a kiránduló
fáradt kezei.

De harsan a lángok
lármája, a lámpák
csilláma szemembe
csengeti lángját.
Máshol az éjszaka
csendje halálos:
itt villan a villany
és villog a város.

Idelenn a város
villanya villog,
de fenn a nagy ég
száz csillaga csillog:
a villany a földi,
a csillag az égi,
a villany az új,
a csillag a régi.

A JOBBAK ELMARADNAK

Utak, kik szétszaladtok a hazába
és sorompókra leltek oly hamar,
ne vigyétek ki bús hirünket innen.

Csak mint a fuldoklóét ujja csücske,
áldozat bárányáét szalagok,
csak mint hegedhetetlen sebnyilások.

Minket lekötve tart egy furcsa léthez
mágus Szokás vagy szoptatós Remény :
álmodunk és vergődünk álmainkban.

Husunkba tépünk, mint az elvarázsolt ;
némák vagyunk és süketek ; a vér
betölti szánkat, vér kavarg fülünkben.

Őrületünk előtt már semmi korlát :
ó jaj, a táblákat mi összetörtük !
ó jaj, bölcs véneinket megtagadtuk !

Nem előre kell nézni a magyarnak :
a régi erkölcs jobb volt ; régi mód,
régi szavak, régi ész, régi oltár.

Megvonva tőlem jövők jósa lenni,
barbár korok vátesse visszavágy
mikor még Róma állt s az ősi Vallás.

Ó magyarok ! haragszik tán az Isten !
Havas tavasz korbácsa sujt ; a nép
nyomorog s a gyilkolásban leli üdvét.

Jön a Barbárság, mint havas tavasz,
korbáccsal a kezében ; már az ének
eresz alá némul ; és az a Jobb,

aki nem ért és elmarad korától.

PETŐFI KOSZORÚI

1923.

»Avagy virág vagy te, hazám ifjúsága?«

Hol a szem, szemével farkasszemet nézni?
Ki meri meglátni, ki meri idézni
az igazi arcát?
Ünnepe vak ünnep, s e mái napoknak
szűk folyosóin a szavak úgy lobognak,
mint az olcsó gyertyák.

Szabadság csillaga volt hajdan a magyar,
de ma már maga sem tudja, hogy mit akar:
talány zaja, csöndje
és úgy támolyog az idők sikátorán,
mint átvezetett rab a fogház udvarán
börtönből börtönbe.

Ki ünnepli ŐT *ma*, mikor a vágy, a gond
messze az Övétől, mint sastól a vakond
avagy gyáván bujik,
s a bilincses ajak rab szavakat hadar?
Csak a vak Megszokás, a süket Hivatal
hozza koszoruit.

Óh, vannak koszoruk, keményebbek, mint a
deszkák, súlyosabbak, mint hantjai kint a
hideg temetőnek! . . .
Kelj, magyar ifjúság, tépd le a virágot,
melyet eszméinek ellensége rádob
emlékére — kőnek!

Kelj, magyar ifjúság, légy te virág magad!
Nem drótos füzérbe görbítve — légy szabad
virág szabad földön:
hogy árván maradva megrablott birtokán
mondhassa a magyar: »Kicsi az én szobám,
kicsi, de nem börtön!«

Avagy virág vagy te? . . . légy virág, légy vigasz!
Legyen lelked szabad, legyen hangod igaz
az Ő ünnepségén:
Koporsó tömlöcét aki elkerülte,
most hazug koszorúk láncait ne tűrje
eleven emlékén!

A GYÉMÁNTSZÓRÓ ASSZONY

Móricz Zsigmondnak.

Éjszaka ez, testvér! . . . Szükség van a fényre,
vetni amaz őrült asszony útjai elébe:
kit tántorgóvá vakított szörnyű vesztesége.

Óh, hány fiat vesztett! mennyi vagyonát
tapostak szét talpas, süket katonák!
idegenné zárták tőle legjobb otthonát.

S azt se tudja már, hogy lába merre lép:
jobbra is, balra is árok, meredék
s minden lépten szórja, veszti kincsét, erejét.

S míg gyémántját, gyöngyét így hullatja széllyel,
ékeskedik csináltvirág- s üveggömbfüzérrel,
mely gáncsot vet lábainak, ahogy küzd a széllel.

Lámpása a szélben, — hagyta — kialudt:
vak tátongó mélység szélén fut és egyre fut —
mégis fény ragyogja be, s nem sötét az ut.

Nem a csináltvirág s üveggömb ragyog,
hanem az a gyémánt, amit elhagyott:
még az árokba is utána ragyog!

Ragyogj, gyémánt, ragyogj! szükség van a fényre,
szegény őrült asszony útjai elébe;
mert anyánk ő s a miénk minden vesztesége.

VERS, APOSTOLOKRÓL

S jött az Eke és átszántott a földön —
de ki fog a fölszántott földbe *vetni?*
Hol a jó mag, és hol van aki szórja,
a méltó kar, mely könnyen lendül égnek?

Hol van Péter, aki látta a Krisztust
s látását bölcs lélekkel őrzi s osztja?
És hol van Pál, kinek nyelve hegyén az
»ismeretlen Isten« neve kilobban?

Az Antikrisztusok megsokasodtak ;
az ég illata elveszik e bűzben :
Uram, aki vagy, adj jelet magadról,
igazgasd tévedt ebeid szimatját !

Nem a kenyér a minden, sem a fajták
állati tülekvése, ami most van :
krisztustalan próféták, mondjatok már
legalább annyit, hogy nem *ez* a Krisztus.

A Szentléleknek gőze megapadt ma :
tartányaink' betömte az aludt vér.
tudásunk megfogy, házaink omolnak
és gépeink, mint szíveink, kihülnek.

Nem a holtakat szánom már : az élő
ma százszor holtabb ; az eke nem új mag
számára tört utat, hanem kidobta
földünkből a régit, és elaszunk most.

Vadakként hát, barlangjainkba sunyva,
kik egymást téptük, s még véres vicsorral,
jobb struccfejünket néma kéjbe dugni
s szennyes kortyokban hörpenteni Istent?

Ha nem *igennek*, legalább a *nemnek*
hangzani kéne ; a *nem* is talizmán,
a *nem* is lélek, vigyétek a véres
csorda elé, tán meging s hátrahőköl.

Tán *nemet* vettek és *igent* arattok.
Kisebzett és fázik a meztelen föld :
siessetek ! hogy új buza borítsa,
mielőtt az esztendő megöregszik.

A VÉN KÖTÉLTÁNCOS

I.

»Nosza feszítsd ki font köteled
kösd lábra táncos cipellődet.
Fogd kézbe hosszú súlyzórudad :
tudnád-e még, mint egyszer tudtad?
Amíg élsz, ugrálj ! Lássuk, hires !
Győzi-e jobban más ha kiles?
Kilestük titkod, csináljuk is
még néha-néha cifrázzuk is.
Lépted habozó, bokád remeg,
könnyekbe vakul gyönge szemed :
de a mi falkánk halad, halad
előre, vissza könnyen szalad.
Felhők mezője lábunk alatt :
mit bánjuk, mi van a felhők alatt !«

II.

Addig beszélnek : fogom magam
kihozom súlyos aranyrudam
fölveszem táncos cipellőmet
vonom kötelem felhők felett.
Jól tudom, mi van a felhők alatt :
szájas mélységek, szúrós falak.
Mint roncsolt arc a fátyol mögött,
olyan a táj és rajta a köd.
Szikla kisebzett, föld megrepedt.
Görcs húzza össze a hegyeket.
Borzong a bozót, az erdő fut,
lázas a város, elakad az út
minden bérc fojtott tűz-csobolyó
vonaglik ágyában a négy folyó.

III.

Kínpanoráma ! iszonyu sors !
Óh bús bátorság, mire sodorsz?
Bár volnék könnyű, hólyag gyanánt,
ne látnék semmit, jó vak gyanánt.
Szirt engem öklel, tűz nekem fáj
fojtó folyó és tályogos táj.
Kásás hidegláz ! zöld szédület !
Lerúgom táncos cipellőmet.

Szorul a szívem, ámolyodom
vad vízbe ejtem aranybotom.
Óh folyó, ránts le iszapodba!
Vak tűz, égess el kicsapódva!
Temess el, erdő! taposs el, út!
Boldogtalan ki magasan fut.

Hegedűk hervatag szava, párás virágok
illata, mosolyok szomoru zamata,
szivembe hasztalan vet új zenét csirátok,
csirázni sziklaként nem hagyja bánata.

Ó milyen bánat ez? Milyen kór? Melly bal átok
fogant meg? Melly adósság szörnyü kamata?
Talált ebet növeltem, játékos barátot,
s gonosz szelindekké nőtt, rámvicsorul foga.

Tán árva magamért, tán az emberiségért,
talán csak semmiért... Ah, értse, aki még ért
valamit, bánatom!... Szók, szók, ti pártütők,

kik hajdan ami volt értetlen, megsugátok,
és fegyverré a bút edzé harmóniátok,
mért hagytok így dadogni most a világ előtt?

ÖRÖMRŐL DALOLTOK

Örömről daloltok? — Ne vigan, ne hangosan!
Óh szenvedni kell még! az öröm még messze van.
Pányvád el nem éri. Boldog réten fut, suhan
vagy hever zöld fűvön. Mennyi erdő, hány folyam
közte és közötted! Az öröm még messze van. —
Vad ijesztett, ág szúrt, tüske tépte szórt hajam:
futottam feléje — vert a szívem nyugtalan.
Eltévedtem szörnyű völgyek útfogóiban.
Örömről daloltok? Az öröm még messze van.
Óh szenvedni kell még! Küzdj tovább, lihegj, rohanj,
tépd a sötét sűrűt, úgy érhetsz ki az arany
fényre, zöld tisztásra, véresen, de boldogan!
Örömről daloltok? Az öröm még messze van.
Tudod a nevét már? Ki ne kiáltsd hangosan!
Friss fehér tüzekkel boldog réten fut, suhan.
Pányvád el nem éri: az a perc még messze van!
S akkor is csak szolga... Akkor is csak új iram
más valami cél felé... Akkor is még csak olyan
mint szép paripád, mely vágtat, és majd lezuhan
s tán kiadja lelkét, mire veled szomjasan
igazi hazádba ér, mely ki tudja, merre van...

BORÚS NAP; DE KEZD MÁR KIDERÜLNI

Veranda. Zord nyár. Borzas fák a réveteg
függönyön át . . . Mit csóváljátok fejeteket
mogorva fák?

Holnapra újra szép idő lesz. Akkor én
közétek állok . . . Várjatok, izgága vén
tépett királyok!

Palotátok lámpása meggyullad megint,
Fényben álltok, és fejeteken meg sem ing
koronátok.

Lábatoknál táncol a könnyü bajadér,
mord basa-fák! selyem kendőben a ledér,
vörös virág,

akit lengve a kerti ágyás szőnyegén
gyerek-szemmel tegnap egész nap néztem én
kedvesemmel . . .

Vigyázz, virág: el ne szórd könnyű keszkenőd
a szélbe kint; — hogy holnap kedvesem előtt
szép légy megint!

Kedvesem hallod? künn egy kis madárka szól.
Ő okosabb! ő nem rosszkedvü, tudja jól,
hogy jő a nap.

Nyughassatok, fák! itt a piktor, festi már
ecsete kékre a nagy kupolát: sugár
feccsen az égre . . .

ABLAKNÉGYSZÖG

Az ablaknégyszögön zöld falomb hajlik át;
alatta léckapú és keskeny kerti ut,
amely egy idegen telek szivébe fut
a felső sarkig, és elveszti ott magát

szemünkből: ennyi csak szobánkból a világ.
Látjuk a gyér gyepet, néhány levél laput
az út szegélyein, s nem tudjuk, hova jut
az út, ha megpihen, könnyű szolgálatát

megtéve? és kié e kert, hol sohse jár
senki, csupán a szél kaput ha néha tár —
nézd, most a nyílt kapun belép egy kis madár!

Csak lép, és nem repül! nem rezzen szárnya sem!
Ez a madár a vágy, halk vágyunk, kedvesem:
megúnta itt magát és átmegy csöndesen.

ERDEI LAKÁSBAN

A piros téglalépcsőn sárga foltokat
vet a késői napfény. Óh, maradj, maradj!
Lásd, egész nap tied vagyok. S már e piros
lépcső egy-éjszakai börtönömbe hív,
szobámba, amilyenben élek az egész
éven keresztül, úgy hogy gyűlölöm ma már
megbúni benne, bár csak éjszakára is.
Nem élőnek való az. Óh, mily iszonyú
feledkezés, mily őrület, milyen beteg
vonzás vihette, szent királyom, csüggeteg
néped, hogy börtönt rakva önmagának, ős
pompád elől vermek közé búj? Átkozott,
aki először szükségen túl házat a
házra rakott, hogy lenne emelet, s aki
falat védett a fallal, míg betonból és
betűből és aranyból ez a labirint
fonódott, mely ma fojtogat, hogy tégedet,
apánk, királyunk, kincsünk és örök jogunk,
pénzért fizessen, aki egyszer, mint magam
e kőhinárba csúszott, s kisebbek legyünk
a csöpp állatnál, mert az veled szabadon
néz szembe, végtelenség! Egyszer, igen, én
egyszer kiugrom, meztelenre vetkezem,
mint a vadak, letépek mindent, ellökök
betont, betűt és aranyat, mint evezős
tengert taszít, hogy révbe jusson. Izgatott
karral lököm ki partod és arcod alá
magam, szakadtan, űzten, fájva, véresen,
ruhátlan és vadan, mint réti farkasok,
hogy láng-, és jég-, és kő-, és tüske-ostorod
verje halálra szegény csupasz testemet!

DAL AZ ESZTERGOMI BAZILIKÁRÓL

Épen olyanok mint otthoni dombjaim:
alattam, fölöttem egy kis darab *enyim*.
Távolabb a város, és túlnan látszik a
szemközti dombról a komoly bazilika.

Hoc erat in votis... S ne jutna legalább
a jóknak annyi föld, hol megállhat a láb
nyugodtan és bölcsen, s kinyúlhat égig a
lélek, mint dómjával ott a bazilika?

Rossz föld, de megterem itt legalább a csend
virága, nyugtató lótuszom, s odalent
kertem az egész táj, hol óriás csiga
kétszarvú dómjával e bölcs bazilika.

De túl már cseh határ... Idegen katonák
s szuronyos szólamok szorítják a Dunát,
mely ma friss ér helyett zsibbasztó pántlika:
áldástalan nézi a hűs bazilika.

Egy kis darab *enyim*... De hát hol a *mienk*,
amit épúgy védjen a törvény és a rend?
Hogy bölcs nemzeteken bíró ököl s iga
legyen, miért hagyod, óh szent bazilika?

Ne bánd ma, lelkem! Itt fölülről egyhatár
minden; és kék és zöld, s szálló szem s gyors madár
tanítják, hogy nagy az Isten és kicsik a
nemzetek, és a Menny külömb bazilika.

Óh ős Templom! azur architrávod alatt
tűrd és áldd meg ezt a csöndes fecskefalat.
Csönd van itt; csak egy-egy kocsi vagy talyiga
zörg föl a városból, s zeng a bazilika.

Mérföldjáró öreg csizmákban a vihar
erretoppan olykor szürke lábaival:
az se soká marad; elszáll és nincs hiba:
mint orgona után néma bazilika.

FREE TRADE

Komoly édes dombok muzsikája ! Szerte
hang, szín, zamat, illat, simogatás verte
muzsika ! Öt érzék ezer muzsikája !
Komoly édes dombok muzsikája ! Fáj a
lélek, ha felétek remegve, a lármás
emberi hálókba veri szegény szárnyát,
melyekbe befonva frivol ádáz jajjal
komoly édes dombok muzsikája, nem hall !
Óh jaj, Magyarország ! — Titeket is össze
vagdalna az Ember, határba kötözne,
ha lehetne — de ti, komoly édes dombok
muzsikája, örök derüben borongtok
ködötök alatt, mely testvére a fénynek :
Ki vetne határt a sugárnak, a szélnek?
illatnak és színnek? neked, komoly édes
dombok muzsikája, te szerte beszédes? !
Ki szól a viharnak? : »Itt a vonal : állj meg !«
Ilyeneknek nincs őr, se sorompó. Ámen.
Nevet a föld rajtad, bús vámok igája !
Zenélj, komoly édes dombok muzsikája !

CSONKA MAGYARORSZÁG

Bár lenne a hangom tiszta és éles, mint intő csengőké ! A tiétek zavaros, mint mocsarak habja ! ti leborultatok az Ércbálvány előtt ! döntsön az erőszak !
s döntött az Erőszak . . .
mi jogotok beszélni többé?
Nekem van rá jogom !
ti elhánytátok a Kiáltást : mint bolond a fegyverét ! nem kiálthattok már :
én elkiálthatom :
Óh Igazság, te egyetlen kiáltás ! egyetlen fegyver ! Jerikó trombitája ! szólj !
falak, omoljatok hangjaitól !
gerincek, borzadjatok ! Európában ! és Amerikában ! mert borzasztó az Igazság a gerincekben !
mit érnek a ma-épített falak körülöttem?
ott borzad az Igazság a kövekben ! ott ég a hegyekben ! árad a vizekben ! Óh tiszta, éles trombita, zengj !
ne hallgass sohase !
egy napig se ! egy óráig se ! egy pillanatig se ! mint ahogy nem hallgat a fájás az idegben, míg megvan a betegség . . .
nem hallgat a vonzás a kőben, hogy természetes irányában essék . . .
nem hallgat a madár, míg fészkébe nem tér . . .
nem hallgat a folyó, míg tengerbe nem ér . . .
nem hallgat a szél,
míg él . . .



Nekem van rá jogom !
Én elkiálthatom :
Igazság!

Ti eldobtátok ezt a szót, mint bolond a fegyverét, szegény testvéreim ! s csak gyenge izmotok maradt, csak puszta kezetek, meztelen
mely bilincsekbe verve, ha üt, csak önmagát ütheti esztelen
sem lázadni nem tud, sem meghajolni az Ércbálvány előtt igazán —
de hát az Ércbálvány hazája lettél-e, hazám?
Van-e reményed abban?
a sötét utakban?
Nem ! — Csak a napban !
mely éget a kövön és ragyog a patakban.
Ti azt mondtátok : Döntsön az erőszak !
s hangotok zavart most, mint mocsarak habja.
De én azt mondom : dönt majd az erős Nap !
Kitárom tiszta szavamat a Napra.

*

Ti eldobtátok a trombitát
de a trombita zeng tovább,
zeng, nem a ti kezetekben,
hanem a vízben, a hegyekben,
Erdélyben, felvidéken,
az égen,
s bennem !

Én sohse mondtam : »Dönt majd az erőszak !« — most mondhatom : »Nem ! Nem !«

SZENT KIRÁLY VÁROSA

Esztergom, Előhegy.

Az első szent király itt született, s azóta
szent város ez: szent és gyámoltalan.
Paphercegek, néha paraszti, néha
királyi vér, akkomodálta vén csuzos
lába alá, faragott tarka zsámolyul.

S némelyik oly dicső zsámolyról álmodott,
mint a pápának Róma; s agg tanárok
eszét, s rossz talján piktorok kezét
bérelte: jó öreg papok játéka volt ez;
tán olykor balkezes; de hagyján: mert az Istent

szolgálták ők is, és az életet! Nekik
köszönöd e látványt; balról a kerek
templommal, melyet, mondják, ama nagy Dóm
legelső álmodója épített, kicsiny
próba gyanánt, hogy élve lássa még csodás

álmát: a fő Magyar Templomot! Én is, én is
nekik köszönhetem ma ezt az órát:
templomot látok én is, és talán
elmondom most, vén álmok s játékok között,
ami oly rég ül nyelvemen. Sötét kor ez,

barátaim! Szörnyű rabságból ébredünk
s átallunk szabadságért küzdeni.
Templomokat romboltunk, s rá nem érünk
építni; jó ha még saját ledőlt falunkat
fölrakhatjuk, hogy elbújhassunk szégyenünkkel!

Küzdeni? Más korok küzdtek könyvért, keresztért,
ostyáért és zászlóért: ez nekünk már
mind semmi volt. Mi már a Semmiért
harcoltunk, mint üres gép, barbár századok
harcánál szörnyebb harcot. Egymást vontuk az

ágyúk elé. Óh, szent István király! a te
csatáid jobbak voltak. Karddal a
kard ellen! hogy a magyar ölyv galambként
üljön a szentek vállán, s hordja tőlük az
Isten póstáját! — Hol az Isten? S hol a harc,

mely még békét igér? Ma minden harc eretnek
sárkány gyanánt kölykezne... Hol a pápa,
koronát adni? Templom kellene,
magasság, mint e Dóm, mélyen a közös égbe
emelni vak fejét a bolond, vert magyarnak!

Hol vagy, István király? Bölcs vessződ kellene!
Balgán mentünk el és csonkán jövünk meg,
gyászmagyarok! Mit álmodoztok a
Botond bárdjáról? — »Nincs idő ma falakat
rakni, se nézni«?!... »Agg papok játéka«?!... — Jobb

játék volt az, nem ártott senkinek! S talán
nem árt e vers sem! Bárcsak játszanánk
örökké, mint e gyermekek, kik ostort
kötöznek odalenn magukból, kéz a kézbe
fogózva, és egymást lendítve diadallal!

ÁDÁZ KUTYÁM

Ádáz kutyám, itt heversz mellettem.
Amióta a gazdád én lettem,
ez a hely a legjobb hely tenéked:
nem érhet itt semmi baj se téged.
Rajtam csügg a szemed, hív imádás
együgyű szálán csügg, boldog Ádáz.

Mert boldog ki jámborul heverhet
valami nagy, jó hatalom mellett.
S te jámbor vagy, bár olykor asszonykád
bosszújára megrablod a konyhát
s csirkét hajszolsz vadul a salátás
ágyakon át: jámbor, noha — Ádáz.

Elcsavarogsz néha messze innen,
el is tévedsz kóbor hegyeinkben;
avagy titkos kalandjaid vannak.
Ág tép, gonosz ebek rádrohannak,
zápor is lep, szőröd-bőröd átáz:
ázva, tépve jössz vissza, kis Ádáz.

Visszajössz, mert ugyan hova mennél?
Hol lehetne egyéb helyed ennél?
Szimatokból ezer láthatatlan
ösvény vezet téged mindenhonnan
hívebben, mint bennünket a látás:
minden ösvény *ide* vezet, Ádáz!

Tudod, hogy itt valaki hatalmas
gondol veled, büntet és irgalmaz,
gyötör olykor, simogat vagy játszik,
hol apádnak, hol kínzódnak látszik:
de te bízol benne. Bölcs belátás,
bízni abban, kit nem értünk, Ádáz.

Óh, bár ahogy te pihensz lábamnál,
bizalommal tudnék én is Annál
megpihenni, aki *velem* játszik,
hol apámnak, hol kínzómnak látszik,
égi gazda, bosszú, megbocsátás,
s úgy nem értem, mint te engem, Ádáz!

NYÁR

Esik a nap!
Szakad a súlyos, sűrü zápor
zuhogva istenigazából.
Állok, s nyakamba hull a lángderűs ég!
Óh gyönyörűség!

Részeg darázs
ráng körülöttem tág körökben,
ide röppen és oda röppen:
visszatérő csapongás, lenge hűség...
Óh gyönyörűség!

Hangos virág
kiált, bíbor szinekkel esdve,
hogy jöjjön már a bíbor estve,
hogy halk pohárka harmatok lehűtsék:
Óh gyönyörűség!

Tornác fölött
szédülve és legyet riasztva
fúl a cseléd, liheg a gazda;
álmai: friss sörök, mély pince, hűs jég...
Óh gyönyörűség!

Boldog a nap:
de boldogság a vágy gyürűsse!
Boldog a nap, s vágyik a hűsre...
Szeretlek s bújok tőled, lángderűs ég!
Óh gyönyörűség!

A SZIGET NEM ELÉG MAGAS

Arcom olyan borus (így mondod), mint szomoru ablak
érdes üvegből, mely nem a napsugarat veri vissza,
sőt a sötét szoba vak búját pingálja a fénybe
ünneprontóként. Körülöttünk árad a lombok
ünnepe, égre feszülnek a kert rab erői, az ég langy
ujjakkal simogatja a kertet. Házam a napban
énekel, és szerelem vet fátyolt kandi szemeknek
pitvara oszlopain. De az én arcom borus. Óh, tán
érzem : csak sziget ez ! Tán távoli tengerek ádáz
sója zavarja izét a virágillatnak. Előttem
sanda jövő, körülöttem népek nyomora, tikkadt
gyűlöletek hálója, önös kormányok öröklő
versenye, vér, vér, vér . . . Nem apadt el az ösztönök alja,
könnyű zsilip szegi csak, szomjas kontárok ügyetlen
ujja alatt. Ártér a világ, ártér Magyarország
véres iszappal. A föld iszamós, s már érzem a dombot
ingani házam alatt. De ezen nem sírok. A múló
perc a mienk. A többi az Isten dolga. Talán ő
öntöz a vérrel csak s trágyáz csak a szennyel. Az inség
tengere nő s el is önthet. Az emlék fennmarad, állván
tűnt szigetünk tetején, mint kincses zátony a süllyedt
Atlantisz vizein, s tán száz ily zátonyon épül
majd az uj és szebb Atlantisz. Hiszem ezt. De az arcom
mégse vidám. Ne okolj ! A vidámság ünnepet illet,
lombokat és madarat s kivirágzott kertet. Az *Ember*
ünnepe távol még. Ki pihenhet célja előtt? S hány
megfeszülés kell még a jövő Atlantiszig ! Én sem
nyughatom (óh, babonás sziv !) öröm közt bár ! A jelen kincs
mint a jó levegő, nem elég soha ! Többet, örökké
többet, amíg élünk ! A sziget nem elég magas . . .

EGY FONNYADÓ BOKORHOZ

Fonnyadó, sárgúló
ribizkebokor,
neked ősz már ez a nyár!
Virágod lehullt,
gyümölcsöd leszedték,
vén galyad is pereg már.
Leveledet görcs
húzza össze, mint az
öreg ember tenyerét;
s éjről amint éjre
tép a kölyök szél,
te kopaszodsz legelébb!
Szerte még a szőlő
érik a napon,
csupa zöld és fiatal;
szerte a virágok
arca kipirul
színük örömriadal:
csak te ejted el
lombjaid egyenként,
mint pénzét egy bárgyu agg:
lombod közt aszó pár
szem gyümölcs, aludt
vércsöppek, piroslanak:
rajtad egy bolond
keserű magyar fej
égbőlesett szeme jár:
fonnyadó, sárgúló
ribizkebokor,
neked ősz már ez a nyár...

CSÖVEK, EREK, TEREK

Bálint-klinika

Csövek,
csövek,
kórházi cellám falain,
hideg és meleg vezeték,
hideg, meleg, rideg csövek
erek,
erek,
erekkel folynak a falak,
erekkel eleven a ház,
eres nagy szürke szörnyeteg ;
hideg,
meleg
folyik szét, árad és apad.
Hogy fojt a vattás levegő !
Hő gőzben hullámzik a ház,
piheg,
remeg,
lázas nagy szürke testüreg :
rengnek a falak, búg a lift,
élő sejt módján minden ágy
hideg,
meleg
vacogó lázakat cserél,
vacogó életet cserél
(az élet árad és apad)
(beteg)
(beteg)
cserél élőt és holtakat.
S az élő fullad és fogoly,
de a halott kimegy, kimegy,
mehet,
mehet,
szabad mezők közé, ahol
fölötte föld, alatta föld,
egészséges szép barna föld,
erek,
terek,
és minden sejtek szabadok
és a halott megéled ott,
míg *itt* az élő haldokol.

REKONVALESZCENCIA

Szekszárd, 1925 Gyertyaszentelő

Szép téli napsugár! A föld most
lombtalan,
de arany:
mint a munkálatlan aranymű.

Mária ünnepére ballag
az anyóka
a templomba.
Vén tüdeje issza a harangszót.

Ma korábban ébred a lusta
csitri lány.
Este bál...
Dalol, amint harisnyáját húzza.

A fákat, hogy megint rügyezni fognak
irígyli a
kálvária
három sovány keresztje a dombon.

A medve is kinéz ma vén odvából:
de visszabuj...
Nagyon is új
ez a bolond boldogság és félős....

Mint öreg úr, sétálok a napban,
a ház hosszán
botozván;
rád gondolok s ingó örömeimre.

Olyan vagyok tán, mint a dombtető vén
keresztje?
vagy mint a medve?
vagy mint a föld, fák, anyókák és lányok?

Anyóka tipeg bennem is egy Templom
lépcsején:
a Remény...
S valami bálba készülök estére?

TÉLUTÓ A SÉDPATAKNÁL

I.

Muzsikál a napsugár ma s ragyogva tükröz a Séd :
olyan simán gyűri lejjebb vizei halk hüsét,
mint titkos mángorlóból gördülne selyem lepedő.
Kanyarg a mély szakadékban, s locsolja arany csepegő.

(Te se bujhatsz el a naptól, vízmosta vad szakadék :
zord lelkem is élvez és áld,
szabad ég ! szabad ég !)

Patak ! tudod-e : nemsokára itt lesz a tavaszi ár !
Jajgatni fogsz, ha vize benned medredet tépve leszáll
s csapkod, mint ostoros hóhér : bömbölni, zokogni fogsz !
Arany Séd ! tudsz-e róla? oly nyugodtan ragyogsz . . .

II.

Beteg voltam soká, s ha láttam (üvegen át) a napot,
fagyos szememben drága méze megikrásodott.
Testem csupa fájdalom még, lelkem csupa félelem :
mi lennék, édes, hogyha te nem lettél volna velem?

(Nem bujhat el ember a naptól, ki a földre született :
zord lelkem is élvez és áld,
szeretet ! szeretet !)

Csupa remegés vagyok, mert a vad Nyomor ostorosan
jön már, s nyugalmam medrét megtépve rámzuhan :
ne remegj, maradj sima, lelkem ! tükrözzön benned az ég :
óh nem lehet az rossz világ, amelyben ez a nap ég !

ÖNÉLETRAJZ

S néha a gondok rámcsengetnek. Éjjel
fölébredek. Szobám olyan sötét, mint
jövőm. Mellettem egy szegény madárka,
beröpült hozzám, kezemből etettem,
de miből török morzsát neki holnap?
Kenyerem fogytán. Nem vágytam kalácsra,
de vénül már a remetének ínye,
s jaj elvétetik az is, ami volt.
Dolgozni? Csemetéim sorban álltak;
méhkasom zeng még; de a kertben immár
csak szolgát tűr, nem remetét, a gazda.
Jött, s fáim mellől ellökött a sáfár,
szája ítélt, míg szeme reszketett
lángom előtt.

És én mentem a lánggal,
s csüggedve mondtam: »Csillag ez, ki nézi?
Jó lesz pompának és útmutatónak,
megéri tán a fösvény kenyeret.«

Jaj, szegény csillag! Erdők égtek, annyi
szikra hull még, mindegyik ragyogóbb
a Sziriusznál. Füst van, száll a szikra
s a csillag elborul.

Bús csillagom!
eregy pályádon, s majd ha tűn a füst,
csillanj fel újra a koromba-süppedt
holnap előtt. Addig pólyázd be kényes
fényedet — én majd, mint a büszke grófok,
koronám eltakarva, két kezemmel
kapát fogok... Már itt az ősz, a föld már
átázott újra. S jön a tél, hideg lesz:
bár vethetnélek földbe, csillagom!
(jobb, vattás rög közt, magnak, mint az égen,
hol a meztelen Vénuszok vacognak).

HAZÁM!

A ház.

Röpülj, lelkem, keresd meg hazámat!
Áll a régi ház még, zöld zsalúja
mögött halkul anyám mélabúja:
ősz hajú, de gyermekarcú bánat.
Röpülj, lelkem, keresd meg hazámat!
Itt a szoba, melyben megszülettem,
melyet szemem legelőször látott;
itt a kert, amelyben építettem
homokból az első palotákat.
Amit én emeltem, mind homok volt:
de nagyapám háza bizton áll még
s éveimből, e fojtó romokból
hogy révébe meneküljek, vár még.

A város.

Kelj fel, lelkem, keresd meg hazámat!
Nem egy szűk ház, az egész kis város
mint egy árchipelagus vár nyájas
zöldje közt a tenger akácfának.
Szállj ki, lelkem, keresd meg hazámat!
Ott a szőlőhegy, a tömzsi présház,
mely előtt ülve ha szerteneztem,
dallá ringott bennem kétség és láz
s amit láttam tejszín napsütésben,
mind hazám volt! Lenn az utca híven
nyúlt alattam, mint a futószőnyeg
és a dombsor hullámzott, mint szívem,
halkan hullva égig a mezőnek.

Az ország, mappa szerint.

Röpülj, lelkem, keresd meg hazámat!
Enyhe dombsor, lankatag magyar föld!
S az a róna túl már a nagy-alföld
szemhatártól, ahol a nap támad.
Röpülj, lelkem, röpüld át hazámat!
Szemhatártól-szemhatárig, s újra
merre emléked, a halk selyempók
vonja szálát, szállj a rónán túlra,
s át hol állnak a bolond sorompók:
és akármit ír a kard a rögre,
lankád mellől el ne bocsásd bérced:

ha hazád volt, az marad örökre ;
senkisem bíró, csak ahogy érzed !

Az igazi ország.

Szállj ki, lelkem, keresd meg hazámat !
Oly hazáról álmodtam én hajdan,
mely nem ismer se kardot, se vámot
s mint maga a lélek, oszthatatlan.
Álmodj, lelkem, álmodjad hazámat,
mely nem szorul fegyverre, se vértre,
mert nem holt rög, hanem élő lélek.
Galamb álom ! s rókák rágtak érte ;
odu-féltő kapzsi szenvedélyek.
Az én álmom sohse legyen róka !
Az én tanyám' magassága védje !
Lelkem madár, tág egek lakója,
noha mindig visszajár fészkébe.

Európa.

Röpülj, lelkem, röpüld túl hazámat !
Hogy röpültem egykor ! Tornyok szálltak,
Montblanc süllyedt, narancsfák kináltak,
láttam népet, mordat és vidámat :
így találtam nagyobbik hazámat.
Rómát fiús tisztelettel jártam,
mintha őseim várossa volna
és Avignon nevetett, mint Tolna,
vígan fürdött egyazon sugárban
és egy lélek font be néptől-népig
messze földrészt eleven hálóba :
egy lélek, egy ország végtül-végig
magát-tépő hazám : Európa.

A glóbus.

Röpülj, lelkem, tágítsd még hazámat !
Mily kicsiny a Föld ! Mily csöpp melegség
fészke a zord Ürben ! Bús kerekség !
Szigete a tér Robinsonának !
Óh röpüld át kis csillaghazámat
s míg e hibbant Robinsonok bambán
ölik egymást, szigetük felejtik
és sohasem ér szemük a partig :
te a végső szirt fölé suhanván
a villanyos messzeségbe kémelj,
tán egy ismeretlen sugarat hoz,
amely úgy jön, dallal és reménnyel,
mint dús hajó vén Robinsonokhoz.

Epilóg.

Mégis, lelkem, szeressed hazámat!
Nem neked való az ür hidegje!
Itt a glóbus, a meleg szigetke
s lélekágya szent Európának.
Soha el nem hagyhatod hazámat;
útjaidat akármerre bolygod,
egy országot hordozol magaddal,
veled jön egy makacs íz, egy halk dal
viszed, mint a kárhozott a poklot;
de halálig, mint ki bűn között él,
várja híven az Éden sugáros
türelme: úgy vár reád a város
és a kis ház, melyben megszülettél.

KESERÉDES

Tiszta édesség volt a lelked
az enyém tiszta keserűség.
Óh, hogy öntöttem, hogy keverted,
s egy erős Isten fújta tűzét
— vak kovács — a bolond kohónak,
mely ízek ötvényét koholta.
Ki mondja meg ma már, mi volt a
tied, s mi volt enyém? A szónak
mily kémiája? Vert eleggyé
összehulltunk, balga tömecspár.
Keserű-eggyé, édes-eggyé,
ezer-eggyé! Ki mondja meg már?
Mert semmi azt nem tudja tenni
sem szépidőnkben, sem telünkben
hogy ezután ne fogna lenni
halálig minden keserünkben
valami különösen édes,
csúf bajainkban gyönyörű íz;
sem hogy ne lenne minden édes
nekünk egyszerre keserű is.
Igy járunk, keserédes ikrek,
egyedül is örökre duplák.
Szemeink elvarázsolt tükrök,
füleink a visszhangot zúgják.
Egymást foganjuk s szüljük egyre
lelkünk ízét keverve tarkán.
Míg majd a végső Lakomában
elolvadunk az Isten ajkán.

HÚS-SZIGETEK A KŐTENGERBEN

Cica, kályha, és minden dorombolók
lelkemmel együtt, mely ma szintén dorombol:
csöndes társaság. Mint őr a toronyból
nézek az égre, honnan az eső lába lóg,
lóg, lóg,
az utca fölött, mely oly sivár, mióta a bölcs tanács
kivágatta az akácokat, melyeknek részeg
illatából valamit még most is érzek
lelkemnek bolyhai közt ... A köd mint szürke rács,
rács, rács
hull le súlyosan, mint hulltak ama leereszthető
kapurácsok zord korok börtönváraiban — ámbár
kell-e zordabb, mint e mái? S a bérci várnál
nem búsabb-e e lapos város, hol szürke kő,
kő, kő,
kő közt dobog az élet meleg húsa — csupabél
gyümölcske, puhán, kemény héjakban — (óh távoli édes,
mit csinálsz te most?) — A cica keres valamit: éhes:
csöpp hús és húst akar ... Óh hús, hús! Ami él,
él, él,
te vagy mindennek kincse és szövete. Te gyümölcs és ajak!
Húsok! különös szigetek! Ez a cica s én magam s a távoli édes
meleg oáz: kedvesem teste, kire szívem éhes:
hús, hús, eleven hús! világnak magva, mag,
mag, mag,
mag, plánta, fa, erdő és folyó! jövőbe folyva e bús
kőpartok közt — (S mi szétfeccsent kis húshullámok! éhes
cicám!); hús! hús! Gyönyör és erő fő Fókusa! édes
és rettenetes! önmagad fia és tápláléka! hús,
hús, hús,
sejtektől kezdve és geológiai korszakokon át
e kis szobáig, hol most vágyad dorombol
s kinéz az ablakon, mint rab a toronyból
s csak kőre lát, csak hideg kőre lát ...

(Dúdolva): Hús, hús, eleven hús! világ fókusa!
Te minden anyagnak magva, virtusa!
Óh, gyönyörök mélye! Óh! erők csucsa!
Tápláló és táplált! malom és buza!
Sárból istenségig eredett kusza
folyam! Élet egy és ezer grádusa!
Magad szeretője! Magad gyilkosa
Pusztàk oroszlánja! Erdők mókusa!
Emberi hús, lélek fészke, vánkosa!

Óh, jaj, emberi hús! mennyi harc vasa
vágott melegedbe, hasztalan tusa
kereszlre feszített véres Krisztusa!
Kit tápláltál avval, kínok torkosa?
Inkább gyönyöröknek légy játékosa,
gondok nyugtatója, vágyak orvosa,
szeretetnek ágya, létnek csókosa,
hús, hús, eleven hús, kedvesem husa!

KANIZSAI DOROTTYA

Mint a sötét asszony a mohácsi téren,
úgy jár a Felejtés köztünk, és egyenként
    elhantolja holtainkat.
Szolgái fáklyákat tartanak kezökben
és a fáklya fénye a lombokra föccsen
    s különös árnyakat ingat.

Kopaszon maradtunk fosztott termeinkben.
Tört ablakunkon át befütyül a sok szél
    úgy, hogy meg sem értjük egymást :
egyik szél erre fúj, másik szél arra fúj ;
mi pedig különös táncot táncolunk :
    ez a tánc a süketek tánca.

Néha egyikünk ledobja magát a földre :
Mozdulni sem akar ő többet : elfáradt . . .
    Némelyik meg ölni kíván
s puha húsba kését sötét kéjjel mártja.
Másik hirtelenül ruháit lerántja
    s mezítelen áll előttünk.

*

Nekem a gyilkos is testvérem ; én tudom,
mily könnyű manapság ölni, s milyen könnyű
    mondani, hogy *minden mindegy*.
S testvérem mind, aki felejteni akar
és mint a bús folyó, izgatott tajtékkal
    szennyes voltát eltakarja.

De jaj, testvéreim, ki mondja meg, mi jobb?
Tán nem feledésben van orvosság, hanem
    éppen az emlékezésben !
Jertek, óh hömpölyt táj, az új Kanizsai
Dorottya járt erre, boruljunk hantjai
    fölé a vak, titkos rögnek !

Oltsátok ki már a fáklyákat : jön a nap !
Lessétek, lessétek, milyen virág fakad
    a halottas föld porából !
Tán illatát lelkünk süketen is értve
összetalál egymás testvér ütemébe,
    mint vadak a muzsikától . . .

MIG KESZTYŰDDEL ÉS KALAPODDAL BABRÁLSZ

Milyen különös, hirtelen elborult
délután! Az ember önkénytelen
ablakhoz áll. Lenn fényes tetejű
gépkocsik, mint páncélos bogarak
a grófi palota előtt...
Kedvesem idegesen húzza a kesztyűjét
mögöttem.
El akar menni!
Nagyon is megkínoztam. Mennyi, mennyi
érzés szalad bennünk körbe, mint lovak a malomban!
Szívünk nyugtalanul zakatol, mint hajszolt szerkezet,
eltört rugójú óra, melyet örökké lehet
húzni és húzni... Megfordulok.
Csönd. Semmi mozgás.
Csak a kesztyű ujjait találgatja kezed,
s a kis tálcából eldobott cigarettád
bocsát vékony fonalat fölfelé,
mint áldozat füstje.
Csönd van.
Csak ez a taposás a malomban!
Micsoda magvak őrlődnek itt? Micsoda
robbanás készül? Óh kedvesem, az Isten
majd csak tudja, mit akar velünk! Legyünk türelemmel!
El akarsz menni? Menj el!
Ha mégy is maradsz, ha maradsz is mégy!
Hány óra? Már négy?
Négy vagy öt vagy hat vagy hét, mit bánom!
Te édes, morcos, harapós kislányom:
így! vesd le azt a dacos kalapot!
Bolondok vagyunk, s úgyis bennünk vannak
órák, rugók, csikók és messzeségek
s ma minden rugó türelmetlen.
Kis ideges! hogy összeretten
kezed... Csak a gépkocsi motora
robbant,
ami a grófi palota előtt áll,
áll, de toporzékol, mint a csikó,
berreg és tülköl és ropog és zakatol
ez a gépbezárt nyugtalanság,
melyben már őrült iramok dobognak,
utak, távolok, terek, katasztrófák...
Bolond délután, s minden óra bolond.
A megállt idők
autóján ülünk.

UTCA, DÉLELŐTT

Háború volt, most kell ölelni,
testet a testtel elkeverni,
hogy majd legyen mit újra ölni
s sem élet, sem halál ne fogyjon.
Mennyi inger és meztelenség!
s gyerekek szaladnak az utcán,
mint kis patkányok, egyre többen,
egyre többen és rongyosabban.
Oly csodálkozva néznek olykor,
mintha kérdenék: Mit akartok
velünk? avagy milyen örökség
vár tőletek reánk e földön?
Bankóinkat ki tépte széjjel?
Házainkat ki zúzta rommá?
Kertünket ki taposta össze?
Jaj, hát szabad volt ezt csinálni?
Hiszen még a föld sincs legyőzve!
Most rázza terhét Tokióban.
S a bamba istenek tömérdek
kezei még tele nyilakkal.
Még a lázak a klinikákon
összeterelt vadként vonítnak
és szabad társaik a házak
erdejében hallják a hívást.
Még a kenyér sincsen elosztva
s a testvérek osztályra várván
éhen gebednek. Még a titkok
vihogva, mint vámpír apácák,
mint veszedelmes szűz hatalmak,
lesnek oldatlan övcsomókkal.
Szorongva és fénytelen ülnek
fő szobrok és ércek a kőben;
dalok bújnak a levegőben
s a messze égben csillagok:
hány csillag, amit sohse láttunk!
Szemeitek csillagot kérnek,
s legjobb volna, mint rossz adósnak,
elbújni már a Végzet-asszony
fekete szoknyái mögé;
de jaj, még ostoroz az élet,
melynek szolgája a halál is,
gyujtanak a sugaras utcák,
bokák és mellek, és tavasz van...

UTCA, ESTEFELÉ

Már esteledik ; a tereket autók
nyilalva szeldesik lánggal a tejszerű
szürkeségben ; egy bérkocsis hajókáz,
ostorát nyujtva mint árbocot ; tűz-sebek
gyúlnak mint búvárlámpák a víz alatt ;
kis nők surrannak, tarka halacskák, sietős
lengéssel, mintha nem is lábakon mennének.
Az ilyen esték az emlék estéi ! Bágyadt
csilingeléssel mint báránykák vagy késett
villamosok hívják és vonják a régi
esték hosszú uszályát és nyáját. Ki látta
pécsi utcán a Babits Misit, sötétedő
pécsi utcán, a nagy rajztáblával, öt után,
mert énekóra is volt? Szegény kisfiú
— legkisebb az osztályban — ment szédülve haza,
fáradtan s izgatottan ; nézte a lámpagyujtó
botját, s még fülében az énekóra
foszlányai : »*Este van már, késő*
este — Pásztortüzek égnek messze« — Óh
dalrongyok, kik mint esteli bogarak búgva és
donogva ütődtök a lélek falaihoz ! Mennyi
este és mennyi bogár, a Tibullus latin
pilléitől, melyek bácskai szerelmes
alkonyaimon az óriás rózsakert
illatában kábultak, háborús
esték száz titkos és babonás
dongásáig, mikor kedves életek felé
halál riadt a plakátokról — emlékeztek?
Óh mennyi este és esteli bogár ! S már lelkünk
olyan mint régen tisztított ívlámpa az évek
zajos körútján : körüle dróthálóban
ezer döglött dongó és hullott pille szennyes
maradványai ködlenek és gáncsolják a fényt.
Egyszer tűzbe kellene dobni mind !
Levenni a dróthálót és szabadon és tisztán
tárni ki fényünket
az új esték új pillangói elé !

HIMNUSZ

A Földön
még mindig
a Hivatal csúf vérengzést kohol ; a Falkák
őrjöngnek ; a Bestia a magas
felhőkig dobálja körmeit ; de nékünk
már fáj ez !
Óh Fájdalom ! csakhogy megszülettél !
Hozsanna néked ! szent Karácsony !

Hűlt bolygók
keringnek
s fészket vert bennük az Élet : vad madár !
saját húsát tépi és eszi : rettenetes Pelikán !
Óh bolygók ! megszületett-e már bennetek a Fájdalom?
A Földön
itt van már, véres palástban s töviskoronával !
Meg fog bennünket váltani : Hozsanna !

Hát fájj csak,
szent Fájás !
Szigorú tanító ! vezess pálcáddal magasabb
erkölcsbe ! Rossz az élet, hogy jobb legyen ! Bolond él
saját dögén ! Az Élet eleven törvényei
újulnak !
nem marad gyilkos ! A Mester léniája fölfelé
mutat : Hozsanna ! — s formája mint a kereszt.

Fölsajg az
új Ige :
érc ne tépje a lelkes húsokat ! Bénulnak
a nagy acélmadarak ! kitérnek az apró
óndarazsak ! mert sűrű hálót fon körénk a Harmadik
Szövetség.
Óh Fájdalom ! csakhogy megszülettél !
Hozsanna néked, szent Karácsony !

AZ ISTENEK HALNAK, AZ EMBER ÉL

1925—1927

SIREMLÉK

Engem nem látott senki még. S az évek
suhantak. Minden évben egy-egy fátyol
hullott le rólam : mégis csupa fátyol
a lelkem ; s búsan hátrálnak az évek.

Ki fog meg engem? Mint a hal, kisiklom ;
Próteuszként változom és elomlok,
mint síma hab. Óh változom s elomlok
míg élek, s minden marokból kisiklom.

De ha meghalok, kikelek mezitlen
koporsómból, sírom fölé örökre
szobornak állni s maradva örökre
láthatón, mozdulatlan és mezitlen.

Madarak jönnek s szállnak : én csak állok.
A nap kisüt s mosolygok ; szürke felhő
árnyékoz s elborúlok, mint a felhő ;
s a zápor is sűrűbb lesz, ahol állok.

SZÖKEVÉNY, RENITENS IDILL

Puhaságig forró szőnyeg e napnak szőnyege : nézd,
hogy omlik rá keresztben az árnyak ájult hossza ;
noha, mint tarka dunnákon a süppeteg pihenést,
a másolt lombok mozgó virágzata virágozza.

Mozgó, vagy alig is mozgó ; csupán ha madár
száll fenn el az ágról : a szőnyeg mintája megrezzen
s arany mezején átsurran rézsut az árnyék-szárny —
óh ! a madarat is csak az árnyáról tudja meg a rest szem,

és lomhán ugrik az árny után, mint kis kutyád ;
az se csahol most bezzeg oly fürgén, mint minap ünnepkor,
mikor a kecskét ugatta, ki bamba-pedánsul ugy állt,
pofaszakállával, sandán, akár egy ingerelt professzor.

Ma is ünnep van? Mit akar ez a sok harang, sok harang?
Óh, a hercegpap halottan fekszik, üvegkoporsóban.
Vén kanonokok vonulnak a várban, és giling, és galang,
s hinta-palinta — s mi lengünk a hang-hálóban.

Igen — nem érzed? — mintha elkapna, lengene —
Röpülj, röpíts, mozgóvirágú, ezeregyéji szőnyeg ! —
És balgán furdal e lomha nyár s halotti zene
hullámain így ellengni sodrából a zsarnok Időnek,

kiszakadva, ketten, kedvesem, s mindentől távol itt
— óh, szökevény, renitens idill szigorú századunkban !
(Jaj, ha széthasad a háló, vagy eltörik
az árnyék-ág, ami alattunk van ! . . .)

HEGYI SZERETŐK IDILLJE

Mikor az alkony szelleme a délutánra száll
titkosan mint távol zene:
a hegyi szeretők szeme
a tájon szerte jár,
minthogyha végiglengene halk szárnyon négy madár.

A föld most már az Istené, a nap lanyhán üget,
mint ló az istálló felé.
A fény lármája és a méh
dongása is süket.
Zöld dombok tárják ég felé prémes mezőjüket.

Prémes mezőkön, mint a füst, márványzik át a szél.
Nem füst az, csak a halkezüst
borzongás a Föld fürte közt,
mely elhal s újra kél,
ahova csak az égi Est altató csókja ér.

A hegyi szeretők szeme egyszerre látja ezt,
mint egy látcsőnek két csöve,
vagy két hangszerből egy zene
ha bizton összerezg:
a látás testvér üteme olyan egyszerre fest.

Milyen jó nékünk, édes, itt és messzehagyva, lásd,
a városok szük útait,
ahol mindenki csak kicsit
lát és mindenki mást!
Milyen jó együtt látni itt egyet és óriást!

HEGYTETŐN

Fürteinket a magas égbe mártjuk
s a csillagok egész közelre jönnek,

mint színésznők egy nagy fekete bársony
függöny mögül ; vagy mint kezes madárkák.

Forog a Föld : ma elhiszed ! ma látod !
Szinte kifordul alulunk ; de nem baj.

Az Ég közepén állunk, életünket
messze hagyva, mint elszállt mag a fáját.

Oh, hol vagytok lenn, földi kis csatáink?
Győzni majdnem oly kicsiség, mint bukni.

Milyen világba, micsoda jövőkbe
visszük a korhadt vén fa csecsemőjét?

Egy-egy meleg szikrát viszünk magunkban,
s ha győzünk, ellenségeink is győznek.

Tűz és levegő utazik hajónkkal :
jer, fagyos űr ! jertek, hideg eónok !

A GAZDA BEKERITI HÁZÁT

Léckatonáim sorban állnak már, pici
földem a földből kikerítve, könnyü szál
dzsidások módján állnak őrt, hatalmasan
igazságukban ; ők a törvény, ők a jog,
erőm, munkám, nyugalmam és jutalmam ők,
s jel hogy *vagyok ;* sün-életem tüskéi e
szakadt létben, kizárva minden idegent,
de átbocsátva ami még közös maradt
a testvérek közt : táj varázsát, távoli
egek pirosságát, és a tejnél édesebb
levegőt ; mostanában ugyan e szeles
október hidegét is, aki április
karmosabb öccse —

Óh mi edzve karmosabb
öcsökhöz már, kincses tavalyból érkezett
bátyák magunk : mit, hízelegni a modern
szeleknek? Ősz ez ! barbár, gyilkos és hazug.
Szemtelen ősz ! Nyárnál hangosabb ! Csupa vad
zaj, tusa, tánc ! Ezer madár alatt a fák
nem ingtak-zengtek ennyire ! De élet e
lárma és rángás? Csöndben érik a csira
a föld alatt ; halk a termékeny éj ; a fű
növése lassú : *ez az élet!* Kertem, ódd
a magvat ami megmaradt kincses tavaly
füvéből és barbár szelekkel ne törődj !

Jöhet a vad tánc, tépő, részeg, ál-buján
vetkőzni csontig a virágokat ; jöhet
a vak kacaj ápolt növényeinkre ; majd
a fehér-csuhás vezeklő, a tél ; te csak
maradj a tavaly őre ! s ha a jövevény
lenézve így szól : »*Én vagyok az Új !*« — feleld :
»*A Régi jobb volt !*« — Hősi léceid mögött
mint középkori szerzetes dugott a zord
sisakos hordák, korcs nomádok, ostoros
képégetők elől pár régi könyvet : úgy
dugd magvaid, míg, tavasz jöve, elesett
léckatonáid helyén élő orgona
hívja illattal a jövendő méheit.

EKLOGA

Titiruszom, ki heversz terebélyes
bikkfa alatt,
nádsípodból eresztve szeszélyes
vers-fonalat
kötni, ezerszinü pántlika-módra,
vagy a futár
szél sarkára, vagy égi pilóta
gépe után
hogy maradozva röpüljön a géppel
messzi gigász
város iránt, lobogó díszként, mely
visszacikáz,
mint utasok bús vágya honukbeli
dombok drága
keble felé, ha röpülnek a bábeli
kőskatulyákba
kényszer-hajtva ; de lelkük szépen
visszasuhan
ellenmondó röpte szelében : —
én okosan
lelkem küldöm el inkább és magam
itt maradok :
lelkem a messzi kövek vadonán vadan
elcsavarog,
táncol a táncokkal, lesi kártya
sors-ütemét,
naptalan utca redőibe mártja
macska-szemét, —
míg magam elnyujtózva nyugodtan
itt heverek ;
homlokom árnyalják látatlan
bikk-levelek
s hó-szín nyájra vigyázva sugáros
napban uszom,
úgy dalolok fura dalt furulyádhoz,
Titiruszom !

JÓ TERMÉS

Elhallgat a harang, s rákezdi már a dob.
A templomkupolát most festik szép pirosra,
s talán holnapra már kasza villan a rozsra : —
a napon állni jó, de lefeküdni jobb.

Elhallgat a dob is, kezdi a kisbiró.
Kékben a zord paraszt, s pénzgondra veszve lelke.
Nyögnek az asszonyok : pipet kapott a csirke !
De ujjong a kalász : a napban állni jó !

A napban állni jó, de leheverni jobb !
Végez a kisbíró, s most néma a vasárnap.
Boldog a gazda most, egy órácskát ha lop
s heverve nézheti, hogy kalászai állnak !

*

Óh kedvesem, nekünk kalászunk nincs : nohát
arassuk örömét a mások mezejének !
Számunkra vett a föld ily sárga, dús ruhát,
s világ gazdái mind a költők és szegények.

Óh kedvesem, be bús gazdák voltunk soká !
De most látod dicső termést adott az Isten !
Tavunkról a ködöt elkapta e sugár
s tükröt vet a világ kiderült lelkeinkben.

Mily varázstükör ez ! kedvesem, nézz körül,
mint dús mezők fölött gazdák szemei néznek :
minden kis résznek itt van szem, aki örül,
de ki fog örülni, ha mi nem, az *egésznek?*

RÁDIÓ

Ének és meditáció

I.

Meditáció. — Sok évszázakon át azt hitte az ember, hogy a kiröpült hang elvész a messzeségben, és elhal, mint a kiröpült lélek. De lehet-e halála annak, mi egyszer élt? A hang, ha elnémult, még nem veszett el: a hang halhatatlan, s mikor már nem is hallja senki, él és röpül tovább! S örök, irtózatos, néma zsivajban járjuk útainkat. Megőrülne, aki egyszer meghallaná: a föld minden hangja itt leng fülünk körül. Mily keveset fog föl a fül kis rádiója az óriási Koncertből, mely kiindul minden pillanatban a földkerekség minden pontjáról, talán egy isteni Fül felé!

Ének.

Ülök hegyemen, távol a világtól
és elkapom a világ hangjait:
Rigók, harangok, s fönn a zengő Sátor,
az ég, és lenn a zsongó Boly, a város,
gyors vonat, csapka műhely
a teret átszövik
ezer zajhegyü tűvel.

Óh, tücskök éles tűi, légbeöltött
szárnyak és gépek szálló hangja, dús
szövedék földtől égig, úgy ömöltök
hangosan; de még mennyi hang a néma,
mint láthatatlan ıı ás,
keresztbeírt, vagy úsz
köztetek, mint a csíıás

növénypelyhek úsznak titkon a szélben.
Egy erdő úszik ott, egy titkos erdő!
Ének, beszéd, amit szerte a térben
emberi száj zeng, lélek, ujjak, húr,
lelkek raja száll,
mint köddé-tépett felhő
s elzengő foltmadár.

II.

M e d i t á c i ó. — Ülj a rádió elé, s forgasd lassan a tárcsát ; a hangok tolonganak minden kis vonal között, milliméterek millimeterein, és minduntalan fölhangzik a fütty — a csúnyahangú rigó füttye, aki a Rádióban lakik. Új fütty és új hang — óh ezek az eltévedt Hangok a térben, melyeket alig megtaláltunk, már újra elveszítünk, mint egy emléket, — ezek az elszabadult hangok, kik kiszállva messze színházaik kupolái alól, mint elsuhant lelkek, különös halhatatlanságukban valami térbeli örökkévalóságba röpülnek némán, csak egy-egy pillanatra csöngve bele itt-ott egy önfeledt fülbe, mint egy régholt költő éneke !

Ének.

Óh, halhatatlan hallhatatlan hangok !
Most kapj el egyet, hegyi madarász !
Madárka ! most meg fogom lopni hangod !
Már a pór herold rigószava füttyent —
micsoda hercegnének?
Üdvözlégy, messze ház
zenéje, arany-ének !

Ki vagy s honnan jöttél egy rebbenésre,
hogy tündérmód azonnal tovatűnj?
Párizs? vagy Berlin? keresnélek, késve :
a mozdulat, mely meglelt, messze vitt már
dőre lendületében,
mohón, — mint drága bűn
kéje illan az éjben.

Egy hang tünt el a hallhatatlan hangok
sűrűjében, mint régmult izgalomból
anonim emlék, elsülyedt harangok
zengése, egy halott fölvillanó
szava, s mi megmarad
magányos bús dalomból
a forgó ég alatt.

GYŐZELMI ÉNEK, ESTEFELÉ

Nézd, úgy hinti fényét a nap szét a világra áldón, békén.
mint a szentelt vizet a pap a nép közé mise végén.

Bucsuzik s a Dunába mártja hosszú rózsaszín evezőjét ;
rózsaszin csöppeket feccsent, s visszaint ablak és mezőség.

Nézd, hogy hull a lombok árnya meszelt, rózsaszin falainkra
kékes-szürkén, gazdagon, virágosan, ingva-ringva !

Most szép a falunk, örülj neki !
Egy égi festő festette ki.

Nem is érdemes, édes, nem is érdemes énekelni :
az egész világ énekel most, és éneke győzedelmi !

KETTEN, MESSZE, AZ ÉG ALATT ...

I.

Most a szabad ég alatt lakom
s holdak forognak,
nőnek, fogynak,
és mindig nyitva az ablakom.

S az Ég már olyan is lett nekem,
mint a szoba fala, melyet alig
lát meg, aki benne lakik:
kék meztelensége hitvesem.

Igy a messzeség, mint szokott és kopott
varázs, lassankint elveszik;
de annál jobban isszák a közelit
szemeim, e kéjenc mikroszkopok,

kiskutyák játékát, csupa-báj
hempergőzésükkel a pad alatt,
s az ijedt ágra csöppent madarat,
sőt amint ráng a röpülő bogár

valami láthatatlan gumiszálon. —
Igy ráng lelkem is úntalan,
pedig neki is szárnya van,
s kitárva az ablak, hogy messzeszálljon ...

II.

Vagy bujócskázik csöpp füleid
labirintusában, édes,
mérve e végtelen-véges
kanyargás rózsaszín üreit,

s ha néha véletlen kicsuszik
tangensben a halánték felett,
követve valami kék eret,
nem jut messze: szemedbe esik,

s onnan nincs szabadulás!
Lelkedre tapad:
s eped és apad,
és fáj és fájat, és vásat és vás,

s összefogóznak, mint két fulladók,
kik néha lihegnek : Eressz el !
s néha sziszegnek : Vessz el !
s ölelésük csak annál tapadóbb,

míg menekvésért esdve mindaketten
e bűvös körből : »Nézd, a pad alatt
kis kuytád... !« — mondjuk. »Nézd, a madarat...!«
— S nézzük szomjasan és csüggedetten.

III.

Óh kedvesem, még meddig fojtogat
e tagadott, nagy, sivatag szomj?
Lélek vagy te is, asszony !
Szemedben látom a kínokat.

Meddig kacag még kitárt ablakunk,
mint messze tenger
az örvény-fogta szerencsétlen ember
vergődését? E csöpp forgóban rab vagyunk.

Óh kedvesem ! fölöttünk csillagok
kerengnek, kikre nem figyelünk.
És hangok hívnak : gyerünk !
Millió testvér várja a rabot.

Óh kedvesem, ez a nagy szabad Ég
üresebb, mint a börtön ;
s lásd, napjaim már oly hiába töltöm,
mint ha, bús fogoly, pókokkal játszanék.

Perceink mint homokszemek peregnek :
megöl a homok, ha még süppedünk !
Nyujtsuk segítségért kezünk
az Istennek vagy az embereknek !

ENGESZTELŐ AJÁNDÉK

Cukrot, virágot, gyöngyöt szerettem volna hozni néked:
  nincs gyöngyöm, cukrom, virágom.
Görnyedve hozom ahelyett s teszem a kezedbe, nézzed,
  keserű életemet, egyetlen terhes gazdagságom.

Ez ami megmaradt még, e meztelen is gazdag élet,
  s ezt sem *adom*, csak *visszaadom* már:
mert jól tudom, ki vagy? s hogy benned és általad élek,
  kenyerem és levegőm! s rég nem volnék, ha te nem volnál.

Óh különös hatalom! szeretet erős gyengesége
  — s óh gyenge erősség! oly védtelen benned...
Életem pórázát tartod, de téged bilincsel a vége
  s mégis én vagyok zsarnok és hóhér, s te aki enged és szenved.

Letérdelek s úgy szánom-bánom óráid letörött virágát,
  mint aki barbár talppal ment át egy drága réten:
óh ki gyógyítja meg az elrontott örömök rózsaágát?
  ki mondja a tiprott percnek: »Kelj föl, kis százszorszépem!«

Órák és percek helyett fogadd el egész életemet,
  virágok helyett egész mezőt, noha fölégett és nem virágos:
de virághamvval, s lásd, könnyel is trágyás, s ha új plántáid
beülteted,
  minden szirmot földajkál s neked áldoz.

MIÉRT LÁZADSZ AZ ESTE ELLEN?

»Tejet, álmot, gyönge leánykát . . .«
(Régi görög ének.)

Jön az este; mit hoz az este?
»Tejet, álmot, gyönge leánykát . . .«
Már a fáradt dajka, a Nap,
a jó kerítéslécek árnyát
a puha fűben
egymás mellé fekteti szépen.

Igy készül a világ az éjre:
hever az árny, állnak a lécek,
mint túl a gatyás jegenyék,
őrnek, e nagy, marcona, délceg
strázsa-legények:
hogy elrémüljenek a Rémek.

A szél, mely úgy tépte a felhőt,
akár egy ideges kisasszony
selyemkendőjét: most eláll,
mint zene, ha nincs ki huzasson.
Tán már alusznak
az angyalok, akiknek húzna.

S te mért lázadsz az Este ellen
— ki hisz kegyelmes és hatalmas —
s félsz, mint piros-szemű, ravasz
hipnotizőrtől, hogy elaltat?
Lesed a holdat?
És remegsz, hogy mit hoz a Holnap?

Kérdjed inkább, mit hoz az Este?
— »Tejet, álmot, gyönge leánykát« . . . —
s hagyd érni mit érlel az Éj
hagyd nőni a bűvös palántát:
a Bűvész sípja
zeng már, és fátyla leborítva.

Halld, halld, szivem, micsoda kórus.
S az égen is tejek csobognak.
Oly nyugtalan ma a világ:
de a nagy Varázsok nyugodtak.
Húnyd szemed, húnyjad:
mire kinyitod, itt az Új Nap!

SZELEK SODRÁBAN

A táj most olvadt tűzben reszket, de a szél
a forró levegőbe vágja késeit,
hogy ing a ház s a kerekfaru dombok is
vonaglanak, mint a cirkuszban egy kövér
artistanő, kit férje tőrrel hány körül,
vonaglik mozdulatlan vonaglással a
deszkák előtt ; s e domb, e tőrök, mind a Föld
a reszkető léggombolyaggal titkos és
léttelen szíjjon rántva lódul a nagy Űr
vad gépházában. Hogy tudsz nyugton ülni holt
emlékeken tünődve, képzelt pontokat
rajzolva e röpke vonalba, vagy bolond
szívvel fogódzva a bukó jelenbe, mint
székének karfájába a lezuhanó
aeroplán hajósa? Nincs gyökered az
időben, s nem vagy mint kemény hegyoldalak
árvalányhaja, melyet hasztalan cibál
a vak vihar, hanem mint pitypáng pelyhei,
legek koldusa, szállj csak semmi sem tiéd
s hol fogsz a végén virágozni, nem tudod.

MAGYAR SZONETT AZ ŐSZRŐL

Jön az ősz, már hullnak a cifra virágok
szirmai, rongyban, mint farsangi plakátok,
ha süvít a böjti szél: »Nincs szükség rátok!
Már vége a násznak, megestek a lányok.«

Komolyan és szürkén, mint a gőgös szerény,
fiait ringatva ül a termés, helyén,
kész elbocsájtani a Szentmihály szelén
s hős anyaként halni a November derén.

S már érzi az éh nyúl, hogy a fű kopaszabb.
Jajgat a sok madár, folyton vérzik a nap.
Megy a gőzös, Pestre, füstje a földre csap.

Ideges a farkas a gyürött erdőben.
Ideges az ember szíve a mezőben:
jön valami amit minden ért, csak ő nem.

SZOBAFESTÉS

I.

A sodronyok bús bordaként merednek.
A rézágyon tótágast áll az asztal.
A falak most vetkőznek, nedvesen,
hidegen és csúnyán, mint a halottak,

akiket már kidobtunk. Bennem is
vetkezés folyt ma. Mily szenny, mennyi titkon
repedt vakolmány hullik s gyűl a zugban :
s könnyes-csupaszon állok itt. Ne nézz rám !

II.

Tegnap még szabad dombon álltam ; ízes
szellőket nyalt a nyelvem ; és a szellők
keresztüljárták lelkem, s szertevitték
a régi szennyek gőzét ; más ma itt !

Óh mennyi szenny és mennyi gőz ! Alighogy
falak közé kerültem, összetorlott.
Csak ez az egy íz ül már nyelvemen
a hideg, nedves, szemcsés mész ízével.

III.

S nézem a festők munkáját. Ki tudja,
milyen munkát végez bennünk az Élet !
Óh festő, jól kapard a régi színt le,
mert átüt, mindig átüt, mindig átüt,

s szennynek izzad ki majdan ami dísz volt,
mint a gyerekkor színe életünkön,
míg a Halál jövend a Vakaróval
s nedves ecsettel. Kedvesem, ne nézz rám !

HÁROM ANGYAL

Három, három, három, három, három angyal szállt felém.
Egyik fehér, mint a felhő, másik könnyű, mint a fény.
Harmadik úgy hullt a földre az égből egyenesen,
mint egy könny szemből a szívbe, nedvesen és nehezen.
Hogyan óvjam meg az elsőt, hogy ne kapjon foltokat
ujjaimtól? hogyan tartsam szorosan a másikat,
hogy ne tudjon elröpülni? és az utolsót hova
rejtsem el, hogy senki, senki meg ne lássa őt soha?
Óh jaj, késő! már az első hószin angyal csupa folt!
És a másik messzeszállott, aki olyan könnyű volt!
Harmadikat szégyenemre látja az egész világ,
mert gyászomban széjjeltéptem lelkem őrző fátyolát.

PSYCHOANALYSIS CHRISTIANA

Mint a bókos szentek állnak a fülkében
kívülről a szemnek kifaragva szépen,
de befelé, hol a falnak fordul hátok,
csak darabos szikla s durva törés tátog :

ilyen szentek vagyunk mi !

Micsoda ős szirtből vágták ki lelkünket,
hogy bús darabjai még érdesen csüngnek,
érdesen, szennyesen s félig születetlen,
hova nem süt a nap, hova nem fér a szem?

Krisztus urunk, segíts meg !

Hallottunk ájtatós, régi faragókat,
kik mindent egyforma türelemmel róttak,
nem törődve, ki mit lát belőle s mit nem :
tudva, hogy mindent lát gazdájuk, az Isten.

Bár ilyenek lennénk mi !

Úgyis csak az Úr lát mindenki szemével,
s hamit temagadból szégyenkezve nézel,
tudd meg, lelkem, s borzadj, mert szemeden által
az Isten is nézi, az Isten is látja !

Krisztus urunk, segíts meg !

Óh jaj, hova bujhatsz, te magadnak-réme,
amikor magad vagy az Itélő kéme? !
Strucc-mód fur a percek vak fövenye alá
balga fejünk, — s így ér a félig-kész Halál,

s akkor mivé leszünk mi?

Gyónatlan és vakon, az évek szennyével
löknek egy szemétre a hibás cseréppel,
melynek nincs csörgője, s íze mindörökre
elrontva, mosatlan hull vissza a rögbe.

Krisztus urunk, segíts meg !

Ki farag valaha bennünket egészre,
ha nincs kemény vésőnk, hogy magunkat vésne,
ha nincs kalapácsunk, szüntelenül dúló,
legfájóbb mélyünkbe belefúró fúró?

Szenvedésre lettünk mi.

Szenvedni annyi, mint diadalt aratni:
Óh hány éles vasnak kell rajtunk faragni,
míg méltók nem leszünk, hogy az Ég királya
beállítson majdan szobros csarnokába.

Krisztus urunk, segíts meg!

DÁNIEL ÉNEKE

Mégis megemlékeztél rólam, Isten
és azokat, akik téged kerestek,
akik téged szeretnek, megtaláltad.

Ifjú próféták üstökét ragadva
elhoztad babilóni ketrecemhez
a fügét és a datolyát kezökben.

Hirdesd ezért, világosság, sötétség,
az Urat! Hirdesd, pusztaság, folyóvíz
s bölcs cethalak és minden vízben-úszók!

Adjatok nékem szurkot, faggyat és szőrt:
fegyver nélkül megölöm én a sárkányt,
a cifra szörnyet, aki nektek isten.

De az oroszlánt nem bántom, ki engem
nem bánt. Estére visszatérek hozzá
s vad teste bundás melegében alszom.

Hallom majd nagy szivét dobogni; a föld
vele dobog, s az ég is; — én meg alszom
ringatva, mint az Isten csecsemője.

»VÉN CIGÁNY«

Ird tenyeredre : soha nem lehet,
ami egyszer volt már. Te is hiába
nyűvöd a régit, a biztos fogást
zord húrodon, s idézed ujjaidnak
világtalan memóriáját
az ó-mód, könnyű dallamok felé;
a megvetett hang felé, mely oly édes
s oly olcsó, mint a fütyülő-cukor :
mindegy ! akármi ! csak a csönd, a csönd ne !
csak egypár szót még lelked anyanyelvén,
bár a legfrivolabbat ! egy silány
forrást a pusztában, mit az utolsó
rím-kutya fölkaparhat ! óh, csak egyszer
fakadna föl még sebzett hangszered
körmöd nyomán, vásott körmöd nyomán !
De jaj ! amit mindenki tud, te nem !
Neked a zöngelem, mely ama legsze-
gényebb zöngedezőt enyhíti : méreg.
Idült sziládból kénköves pokolvíz
böffen ki, ujjad íze félrecsuklik,
a húr visít, s a dalok rongyai,
a régi cukros dalok rongyai,
úgy ránganak ajkadon, mint a lázas
s még életétől válni nem tudó
haldokló ajka fölé tett pehely . . .

CSAK A TILOS SZABAD MÁR...

Átfontak a mindennap ólmos
istrángjai.
Óh jaj! e sok muszáj közt rángani,
mint a gép karja kerekek között ráng!

Más az én dolgom! Jere, szökjünk
aranykopár
csillag alá, a messze hegyre — bár
százegy szakadt szíj fáj és visszacsap ránk!

Tilosokba kell menni, édes!
Hajts, életem!
Mert a »szabad« már nem szabad nekem.
Különös böjt! csak a tilos szabad már.

Nekem züllés e jámbor-élet
s korrupció:
akkor kezdek majd lenni újra jó,
amikor a Törvény ujjal mutat rám.

Mindig azt tettem, ami kellett
s valami vár,
csöpp muszájoknál égetőbb muszáj,
amit feledtem, mint az álmok rosszát.

Oldd meg, Atyám, ereszd el ördög-
kopóidat!
Ördög, eb, vágy, bűn, riadó szimat:
csak ilyen falka vihet már Tehozzád!

VERSSOR AZ UTCAZAJBAN

»— számon kívül maradtak ; Ixion —«
Vörösmarty.

Fény fény de rettenetes
lángoló betűk transzparensek
mint a szégyen fénye bennem
ráng ráng az emberi hús
millió sok millió
»— *számon kívül maradtak ; Ixion* —«
óh versekkel zsongó pokol-láz
zsúfolt agyam azelőtt
minden vers egy szent ajtó volt
templomokba de most
becsukódtak a templomok s én az utcán
meztelen leragadva futnék
hiába én testvéreket
keresnék de minden találkozás
csak lökés és akadály
harc utca tolongás lárma
fény fény de rettenetes
lángoló betűk transzparensek
meztelenségeimre
engem számon tartanak óh ha
azok közé veszhetnék akiket
csak az Isten tart számon
mint tenger csöppjét s part homokját
s ruhám lenne az egész Mindenség !

HAJNALI GONDOLAT

Hova lettetek, régi tanítványok?
Elszóródtatok, mint a magvak pelyhe.
Vitt az apa-vész, s a fiók-viharkák.

*

Hosszú éjszakán nem aludtam semmit.
Itt a reggel már, s ti juttok eszembe.
Szól a kis harang, szól a pásztor tülke,
s én elgondolom : ha lelkem harangját
megkondítanám : jertek templomomba !
s tülköm hívna még : kövessetek engem !

*

Jöttek rossz szelek, elvitték a hangom :
néma a harang, üres már a templom !
S óh jaj, micsoda bolond pásztor voltam !
Szegény tülkömet sziklához paskoltam.
Tülköm megrepedt, ki fog már követni?

BABYLON EGEREI

Vérem aludt, gömbölyü csöppjeit
szétgurítottam a kerek világba :
ők mennek, de én rab vagyok, tolongó
vágyakkal. — Szóljatok már ! Óh, bizony
féltek saját szavatoktól, szemérmes
szűzek gyanánt. Ordítsatok szerelmet
vagy pénzt még inkább, báva szeretői
a Pénz sín-karja közt doromboló
fiktív arannyal pereces világnak !
Ő készen kínálja testét a Pénznek,
mert végigszállhatsz rajta — óh röpülhetsz
mint a madár, vagy úszhatsz bálnaháton,
a Messzeség neked labdázza hangjait
és nincsen ország, nincs határ, a Föld *egy* :
ez Róma már, csak dollárod legyen,
Róma, s erős Babylon, és a két Kard !

De néked, koldus, rongyban a világ !
és rongy országod, mint széttépett zászló
hever előtted, és a birodalmak
úgy szakadoznak, hogy, bolond egér,
egérfogók közt bukdosol, ha lépsz !

EGYFAJTA KULTÚRA

A fáradt, modern fajhoz tartozol
és már nem is tudsz a dolgokra gondolni.
Szók zsonganak, a dolgokat eltakarják.
Szók delíriuma nyügöző, nyüzsögő.
Játszanak, összefogóznak
benned,
cikáznak, tünnek,
bukfenceznek, s olykor megállnak fejen
s már mind megforgatod önkénytelen :
»Kultúra !«
»A rút luk !«
Micsoda szimbolum !
Bum ! Bum !

*

A dolgokra gondolni : érdemes?
A dolgok mennek . . . mennek . . .
maguktól.
Ahogy mégy, mégy te is az utcán,
hadverte, céltalan flangérozó,
rokkant zsebbel, és aggyal,
melyben a szók forognak,
s amit látsz, csupa szó.
»Nyakkendőkirály !«
Hogy kiabál !
Lángbetűkkel !
De nyomban aztán már másik kiabál :
»Pénztár.«
s »Rátz nép« lesz, amint fejtetőre áll.

*

»Pénztár« és »rátz nép« : van értelem ebben?
Semmi.
De mindig lehet
beletenni
költő módján, ki rímet összefűz. —
Hisz minden összefügg,
manap kivált,
mikor Belgrádot és Indiát
egyetlen vasháló kötözi
— s benne téged is : mit tehetsz ellene? —
két véletlen szó nem ostobább
mint e világ
vasakkal-fűzött s gyilkos véletlene.

*

Hát csak flangérozz, te világ-szegénye,
csörgetve vígan üres
zsebeid helyett zsúfolt agyadban
a szavak aprópénzét!
Új szavak, avult szavakat!
s bolond szavakat, fületlengomb!
Egyik annyit ér, mint a másik.
Egyik odavisz, mint a másik.
Játék.
»Két áj!«
Áj, áj!
Óh Szó! jajgass, abajgass, kiabálj!

DANTE

(Szekszárd, 1921.)

1.

Egeit az Ember, e vándor állat,
az évek nyári nappalára s téli
éjére fülledt üngökként cseréli
s nyugalmat nyugalomban nem találhat.

S nem boldog, ha nem pólyázhatja pállott
életét friss legek selymébe; déli
édeneit, mint otthonát, kiéli;
de visszatér megint, s a régi tájat,

mint régi kedvest, uj szépségben éri.
Igy én is, amint visszatérek egyre
anyaföldemre — ama drága Hidra,

melyen át percem az Örököt éri,
amelyből jöttem —: az otthoni hegyre:
úgy térek vissza, *Dante*, tájaidra!

2.

Mert énnekem, jaj, a Pokol is otthon
s jól ismerem a Tisztulás hegyének
fájó lépcsőit, és az Ég kegyének
csillagos távlatait; sírva botlom

lelkem rongyára minden árkon-bokron
(mint papirkákra, miket útjegyének
szórt el a vándor), merre a Nagy Ének
visszavezet, vad erdőn s annyi poklon

tikkadtan e különös nyaralásra;
bár minden tulvilágból hazavásva
fűz Firenzémhez egy mostoha köldök,

hol mint poklát cipelő útas-ördög
vagy rab fa, mely hiába nőtt egekbe,
tengek, lekötve, s mégis számkivetve.

A HÚSZÉVES »NYUGAT« ÜNNEPÉRE

Gyógyító messzeségbe, mialatt
egykissé részeg, egykissé bolond
s nagyon fáradt s még mindig szomju, szomju
lelkem, munkám és vonatom szalad
mint bárka az özönben, Ararat
csucsát keresve : íme elhagyott
társaim megzúdítják a harangot,
amelynek hangja minden madarat
oly nyugtalanná tesz bárkámban, oly
vágyóvá : visszaszállni ! Vissza hát,
ti madarak, szálljatok ünnepére
a Gyermeknek, aki ma már komoly
ifjú ; vagy agg is, mondják ! Agg a moly
első napjának estjén : míg a Fény
ifjú, bár világokon fut keresztül,
tengert tör át s sziklákat ostromol !

*

Óh milyen tenger s milyen szikla volt !
A tenger zúg még és a szikla áll
s mi fulladunk és köveken zuzódunk . . .
Mi kár? csak ússzon egy kis fény e zord
országban is, a mindig tovatolt
holnap felé ! Mi kár, ha fáj a kéz
amely a Lámpát tartja és takarja
a szél elől, mely minden fényt kiolt?
csak legyen új kéz, addig tartani,
míg ez omlásba-süllyedt nemzetet
a lengő láng nyomán a szakadékban
meglelik a Nap csákányossai —
kéz, tartani, s lehellet, szítani,
hogy úgy lobogjon, mint mikor ama
kuruc tüdő fútt rá s ama dacos kar
intett vele Isten felé : Ady !

JÁSZAI MARI HALÁLÁRA

Mint a munkás, ha elállítja gépeit
gyásza jeléül: állítsd el titokzatos
szövőszéked, Poézis! Zokogj, mostoha
kitagadott Orestes, mert Elektra tünt
az alvilágba, nővéred, ki gondosan
ápolt és dajkált, áldozott és siratott
    és siratott...
De te éltél, Orestes, s láttad homlokán
a csillagot, amilyen nem égett talán
koldus korunkban senki másnak homlokán;
a csillagot, mely hit volt, fenség, és kemény
magasságok dacával izzó tiszta fény:
hiába már! a csillag elhúnyt, s nincs remény!
    És nincs remény!
Aegisthos úr itt s Klytaemnestra! Alacsony
mimek fertőzik palotánkat; és te bolygsz,
királyfi, rongyban, s nem tudják, ki vagy? mig Ő
elszállt az Űrbe! Hol a mozgókép amely
megőrzi léptét? Hol a fonográf, nemes
hangjának? Elszállt a sugár! Ki hozza vissza?
    Ki hozza vissza?

VASÁRNAPI IMPRESSZIÓ, AUTÓN

Barna sár-szökőkút feccsen, gépkocsink fordulva reccsen;
jobbfelől a Tisza habja lustán villan pillanatra ;
úgy állnak partján a fűzek, mint hajuk-mosó vén szűzek:
meghajolva és kifűzve lógatják fürtjük a vízbe.
De billen a föld alúlunk s a falú felé gurúlunk.
Bús gyümölcsös lankad itt és egy kidőlt-bedőlt kerítés:
két galamb a kapu-íven gubbaszkodik primitíven ;
lud-felhő zubban körültünk, barnán gágog vissza tülkünk ;
ugatás és harang-foszlány fullad el zajunkban osztán.
Vége a litániának, kocsmánál gyűlnek a lányok.
Mi már a mezőt vágtatjuk, falut az estre hagyjuk :
lányokat, templomot, kocsmát, nénit és pipáló gazdát
fölvillanva, s tűnve, hullva, — mintha nem is lettek volna.
Ki mondja meg, mi az élet? Mi élünk-e vagy ők élnek?

HALAVÁNY TÉLI RAJZ

Milyen fehér csöndesség ez!
Messze házunk télben ül.
Gyere az ablakhoz, édes!
Csókolj meg és nézz körül!
Süt a nap, elállt a hó már,
mégis pelyhek hullanak:
puhán, halkan, pehelymód száll
pillanat és pillanat.

Gyere, édes, az ablakhoz,
tekints szét az udvaron!
Nézd, a friss, a lágy, a vaskos
szőnyegen még semmi nyom!
Csak a kis szolgáló lába
rajzolódik halavány,
s elvész, mint a Szaharába
egy zarándok karaván.

Szalma közt fagyottan áll a
kert füzes mélyén a kut
intve dermedt jégszakálla
hogy az év, mint óra, fut.
Jertek apró, jertek sűrű
pillanatok pelyhei
jobban mint e szalmagyűrű
szívünk kútját védeni.

Milyen furcsa füstünk árnya
a túlsó tető haván:
mintha távol emlék szállna
rokon szívbe tétován.
Ki gondolhat ránk e csöndben,
míg körülvattáz a hó?
Titkos lánc nyúl át a földön,
összekötve aki jó.

CIGÁNY A SIRALOMHÁZBAN

Úgy született hajdan a vers az ujjam alatt,
ahogy az Úr alkothatott valami szárnyas
fényes, páncélos, ízelt bogarat.

Úgy született később az ajkamon, mint
a trombitahang, mint a trombitahang
katonák szomjas, cserepes ajkain.

De ma már oly halkan, elfolyva, remegve jön
mint beesett szemek gödreiben
remegve fölcsillan a könny.

Nem magamért sírok én: testvérem van millió
és a legtöbb oly szegény, oly szegény,
még álmából sem ismeri ami jó.

Kalibát ácsolna magának az erdőn: de tilos a fa
és örül ha egy nagy skatulyás házban
jut neki egy városi zord kis skatulya.

És örül hogy — ha nem bírja már s minden összetört —
átléphet az udvari erkély rácsán
s magához rántja jó anyja, a föld.

Szomorú világ ez! s a vers oly riadva muzsikál
mint cigány a siralomházban.
Hess, hess, ti sok verdeső, zümmögő, fényes bogár!

Ha holtakat nem ébreszt: mit ér a trombitaszó?
Csak a könny, csak a könny, csak a könny hull
s nem kérdi, mire jó?

VÁDAK A FA KÖRÜL

Amint találkoztunk,
rögtön kezet fogtunk,
az őrültek közül
bujdosva szaladtunk,
bujtunk, kukucsáltunk,
kunyhót építettünk;
bábeli bús felhők
szakadtak felettünk!
És mintha magas fán
volna tanyánk fészek,
úgy ringattak, ráztak
e vad magyar évek.
De mi összebujtunk
cibálva, zavartan:
furcsa íze volt a
csóknak a viharban.
S már csupaszra téptek
a folytonos szelek.
Napjaink úgy hullnak,
mint elfútt levelek,
s mire szebb idő lesz,
a fa alatt les rég
a fakó mord medve,
a makacs öregség.
Várja hogy leszálljunk
szerelem fájáról,
hogy aztán szétszedjen
emésztő szájával.
Gond, bajok, az egész
hiéna-sereg, mely
a távozó élet
sarkaiban lebzsel,
körülállja fánkat,
s néha összenézünk:
lehet-e még innen
lejutni valaha nékünk?
Óh Szerelem, segíts,
erősítsed szárnyunk,
mert csak a vak égbe
van ut innen már szállnunk,
egyenest az égbe,
a jeltelen éjbe,
vagy annál is tovább,
valami Isten elébe.

MICSODA FÖSTMÉNY!

Eső utáni fény, különös fény, mit játszol
oly méla-frissen, égő-hüssen a csillogó utcákon?

Utcákon, utcámon, utcánkon, édes:
szeretem a mi szomorú, szeretem ami fényes.

Mily sűrű, mily nedves színeket csorgat és csünget
az égi ecset, mely sokszor oly sötétre festette életünket!

S innen az emeletről — pici tókat, ingókat, elfutókat,
látom az esernyők selymét s a lakktetejű autókat.

Talán az egész világ most csak ing és elfut és fölkap
az Égbe, mely életestül mind könnyeden csünget és csorgat

engem és téged egy ecsethajszálon s majd újra elmázol
mint a felhőt és tócsát, amit senkise gyászol...

Óh jaj, mi készül itt, térben és időben, micsoda föstmény!
...Eső utáni fény, méla-friss, égő-hűs, különös fény...

A MANDARIN RÉME

Bölcs és vén és mandarin vagyok,
mindent szeretek, mindent tudok.
Este lugasokban üldögélek,
asszonyok csókolják lábamat,
s úgy öntik el lelkemet a kéjek,
mint a fürdőt a patak,

s akkor úgy süt rám a lampion,
mint a hold süt át a patakon,
ahogy látják a halak; de halvány
gömbje eltorzulva hirtelen,
rózsaszín, áttetsző papirarcán
egyszerre csak megjelen

egy keserves, rettentő vonás,
melytől szemem porcellánja vás,
fogam vacog, és mandarin-lelkem
földön csúszik, mint silány kigyó,
akit megzabáltan és betelten
bunkajával sujt a pór,

s már vonaglik. Óh mit ér a kincs,
mit ér sárga selymem és a tincs,
süvegemnek gombjai mit érnek
s bölcsesség és csók és hatalom,
ha lelkemben fintor lesz a fénynek
tánca, és a lampion

rám nevet, mint fitosorrú rém,
s halk sugárfogakkal mar belém,
s szememen át úgy pislog agyamba
síri-durván hályogos szeme,
mint egy útszélen felfordult bamba
koldus hitvány szelleme?

A MADONNA FAKIRJA

Hogyan lépett e primitív Madonna
e volutás, barokk párkányra? Olyan
magas a párkány, hogy amint az évek
malma csikar, ki béna földön ülök,
romló szemem nem éri már a márvány
únt díszein túl ama boldog arcot.

Mert jaj, ma, társak, földön ül a költő,
mint egy fakir az aranyos teremben,
zsákmány és gyöngyös táncok közt — de ő csak
mezitlen és soványan ül, a nábob
szőnyege sáros lesz nyomától, úgy ül
idegen, és csúf sebeit vakarva.

Mit keres ott a földön? Tán a rímet,
mint leejtett pléh-csörgőjét a gyermek,
keresi gyermekessen. A cselédek
kisöpörték? vagy ott csörög a táncban
perecnek kötve egy frivol bokára?
vagy legurult a terrászról a sárba?

Nézz föl az égre, lelkem! Már a vércsék
kerengnek ott; s az ember is, ha szárnyas,
vércsét csinál magából. Jön a sűrű
tavasz — de vadszin egében csak inkább
rémít a szürke berregés, csak inkább
eltűnik az angyalok kék ruhája.

SZENTJÁNOSFŐ

Ki tud tréfásan és könnyedén beszélni?
Kedves társaim, kik küzködtök és vergődtök
a könnyű szóért! sziklákat cepelünk
keblünkben, és táncolni kell! Óh milyen Salomé
bírna táncolni itt!?
A véres Föld, mint egy szentjánosfő,
táncol a légi Sors ölében, noha még
élet, élet van benne! Meg-megrándul,
kínlódik, s néha szédületén
pillanatnyi villanás
fut át: a véres fő Salomé vad ölében
az eljövendő Krisztusról álmodik.

A LÉLEK ÜNNEPE

Ólom-idő! Vajjon egy hétre mától
pünköst is így lesz? Harsány, régi ünnep!
Akkor csupa tüzes nyelv volt a Sátor,
gyujtó, beszédes lángolás a mennyek.

Ma hallgat a harsona, csak a dob szól,
az eső dobja, s mint alélós hinta,
melyen a Szellem szédelegve hopszol,
kél az új tavasz, lendül a bab-inda.

Próbálkozik a nagy harang a ködben,
melyet kásásan kavar a madár.
És minden ébred, csak a nap, a nap nem...
Orfeusz hátranéz, s meredten áll.

Nyujtóznak barlangjukban a vadak,
de a báj-síp szavát hiába lesnéd.
A pünkösti királynők hervatag
trónját restellik már a tisztes Eszmék.

S a rigó csúfol, s a kakuk hebeg,
és úgy fakad ki a pünkösti rózsa,
tövis nélkül, mint oktalan sebek,
vagy fájdalom, mely bosszút állni tompa.

A MAGYAROK ISTENÉHEZ

Vagy-e? S ki vagy? S mienk vagy-e? Csupán
mienk és senki másé? Szabad-e
hogy csupán a mienk légy? És lehetsz-e
az, aki vagy, ha csupán a mienk vagy?

S mégis: lehetsz-e aki vagy, ha nem tudsz
csupán-mienk is lenni? Lehet-e
világod végtelen, ha nem vagyunk
mi is középen, és sorsunk a Tengely?

Mi vár reánk? És jön-e még igazság?
Vagy mi leszünk a keresztrefeszített
a nemzetek közt? Akkor is középen
áll a Kereszt, s ki szenved: Messiás.

És ez van talán hátra még. Az embert,
az aprót, megváltottad már. A *népek
váltsága* jő most. S bizonnyal mienk vagy,
Isten, amíg mi hordjuk a keresztet.

Mert nem lehetsz a mérges kis Wotanok
öccse te, egy a sok közül, pogány
csillag, hanem ki eljött, csillagoltó
nap, s kinél kisebb nékünk nem elég:

magyarok és mindenek Istene.

NE ILY HALÁLT, NE ILY HARCOT!

Nem kell nékem örök béke
(meglesz majd a temetőbe').
Örök harc a kívánságom,
de nem ahogy tegnap láttam
hivatalos-kényszeredve,
kinek nincs is semmi kedve,
gyávaságból s alázattal
elmenni egy szolga-haddal;
ölni ismeretlen testvért,
aki bennünket nem is sért,
mert — bár közös minden eszménk —
ellenségnek kinevezték;
parancsszóra halni végül
cél nélkül és haszon nélkül
kutyamód és árokmélyen —
még a kutyát jobbnak vélem,
mert ki tudná ránevelni
ártatlan ebtársát ölni?
Ne ily halált, ne ily harcot
adjon Isten a magyarnak!
Elég soká volt élete
játék mások kezeibe':
ne legyen már többet játék!
Legyen eztán a magáé!
Harcolja meg, ha van harca,
igazságát föl ne adja,
mert a föladott igazság
a világ testén sebet vág.
De senkise szálljon hadba,
ha egy angyal nem ragadja
saját hittel, saját célért,
s csak ha önkényt adja vérét
és nem gyávaságból bátor,
hanem angyala szavától.
Nem kívánok örök békét,
csak a gyáva harcok végét.
Szent áldozat ez az élet,
ha igaz szívvel fecsérled,
de amelyért kényszer-vér folyt
a zászlón szenny lesz a vérfolt.
Ne szűnjenek hát a harcok:
magam is zászlókat tartok.
Hogy lehetne béke boldog,
míg a tiprott jog sikoltoz?

Hisz a sikoltás a csendben
hangzanék még rémesebben.
De csak az álljon ki sorba,
kit angyala küld a harcba,
s ha kincsét oltárra hozza,
ne a más vérét áldozza!
Tisztelje a más békéjét,
ki halni kész az övéért:
akkor csupa hős ví harcot,
angyalok tartják a pajzsot
és az Isten újra ránk néz
felhőkből mint generális
és így szól a szívek nyelvén:
»Béke és harc mind az enyém!
»Jó katonám, hű zsellérem,
»fegyveretek elcserélem.
»Béke lesz az igaz harcból:
»de a béke tovább harcol.
»Új csata, más kard, új tábor,
»új csillagban győztes sátor!
»Nem kell nékem örök béke,
»csak méltóbb had szövetsége.«

ÚJ MYTHOLÓGIA

Nemzeteket láttam, hatalmas szörnyeket, küzdeni, óriás
testtel, s ez óriás testben mily fájó az emberi átom!
Taréjuk véresen ing még, levágott farkuk vonaglik
bús tartományokban, és feszülő, páncélos karjuk
vergődő kis nemzet-férgeket
szorít kegyetlen.

Nagy szörny-anyádhoz hiába kiáltasz,
ki nem érti fájdalom-nyelvedet
s kivel élned, élned és halnod kell ma.
Ellene bizsegsz-é a testnek, melyben hús vagy?
mellyel egy vagy? Tudnád-e nem szeretni?
harcának gátja lenni, áruló,
beteg parány, kivágni-való?
(bár végül jaj mindig a beteg parányoké lesz a szó).

Várj és nézz! Már sok szörny harctere volt ez a föld
a mesés halgyíkoktól a veszedelmes istenekig
és a türelmetlen szektákon át, míg ezek eljöttek
s fölfaltak szektákat és isteneket.

Ők is meghalnak egyszer. Légy büszke, kis átom,
legkisebb s legnagyobb! alfa és ómega te,
minden szörnyek bölcsője s temetője.
Te bennük vagy, de ők is tebenned, ki szörnyeid
magadból alkotod s magadért. Széthullanak ők
de te maradsz, hulláikból építve jövőd
harcainak új s új fálánkszait.

Óh tennen halandó hadaid rabja — mert az Ember harcainak
egynapos hadai csupán e nemzetek — óh lelkes átom,
ki messzebb látsz a testnél, melynek átoma vagy!
Tűrj és nézz! Élj és halj ha kell! Pusztulj és maradj!
Légy hű és légy szabad! Gondolj a madarakra,
kik hívek a fához, mely fészküket adja,
s mégis kilátnak, kiszállnak a légi magasba!
Két hazában otthonosok: polgárai a fáknak
s együtt örök polgárai mind égnek és szabadságnak.

POLITIKA

Martinuzziak kora jött újra. Összeszorított
fogak, keserű alkuvás, erdélyi ravaszság.
Már látom a csukott ajk s nyitott szem hőseit.

A régi fények égnek még előttünk, se fogyva, se lengve:
de lábunk óvatos, hogy el ne tiporjuk vetéseinket,
és szótlan, tartott, lélekzetfojtott lett bennünk a Hit.

Óh, vetéseink, gyenge kis magvaink, sarjadjatok fűvé
gyűljetek pázsittá, duzzadjatok bársonnyá, kezdjétek szőni
a reményszín szőnyeget a Nap sugárlábai alá!

Most harcol ő a Tél óriásaival. A gazda
vár, kinéz, kerítést csinál, öntöz. A nagy vizek
zúgnak már. Vigyázni kell. Vésszel és áldással jön a Láng.

AZ ELMARADT TÓSZT

F... M...-nak.

Hol év, perc, bor, barátság fölszakad,
engem különös gátak zsilipelnek
és hallgatok, mintha gondolatom
szédülne meredek hídján a nyelvnek;
de belül, lassan, fészken, titkosan
a szavak mégis gyűlnek, gyűlnek;
kiket rímek tollával tollazok,
hogy ki ne hűljenek, ha kiröpülnek.
(Iem az én tollas, késett tósztom.)

Beszélni nem tudok. De bármit
mondjon a boraimra-írigy tábor,
tudok a nemes mámor poharából
inni,
és tudok hinni
(amihez ma kell is a mámor).
És poharam beszéde: csengés.

Igaz emberhez, erős, hű baráthoz
talán illik is a néma pohár
hittel, és borral, mert röpül az élet.
Ülj le a gonosz évek lépcsején
egy pillanatra — melléd ülök én is.
Nehéz és mindig egyforma a lépcső,
de mégis: fölfelé visz.
(S ha nem hiszed, kérdezd meg fiaidtul:
föntebb indul, aki *ma* indul.)

Mi itt ülünk a fokok sivatagján,
a grádicson, mely fut és visz és elhagy.
De még kezünkben a pohár töretlen
s a régi tüzet olvasom szemedben
(nem volt mámor tiednél okosabb,
s okosság mámorosabb,
minden igaz mámornak kezét-nyujtó).

Igy ül együtt a mámor és okosság;
s az ördög-lépcső, mintegy Luna-parkban,
szalad a gyorsvonatnál viharabban,
szalad velünk, s majd kiszalad alólunk, —
(jó, ha így zökkenésnél, állomásnál
kicsit összefogózunk)...

KABÁTDOBÓS, KALAPHAJITÓS!

Vad és hirtelen ízü élet!
már az illatok sűrüsödnek
ugyan ki mondja meg, mikor lesz
az illatból íz?
Illat vagy íz, jönnek és gyűlnek
megcsapva, mint hajdan, a nyelvem
hegyét, s ajkam erkélyét, mint az árvíz,
és szájam padlását elöntve...
Milyen ifjuság!
Igy csaptak meg akkor is, akkor...
bódultan és borulva jártam;
de most, Uram, már négy keresztje terhén
nyűttes életem
hogyne riadna útonálló
tavasz-hadaktól kik minden bozót
mögül lesvén, nem hagynak menni nyugton
kriptám felé — s ne támolyogna
taglói alatt
új márciusnak!? Hát csatázni még?
Pedig én már jobban szeretnék
alázatosan letérdelni mint a
piac közepén
a teve hogy terhét levenném —
de haj! még ostoroz a hajcsár!
Megint tavasz van, hív az erdő.
Gyürökre hát! Kábulva, támolyogva
mégis csak erő,
erő ez mégis! Ifjúság ez!
kabátdobós, kalaphajítós!
vagy rajta, mint vidám favágók
már csattog a fejsze! —
és félre azt ami nehéz: a lélek
izzadt ruháját! Semmi! S még e vers is
úgy akadjon meg az idők bogán,
mint egy ágon a favágók kabátja.

DOPING

Ha szólok, zengés lesz a hangból,
mely váratlan-messzire hallik ;
ha lépek, léptem szökelés :
hirtelen elvisz társaimtól ;
ha kezem nyujtom, csupa fájó,
titkolt, csodás sebekhez érek ;
s ha csókolok, ha csókolok,
csókom holtig-nyűgöző bélyeg.
Melyik isten dópingol engem,
hogy csodája legyek magamnak
és ennen mozdulataimtól
mintegy idegentől riadjak?
Mint a kávéval megitatott
paripa, térdeim zsibognak :
ki vagyok én? s hová jutok?
úgy vágtatok, mint a halottak.
Óh élet nyüge, végy körül !
ne hagyjatok, drága barátok !
mert oly testvértelen mezőbe
hajt előre az ittas átok !
s ha, mint túlhúzott óra, szívem
a cél előtt pattanva öl meg,
gúnyol majd az üres gyep : mint ki
egy nagy nász-ágyon maga hal meg.

JOBB ÉS BAL

I.

Láng, láng, meddig cibálnak badar
szelek
jobbra és balra ? Hajlik a láng jobbra,
hajlik balra de mit neki
jobb és bal : ki csak *fölfelé* tör?
Melyik égtáj
mondhatja őt övének? Jobbra vagy
balra csak rokont keres,
kit áttüzesítsen, s magával röpítsen !

II.

Ki állíthat
jobbra vagy balra engem?
Labdázzatok, mindenkié vagyok !
Csak majd az Isten
ha az Itélet trombitája szól,
állítand jobbra vagy balra.
A többi : játék. (Noha sírnom kell rajta.)

III.

A többi : játék ! bolond, noha véres,
vad játék olykor, melyben a szegény
méla gyerek szédülten, ütlegek közt
ing, míg el nem jő Apja, s kézenfogva
el nem viszi . . . ing, mint a báb
dülöng
bizonytalan színpadán.

IV.

S tán
ilyen báb vagyok én is — de a bábot
drótjai tartják ; s tudjátok meg, izmos
drótjaimat nem kétfelülről
rángatják, hanem Valaki fölülről
igazítja
kimondhatatlan ujjal.

ELÉG A KÓSTOLÓ

Mi tüzel, hogy újra forrsz?
Kóstolót a duska sors
mindenből adott, és jól tudod, ha
tengereket adott volna, az sem
lenne több, mint ez a kóstoló...

Kínnal-borral gazdag úr!
Végigjátszva minden húr.
Hogyha mostan halnál, úgy omolnál
zajjal, könnyel, mint egy büszke bércről
zuhataggá leszakadt folyó.

Maga a Nap dobna rád
szivárványból koszorút.
Nem hogy itten fuldokolj a sárban!
Nem hogy estig bukdosódj a buckán,
bús csavargó! egyre lefelé.

Minden folyót vár a Styx.
Óh, megoldó biztos X!
De jaj neked, apadva s feledve,
mint a pohár kiloccsantott alja,
lenni a földé vagy Istené!

VERSENYT AZ ESZTENDŐKKEL!

1928—1933

Mint a kutya silány házában,
legeslegutolsó a családban,
kiverten és sárral dobáltan,
és mégis híven és bátran
kiált egyedül a határban
fázva és szeleknek kitártan:
amit kiáltok, úgy kiáltom
vénen, magamban és ziláltan,
sárosan, rúgdalva, ruhátlan,
híven, remegve és bátran.

Magamra maradtam, magamra
és hangom mint vén kutya hangja
rekedt már, vagy mintha a kamra
mélyéből jönne, tömlöckamra
mélyéből. (Én vagyok a kamra.)
És mire fölér ajakamra,
száz faltól fulladt és bamba,
mert az élet mosott goromba
habjaival, és süket és tompa
iszapot rakott minden ablakomba.

Nagy almáriumaimban néha
szalagokat találok, léha
csecsebecsét. Fakó, únt, méla
régi divatok maradéka,
régi gazdagság bús hagyatéka.
S szólok: »Gyermekeim, ti hangok,
vegyetek föl néhány cafrangot,
néhány szalagot és sallangot!«
És fölvesznek néhány sallangot
gyermekeim, a megfakult hangok.

De abban is csak ügyetlenebbek,
félszegebbek és feszesebbek
— mint kinőtt ruhában — merevebbek
s koldus irígyeim nevetnek:
de a hangok csak jönnek, tolulnak,
semmivel sem törődnek, kibújnak,
s botlódva bár, újak és újak,
gáton, iszapon átnyomulnak,
s fulnak és túrnak és fúrnak,
míg cafrangjaik rongyokban lehullnak.

S kérdem: »Mit jöttök egyre-másra,
fázva, fulva, fakulva, vásva,
hogy szégyeneteket mindenki lássa?
Mért jöttök ki ilyen dadogásra?«
S felelnek: »Dadogunk, botorkálunk,
de ki kell jönnünk, egy szó előtt járunk,
dadogás vagyunk, egy szó jön utánunk,
követek vagyunk, utat csinálunk.
Nagy szó, nagy szó a mi királyunk!
Mi dadogunk, de várj, ki jön utánunk.«

GONDOK KEREPLŐJE

A csupasz fák csúcsa mint tűk hegye bök be
    az égi flanellba:
az Isten a földet hóba és ködökbe
    puhán becsavarta,
hogy óvja azt a pár maradék plántáját,
    amit az ember nem
irtott ki még, s amik a bús tavaszt várják
    szabadon vagy kertben.

Milyen szép lehet most ottkünn a mezőkön
    elveszni nyomtalan;
bújdosni, mint aki maga van a földön,
    az Űrben maga van
s minden lépésénél mögötte, úgy tetszik,
    elsüllyed a parlag,
és a szomszéd falu semmivel se messzibb,
    mint a szomszéd csillag.

Ott még felröpülne különös madaram
    a fényködös égig.
Csak itt olyan alélt és mozdulattalan,
    hogy tán holtnak vélik.
Pedig él: egész nap csirreg a fülembe,
    dalt töredez halkan;
elkezdi, s elhagyja ... dalainak selyme
    rongy az utcazajban.

Ó szegény madárhang! hogy leng száll és szakad
    minden kis szellőre!
s hogy riad, hogy némul, ha rákezdi a vad
    gondok kereplője!
Ki kötötte ezt a kereplőt nyakamba,
    mint a poklosoknak,
hogy ezer arc közt is vakon, mint a bamba,
    s egyedül, bolyogjak?

AZ ÁLOM KIVETETT

Engem ma a hallgatag álom kivetett hangos partjaira.
Sárban görgetett, sziklához ütött, míg szennyesen és fájva
kiáltottam kedvesemnek: »Ments meg kedvesem!«

Ma reggel, mikor elsőt csilingeltek a villamosok,
oly csöndes volt még, lehetett hallani a szomszéd apácák
klastromából hogy kondul imára a kis harang.

Kedvesem kinyujtotta karját — ő maga is
az álom hajótöröttje volt, s a Valóság szennyes és sziklás
partjain találkoztunk, mint szegény Robinsonok,

kiknek most majd el kell indulni valami barátságtalan
idegen föld belseje felé, ahol a Törzsek laknak
s idegen, féltékeny szemekkel néznek meztelen és vadan.

Mint indián faluhoz érve, csilingelés, harangmuzsika
fogad, de majd elvész a harci zsivajban; fogságra hullunk.
s kinoznak, mig eljön értünk az Álom, a mentőhajó.

ÁLMOK KUSZA KERTJEIBŐL

Álmodtam én és az álom, az álom én magam voltam.
Kertben bolygtam, és magam voltam a kert, ahol bolygtam,
a kert, ahol bolygtam és bolygok, botlódva bozóttól bozótig,
mint ki éjjel jár tapogatva és az árnyaktól húzódik.
Gonosz ligetben járok én, utamat nem látom előre,
és mégis biztosan tudom, hogy kijutok egyszer belőle.
Nem lesz az márma, sem holnap, sem holnapután, s azután sem,
és jól tudom, hogy nem lesz még halálom különös óráján sem,
s nem az idők végén — az idő sohsem érheti végét :
hanem az idők mögött valahol, hol az Isten tartja székét.

S veszélyesen, mintha az ürben egy csillag egy másikra hullna,
hullt, kedvesem, kertemre kerted és testvér álmod álmomra.
Most titkosan egy helyen két kert, és két álom olvad keverve,
mint egy lemezen két fénykép, vagy két hang egyszerre leverve.
Mintha külön nem volna elég útvesztő lelkünk vagy testünk,
egymásra dobott két háló, egymás zavarába estünk.
Egymás élete szörnyeivel tele minden bozótunk :
dupla sürüségben járunk mi, s kézfogva tapogatózunk.
Vagy néha dacosan, ha egymás lázas kezét eleresztjük,
nem vagyunk sem egy már, se kettő, magunkat is elevesztjük.

Óh, nem vagyunk mi boldogok, se tiszták, se jók, se bölcsek.
Életünk a kócos erdők ágainál kúszább és törtebb,
ezer rosszaságtól sötét és könnyektől nedves ;
de a lombok végül is egymást a nyilt égbe ölelik, kedves,
mely fényes homlokkal hajol ránk, mint dajka az ébredezőre . . .
s egyszer simára gombolyul minden ami zilált és dőre.
Nem lesz az márma, sem holnap : az idő csak oszlopos tornác.
A Takács a napok mögött ül, amik során élve túl nem látsz.
Durva cselédei tépik álmaink kócát, a Sorsok,
mely gubancban hever előtte s nagy kezeik szélében borzog.

REJTVÉNYEK

Nem az átlátszó forrásvíz kell nekem.
(Zavaros, sáros és gőzölgő fakadás
gyógyít engem a mama-földből.)

Két kezet láttam, meztelen két kezet.
(Az egyik fiú volt, a másik meg leány.
Imára voltak összetéve.)

Homlokod lámpa, mint a bányászoké.
(Szépen ég, de ne hidd, hogy sokra mégy vele :
a fénye takar, mint egy fátyol.)

Kedvesem arcát sohase láttam én.
(Mindig álarcosan ölelt meg engemet.
De saját szívemet se láttam.)

Már rég nem élek, mozgó halott vagyok.
(Szívemben esztendők tudják, hogy nem lehet
egyszerre élni és szeretni.)

A KEDVES ARCKÉPE

Hirtelen amint a szobába léptem,
előttem ült a drága valaki,
közel és mégis holdtáj-messzeségben,
mert e világból keret zárta ki.
Örök magányba zárta, arany ablak;
és nem nézett rám, nem is nevetett:
csak a színek daloltak és lobogtak
s lengették a keretet.

Nem ismersz hát, kedvesem, nem szeretsz hát?
Két kisujjad úgy fonod egybe, mint
szeretők írigy karja fűzi egymást,
hogy számüzött lesz aki rátekint.
Alsó és felső ajakad szoros pár
összesimulnak meleg-meztelen
mintahogy két szerelmes egy csukott száj,
ki a világnak nem felel.

Más keresi majd a könnyű örökfényt
arcodon s a szitakötő mosolyt
s meg sem ismeri tán a csüggeteg lényt,
ki itt méla-magába elomolt.
De én ismerlek, mert magány marad csak
a magány, bárha két magány vegyül
ismerlek, asszony, így ahogy *magad* vagy,
gyógyíthatatlan egyedül!

Ismerlek? . . . Kép vagy; lehetünk-e mások
egymásnak, és ki lát a kép mögé?
Bár lelket párolognak a vonások,
mint e vászonra festett alaké,
hol a festőnek lelke s a modellnek
ködben villódzik, mint hold udvara,
mely fátyol és sugár egyszerre, s elfed
miközben világítana.

De dalolnak és lobognak a színek
lángként, mely kohó nyitjában fogoly.
Piros kabátkád, lila párna, szőnyeg . . .
mint ablakon túl kinyilt tűzbokor.
Elvarázsolt bokor az, csipkerózsa:
óh, szerető, váltsd meg, ha szereted!
Micsoda csókra vár, micsoda szókra,
szétvetni a keretet!

FÜST ÉS KOROM KÖZÜL

Füst és korom, megtorlik a Vád
feje körül, aki fáklyával megy
ilyen fulladt, szűk pincéken át.

Maró füst és keserű korom:
óh, be gonosz levegőt kell színom
bújkáló bús magyar útamon!

Megvakít, rág, bénít, töm, tapad.
Látjátok még lángom? Én nem látom,
csak a füstöt, ami visszacsap.

És már mindent elvet undorom...
Híg madarak szárnya hull szememre:
hull a híg, lágy, loncsos, langy korom.

Különös álarcosként halok
s úntan fogják képemet föltárni
a morc hullamosó századok,

kiknek arca csak akként derül,
mint a kapzsi archeológ arca,
ha a múmiából kincs kerül.

Ami kincseimben legcsudább,
ők lelik meg, mert ti eldobtátok,
mint a gyermek az almacsutát.

Árva, kemény, nedvtelen csutak:
mégis benne minden nedvek anyja,
a jövőnek szórt morzsa, a Mag.

FÁRADTSÁG

Ki a Betűk veszélyes menetét
vezeted e labirint papiron, hol
se jel, se korlát s régi nevedet már
restelled ihlető Véletlen — ingyen
hatalmad nemcsak ajkunkat s az írók
ujját dajkálja: minden mozdulat
anyja vagy és cinkos sugója e
föld forgó-színén. Te diktálod azt a
lihegtető, rosszvégű és kegyetlen
regényt is, melynek címe »Élet«. Áldott
vagy siratott sugalmad söpri el
vagy hozza helyre mit a siket Ész
homlokunk padlásszobájában ülve
értetlenül kitervelt. Belzebub
és Ráfael! ki Tóbiás gyanánt
fogsz kézen, hogy a Mélység szája-szélén
vakok legyünk; vagy bokros őrület
paripáján röpítesz ismeretlen
élet-tájakra. Engem is milyen
tájakra vittél, mily sohase-vélt
szökéseket büvöltél inaimba,
mily lengésekre lökted rest karom,
hogy magamnak látvány és csoda lett
amint nehéz zászlókat gyenge ujjal
vagy a váratlan kedves társ kezét
hirtelen megszorítva, életet
s jövőt pecsételt. És kiállitottál
világ elé, magasba, s ajkaimra
oly szókat adtál, hogy álmodva sem
mondtam volna ki nélküled. S ma itthagysz
ébredve és vénen és meredélyek
fölött, s én nem is tudom, mit kívánjak,
amint susogó hangod távolodni
s halkulni érzem: azt-e hogy maradj még,
maradj velem — vagy menj, veszélyes angyal,
menj, hadd pihenjek, itt az este már!
Ne kergess, hadd csavarjam újra sértett
lelkem köré a puha nyugalom
óvó kendőit. Minden mozdulat
ledobja egy fátylunkat, mind leleplez
új meg új pőreséggel. Engem is
addig sarkantyúztál, gonosz, hogy egyre
meztelenebbül állok itt — de ez

nem a boldog bujaság diadalmas
meztelensége már, hanem a gyertyás
korbácsos üngös penitencia
szégyenkező és fájó hősisége.

ISTEN GYERTYÁJA

Engem nem tudtak eloltani :
élek és itt vagyok, itten !
Pedig nagy világ-szelek elé
emelted hős, vak, kicsi gyertyád —
mit akarsz velem, Isten?

Inog a láng már és tövig ég
bölcs, szent, konok kezeidben. —
S új szelek jönnek, fattyu-vihar,
vakarcs-poklok szégyen-fuvalma —
mit akarsz velem, Isten?

Szégyen-szél, fattyu-lehellet is
zord annak, aki mezitlen :
gyötörni tud, eloltani nem,
míg viaszom csöppig kisírom —
mit akarsz velem, Isten?

Mért tart magasra nagy tenyered?
és milyen éj vize zug lenn,
hol sisteregve kiszenvedek
ha majd kegyetlen beledobsz, hogy
körmödre ne égjek, Isten?

INTROIBO

Oh dohos frisseség! Pincék és templomok
frissesége! A ház télen át szundikázott
magában, s most ahogy kitárom ajtaját,
első vendég aki megelőz, besuhan,
akit magam előtt bocsátok mint arany-
ruhás királyt (vagy mint templomba lép a pap
dús pluviáléban) a fénypalástú nap.

Belép a pap, belép, s mögötte zendül a
kórus, bizsereg a sarjadás, lüktet a
kakukszó, s olyan ez, mint amikor tavasszal
nyíl a pinceajtó s mozdulnak a borok.

Ez lesz, ez lesz az én templomom, s úgy szököm
ide mint jámbor ős népség futott a barbár
harcok elől a szent helyekre hajdan, így
mentvén bús kincseit és összeköpdösött
szentségeit a szent, hűvös falak között
s úgy teszem el magam, mint a tetszhalott fakir
ki századokat is átszunnyad és kibír.

Királyok lettek így fakirrá Indiában
kriptába szállva bölcsen, ha ellenségeik
száma sokasodott, tudva, hogy minden új
ellenség keltén új ága nő koronájuknak.

Ez lesz az én kriptám, pincém és templomom.
Introibo... Körül mindent elönt a Vadság
fojtva mint árvizek után a gaz... Tekints
vermembe, nap! Borom él és forr. Itt rakom
sorba hordóim, és gyógyul áhítatom.
Künn zengnek sarjadó, kakukszavas misék,
benn üdít eleven, kriptai frisseség.

MEDVE-NÓTA

Fordul a világ, kiborúl alólam.
Megkapaszkodtam peremén egy dombnak.
Kis ház, börtönöm vagy-e? csillagnéző
tornyom-e? Barlang

kell a medvének, ha megunja táncát
a vásár padján s kiszökik magányos
bérc közé ; mint én vonulok most tüskés
bérci-magamba.

Más vagyok mint más. Magasan, tüskésen,
így kell már élnem, s ha te nem volnál itt,
tán nem is látnék melegebb szemet zord
csillagokénál.

Más vagyok mint más. Minek is tagadnám?
Lásd, a föld kibillen alólam, és mint
visszatérő láz, kamasz éveim vad
gőgje megújul

s mindentől eltép. Köszönöm, hogy itt vagy.
Szólj egy szót, s én úgy teszek egy szavadra,
mint szökött mackó ha vidám kedvében
bércei közt új

táncra áll kétláb a vadonban ; mancsán
zeng a cintányér ami rajta még ; az
éji vándor hallja, megáll, s az erdő
titkain ámul.

LEVÉL

Ne kérdezd, barátom, hogy mit dolgozom
mert csak vékony időm könyvét lapozom
s ez a fáradt élet úgy tart pihenőt,
mint üres könyv-oldal új szakasz előtt.

A fű sarját nyírom, a fákat nyesem,
fázó bárány módján a Napot lesem.
Lapokkal, levéllel halmos asztalom :
zsongó gyepem ágya csendesebb halom.

Asztalom bús szirtjén lapok, levelek,
lelkekből verődött, nyugtalan sereg
idevert madárraj, zsibog és csipog :
üzenetek, élet, levelek, lapok . . .

Ne várj tőlem semmit, távol jóbarát?
Ne lesd a poétát, tirannus világ !
Barlangba huzódott, sárkányokkal vív,
szökevénynek látszik, aki volt oly hív.

Szökevénynek látszik, lelke csupa dac,
amit tőle várnak, sohse teszi azt.
Jaj, szegény lélek, hát világ rabja légy?
Vagy saját szobrodnak hitvány majma légy?

Búsan mosolyog rám kertemből a nyár,
mert engem az ősz kezd aranyozni már,
hervadt fa rozsdája, halálos arany,
kit ez a fény von be, annak este van.

Mint kit egy dús ünnep örömére rég
talpig aranyba vont az éh-szemü nép,
mezitelen állt ott, eleven szobor :
csak ő maga tudta, hogyan fuldokol.

HOLT PRÓFÉTA A HEGYEN

Nyájas magasságban csüng a dombtetőn a ház,
de én mordan ülök benne, mint Jerémiás.

Hozza postámat a posta. Ujság és levél
mintha mind olyanról szólna, aki rég nem él.

Hol a sok *netán* és *hátha?* Meghalt a jelen,
s ami hír fülembe ér, mind csak történelem.

Elsüllyedt a világ és nem maradt élve más:
dombon ül s fejet csóvál a mord Jerémiás.

Eltüntek és elsüllyedtek, s talán így a jobb:
míg itt voltak, kínzóbb volt hogy egyedül vagyok.

Hozza postámat a posta: mennyi hír, divat!
Engem nem visznek magukkal, föl nem oldanak.

Mindegy! a világ süllyed vagy én lettem halott:
akként élek mint akik már Változatlanok.

S mordan nézem hogy köröttem a vak élet hal,
mint egy holt próféta kit már senki úgyse hall.

Mint a nyiltszemű halottak kiket régidőn
barbár törzsük künnhagyott a nyájas dombtetőn.

Hozza postámat a posta: mennyi rossz madár!
Be jó hogy csőrük csapása egy cseppet se fáj!

DZSUNGEL-IDILL

Jer ki, kedves, az esőtől minden újra friss.
Láttad, hogy kinyilt a másik georgina is?
Ne nevess! Csak pár szál virág tipeg körülünk:
de legalább mindeniknek külön örülünk.

Hajdan rengetegbe vágytam, legiónyi vén
góliát fa sürüjébe, kicsi Dávid én.
Érzéssel fújtam tanítóm csitri dallamát:
»Árnyas erdőben szeretnék élni nyáron át!«

De ma lásd, oly rémes erdő zaját hallgatom,
s ennen életem mögöttem olyan vak vadon!
Éjjel is magába húz egy ingó sűrüség,
hol az ijedt álom jár és zsombékokra lép.

Jer hát, jó itt csöpp kertünkben, mely ma újra friss!
Örülj, hogy kinyílt a »másik« georgina is.
Nékem ez a pár fa-alja époly dús világ,
mint a legnagyobb erdőség, »élni nyáron át«.

Fű között szemem ha lát egy pöttöm bogarat,
vele megy veszélyes útján, dzsungele alatt,
s tudja, mily tér egyik diófától másikig,
hol ezer csoda burjánzik, ezer rém lakik.

Sohsem ér a kert végébe. Elég messzeség
elérni a ránkborúló levelek közé,
amik olyan illatosak és keserüek,
mint e nyár, melyet alattuk élni jó veled.

CSAK EGY KIS MÉHE...

De jó ébredni fehér falak közt
madárszóra,
ahogyan engem márma költött
a hajnalóra.

Nap néni oly szelíden mosolygott
az ablakra
éji viharnak könnyes emlékét
szárogatva.

De mint egy morcan kedélyes bátya
vastag hangja,
mordult be kintről az öregtemplom
morc harangja.

Egy kicsi méh meg beszorult valahogy
a szobába
s az egész szoba most zeng, mint egy zsongó
zeneláda.

Szeretnék sírni: olyan szép minden!
Korholj, bátya:
mért veszett bangó figyelmem annyi
csúnyaságra?!

Mosolyogj, néne! Csak egy kis méhe
szállt lelkembe
s újra zeng lelkem — zsong, mintha örök
hangszer lenne.

VERS A CSIRKEHÁZ MELLŐL

I.

Dombon égek, csorgó nyár füröszt.
Csöpp kert ringat búzamezők közt.
Nézek egy kis törpe házat; azt,
amit rakott a szomszéd paraszt
csirkéinek. Vályog a fala,
de piros cserép a taraja.

Drága kincs az idő s oly kevés!
Jer, segíts meg, bölcs semmittevés!
Tárd ki mégegyszer a kapukat!
Add vissza mit tőlem elragadt
két zsarnok: a Feladat s a Gond:
óráimat, e fogyó vagyont!

Nézdelhessem mit az óra ád:
pici háznak piros taraját
s hogy cikáz fölötte két galamb!
Szilaj idill, fehér ditiramb...
Ditiramb vagy idill, bánom én!
Míg célom nincs, a világ enyém.

II.

Két galamb mint két fehér levél
miket hullva keringet a szél.
Levegőből dobta egy merész
röpülő? Vagy égből égi kéz?
Száll a napban, s lefelé cikáz,
mint egy új kinyilatkoztatás.

Be jó nézni ahogy párosán
elülnek a tető pirosán!
Rest galambok, ti tanítsatok!
Béke és restség a nagy titok.
Mit ér a sok tett és törtetés?
Vér lesz abból, szenny és szenvedés...

Ég veled, cselekvés, munka, harc!
Engem többet eztán nem zavarsz.
Igy vonul ma félre aki jó:
küzdeni a komisznak való,
míg eljő az új háboru majd
s kipúsztítja az emberi fajt.

III.

Igy tünődöm s izgalom fog el:
nem, nem! menni s cselekedni kell!
Harcot a Harc ellen! és a Tett
gyilkos lelkét tettel ölni meg,
míg az egész földön kitüzik
a szent Restség fehér zászlait,

hogy galambok módján lengjenek
jámbor csirkeházaink felett,
hol szelíd szárnyasként, jámboran,
— mint aki jámbor, de szárnya van —
megbuvunk majd... S tárom a kaput:
búzaföld közt fut elém az ut.

Ki az őre a kalászhadak
aranylándzsás dandárainak,
hogy mind veszteg áll, és titkosan
mégis mintha menne, úgy suhan,
menne, mint a Vezér tervelé,
szélben, évben, dús kaszák elé?

ZENGŐ LÉGYPOKOL

Fekszel az ágyon s nézed félsötét
betegszobád meszelt mennyezetét,
mely mint az élet pusztasága nyúl
közted s a szabad ég közt makacsul.

Fehér a mennyezet, de egyhelyütt,
ahol a füstös olajlámpa függ,
koromfolt, másutt zápormosta nyom
Polinéziát rajzol a falon.

Felfelé fordul lábbal téveteg
járnak e mappán szerte a legyek,
mint egy semmibe-lógó sivatag
szikes rétjén a csúf sötét vadak.

Messzebb egy légvonatban lobogó
enyves pántlika leng: a légyfogó;
rajt elfogott legyeknek tízei
s halálig tartó kínjuk zengeti.

Te hallod s mintha vergődő saját
lelked sötét zengését hallanád;
szárnyát veri, halálos csöpp fogoly,
s röpül a Föld, a zengő légypokol.

Ottkünn az eső megered s kopog,
mint majd ítéletnapján a dobok
s mindent valami nagy magányba zár
szennyesen és puhán a sár, a sár.

ÁFRIKA, ÁFRIKA

Sűrű, ragadós, fekete sötétség ez,
mint egy melegfürdő, amibe szeszeket töltöttek
megüllepszik, elárad, fojtogat
Áfrika, Áfrika
ilyenkor nőnek a varázsfüvek,
a csillag ég, villog, nem világít,
gyere kedvesem, félek a forró
óriás árnyak alatt.

Négerek ülnek a folyóparton,
boszorkányok susogásától nehéz az éjszaka,
nem hallod a dobokat, a dobokat?
Áfrika, Áfrika
különös állatok sírnak a ketrecekben,
a folyó csillog, mint egy meleg mocsár,
a fű mászik, a kígyók merednek
valami bálvány előtt.

Ó, kedvesem, csak titkos kígyók, titkos kígyók
ne csuszkálnának itt minden bokorban,
a bálványok torzak és naivok és nevetségesek
Áfrika, Áfrika
de nem tudunk már nevetni rajtuk,
ketten vagyunk majdnem egyedül,
mindenfelől késeket fennek
ebben a rémes és gyerekes világban.

A VETKŐZŐ LELKEK

Vetkőzni vágy lelkünk, mert tenger az ég most és part a világ.
Eleven és veszteg állnak és reszketnek a százkezü fák.
Ezer remegő ujj, remegő sötét ujj kapkodja szelid
kívánkozással az ellengő szeleknek úszó selymeit.
Még e selymek közt, e remegő sok ujj közt uszik, foszlik, száll
végső pár szavad, mint egy utolsó fátyol, amit ledobtál.
S most lelked oly pőrén csapódik lelkemhez, mint a néhai
táncos orgiákon, ha kihúnytak már a fáklyák lángjai,
de a tánc tovább folyt, s a heverő vendég bőrét hirtelen
sima comb surolta a pajzán sötétben forrón, meztelen.
Óh, mit ér a hús únt mezitelensége! mily semmi a test!
Jobb szerelem, szégyellt lelkünk tilosáról vetni le a mezt.
Nézd, a Nap fáklyái kihúnytak, homályban a nagy Orgia,
csüggedez a fáradt vendég — be jó lelked érintése ma!
Szomjasan remegnek gondolataink, mint ezerujju fák,
ezer remegő ujj — s nyilt tenger a Semmi — vak part a Világ.
Úgy állunk a parton, mint halálra jegyzett boldog szeretők
meztelen és veszteg állnak és reszketnek a tenger előtt.

A NAP NEM EMLÉKSZIK A CSILLAGOKRA

Zengve s lámpákkal, mint a szinpadok
láza s tragikus szárnyakon suhan
tünte felé a rövid nyári éj.
Óh éjszaka, aki naponta meghalsz,
taníts meghalni! Mennyit ültem e
hegy fölött, a hajnalok karzatán
s tünődtem, milyen a halál? de egy
csillagot sem értem még rajt, mikor
a semmi mögé elbútt! sem a percet
mikor elhallgat a tücskök zenéje.
Minden úgy tűnt el, lopvást, mint az álom,
s a nap nem emlékszik a csillagokra.

Igy tűntök el hát ti is, életem
csillagai, és mint az égi morzsák
oldódtok szét? akik ma oly makacs
tüzekkel ültök egemen, kegyetlen
kivilágítva, mint a fájdalom
a test valamely zúgát, mely talán
nélküle boldog volna és aludna.

Óh életemnek csillagai ti,
kemény morzsák vagytok, és nem tudom,
el tudtok-é majd olvadni a Nappal
meleg szájában? vagy ha majd utam
véget is ér már, Isten e keserves
moccanása, tán megtapadva porként
vak szemcséitek még sajogva fájnak
a fénylő semmiség csigahusának?

VERSES NAPLÓ

Esztergom, Előhegy, 1932 nyarán.

Naplót irni... Akkor irtam naplót mikor gyermek voltam
s napjaim simán gurultak, mint a fűznivaló gyöngyök.
Jaj, egy élet is kevés már, és egy nap is sok nekem!
Én már csak az órák képét festegetem, mint a piktor,

aki ugyanazt a tájat reggel, délben, délután és
este újra s újra festi, fények játékát tanulja;
én is óráról-órára, ahogy jön és megy a felhő,
lelki fényeim játékát festegetem újra s újra,

fények és árnyak játékát amik jönnek és eltűnnek,
de versem mint fénysugár, a távol űrbe viszi őket,
a jövőbe, mint a fénysugár a táj képét az űrbe,
ahol él és száll örökké, az Isten szemébe gyülve.

(Reggcli hat óra)

Nem zene még, nem zene még ez.
Mégcsak hangolnak a zenészek.

Most apad az álmok vize.
Kenderice. Kenderice.

Fészek csippen... Rigócska rikkan...
vagy kakuk zeng föl innen-onnan,

emberi hangon, mint egy titok,
amit a morc éj elhallgatott,

de már nem állja, és kibuggyan
itt is, ott is, a bokorban.

Nem zene még ez, nem zene...
A hajnali óra üt bele.

(Hét óra)

S én hallgatom, ködből, mint a vak,
hogy múlnak a hajnali órák.
Életem órái múlanak.

Folyton rövidűlő életem
órái múlanak zengve.
Ércesen múlnak ők, öblösen.

Zengés, de nem zene még ez, nem!
Azt az órát én meg nem érem...
Zenétlenül, így kell végeznem...

Ottkünn tyúk kárál, szarka csörög.
Ki a vendég akire várjak?
Az ablakon egy dongó nyöszörög.

S mily emberi hangon szól a kakukk!
Mintha önmagát csufolná...
S a szél is kezdi már: zug, zug, zug...

(Nyolc és fél kilenc közt)

Itt a legnagyobb átok a szél.
Ilyenkor kezdi s csak este ül el.
.....Mit álmodtál, kedvesem?

Fülemüle is szólhatott az éjjel:
mi nem hallottuk, mi aludtunk mélyen.
Mi már hiszen falusiak vagyunk.

Falusi gond üz minket. Most vakolnak
a kőmivesek. Villany ég maholnap
s olaj nem fogja kormozni falunk.

Fülemülével nem gondol a gazda.
Terrászokat rakattam sárba-gazba.
Mint felvigyázó botos babilón

rabok nyüzsgését, vagy a polinézi
gyarmatos, néger szolgáit ha nézi,
ugy állok fönn a lépcsőfordulón

sárga kalapban. S órahosszat nézem
a munkát. Pedig sem évem, se pénzem
kis gyarmatunk álmára nincs elég.

Játék ez. Sem úr, sem urnál dicsőebb
munkás nem vagyok. Csak úgy nézem őket,
ahogy hallgatjuk a fülemülét.

(Később)

De nem fülemüle muzsikál, hanem a szél zakatol,
minthogyha hosszu táviratot kopognának valahol;
kopog, fürészel, von, csikorog: dróttalan Morse-jelek,
érthetetlen s végérhetetlen sziszegés a mezők felett

s dombokon át, idegesítő izenet egy idegen
vidékről. Valahol lehült a levegő hirtelen
s mert egyetlen életbe kötve e földön száz távoli táj,
ami egyik oldalon történt, az a másik tájon is fáj.

Elbúvok a forró nyárban, egy kis hegyen búvok el én,
de búhatnék vad preríken, vagy rejtek völgyek ölén:
a világtól nincs föld elzárva. Rámkopog, megcibál,
utánam nyujtja hideg kezét egy szomszéd éghatár.

(Már tízre jár)

Hozzák a postát, nem a postás,
mert ide föl se jön a postás,
hanem a kis cseléd, Mariska:
piros szatyrával ő a posta.

Jön és jön. Emelik a lépcsők.
Hozzák felém hireit és őt.
Kék, szélesfodru, könnyü szoknya
száll terraszokról terraszokra.

Jön, jön, naivul, mint a végzet:
nem tudja, mit tart a kezében.
Ugy jön ujsággal és levéllel,
mint Aeolus lánya a széllel.

Mindig megdobbanok ha látom.
Mily szelek fujnak a világon?
Ing a domb, leng a ház, s nyugalmam
hajlong mint a levél az ágon.

(Délelőtt)

Hajlongj csak ingj remegj te bűnös nyugalom.
»Mit álmodtál, kedves?« — kérdeztelek elébb.
Nekem mindig vádló, rossz álmaim vannak:
nem szégyen-e társa ma a nyugalomnak?

Veszem a fünyírót s a fanyeső ollót;
megyek, hol a zsering s vad gaz összetorlott,
ami, munka hijján, megfojtja a kertet,
mint a gondolatok hálója a lelket.

Jó volna irtani, munkában izzadni;
emberi törvényt a vak bozótnak szabni.
Ami Istentől van, rendetlen, vad dolog:
csak azt mondom rendnek, amit én rajzolok.

Óh gonosz természet! ellenséges világ!
Szakállas burjánzás, engedetlen csirák!
Óh irtó mámorom! óh gyilkos gyönyöröm!
Kemény fonadékát vágom, ölöm, töröm...

Megdől ollóm előtt a tüskés gyülevész.
Meginog és poshadt, kusza boglyakba vész.
Vágom hatalomban, átforrósult hitben:
a nap ugy néz rám, mint zsarnokra az Isten.

Kábulok. A szemem lehunyom. Mi haszna?
Nagyonis sokáig bámult már a gazba.
S tudom, majd ha este elfujom a lámpát,
szobám éjében is füvet és torzsát lát.

(Ebéd után)

Ebéd után, elpilledve, tompán
benn ülünk a függönyös verandán.
Kávé gőzöl, édes-erős illat.
És a pasziánszot rakja ujjad.

Csészémbe nézek hol a cukornak
nyomán apró szökőkutak forrnak ;
s arcom visszanéz, mint bűvös körből
egy fekete, kerek jóstükörből.

És a kártyák hullnak az asztalra,
piros szivek, zöld levelek, sorra,
mint az ősznek piros és zöld galyja
hull majd nemsokára az udvarra.

Óh mondd, hol a tükör, hol a kártya,
amely megjósolja és beváltja,
hogy hány nyáron ülünk még mi itten
ilyen polgárilag és meghitten,

óciumban ómód elhúzódva
és remegve hogyha jön a posta? . . .
Igy múlanak életem órái :
kártyaejtő ujjaidra várni,

mig kislányunk hintáz lenn a kertben :
eltünik az egyik másodpercben,
majd fölbukkan ujra, mintha szállna,
karjait mint szárnyakat kitárva.

(Fél három)

Költő vagy, csupa szeretet :
szereted-e a legyeket?
A délután oly fülleteg !
Pihenni próbálsz : nem lehet.

Olvasni próbálsz : halk, potom
fátyolszárny csikland orrodon ;
majd hirtelen fülön kotor
egy rebbenő kis légsodor.

Ezerszer hessented tovább :
ezerszer visszaszáll reád,
mint kinos emlék, pici vád,
mely nyugtot egy percig se hágy.

Pici mint kisujj-körmötök
s eleven mint az ördögök
s puha mint száraz, puha csöpp,
mellyel a világ arcbaköp.

Költő vagy, csupa szeretet:
szereted-e a legyeket?
vagy ölnél, ölnél, ezreket,
hogy megvédd bús kényelmedet?

Menj ki ahol a szabad ég
lesz szobád: kisebb nem elég,
hogy megférj és békibe légy
a léggyel, és veled a légy!

(Négy óra felé)

Zeng, placcsog a szélben a vitorlaponyva.
A pallér a beton lágy husát paskolja.
Csüggedt szemmel kérdez az üres délután:
Mit csinálsz most, gazda? Mögibük állsz ujra

sután? avagy veszed ujból a fünyírót?
Nincsen egyéb dolgod? más kert amit munkálj?
más gaz, mint e szegény füvek, amit gyomlálj?
Szólogatom magam, mint aki poéta...

Nyilt irógépemen leüllepszik a por.
Nem furcsa-e, kedves, igy idehuzódva
élni (s tán egy kicsit táblabirómódra)
egy irógéppel, mint tört vitéz egy rokkant

gépfegyverrel: aki elmaradt egy dombon
s messze látja hogy a barbár ellenerő
mindent befon, nincs jog, s a kuszára görbedt
igazságtalanság fölveri a völgyet —

óh halálos dudva! hol a szivós indák
s lombok poshadt árnya alatt az isteni
igazság beteg lesz s nem bir lélekzeni —
Az az igazság is, aki bennem lakott,

így fult ki s hullt ki e kis házba, mely mintha
nem is tér, de idő távolában ringna
egy tünt, naiv század hét szilvafája közt...

(Öttől hatig)

Ugy érzem, mint aki tisztásra menekül :
mindenfelé erdők s szörnyek veszik körül ;
küzdött ellenük, de most attól is fél ha
egy levél a szélben lába elé röpül.

Nincs erdő köröttem. Állok zöld domb ormán :
nagy folyó, kis város szeliden néz föl rám ;
s már a szél is megáll, hirtelen elhallgat,
mint a ventilátor amit lecsavarnak.

Alig olykor-olykor egy ágyuhang dördül :
katonagyakorlat moraja a völgyből.
Folyón innen és tul két kis szomszéd ország
lapdázza fülembe a jövendő harcát.

S már a pallér szedi szerszámát s hazatér.
Messze tütül egy gyár : a munka véget ér.
De a csóvás bomba egész éjjel dörög
s a gyanu virraszt az alvó világ fölött.

(Nyolc óra)

Nézd : tologatja festett
kulisszáit az este :
giccses alkonyat.
Páthosszal, tragikussan
szinpadról lecsusszan
a vén szinész, a nap.

A házfal rózsaszin már :
őr diófánk ir rá
idegen betüket.
Mint Belshazárnak ódon
falára mozimódon
égi vetület.

Bazilika gömbje
keresztjét zord ökölbe
szorítva emeli.
Zordan nyujtja a Béke
jelét s baljós égbe,
mely vérrel hullt teli.

Vérét fölitatják
a szürkületi vatták.
Árnyék elborit.
Bezárul a diófa,
leveleivel óva
magányát s titkait.

Oszlopba, háztetőbe,
koppanva, beütődve
bőregér csap át.
Gyertya lobban égni,
s száz pille összevéti
az életet s halált.

S száz kandi szemer láng
pislog egyszerre fel ránk:
a város villanya.
Köztük e fölébredt
csillagos földi égnek
tejutja a Duna.

(Kilenc után)

Kisleányunk nem akar még lefeküdni, elaludni:
még nem játszott eleget ma, panaszkodik siró szájjal.
Igy sirunk talán ha majd a Halál akar ágyba dugni:
mikor már rég megbékéltünk a mindennapi halállal.

Te fáradtan jössz a kertből, palántáid látogattad,
mint egy kastély szent urnője völgyi falvak szegény népét:
tarkakendős pórleányok vettek körül, a virágok.
Jer, szép várurnőm, halkléptü tollas szerecsen szolgáink

leeresztették mögöttünk fölvonóhidját az éjnek.
Jer, kigyul királyi cellánk... kigyul a szerény olaj,
melynek lángja éppoly könnyen ful koromba mint az élet.
Nagy, esetlen cigány prücskök ugrálnak ajtónk körül.

Nemsokára itt is villany ég; a föltépett falakban
ideges drót várja már az áram lázát, mely a város
élő hálójába kapcsol. Fényben fognak uszni függő
kertjeink, s e hegy mely István király óta szomoru.

Fényt, óh mily rég szomjaz rá bús telepünk! Fényt, és több fényt és
mindig több fényt! Ne maradjon egy homályos zug a földön!
Gyuljanak ki planétánknak utjai és rétjei!
Ragyogjon mint boldog gyarmat fekete puszták között

s mint egy fényes röpülőgép szelje át a vak eget!
Fényt, óh tiszta fényt! Ne kelljen pötty kezednek kormos lámpát
gyujtogatni többet! és ne ácsorogjunk, mint e prücskök,
búsan, félig nyilt ajtóknál, a fények küszöbjein!

Fényt és fényt! Már mint a Néró fáklyái, magunk is égnénk,
csakhogy fény legyen! Nincs lepke szomjasabb, halálosabb
mint mi e petróleummal világított vak viskóban
e homályos hegy hullámán — mint ki egy szál deszkán úszna

a sötét tenger fölött mely minden percben összecsap!
Vigyázz, jól fogózzunk, édes, el ne ereszd vállamat!
Messze vad rakéta pattog s az ország bús utján járó
gépkocsik sugárseprője ablakunkon be-becsap.

MINT KÜLÖNÖS HIRMONDÓ...

Mint különös hírmondó, ki nem tud semmi ujságot
mert nyáron át messze a hegytetején ült s ha este
kigyultak a város lámpái alatta, nem látta őket
sem nagyobbnak, sem közelebbnek a csillagoknál

s ha berregést hallott, találgatta: autó? vagy repülőgép?
vagy motor a síma Dunán? s ha szórt dobogásokat hallott
tompán a völgyekben maradozva, gondolhatta, házat
vernek lenn kőmivesek, vagy a rossz szomszéd a folyón túl

gépfegyvert próbál — oly mindegy volt neki! tudta,
balga az emberi faj, nem nyughat, elrontja a jót is,
százakon át épít, s egy gyermeki civakodásért
ujra ledönt mindent; sürgősebb néki keserves

jussa a bandáknak, mint hogy kiviruljon a föld és
a konok isteneket vakítva lobogjon az égig
szellem és szerelem — jól tudta ezt a hegyi hírnök
s elbútt, messze a hírektől; de ha megjön a füttyös,

korbácsos korhely, a szél, s ha kegyetlen a távolodó nap
kéjes mosollyal nézi, hogy sápadnak érte öngyilkos
bánatban elhagyott szeretői, a lombok és ingnak,
mint beteg táncoslány aki holtan hull ki a táncból:

akkor a hírnök föláll, veszi botját, s megindul a népes
völgyek felé mint akit nagy hír kerget le hegyéről
és ha kérdik a hírt, nem bir mást mondani: ősz van!
nagy hírként kiáltja amit mindenki tud: ősz van!

úgy vagyok én is, nagy hír tudója: s mint bércet annál több
forrás feszíti, mennél több hó ül fején, öreg szívem
úgy feszűl a szavaktól; pedig mi hírt hozok én? mit
bánom a híreket én? forrong a világ, napok állnak

versenyt az évekkel, évek a századokkal, az őrült
népek nyugtalanok: mit számít? én csak az őszre
nézek, az őszt érzem, mint bölcs növények és jámbor
állatok, érzem, a föld hogy fordul az égnek aléltabb

tájaira, s lankad lélekzete, mint szeretőké —
óh szent Ritmus, örök szerelem nagy ritmusa, évek
ritmusa, Isten versének ritmusa — mily kicsi minden
emberi történés! a tél puha lépteit hallom,

jő a fehér tigris, majd elnyujtózik a tájon,
csattogtatja fogát, harap, aztán fölszedi lomha
tagjait s megy, hulló szőrétől foltos a rétség,
megy s eltűnik az új tavasz illatos dzsungelében.

TREMOLO

Nyugtalan érzékenységeim, kései gyermekfélelmeim remegései,
ne szégyeljétek magatokat!
Halljátok a talpra riaszgató, élni biztatgató, vigasztaló példázatokat

Remeg a vonat alattad, addig remeg, míg szalad, azért remeg,
mert nem áll.
Ülj csak remegő párnádon: koporsód párnája majd nem fog
remegni már.

Mennél jobban reszket, annál jobban csillog, sűrűbb ezüsttel a
nyárfalevél.
Remeg a csillag mig ég, a gép mig dolgozik, a szív amig él.

Remegsz, ne bánd, remegj csak! remeg a párna alattad, a nyárfa-
sor elrohan
Gyerekségem, idegességem, remegj csak, a remegésben a remény
is benne van.

Remeg a táj is kétfelül, s nézd, jobbra-balra milyen más, kétféle
színü a két
karéj amire minden vonat mindig szétvágja az ég kerekét.

Mert az egyik mindig szürkés vagy barnás, s felhőtelen is komorabb;
s a másikán még a köd is fehér, mert rangrejtve mögötte jár a nap.

Remeg alattad a párna, s tűnik a táj, szalad a nyárfa! Erdő és
hegy elmarad.
De megy veled estig, s kései gyermekfélelmeid remegései közt
veled remeg a nap.

TÉLI BARLANG

I.

Lakás, óh pesti lakás, óh téli
barlang ! most egyszer rajtakapom . . .
Még mult telemnek titkait éli
látatlanúl és hallgatagon.
Mert meg nem áll a kegyetlen naptár ; —
de őrzi tavaszról a tavalyt
a zárt lakás, mint télen a kaptár
némultan őrzi a dermedt rajt.

Mily furcsa az ember, balga állat,
aki nyáron alszik, télen él. —
Fölrántom a villanyt. Unt fény, áradj !
barlang, ébredj ! kezdődik a Tél.
Kel, rezzen az emlék, megzavart raj !
Zsibongnak a könyvek a falon.
Régi írás lepi az asztalt, jaj !
Fenyegetve csillan a telefon.

Óh mint irigylem a medve boldog
téli szédületét, az ázott
föld mellén, vagy a holtak oldott
életét, vagy a kicsirázott
magvat, hogy a jó lágy sárba vetve,
téli szállásra, faltalan és
ajtótlan, az új kikeletbe
s a végtelenbe vegyülni kész ! . . .

II.

Míg az ember, az árva,
kizárva és bezárva
marad négy szük határba'.
Hideg falak védik meg,
hogy ne érje a hideg
és csufolják a könyvek
a polcokon egysorban
sok nyelven és hangosan
zsinagóga zsivajban
emlegetve szépeket,
boldog messzeségeket,
messze-messze népeket,

kik lakozzák Ázsiát,
Pontust, Cappadociát
és Mezopotámiát.
De te, szegény, e sivár
skatulyába zárt bogár,
szomszédod' se tudod már.
S tán jobb volna, kedvesem,
nem is lakni seholsem,
szállni földön és vizen,
csavarogni világba',
hálni réten, határba',
vándorcigány módjára,
ahol nem csuknak kövek,
nem csufolnak a könyvek,
hol a vágy nem zsibbad meg.

III.

Szállni, de hova? az egész föld nagyon kicsi már,
s ha a csillagokba röpülnénk, az is mindegy már:
magunkkal hordjuk mindenütt a falat, mely bezár,
vakabbak a bomló csiránál, s úgy ülünk a régi karszékben,
mint kiszakadt két láncszem a zeg-zugos Mindenségben:
elgurult és összeakadt, és e helyen megcsücsült szépen.
Csücsüljünk hát, jó így, kedvesem, horgonyt vetve egy kedves-ilyen
kis zátonyon, s hű tárgyak lassu éveit szürcsölve hiven
jól megfogózni a nagy Lánc e közeli szemeiben
s a szerény butorok mentén lassan az ős Lánc felé, — mint
türelmes vak, asztaltól, széktől, amit legközelebb érint,
tapogatva indul a Hang felé, mely vibráló köde mélyén int, —
vak-boldogan visszatalálni... A lélek ujja finom
mágus-ideggel suhan végig a síma Polituron,
megsejtve a holt tárgy-páncél mögött az örök-egy, rokon
életet időn és téren át; mert nincs min ő át nem hathat,
oly sikos és zárt keménység, (mint szigorú sziklafalaknak
zárát megporlasztja hatalmas gyökér-ujja a magnak...)

PAPLANOM VIRÁGAI

I.

Bágyadt ágyban fekszem, fekszem.
Nappal már, de semmi kedvem . . .
Némán dalolnak lelkemben
paplanom virágai.
Néha egy-egy gépkocsi
az ablakon beszalad
és megtapossa kegyetlen
a szegény virágokat.
Óh jaj, minden csontom fáj !
A virágok alatt alszom,
mint majd egyszer, ha meghaltam.
Kedvesem, mért nem jössz már?
Szedd csokorba a virágot,
mig mindannyi el nem bágyad.
Festve bár, nem élni nőttek
és lelketlen szőtte gyár,
lelkemmel tápláltam őket :
hiszed-e hogy élnek már,
mint egy élő virág-szőnyeg ?
s amint hangod vagy kicsi
csibénk csipogásai
érik, mind érezhetőleg
borzolódva emeli
fejét, s örül, mint mezőnek
virágai friss szellőnek . . .
Szedd hát, szedd csokorba őket
s tedd el nedves reggeli
szemeidnek poharába,
ne viruljanak hiába . . .

II.

Óh jőjj már, nézd már ! Lelkifurdalás
minden virág mit nem lát senki más
s talán ha bűn ma tőlem (amikor
ennyi virágot sem kap a nyomor
s paplana csak ha már nem látja, künn
lesz virágos a temetőn) ha bűn
ma mikor a Természet (jóllehet
ő minden embert egyformán szeret)
legtöbbnek csak a sirját hintheti
virággal — bűn így elmerengeni

mint kinek semmi gondja, ily vakarcs
semmiségen, mint ez a gyári rajz
ma mikor annyi szép és nagy dolog
mint csillagmorzsák, zúzottan forog
az Űrben: oszd meg ezt a bűnt velem
hadd szépítse a bűnt a szerelem.

CSAK POSTA VOLTÁL

Ki úgy véled, nyomot hagysz a világnak,
kérdezd a szőnyeget mely dupla lábad
nehezét únja s rímét ismeri:
marad-e rajta valami magadból,
vagy csak az utcán cipődre ragadt por
amit emlékül továbbadsz neki?

Aztán menj ki és kérdezd meg az utcát
melyet oly égve és merengve futsz át
naponta többször hogy már, azt hiszed,
minden ház lelked mély szineit itta
s lelked rongyait lengi mindenik fa
s a sarki szél is tégedet sziszeg,

kérdezd és olvasd amit rájuk irtál,
s vedd ki a szélből mit beléje sirtál
mint gramofonba mely megőrzené:
miről beszélnek? Régibb otthonodról
s a vad hegyekről, melyek alul egykor
közéjük jöttél, s amelyek felé

emléked visszanéz közűlük; ez vagy
te, ez az emlék! egy csöpp Fogaras vagy
Pest közepén, azt hordasz és vetitsz,
s ha árnyat festesz a város falára,
az csak a hűvös havasoknak árnya,
mely rádtapadt s amelyet közvetitsz.

Nem! hiszen ott is csak valaki voltál,
és a hegyekkel egy csak ott se voltál.
Mi voltál ott? keresd tovább magad!
Ott nyájas szőllőtőkéket cipeltél
s a barbár csúcsoknak *nem*et feleltél,
mert szülőfölded felelt általad.

Nagyapád háza s a szelid Dunántul:
de abban se lelheted igazánbul
magad lelkét, lázadó siheder!
Más voltál ott is! más táj, messzebb útak
voltak még amik rajtad áthuzódtak
s csak posta tudtál lenni és meder.

Életed gyenge szál amellyel szőnek
a tájak s mult dob hurkot a jövőnek:
  amit hoztál, csak annyira tied
mint a por mit lábad a szőnyegen hagy.
Nem magad nyomát veted: csupa nyom vagy
  magad is, kit a holtak lépte vet.

IMRE HERCEG

Históriás ének

Régi jámbor herceg, ki valál a vad
hullám szennyes hátán szelíd fehér hab,
kiben tükröt lelt a Tenger Csillaga,
nézz mennyekből, megcsúfolt rokonságodra,

mert ma is, levágva orrunk és fülünk,
koldulunk és árván kárveszékelünk,
mint ama gyászhírű balga magyarok
s bosszuszóval átkozzuk vesszős Nyugatot,

holott István atyád, első szent király
nem átkot, nem bosszut rendelt és kivánt,
hanem bölcs alázat hűvös fürdejét,
mosni a kudarcbatört magyar láz fejét.

Azért lettél köztünk példa és rege,
Imre, szent alázat édes gyermeke.
Neved is, neved már, Henrik, Enricus,
alázat bélyege volt, óh Emericus!

Német nevet hordtál és hordtál görög
keresztet a bő bús magyar üng fölött,
s nem röpködött üngöd, lefogta nehéz
láncával a Kereszt, mint bölcs szemérmü kéz.

Szárnycsukva a rabló ős madár Turul
ember-alázatot s illemet tanult,
hogy, mint atyád hagyta, az Egyház elé
hullván, amely Krisztusban minden emberé.

Ispánokat egyként és vitézeket
megbecsülnél minden jóembereket,
mivel minden ember Istennek fia
s csak az alázatosság nyugodt glória.

Igy oktatott István, és hogy országod
ereje, ha így téssz, lészen istápod,
de ha konok gőggel ülsz nyakára, csak
veszedelmet szignáland királyságodnak.

S megfogant a bölcs mag s mondják szent atyád
látta éjjel cellád fal-résein át
hogy (két gyertya mellett, fejedelmi sarj)
imádtad a Keresztet, térdeplő magyar!

Emese parázna, gőgös madarát
megtagadtad a test tirannus sarát.
Görög császár lánya, szüz menyasszonyod,
oldaladnál térdepelt, zsoltárt olvasott.

Mint fiatal orcád tejjel-vérrel folyt,
lelked is tej és vér Kánaánja volt.
Szelidséged harcnál győzedelmesebb,
jég szemérmed világi tüznél tüzesebb.

S mint a régi pásztor Páfusz szigeten,
akibe szerelmes volt a Szerelem,
úgy haltál, Adonis! s duhaj Kan fehér
fogairól csepegett a szüzpiros vér.

ÁJTATOS PÁRBESZÉD HUSVÉTRA

Ember mondja :

Hogyan támadjak föl, Jézus, hogyha nem éltem soha?
Föltámadni csak az tud, ki élt és meghalt valaha.
Én csak sírok, és nem égek, mint a hitvány tűzifa.

Lélek mondja :

Sírj hát ! és ne hajts a szóra hogy sírni se szabad már.
Sírj, de sírj úgy, hogy sírásod messzebb sírjon magadnál !
Ez is élet ! Óh bár minden ember helyett sírhatnál !

Jézus mondja :

Hallod, hallod, Jézus mondja : »Én ontottam véremet
minden emberért, hogy jusson véremből mindenkinek :
te meg adj ma könnyeidből akinek még nincsenek !«

Ember mondja :

De hogyan lehessek főniksz, míg szememből könny szakad?
Mégha lángokat sírhatnék ! mert a könny csak oltogat,
s aki nem ég és nem lángol, nem lobbanthat másokat.

Lélek mondja :

Emlékszel, hogyan sóhajtott oltárnál egy szent leány?
»Óh milyen nehéz azt tenni, amit a Jézus kiván !«
Ő is sírt, s az angyalok bús csókja kéklett ajakán.

A szent leány sóhajtása :

»Óh milyen nehéz azt tenni, amit a Jézus tanit !
De milyen boldogság ép hogy ilyen nehéz valami :
mily boldogság a keresztet gyenge vállal hordani !«

DE TE MÉGIS SZERETED EZT A KORT?

Búgócsiga De én mégis szeretem ezt a barbár
iramot is, akárhová visz! Oldott
búgócsigák táncos agóniája,
végső lengések részegsége! Nincsen
tánc haláltáncnál, dal a hattyudalnál
Rózsa elszabadultabb, s mint a rózsa dúsabb
illatot önt hervadva, ama Rózsa,
földünk misztikus fényrózsája, melynek
mindenik szirma egy-egy lélek, öntse
hangos páráját! Már a Szellem érző
selyme vonaglik, zsugorodva játsza
Fém és sugár vadult játékát, villódzik a Város,
surran és tülköl a szomjatag élet,
fém és sugár közt meztelen; mohóbban
meztelen sohse volt! A fürge néger
combokat Senecák szeme is itta,
de soha ennyi fény és ennyi hullám
nem indult tőlünk csillagokhoz. Ennyi
zene sem; és elönti rádiónkból
Szférák zenéje a Jazzband a világürt. (Messze szférák
lakói ti, ha volna lég az Űrben,
edzhetnéd, csillagok kiváncsi népe,
füled a méltó muzsikára, mellyet
A Macska földünk röpít a mindenségbe!) Frissnek
kellene lenni, mint széptérdü lányok
s hetyke fiucskák, cincogó egérnek,
s játékra venni: már a Macska ugrik
s a vad ma ádáz árnyakat vetít a
holnap üres falára. Már a titkos
gyárak füstölnek, kémek kémiája
maszkokat ölt — (Óh kedvesem, milyen maszk
menthet meg majd sárga gázmérgeiktől?)

A JÓ HIR

Mikor megszólalt éjjel a telefon,
az álmok zsúfolt hadseregein
zavar futott át, nem lehetett tudni,
mi történt a különös mezőkön? villám
ütött-e le? tengerek áradtak
s megbokrosodtak a paripák, fények
hintáztak szerte, óriás fálánkszok
hátráltak, tüntek, itt-ott valami
iszonyú lövedék szórta föl a földet és
emberi tagokat szökőkútmódra, s ilyen
kutaktól bugyborgott a csatatér.
A vitézek fejeiket keresték
és lovaik sörényébe csimpaszkodtak.
Hullámzott a sötétség, mindenfelé
betört az ijedt valóság, a szoba
hidege, az ablak keresztje, forogva
mint egy roppant Kapisztrán kezében,
kimutatott a megfagyott téli
utakra ahol soványan integettek a fák.
A holdvilág a tócsa jegén
úgy villogott mint az ezüstkanál
melyet az ómód hipnotizőr
kábítva tart a beteg elé.
Néhány kövér rémmé bugyolált
alak bandukolt lámpással, farkasok
vonítottak messzi a pusztán.
Hideg volt, szörnyű józan és hideg
s az alvó vacogott amint kikelt az ágyból
félig már ébren, fejéből jobbra és balra
az álmok apadó tengerei
húzódtak vissza a rejtelmes szögletekbe.
Úgy ment, imbolygott mint fehér kísértet,
fölkapta a kagylót, beleszólt rémült hangon,
s a messzeségből világos zengéssel
csapott vissza kitáruló
fülébe a hír: »*Megszületett a gyermek!*«

OLYAN AZ ÉLETÜNK...

Olyan az életünk mint öregek szeme.
S mint a köd az előtt, aki ködben járkál,
úgy száll előttünk a holnapok függönye:
sohse libben föl, csak hátrál, egyre hátrál.
Mint makacs ellenség, a ravasz jövendő
fölégett mezőkön lassan vonul vissza:
kincseit mind messzebb és messzebb rejti ő,
míg végül is inkább a Kútba hajítja.

Minden föld puszta lesz mire mienk lenne
és minden kastélyból csak az üres romok
fogadják a győztest aki megszáll benne.
Igy győzünk mi, szomjas, gyürt Napóleonok
s ha megállunk este valamely ablakban
s kinézünk a házak fölött a vad égre,
szívünk reszket, mintha minden alkonyatban
egy hasztalan meghódított Moszkva égne.

Napjainkat sorra fölgyujtják az esték,
s egyikben sem tudunk megpihenni soha.
Jönnek az évek mint beburkolt szüzecskék
kikről lassan lehull a hófehér ruha
s már forrón hevernek, lihegve, meztelen;
de mi nem öleljük, s csókos kedvük meghal.
Újra fölöltöznek s búcsúznak nesztelen,
visszanevetve ránk hideg fogaikkal.

DOBSZÓ

Zsindelytetős régi háznak voltam gyermeke.
Vad szobákban lapultam mint fogoly őzike.
Rám ezer zöld szájjal éhen ásított a kert.
Úgy utáltam az unalmat ! pedig az nevelt . . .
Az fogott kézen, az csalt a bokrok indián
sátrába, az hajókázott fenn a kajszifán,
s elvitt a félszerbe hol a hullós sárfalat
támasztotta két dőlt szán a hosszú nyár alatt.
Nyáron a telet kívántam, télen át nyarat:
ojjé, nyáron ülni szánban, télen lomb alatt !

Padlásra is velem jöttél, nyájas unalom,
mert engemet te vezettél, mint mást a nyomor.
Te nem voltál olyan meleg, sokkal hidegebb :
kíváncsian forralgattad félénk szívemet.
Zsufa polcok háta mögött kék ujjad kotort,
vén könyveket nyitottál és lefújtad a port :
mint ki cellafalban apró ablakot kitár
és váratlan szárnyveréssel becsap egy madár ;
vagy bukkanna sziklák közt egy bűvölt, furcsa táj :
nyárba vendég télnek arca nézne, télbe nyár . . .

Mindig jóbarát-arccal néz ami messze van,
csak a saját hazánkban vagyunk mi hontalan.
Azért perget egyre marsot szívünk mint a dob,
melynek nyugtalan verője mint két láb topog.
Óh lovacskám, vad dobom, mit topogsz egyhelyütt?
Fáj a bolond sarkantyú, mely két oldalról üt?
Üt, az egyikkel a nyár üt, másikkal a tél,
az egyikkel üt a nappal, másikkal az éj.
Volt-dajkám, az unalom, zokogva elmaradt :
vesszőt futunk, s lehullunk az ütések alatt.

A FELNŐTT KARÁCSONY

Mit akarsz? Hová sietsz? Talán
azt várod hogy a fal aminek nekirepülsz
mint gyermekjátékot rugója, visszadob
utadnak elejére ahelyett
hogy az Idő fenéktelen
gödrébe suhintana?

Karácsony csenget a szörnyű télben.
Alig hallom csengését. Sárga
arcokat látok a hóverésben
s koldus kezeket reszkedni, ujjaikon
kékül a gyűrűk nyoma, s torkomat
fojtja az ünnepek kalácsa.

Nézd ezt a kort amelynek legnagyobb
s elérhetetlen éden-álma hogy
enni legyen kinek-kinek
elég! nézz a gonosz nyájra mely
naiv báránykora multán
nem vél többé magáról semmi jót.

Nem kell neki szalag és csengő.
A gyermek megnőtt s szép játékjait
elrugta. Nézd, milyen üres ünnep ez!
A szív hideg és kemény mint a föld.
Tudjuk már hogy ölni s halni születtünk.
Nézd a bedugult időt s hazug tereket:

a földet mely a sírok rothadását
s csontok pőreségét takarja,
s az eget, a Mennyek csillagos
homlokzatát, a kivilágított
Potemkin-frontot, mely mögött
nincsen még levegő sem . . .

BETEG-KLAPANCIA

Látom a ködöket,
téli reggeleket,
hétfőket, keddeket,
napokat, heteket . . .
Nem írok verseket,
Beteg vagyok, beteg.

Beteg vagyok, beteg.
Nem írok verseket,
nem zengek éneket . . .
Csak egypár szót nyögök
vagy inkább köhögök :.
beteg vagyok, beteg.

Régi időm elmult,
régi kedvem fordult.
Ki volt hivem, elbujt,
hírem, nevem elhullt,
erőm veszni indult,
pénzem sohasem volt . . .

Mondd, van-e jussod már
hogy így nyögj és kántálj
mint unott koldusszáj?
Ki hallgat terád már?
Naphosszat motyogd bár
hogy itt fáj, hogy ott fáj . . .

Künn a fagy közelít.
Öröm, gond közelit.
Karácsony közelit.
A hegyek hátait,
fenyőfák sátrait
ünnepre meszelik.

MINT FORRÓ CSONTOK A MÁGLYÁN . . .

Nem az énekes szüli a dalt :
a dal szüli énekesét.
Lobbanj föl, új dal, te mindenható !
Szülj engem újra, te csodaszép !

Most beteg a testem. A földi
vágyak messze nagyon . . .
Mint ropogó csontok a máglyán,
heverek forró ágyamon.

Barátaim elhagytak engem :
egyedül maradtam már.
Lelkemet kiüritettem,
mint aki nagyobb vendéget vár.

Úgy fekszem itt, mint a főniksz,
ki félve reméli a tüzet,
amelyen el fog majd égni
s amelyből újraszület.

Lobbanj föl, röpíts el engem
piros szoknyáid között :
egy dallal ölöm meg azt aki
voltam, és már más leszek.

Nem az énekes szüli a dalt :
a dal szüli énekesét.
Lobbanj föl, új dal, te mindenható !
Szülj engem újra, te csodaszép !

ELGURULT NAPOK

Napjaim mint az elgurult gyümölcsök
botlanak, futnak, sárban hemperegnek,
végre megállnak, éjjel, s vég időkig
kicsi gödrökben poshadnak, felejtve.

Ki szedi föl fa alól a gyümölcsöt?
Kis gödrökből a poshadó gyümölcsöt?
Sárból, szemétből a szennyes gyümölcsöt?
Ki szedi föl fa alól a gyümölcsöt?

Óh kedvesem, ne engedd így gurulni
a lejtőn, fogd köténybe, fogd öledbe
a bús hullókat, ízlelje meg ajkad
perceim ízét, mely csak frissen édes!

Jön a favágó már hallom a léptét
ütemre s mint a gyilkos szívverése
konokabb egyre — mit tudom a hangról,
messze-e még vagy mikor ér idáig?

Másodpercenként lép egyet kegyetlen.
És a táj dobban, mint az ágyuzott vár.
A fiatal fák inganak, recsegnek
S a vének lepke levelei fogynak.

TAVASZI SZÉL

Tavasz van, vagy tavasz se még.
Ez a nap olyan fiatal,
mint kislány arcán a mosoly:
szöveg nélküli könnyü dal,
mely maga se tudja talán
hogy a témája szerelem,
csak a világba mosolyog
gyanutlan, csalva, szűzien.

Ez a friss nap se tudja még
hogy a földben zavart csinál
amely nem lesz se szelidebb,
se tisztább a tavalyinál;
sötét csirák kéjeiről
semmit se sejt; csak mosolyog
s édessen ömlik mint a must
mely bor lesz majd s égetni fog.

Égetni, részegíteni . . .
És úgy sugárzik ez a nap,
mint egy új eszme, csupa fény
míg nyájasan erőre kap.
Csupa fény, ígéret, jövő,
olyan mint egy szebb, új világ
tárt kapujának súgara,
mely felé úgy tolong a vágy,

mint fényszomjas gyerekcsapat,
vagy mint lesükből a sötét
csirák tolúlva fény felé
nyomják a vad fü késhegyét,
míg nemsokára proletár
zászlóit emeli a gyom,
mindent elöntve, mint király
csarnokát a forradalom,

ha elzengett az olvadás
vad ágyuharca, s a tömeg
győz; a virágok fölveszik
vérvörös jelvényeiket;
a jégparkett földulva rég,
a padló csupa sár, latyak . . .
Hol a szelíd és tiszta láng?
Tüzes diktátor lesz a nap.

Szentségtörőn s illetlenül
sáros csizmában egy paraszt
staféta futkos a nagy ég
kék templomívei alatt.
Csizmáját szárogatja és
hetykén fütyülve mond rekedt
szókkal tüsszögtetőn igaz
s félőssen betyár híreket.

ZÖLD, PIROS, SÁRGA, BARNA . . .

Füves fészekben kis húsvéti nyúl
csücsültem nagyanyám udvarában
gyermekéveim szép korában
zöld fű, piros, kék, sárga virág
s a barna kerti lóhere közt.
Kerti lóher levele barna.
Be nagy volt kis szivem vigalma!
Homlokom nedves nyelvü szelek
nyalták, mint kedves nagy kutyák! . . .

Ki vitt el a tarka mezők
mézeitől? A dajka föld
kötényéből ki emelt ki?
Ki ültetett könyvtárba engem
hogy a piros, zöld, barna, sárga
könyvtáblákat nyitogassam
mint ajtókat egy másik tarkaságba? . . .

Zöld ruha, piros ruha, sárga, barna . . .
A könyvek varázsa odavan ma.
A lélek csak ruha a testeken.
Mennyi rongyot raktam magamra!
Hányszor vágytam már lenni meztelen!
De a nyár-ég forró vad torka
rámkacagott, és akkor, kedvesem,
láttam hogy a test is csak ruha volna.

Mi van túl minden tarkaságon?
Világon, virágon, ruhákon?
Lelken és testen?
A semmi vagy az Isten.
Nekem már a tavaszi lomb is őszi,
mintha ugyanazért virulna ő ki,
amiért az őszi fa ága
zöld, piros, kék, zöld, barna, sárga
ruhákat vesz magára,
halálra készülődni.

BOTOZGATÓ

A rügy a fán — mint ifju arcon
a pattanás — kiütközött.
Vén életemmel sántikálok
a csecsemő zöldek között.
Botom dühödten üt a fűbe,
szívem irígy és izgatott :
ez a szerény tavasz kicsúfol,
hogy telhetetlen agg vagyok.

Mint ki ráijed hogy hamar járt
s céljához túlkorán elér :
lassabban lépek, majd megállok . . .
Éveim nyilallnak belém.
Botom szédülve döf előre,
mint ha az út sötétbe lejt.
Lejtő ez, minden léptem egypár
másodperccel mélyebbre ejt,

s úgy érzem, csúszok, elmerűlök . . .
És majd kinyílnak a rügyek.
Vadmeleg bálokon kibontják
csipetke legyezőiket.
A legyezőkből csupa szárny lesz !
De én csak süllyedek süket
botommal, míg fölöttem elszáll
az egész szárnyrakelt liget . . .

Már száll is . . . Az ágok, a bokrok . . .
lányok ruhája . . . száll, suhan . . .
Csak én botozok botladozva,
a könnyűek közt súlyosan.
Oh hogy szeretnék megfogózni
valami lomb vagy szoknyaszárny
fodrába : mind szakadna, tűnne,
mint tüske közt a pókfonál.

Lomb nincs is még ! Csak a rügyecskék
bujtak ki, pirinyónyi zöld
nyelvek amik nyalják a szellőt.
Az egész liget nyelvet ölt.
Nyelveket ölt reám az erdő . . .
Koppanj nagyot, mogorva bot !
Ez a szerény tavasz kicsúfol,
hogy telhetetlen agg vagyok.

AZ ISTEN ÉS ÖRDÖG...

Az Isten és ördög két jó hivatalnok.
Mennyivel vadabb lett és gazabb a világ,
mióta az Ember, e gyenge akarnok,
viszi mindkettőnek ürült hivatalát!
Mint a gyermek, épít és rombol is egyben.
Épít, hogy legyen mit rombolni. Felhőket
karmol házaival; majd fölibük szökken
és nagy diadallal lebombázza őket.

De talán úgy kell és már elvégeztetett.
Én már összeomlott városokat látok.
Vad paloták helyén csöndes romhegyeket,
s betonok gőgjéből törmelék sziklákat.
Szakadt drótok lógnak, mint a tavalyi gaz
s messze tereket fed a vasak selejtje:
feledt célú gépek hullamezeje az,
ahol a rozsdának nyil virágoskertje.

A megmaradt ember kibúvik tornyából,
Gyilkos ülledékek foszlanak a völgyben.
Van-e még friss szellő eleven virágból?
Vannak-e ép csirák a mérgezett földben?
Óh lesz e még jó íz gyümölcsben, italban?
Lesz-e jámbor állat a gyilkos gép helyett?
S a megehült pásztor fogja-e, mint hajdan,
nézni még óriás óráját, az eget?

Mit mutatsz minekünk, te nagy, sima óra,
magunk gyilkosává ítélt embereknek?
Vagy átallod sorsunk jegyezni, mióta
gonosz kis órákat gyártunk tehelyetted?
Közönyösen tűz rám vad arcod. Itt állok
a fa alatt, mely pár aszu meggyet ad még,
s úgy érzem hogy ingád vagyok és himbálok...
Csak ringass, míg bambán végkép elaludnék!

ÚJABB VERSEK

1934—1937.

A MEGLÓDULT NAPTÁR

1.

Az irigy körhinta

Jaj hogy suhannak, versenyt év az évvel!
S egyre kergébben! Tél az ősz után!
Liheg a tavasz mezei szelével,
mint szaladásban elfulladt leány.

Hányadszor látom visszatérni, mint a
körhintán szálló lányra aki les!
S mind hadaróbban pörgeti a hinta:
rámvillan, és már a forgásba vesz.

Ki mondja még hogy lassu az öregkor
s lomhább ütemben él a vénhedő?
Lám, ha kevés van már belőle, akkor
fut legkajánabbúl a gyors idő.

Fut, száll, suhan, fogy, itt a tavasz újra.
Itt a kacér ki röptében kacag
elleng mellettem és piheg kifulva
ruháján a zöld máslik bomlanak.

Hányszor szállt már el így! De sohse még ily
hevülten, izgatottan, fullatag...
Csak én öregszem: ő most is a régi
s a réginél még gyötrőbb és vadabb.

2.

A kitámasztott esernyő

Váratlan zápor zengett át a tájon,
mint szeretők között a hirtelen
pörpatvar, mely csak arra jó hogy fájjon
és még forróbb legyen a szerelem.

Nagy árnyak ingnak s apró tüzek égnek
a serdülő és könnyes pázsiton.
Az ördög veri asszonyát, s az égnek
egyik fele nevet a másikon.

Tornác kövén egy kitámasztott női
esernyő guggol, mint barna kutya.
A kerti lombot látni szinte nőni.
Megtört fü csúcsán lógáz a csiga.

Tapadva himbál, lassan nyúl ki szarva
s az érzékeny világba ágazik.
Most megrázza magát egy fiatal fa
s egyszerre szökőkúttá változik.

Itt is egy, ott is . . . minden kicsi szélre
megremeg és könnyekbe öltözik.
Ideges az egész táj, mintha félne
a gonosz nyártól amely érkezik.

3.

A reszketők felekezete

Öreg vagyok, mért reszketek e nyártól?
Ugy járhatnék itt, mint bölcs idegen,
ki nyugton és közömbösen megy által
izgatott és vajúdó földeken,

s a fákon végiglengő reszketésre
ugy nézhetnék, mint táncra süketek,
vagy mint aki hitetlen állva nézne
egy vak, rajongó gyülekezetet,

valami különös felekezetnek
rejtelmes, könnyes szertartásait,
ahol a hívők sorra fölremegnek,
ha a Lélek szárnya vállukra üt

galambtollával . . . Óh de engem, engem
nem nyugtat meg hogy idegen vagyok :
saját kertemben, ennen életemben
toloncokocsit váró kitagadott,

s ha vágyatokra nem zeng vissza vágyam
és alig izgat már izgalmatok,
annál izgatóbb kín lesz árvaságom
köztetek, reszkető zöld karzatok !

4.

Pomóna tánca

Cseresnye már csak aszva csügg a légi
magasban, madárlábon járható
ágakon pár szem . . . Hogy is szól a régi
költőnő? Ακρον ἀπ ἀκροτάτῳ . . .

A kajszi is leszedve rég, folyékony
arannyá főtt. Langy körte és dicső
őszibarack pompáz a törpe fákon,
roncs férj karján virágzó húsu nő.

Kéjenc darazsak szája marja. Szilva
elég van az idén, kékell a lomb.
A mandulának keskeny tokja nyilva.
Már jár a róka, kerepel a domb,

érik a szőllő. Mindannyit szeretnéd
falni és marni, mint a gaz darázs.
De mire magad kedvedig ehetnéd,
már vége is van, jön helyette más,

és rögtön azt is elviszi előled
s mintha vetítve volna vagy varázs,
kapkodja fogásait az időnek
irigy házigazdád, a változás.

5.

Az érzéketlen szolgáló

Hányszor kinálsz még végig ízeiddel,
izgatva halkuló vágyaimat?
Óh ha már hoztad, oly hamar ne vidd el,
mi még nyelvemnek édességet ad!

Elhajlik az ág ha fölnyulok érte,
elgurul a dió ha leütöm.
A gyümölcs mely szép, mint a lányok térde,
letottyan és eltöpped a füvön.

Sárga levél hull mellé, karikázva.
Szomorun nézem, s mintha valami
eltörött volna, szeretném vigyázva
fölvenni és visszaragasztani.

De jön a szél, s elsöpri ami elhullt,
mint érzéketlen szolgálóleány.
Ki hozza vissza nyaram? S ha ez elmult
hány marad? Tíz? vagy egy? Vagy egyse tán?

Jaj, hogy suhannak! Egyre-egyre gyorsabb,
mint őszi napok, év az év nyakán!
Kurta a ma, de még kurtább a holnap,
és még kurtább lesz a holnapután.

A SZÖKEVÉNY SZERELEM

Annyi év, annyi év :
a szerelem tart-e még?

Azt hiszem, kedvesem,
ez már rég nem szerelem.
A szerelem meggyujtott,
meggyujtott és elfutott,
itthagyott,
itthagyott.

Mintha két szép fa ég
puszta környék közepén
és a lángjuk összecsap,
s most a két fa egy fa csak :
pirosak,
pirosak.

Nem is két fa, két olajkut
és a lángjuk összecsap —
mélyek, el nem alszanak.
A szerelem messze van már
és kacag,
és kacag.

Mit kell itt még szerelem,
kedvesem?
Úgy tudlak már csak szeretni
mint magamat szeretem,
égve s égetve, kegyetlen

s érzem, hogy kacag mögöttem
a szökevény szerelem.

DÉLSZAKI EMLÉK

Olyan meztelen volt az ég
fényes köldökével, a nappal;
akár egy szemérmetlen őrült,
ugy ünnepelte önmagát.

A kába tó fehéren izzott
s ugy hullt rá a fekete hegy
bozontosan; kacagtak véres
foggal a gránátalmafák.

Guruló, tüskés gesztenyék
csiklandozták a buja föld
néger husát; a fény sötétkék
nyelvei nyalták a tarajt,

hol az erdőtüzek kiégett
tarlói ujravörösödtek,
mint napvadító lobogók
s most a nap egy végsőt rivalt

s egyszerre meghalt; s akkor oly
csönd lett egyszerre, s oly sötét és
olyan hideg hogy vacogott a
nőkön a bolyhos, puha sál,

vacogtak a bolyhok és rojtok;
ür hullt az ég és föld közé,
magasba szökött föl az ég
s a mélyben meglapult a táj,

mint szükölő vadállat. Én is
összehuztam galléromat
s ugy néztem az idegen ürbe
mint a bujdokló bujdosók,

ha veszélyes tisztásra buknak...
Kezem kezedben lüktetett.
Remegtünk, mint két gyáva bajtárs
egy part élén hol nincs bozót,

nincs fedezék... Előbb-utóbb
szembe kell nézni a halállal,
dobolta egy bolond ütér,
mig a társalgás elakadt.

Ideges, ijedt és pici
csillagok cincogtak az ürben
s egy reflektor hideg tüze
karmolta simán a tavat.

Mint régi társak, kikre már
a halál is duplán les, álltunk
az éjben mely oly hüvösen
tagadta forró nappalát,

a messze, forgó ég alatt,
melyre reggelig új lemezt
csavart a nap, hogy tarka táncát
folytassa a sodrott világ.

A GONOSZ HORTENZIÁK

(Villa Leoncavallo, Lago Maggiore.)

Mint nálunk az orgonák,
ugy sövényzik itt a kertet
a gonosz hortenziák.

Milyen gazdag és buja
ez a sok hortenzia!
Kékjük, ahogy elhajolnak,
mint az esti égnek kékje,
bágyadt rózsaszínbe olvad.

Elhajolnak, mert a nyár
virágának vége már,
bár a bokrok, bár a fák
nem törődnek novemberrel,
megtartják a szép ruhát,

és az ég is csupa kék
s mint öröktüz, a nap ég
és a termés csupa tarka
s mindig friss vérrel hasad
a gránátalmáknak ajka.

Ki bocsátja meg nekem
ezt a kéket az egen?
és a földön ezt a zöldet?
és e vén nap telhetetlen
lángját, és a sok gyümölcsnek

buja husát, jó izét?
s a szikrázó tó vizét?
a felhőt, mely vertarany?
s a gonosz hortenziáknak
szépségét hogy céltalan?

Hogy adok majd otthon számot
a sok lombjavesztett fának?
Óh pazar, hiú világ!
Vezekeljetek helyettem,
hervadó hortenziák!

GYÜMÖLCSBE HARAPVA . . .

(János-szanatórium.)

Tíz órakor bejött a szobalány s hozott
egy tál gyümölcsöt. Körte és barack között
hevert kékes magányban, satnyán, ráncosan
egy bús füge, mint egy sötét rabszolgalány
hajnal felé valami antik orgián,
aléltan, kéjtől elcsigázva, rózsaszin
s fehéressárga hamvas húsok halmain
óh te kit puhává aszalt a lángnapok
sütése: jer! barna melledbe harapok.
Vadbeteg ínyem szomjas rád, te szerecsen,
s kivánós, mert nem érintettem kedvesem
szőke testét x hónap óta már — tanum
ez a zord ágy és ez a szanatórium
ahol fogam most kicsordítja véredet . . .
Óh érdes bőr, sikamlós vér, nyelvem alatt
foszladó rostok, s csurranó hirtelen íz
mellyel lelkem, mintegy varázslat, megtelik
valami érdes édességben! A füge
bokrát is látni vélem, durva bársonyát
tapintom levelének; ott van a bokor
szöllőhegyünkön, a présház mögött, ahol
a hegy miatt a tető szinte földig ér.
Mennyit ültem töredezett fazsindelyén
kamasz-koromban, ház mögött és hegy előtt,
surló lombok közt, a fügét s a mogyorót
tépdesve, és a füge mint a könnyü nők,
adta magát, de a mogyoró összenőtt
egymással és üngével, csak mókus-fogam
erőszakának engedett. Beh boldogan
dobtam magam a kemény háztetőn hanyatt!
Az égen gyujtogató Nero-ként a nap
kéjelgett, föntebb énelőttem a hegyen
napszámoslányok hajladoztak; meztelen
lábszáraikat combig láttam; engemet
nem látott senki, csak a huncut istenek.

KARÁCSONYI LÁBADOZÁS

Komisz, kemény idő. Még a vér is megfagy
állatban, emberben.
Öregek mondják, hogy ritkán láttak ily nagy
telet decemberben.
A hó szőnyegébe puhán süpped a láb,
mintha dunyhán menne.
Hejh, ha a hó cukor volna, ez a világ
milyen édes lenne! . . .

A kis nyugtalan nő, ki a friss hegypályát
futja hótalpakon,
akármennyit zuhan, puha combocskáját
nem üti meg nagyon.
És az állástalan szegény ember, aki
nem mer még meghalni,
örül hogy reggeltől estig szabad neki
havat lapátolni.

Végig a városon nem csilingel a szán,
mint gyerekkoromba.
Nem gőzölög a hó fázó lovak hátán.
A kocsit gép vonja.
Angyalok elszálló csengője se csenget
a fehér utcákon.
Jézuska pénzért jő, s karácsonyfát rendez
gazdagok házában.

Nem édes a világ, de mégis szép látni . . .
És én már gyógyulok . . .
Csupa szomj vagyok már, mindenre kiváncsi;
mindent elgondolok . . .
Minden éget már hogy lássam is, hogy nézzem . . .
Tapintom tagjaim . . .
Én nem vagyok halott, én mindent túléltem,
s vár a fény odakinn . . .

Oh kedvesem, aki annyi rémtől védtél,
jere, add kezedet:
a fagyba, hidegbe, már nem rémit a tél,
vezess ki engemet!
Nem édes a föld, de mégis szép a hótul.
Én megyek . . . indulok . . .
s azt gondolom, hogy a világ is meggyógyul,
ha én meggyógyulok.

EMLÉKEZÉS GYERMETEG TELEKRE

Telek jutnak eszembe, telek,
régi, kemény, csillagos telek,
murijáró szép falusi utcák,
deres bajszok s nagy piros fülek.
Parasztszagu éjféli misék,
mennyi süllyedt, jámbor semmiség,
nagykendőbe bagyulált cselédek,
cukorbundás házak, tejes ég.

Bocsmód, még mint egész csöpp gyerek,
Pesten is átbujtam egy telet.
Csillagok és lámpák kavarodtak,
félelmes volt a sok emelet.
Nappal kezdődtek az éjszakák,
csilingelt és búgott a világ,
cicázott az ablakok viszfénye:
Mikulás ment a hátsó gangon át.

Később, kisvárosi zsúrokon,
mikor összejött a sok rokon,
lányokat kellett hazakisérni
s én hallgattam az egész uton.
De másnap, mint röpülő-cipős
Merkur, versre lengtem a csipős
ködben a magányos jégen — mit ma
nemcsak lábam, de szivem se győz.

Ó teleim, gyermeteg telek!
mily bolondul elfeledtelek.
Úgy megfakultatok, mint a gyöngy ha
nem ringatja eleven meleg.
Némelyik már, mint egy szertehullt
láncnak szeme, halkan elgurult . . .
Pedig amint fogy-fogy a jövendő,
egyre-egyre drágább lesz a mult.

RESTSÉG DICSÉRETI

Örök feladatban élek,
mint a befogott diák.
Nem ismerek szabadságot,
csupán felszabadulást.
Mennyi munka, vád, igéret!
Multam foglya vagyok én.
Igy fonódik önnön únt
hálóiba aki vén.

Be jó volna szabad lenni,
ujra ifju és szabad,
kit e földön nem nyügöz még
se szerep, se feladat!
Nekem már csak ritka-ritkán
mosolyog egy pillanat,
bús diákként, lecke végén,
visszalopni magamat.

Szép szabadság, tarts soká,
ne tünj mindjárt semmibe!
Kezdhetnék most ami tetszik . . .
és nem kezdek semmibe.
Félek minden új munkától:
mind csak új rabságba ránt,
Gyülölöm az első lépést,
mely megköti az irányt.

Óh az átkozott első sor,
mely ha a papíron áll,
mint egy szigorú egyenlet,
mind a többit vonja már!
Amig tiszta, úgy irom
tele, ahogy akarom . . .
Csak a resté a valódi
gazdagság és hatalom!

Hófehér lap a jövendő,
teljes és határtalan
szabadság, mig nem mozdúlok.
Mért tegyek hát énmagam
talpam alá síneket?
szemeimre ellenzőt?
Mért veszítsem el egy útnyi
keskenyért a nagy mezőt?

Igy tesz tétlenné a tettvágy.
Ajkam annyiféle hang
ostromolja hogy már néma.
Szó, dal, alkotás, kaland
int felém, de basamód
nyúlok én el lankatag,
míg a világ fut s az évek
rekordokat ugranak.

Én már tavaly is itt ültem,
ahol az idén ülök.
Toll helyett egy szivart rágok
s feledem hogy vénülök.
Pedig jön-jön a sötétség,
a hegy árnya egyre nő
s szemem előtt mind szükebbre
zsugorodik a mező.

ILDIKÓ

A messze kertutakon,
lépcsőkön, terraszokon,
a fűvek tengere közt
s küntebb, a zöld here közt,
sugaras domb oldalán
és fönn a cseresnyefán,
cseresnyefa tetejében,
homokja selyem ölében
vagy hintán, felleg előtt
meg-megpillantom őt
hol erre, hol arra,
minthogyha lepke volna
amilyen egyszerre annyi
virághoz hű tud lenni,
itt is meg ott is ott van,
el is száll, mégis ottvan
mert mindig visszajő,
és éppenilyen ő :
mindenfelé villog a
hajából a pántlika
vagy hátán a piros x
amit a kötênye ir ;
ez a csöpp domb, ez a kert
kacajával teli telt
mint zöld lugas, hacsak egy
pöttömke méh beleszáll,
zsongással mind tele már,
hogy még az a búsabb hegy,
hogy még az a némább táj
amit magamban hordok
én sohase boldog,
az is tele
lesz ővele
s ha behúnyom a szemem,
meglátom őt odabenn,
azon a néma hegyen,
a csüggesztő sötétben,
amint gond és gyülölet
sok mérges völgye felett
szálldos pirosan vagy kéken
hol erre, hol arra
minthogyha lepke volna,
mint azok a tarkaszin

lepkék odalenn a réten
ahol a kert tövében
egymásra hajlik a szélben
a zöld here s baltacim.

RIMEK

Még az egész napon át
bolygjuk a nyár vadonát,
de az est már szelid ősz:
bágyadt szemünk elidőz
a sötétség mélytavu
völgyein s a vértanu
ég testén mely csillagos
fénysebekkel gyulladoz.
Ami nappal olyan pogány,
a fű a domb homlokán:
ez a fény s az esteli
harmat megkereszteli.
Házunk is a dombon ül,
mint aki templomban ül,
s mintha gyertyát tartana,
nyúl az éjbe ajtaja
vékony résén a sugár —
dombon ül és muzsikál
— azaz benne rádiód —
bezengi a régiót
igaz hogy nem templomi
hanggal, hanem londoni
dzsesszekkel .... De mért ilyen
fényes a táj hirtelen?
Mind nagy ostya, kereken
kel a hold a tej-egen.
És a ház most térdepel.
Öltönye fehér lepel.
Mint ki áldozásra vár,
s közben más imát darál,
mit egy messze, ördögi
szuggeráló súg neki.
Óh mily csúf, fríivól ima!
Vétek ennek szólni ma.
Zárd el, édes! Jámborabb
Zene zeng a lomb alatt.
Hallgassatok, városok!
Bokraink jobb kórusok.
Hagyjátok a tücsköket,
hadd zengjék túl dzsessszteket!
Szeretném a londoni
rádióba mondani:

»Dzsiggek, csitt egy percre, csitt !
Világszám következik.
Páris, London, Nazarét,
Assisi és Tiszarét,
Barcelona, Mexico,
egy a programm : tücsökszó !«

ESŐS NYÁR

I.

Mint egy ország levert forradalom után,
oly csöndes ez a nap.
Vacognak a füvek, s az ágak fenn a fán
gyáván bólintanak,
ha elleng köztük a halk inspektor, a szél...
Az égből is csupán
szűken szűrődik át valami szürke fény
az ónos cenzurán.

Micsoda nyár! Talán kezdődik már az ősz.
Korán vénűl az év,
mint csüggedt férfi, kit korai gond redőz...
A házeresz csövén
könny ül, s a kerti sok kisírt szemű virág
úgy néz föl a csigás
fűből, mint akiket nem enyhít semmi más,
csupán a zokogás.

Mit ér a zokogás? Ugyis meghal a nyár.
Ugyis meghal az év.
Pár hétre még talán kijő a napsugár...
Az is csak haladék.
A legvirágosabb ősz is a télbe visz...
Szép lejtő is leiránt...
Lesz még tavasz, de az más tavasz lesz, s nem is
emlékezik miránk.

II.

Most ujra megered az eső, kopogó
zajjal, s az ég olyan,
mint a félárbocra eresztett lobogó:
úgy leng, alacsonyan.
A szél meg hangosabb s füvek és fák között
parancsokat kiált.
Ők szótfogadnak, mint ijedt ujoncsereg:
»jobbra át!« »Balra át!«

»Mily parancsuralom, milyen fegyelem ez,
micsoda hadsereg,
amelyet a gonosz hadvezér egyenest
a halálba vezet?«
— kérdem, és minthacsak egyszerre magam is
közöttük állanék,
amint hajlongnak és egyhelyben állva is
mennek az ősz felé...

Éltem félszázadot, de már nem élek én.
Léptem nem visz tovább.
Csak annyit mozdulok, amennyit hajt a szél:
gyakorlom a halált
veszteg, száműzve, és várva itéletem,
mint a sztoikusok,
a Császártól, kinek nyarából életem
elejtve kicsuszott.

BÚCSÚ A NYÁRILAKTÓL

Búcsúznunk kell újra, kicsi ház,
s egyre nehezebb a búcsuzás.
Hányszor látlak, ki tudhatja, még?
Hány nyarat fog adni még az ég?

Az idei zord volt és fukar.
Kárpótolni talán most akar.
De pávázhat a nap tolla már:
kései nyár, nem igazi nyár.

Óh e párás, pávás lomhaság!
Félszegen nyujtózik a faág
S olyan tarkák, merevek a fák,
ahogy pingálná egy kisdiák.

Mint a dróton csüggő művirág,
lanyhán ling-lóg szárán a virág,
S néma s fényes az egész világ,
mint üveg alatt egy mű-világ.

Mint egy akvárium fenekén,
idegen nagy csendben járok én.
Körülöttem sok halk szörnyeteg,
jövőm félelmei, lengenek.

Isten veled, kicsi hegyi ház!
Nem soká tart már a ragyogás.
Szétroppan a kék üveg, az ég,
Beszakad a zápor és a szél.

S én futok, mint aki menekül,
Mint ki nem bírja ki egyedül,
Mint vihar jöttén a kósza juh
nyájat keres és karámba bú.

Én tudom, hogy ez a béna csend,
ez a vak fény gonoszat jelent.
Jön az ősz és életem is ősz:
Óh jaj, mit hoz őszömnek az ősz?

Ha egyszer a förgeteg beront,
mit ér, hogy ily tarka-szép a lomb?
Ami legszebb és legpirosabb,
az fog hullni leghamarosabb.

Remegnek a gyenge levelek,
mint siralomházban a fejek.
Az egész táj szép siralomház.
Isten veled, kicsi nyári ház!

Engem a város karáma vár,
Te itt maradsz, őszi tarka táj,
Eldobott rajz, míg majd a vihar,
letöröl nedves spongyáival.

ÁDVENTI KÖD

Tél van megint!
Reggel amint
fölébredek,
még betekint
az utcalámpa
sötét szobámba,
mert odakint
köd van megint.

Elbuvik a
nap-paripa
az ég dugottabb
aklaiba,
hova a csillag-
állatok bujnak
nappalira:
Kos, Bak, Bika...

Tán a ravasz
égi lovas
»sötéten tartja«,
míg egy kamasz
s vig turf-inas
a forró pálya
gyepét kitárja:
az uj tavasz.

S én mint kinek
nagy versenyek
tétén végső
reménye remeg,
szorongva kérdem,
mit rejtenek
e függönyök
s az istenek?

És lesz-e még
hogy fölfakad
a borulat,
s küld-e a nap
egy sugarat,
mint vért a seb,
vagy megfuladt
a köd alatt?

És lesz-e még
Lángja elég
hevitni, mint
valaha rég
e földi lét
fagyát s az ember
vak életét
valaha még?

Ágyon ülök
s nincs egy szemernyi
kedvem kikelni.
Talán örök
marad a köd
amely beföd
s kásásan ing a
tetők fölött.

Óh könnyű rímek,
friss zengzetek,
csengessetek!
Végem, ha vígaszt
nem lelhetek
tibennetek . . .

CSILLAG UTÁN

Ülök életunt szobámban,
hideg teát kavarok . . .
Körülöttem fájás-félés
ködhálója kavarog.
Kikelek tikkadt helyemből,
kinyitom az ablakot
s megpillantok odakint egy
igéretes csillagot.
Ó ha most mindent itthagynék,
mennék a csillag után,
mint rég a három királyok
betlehemi éjszakán!
Gépkocsin, vagy teveháton —
olyan mindegy, hogy hogyan!
Aranyat, tömjént és mirrhát
vinnék, vinnék boldogan.
Mennék száz országon át, míg
utamat szelné a vám.
»Aranyad tilos kivinni!«
szólna ott a vámos rám.
»Tömjéned meg, ami csak van,
az mind kell, az itteni
hazai hatalmak fényét
méltón dicsőíteni«.
Százszor megállítanának, —
örülnék, ha átcsuszom:
arany nélkül, tömjén nélkül
érnék hozzád, Jézusom!
Jaj és mire odaérnék,
hova a csillag vezet,
te már függnél a kereszten
és a lábad csupa seb,
s ahelyett hogy bölcsőd köré
szórjak tömjént, aranyat,
megmaradt szegény mirrhámmal
keserüszagu mirrhámmal
kenném véres lábadat.

AZ ELBOCSÁTOTT VAD

Nem hiszek az Elrendelésben,
mert van szivemben akarat,
s tán ha kezem máskép legyintem,
a világ másfelé halad.
Mégis érzem, valaki néz rám,
visz, őriz, ezer baj között,
de nem hagy nyugton, bajt idéz rám,
mihelyt gőgömben renyhülök.

Ez a valaki tán az Isten
akitől bujni hasztalan.
Nem hiszek az Elrendelésben,
de van egy erős, ős uram.
Már gyermekül vermébe ejtett
s mint bölcs vadász gyenge vadat,
elbocsátott, de nem felejtett:
szabadon sem vagyok szabad.

Ily vadra, régi hercegeknek
szokásuk volt, mondják, jelet,
aranyos nyakörvet verettek,
hogy mindég ráismerjenek.
Igy hordom én is titkos örvét
annak aki e rengeteg
ölében elfogott, de önkényt
újból elveszni engedett.

Azóta bolygok a viharban
vadmódra — de az ő jele,
erejének bélyege rajtam
hogy ne nyughassam nélküle
s mint szélcibált bogáncs amelyen
a szivárvány lába pihen,
illattal tellik: úgy betelljen
sóvárgással bogáncs-szivem.

Nem hiszek az Elrendelésben,
mert szabad vagyok: oly szabad,
mint a bolond bogáncs a szélben
vagy vad bozót között a vad.
»Vezessen Hozzád a szabadság!«
így kérem olykor aki vár,
mert nem annak kell az imádság,
ki Istent megtalálta már.

INTELEM VEZEKLÉSRE

Mivel e földön jónak lenni oly nehéz —
erényeid elhagynak mint az ifjuság,
de bűneid utánadjönnek, mint a hű kutyák
s ha netán elfáradva az uton leülsz,
mind köribéd telepszik és arcodba néz
nyugodtan, mintha mondanák : »Nem menekülsz!«—
s ha néha egyet bottal elkergetsz és messzeversz,
kicsit hátrábbhuzódik, és ha nem figyelsz,
megint előjön, kezed nyalja, s mintha már
lelked belső helyein és zugaiban
kotorna nyelve ragadósan, sikosan,
és érzed már hogy többé nem kergetheted
s nem verheted hacsak magadat nem vered —
verd! verd! ezer bűn nyelve lobog benned mint a tűz
és lelked már nem is egyéb mint ez a tűz :
te csak a bűnök teste vagy, mely lábon jár
s viszi és rejti mint legmélyebb lényegét
s önbelsejét, az önzést és rossz vágyakat,
mint a bélpoklos poklát mely benne rohad
és őt is elrohasztja — viszi mint az őrület
vak égését, ezt a sivár belső tüzet
amelyben minden bölcs erő és fiatal
erény ugy illan el, mint tűzben az olaj,
légbe leng fel és híg egek felé enyész —
mivel e földön jónak lenni oly nehéz !

ŐSZ ÉS TAVASZ KÖZÖTT

Elzengett az őszi boros ének.
Megfülledt már hüse a pincének.
Szél s viz csap a csupasz szőllőtőre.
Ludbőrzik az agyagos domb bőre,
elomlik és puha sárrá rothad,
mint mezitlen teste egy halottnak.

Este van már, sietnek az esték
álnokul mint a tolvaj öregség
mely lábhegyen közeledik, halkan,
míg egyszercsak ugrik egyet, s itt van!
Nem tudjuk már magunkat megcsalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Leesett a hó a silány földre,
talán csak hogy csúfságát befödje.
Most oly fehér mint szobánkban este
fekhelyünk, ha készen vár megvetve,
puha dunnánk, makulátlan párnánk:
s mintha a saját ágyunkon járnánk,

mint a pajkos gyerekek, ha még nem
akaródzik lefeküdni szépen,
sétálnak az ágy tetején, ringva,
mig jó anyjuk egyszer meg nem unja
s rájuk nem zeng: »Paplan alá! Hajjcsi!«
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Már az év, mint homokóra, fordul:
elfogy az ó, most kezd fogyni az új,
s mint unt homokját a komokóra,
hagyja gondját az ó év az ujra.
Mennyi munka maradt végezetlen!
S a gyönyörök fája megszedetlen...

Türelmetlen ver a szivünk trázsát,
mint az őr ha tudja már váltását.
Idegesen nyitunk száz fiókot.
Bucsuizzel izgatnak a csókok.
Öreg öröm, nem tud vigasztalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Olvad a hó, tavasz akar lenni.
Mit tudom én, mi szeretnék lenni!
Pehely vagyok, olvadok a hóval,
mely elfoly mint könny, elszáll mint sóhaj.
Mire a madarak visszatérnek,
szikkad a föld, hire sincs a télnek...

Csak az én telem nem ily mulandó.
Csak az én halálom nem halandó.
Akit egyszer én eleresztettem,
az a madár vissza sohse reppen.
Lombom, ami lehullt, sohse hajt ki...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Barátaim egyenkint elhagytak,
akikkel jót tettem, megtagadtak;
akiket szerettem, nem szeretnek,
akikért ragyogtam, eltemetnek.
Ami betüt ágam irt a porba,
a tavasz sárvize elsodorja.

Száradt tőke, unt tavalyi vendég:
nekem már a tavasz is ellenség!
Csak te borulsz rám, asszonyi jóság,
mint a letört karóra a rózsák,
rémült szemem csókkal eltakarni...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

BALÁZSOLÁS

Szépen könyörgök, segíts rajtam, szent Balázs!
Gyermekkoromban két fehér
gyertyát tettek keresztbe gyenge nyakamon
s úgy néztem a gyertyák közül,
mint két ág közt kinéző ijedt őzike.
Tél közepén, Balázs-napon
szemem pislogva csüggött az öreg papon,
aki hozzád imádkozott
fölémhajolva, ahogy ott térdeltem az
oltár előtt, kegyes szokás
szerint, s diákul dünnyögve, amit sem én
s ő se jól értett. De azért
te meghallgattad és megóvtad gyermeki
életem a fojtogató
torokgyíktól, s a veszedelmes mondulák
lobjaitól, hogy fölnövén
félszáz évet megérjek, háladatlanul,
nem is gondolva tereád.
Óh ne bánd csúf gondatlanságom, védj ma is,
segíts, Sebasta püspöke!
Lásd, így élünk mi, gyermekmódra, balgatag,
hátra se nézünk, elfutunk
a zajló úton, eleresztve kezetek,
magasabb szellemek — de ti
csak mosolyogtok, okos felnőttek gyanánt.
Nem sért ha semmibe veszünk
s aztán a bajban újra visszaszaladunk
hozzátok, mint hozzád ma én
reszkető szívvel . . . Mosolyogj rajtam, Balázs!
ki mint a szepegő kamasz,
térdeplek itt együgyű oltárod kövén —
mosolyogj rajtam, csak segíts!
Mert orv betegség öldös íme engemet
és fojtogatja torkomat,
gégém szűkül, levegőm egyre fogy, tüdőm
zihál, s mint aki hegyre hág,
mind nehezebben kúszva, vagy terhet cipel,
kifulva, akként élek én
örökös lihegésben. S már az orvosok
kése fenyeget, rossz nyakam
fölvágni, melyet hajdan olyan megadón
hajtottam gyertyáid közé,
mintha sejtettem volna már . . . Segíts, Balázs!
Hisz a te szent gégédet is

kések nyiszálták, mikor a gonosz pogány
    kivégzett : tudhatod, mi az !
Te ismered a penge élét, vér ízét,
    a megfeszített perceket,
a szakadt légcső görcseit, s a fulladás
    csatáját és rémületét.
Segíts ! Te már mindent tudsz, túl vagy mindenen,
    okos felnőtt ! Te jól tudod,
mennyi kínt bír az ember, mennyit nem sokall
    még az Isten jósága sem,
a mit ér az élet . . . S talán azt is, hogy nem is
    olyan nagy dolog a halál.

TARTALOM

LEVELEK IRISZ KOSZORÚJÁBÓL (1902—1908)

HERCEG, HÁTHA MEGJÖN A TÉL IS! (1909—1911)

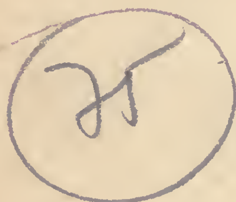
RECITATIV (1911—1913)

NYUGTALANSÁG VÖLGYE (1917—1920)

SZIGET ÉS TENGER (1921—1924)

AZ ISTENEK HALNAK, AZ EMBER ÉL (1925—1927)

UJABB VERSEK (1934—1937)


25